

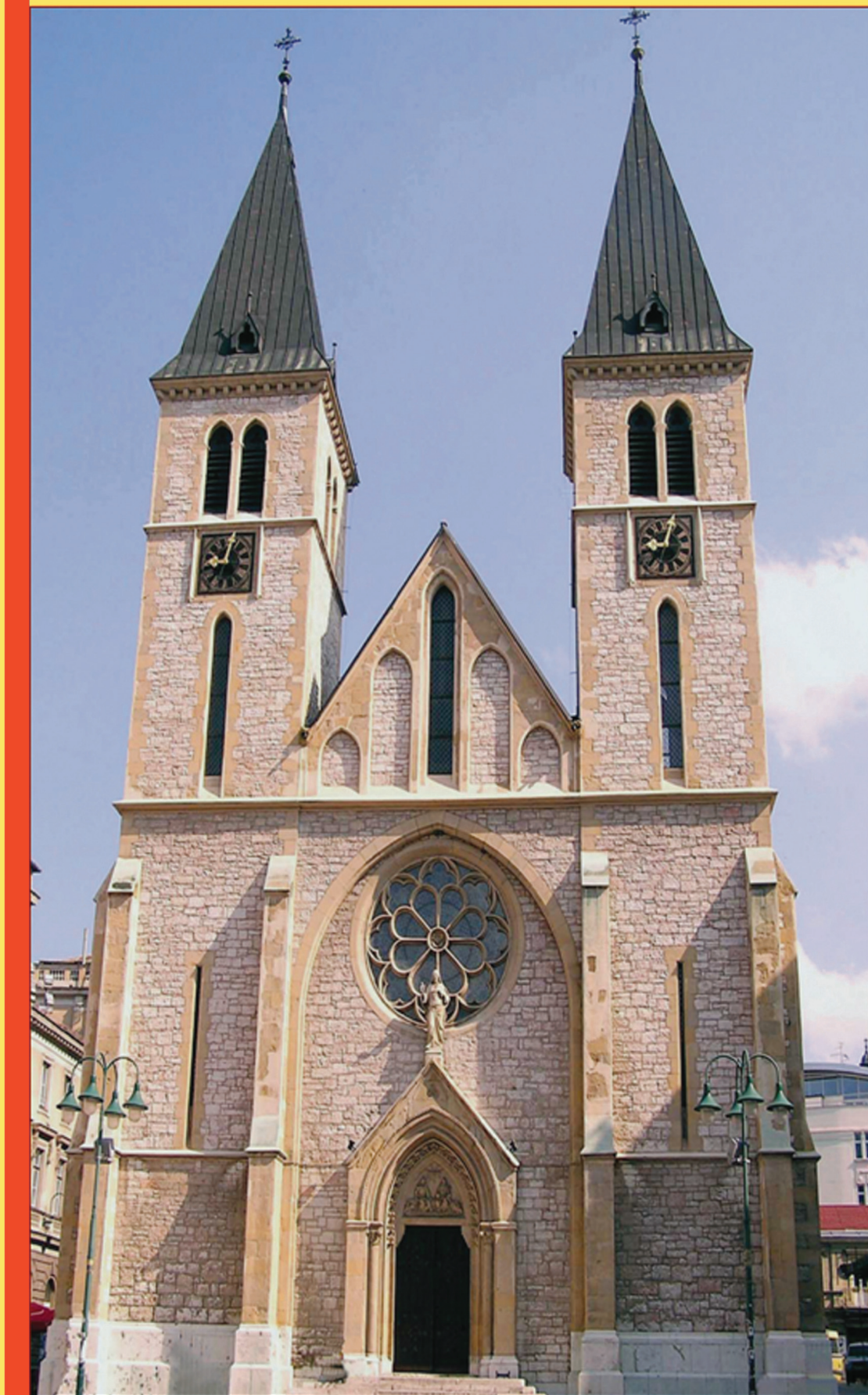

Broj 2/2012
Godina CXXVI
Sarajevo

VRHBOSNA

Službeno glasilo Vrhbosanske nadbiskupije

GODINA VJERE

VRHBOSNA - Službeno glasilo Vrhbosanske nadbiskupije

Izdavač:

Vrhbosanska nadbiskupija
Kaptol 7, BiH - 71000 Sarajevo

Nakladnik:

Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije

Odgovara:

Vinko kardinal Puljić
vrhbosanski nadbiskup

Glavni urednik:

Ilija Orkić, kancelar

Grafička obrada:

MCVN

Tisak:

Suton - Široki Brijeg

Sadržaj

SVETA STOLICA

Poruka pape Benedikta XVI. za 27. Svjetski dan mladih 2012.	133
Norme za postupak pri razlučivanju o navodnim ukazanjima i objavama	138

BK BIH

Priopćenje za javnost s 54. redovnog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	140
---	-----

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Poziv na XVIII. Svećenički sabor	142
Petnaesta godišnjica Papinog pohoda Sarajevu i Bosni i Hercegovini	142
Poziv na X. sjednicu Vijeća za mlade Vrhbosanske nadbiskupije	143
Nova imenovanja vijećnika na X. sjednici Vijeća za mlade Vrhbosanske nadbiskupije	144
Članovi Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije	144
Sjednica novog Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije	146
Članovi Zbora konzultora Vrhbosanske nadbiskupije	146
41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije	147
Održana Sjednica Ekonomskog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije	149
Zasjedanje Župnih pastoralnih vijeća u Vrhbosanskoj nadbiskupiji	149
Održana sjednica Pastoralnog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije	150
Primanje kandidata u malo sjemenište i u bogosloviju nadbiskupije Vrhbosanske	152
Održan XVIII. sabor svećenika Vrhbosanske nadbiskupije	153
Sabor svećenika - Sarajevo, 18. IV. 2012. - Popis sudionika	155
Izviješće o XV. susretu ministranata Vrhbosanske nadbiskupije	160
Poruka kardinala Puljića za 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije	161
Seminar za ovlast isповijedanja 2012.	162
Održana sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije	163
STATUT Hrvatskoga katoličkoga društva prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije	164
Imenovanja i premještaji	172
Dozvole	172
Obljetnice svećenika Vrhbosanske nadbiskupije u 2012. godini	173
Novi pečati	174
Nadbiskupova kronika	174
Podjela službi lektorata i akolitata	180
Povelja o obnovi župne crkve u župi Rođenja BDM - Ulice	181

IZ KORESPONDENCIJE

Nadbiskupova Uskrsna čestitka papi Benediktu XVI. (tal.)	182
Nadbiskupova Uskrsna čestitka papi Benediktu XVI. (hrv.)	183
Nadbiskupova čestitka Svetom Ocu za 85. rođendan	183
Zahvala kard. Bertonea za Nadbiskupovu Uskrsnu čestitku Sv. Ocu	184
Vatikan: Zahvala za Nadbiskupovu rođendansku čestitku sv. Ocu	185
Kard. T. Bertone: Papina osobna zahvala za rođendansku čestitku	186
Apostolska nuncijatura u BiH: Nuncij Alessandro D'Errico odlazi na novu dužnost – imenovan apostolskim nuncijem u Republici Hrvatskoj	187

PRILOZI

Parnica Lautsi protiv Italije o križevima u javnim školama	188
Nadbiskupova propovijed za 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije pod geslom „Radujte se u Gospodinu uvijek“ (Fil 4,4), održan u svetištu Gospe od Kondžila	213
Nadbiskupova propovijed na blagdan Marije Pomoćnice kršćana	215
Nadbiskupova propovijed na svetkovinu Tijelova u katedrali	217
Svećenik, svjedok i navjestitelj vjere Crkve (Dr. Mato Zovkić)	218
Izlaganje kardinala Puljića u Dječjoj ambasadi u Međašima	224
Franjevačka ljetna škola duhovnosti	226

BILJEŽIMO

Kardinal Puljić dobio priznanje za razvoj tolerancije i kulture Međureligijskog dijaloga	227
Žrtve i mučenici u Vrhbosanskoj nadbiskupiji	227
Hrvatske žrtve i mučenici Drugog svjetskog rata u Vrhbosanskoj nadbiskupiji	228
Nadbiskup D'Errico imenovan apostolskim nuncijem u Hrvatskoj	231
Proslavljen 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije	231
Vrhbosanski svećenik Željko Odobašić magistrirao teologiju u Austriji	232

NOVE KNJIGE

Božji narod: II. knjiga Zakonika kanonskog prava (Dr. Pero Pranjić)	233
---	-----

NAŠI POKOJNICI

+ Fra Berislav (Anto) Kalfić - (1927 – 2012)	234
+ Zdravko Mandić - Jazo, svećenik - (1950 – 2012)	235

Poruka pape Benedikta XVI. za 27. Svjetski dan mladih 2012.

“Radujte se u Gospodinu uvijek!” (Fil 4, 4)

Draga mladeži,

sretan sam što vam se mogu ponovno obratiti, u prigodi 27. Svjetskog dana mladih. Sjećanje na susret u Madridu, u kolovozu prošle godine, veoma je prisutno u mom srcu. Bio je to izvanredni milosni trenutak, tijekom kojeg je Gospodin blagoslovio prisutne mlade, pridošle iz čitavoga svijeta. Zahvaljujem Bogu za sve plodove koje je taj susret dao i koje će u budućnosti zasigurno nastaviti davati mladima i zajednicama kojima pripadaju. Sada se već okrećemo idućem susretu u Rio de Janeiru 2013. godine, koji će imati za temu “Pođite i učinite mojim učenicima sve narode” (usp. Mt 28, 19).

Tema ovogodišnjeg Svjetskog dana mladih nadahnuta je pozivom iz Poslanice svetog Pavla apostola Filipljanima: “Radujte se u Gospodinu uvijek!” (4, 4). Radost je, naime, u samom srcu kršćanskog iskustva. Na svakom Svjetskom danu mladih doživljavamo iskustvo snažne radosti, radosti zajedništva, radosti pripadnosti Kristu, radosti vjere. To je jedna od karakteristika tih susreta. Možemo vidjeti njezinu veliku privlačnu snagu. U svijetu često označenom žalošću i nemirima, to je važno svjedočanstvo ljepote i pouzdanosti kršćanske vjere.

Crkva je pozvana svijetu donijeti radost, istinsku i trajnu radost, onu koju su anđeli navijestili pastirima u Betlehemu u noći Isusova rođenja (usp. Lk 2, 10): Bog nije samo govorio, nije samo činio čudesna znamenja u povijesti ljudskog roda, već nam se toliko približio da je postao jedan od nas i živio potpuno ljudskim životom. U ovim teškim vremenima, mnogi mladi oko vas imaju silnu potrebu osjetiti da je kršćanska poruka, poruka radosti i nade! Želim razmišljati s vama o toj radosti i kako je pronaći, da biste je mogli sve dublje živjeti i donositi je svima koje susrećete na svom životnom putu.

1. Naše je srce stvoreno za radost

Težnja k radosti je duboko utisnuta u čovjekovo srce. Daleko više od neposrednih i prolaznih zadovoljstava, naše srce traži duboku, punu i trajnu radost, koja može dati “okus”

našem životu. A to vrijedi prije svega za vas, jer je mladost doba stalnog otkrivanja života, svijeta, drugih ljudi i samih sebe. To je vrijeme otvaranja prema budućnosti, u kojem se očituju velike želje za radošću, prijateljstvom, zajedništvom i istinom, u kojem nas pokreću veliki ideali i kuju se veliki planovi.

A Gospodin nam svakog dana pruža mnoge jednostavne radosti: radost života, radost koja nas obuzima dok promatramo prirodne ljepote, radost zbog dobro obavljenog posla, radost služenja, radost iskrene i čiste ljubavi. Ako malo bolje pogledamo postoje i mnogi drugi razlozi za radost: lijepi obiteljski trenuci, prijateljsko dijeljenje, otkrivanje vlastitih talenata i postizanje dobrih rezultata, spoznaja da nas drugi cijene, prigode da iznesemo svoje mišljenje i da osjetimo da smo shvaćeni, osjećaj da smo korisni bližnjemu. Tu se mogu još ubrojiti i stjecanje novih znanja kroz učenje, širenje vlastitih obzora zahvaljujući putovanjima i susretima, mogućnost stvaranja planova za budućnost. Ali i iskustvo čitanja nekog književnog djela, divljenje nekom umjetničkom remek-djelu, slušanje glazbe i sviranje nekog glazbala ili gledanje filma mogu nam priuštiti trenutke prave i istinske radosti.

Svakog dana, međutim, nailazimo također na mnoge teškoće i u srcu nam se roje brige za budućnost, počinjemo se čak pitati je li puna i trajna radost kojoj težimo puka opsjena i bijeg od stvarnosti. Ima mnogo mladih ljudi koji se pitaju: je li savršena radost danas uopće moguća? A to traženje može čovjeka dovesti na razne putove, od kojih se neki pokazuju pogrešnim ili bar opasnim. Ali kako doista trajne radosti razlikovati od neposrednih i varljivih zadovoljstava? Kako pronaći pravu radost u životu, radost koja traje i ne napušta nas ni u teškim trenucima?

2. Bog je izvor prave radosti

Zapravo, sve ono što nam donosi radost, i one male svakodnevne i velike životne radosti, imaju svoj izvor u Bogu, premda to nije očito na prvi pogled. To je zato jer je Bog

zajednica vječne ljubavi, on je beskrajna radost koja nije zatvorena u samu sebe, već se širi i zahvaća one koje on ljubi i koji njega ljube. Bog nas je stvorio na svoju sliku iz ljubavi i da na nas izlije tu svoju ljubav, da nas ispuni svojom prisutnošću i svojom milošću. Bog nas želi učiniti dionicima svoje, božanske i vječne, radosti i pomaže nam otkriti da se vrijednost i duboki smisao našeg života krije u tome da nas on prihvaća, da nam se raduje i da nas ljubi; u tome nije nepostojan kakvi znamo biti mi ljudi kojima je ponekad teško druge prihvatiti, već je Božje prihvaćanje bezuvjetno te možemo mirno reći: "ja sam željen, imam svoje mjesto u svijetu i povijesti, Bog me osobno ljubi. A ako me Bog prihvaća i ljubi i ja sam u to siguran, tada jasno i sa sigurnošću znam da je dobro da živim i postojim".

Ta se beskrajna Božja ljubav prema svakom od nas očituje u punini u Isusu Kristu. U njemu se nalazi radost koju tražimo. U Evanđelju vidimo kako događaji koji označavaju početke Isusova života karakterizira radost. Kada arkandjel Gabriel naviješta Djevici Mariji da će biti Spasiteljeva majka, prvo joj upućuje ove riječi: "Raduj se!" (Lk 1, 28). Prilikom Isusova rođenja, Anđeo Gospodnji kaže pastirima: "Evo javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist, Gospodin" (Lk 2, 11). A mudraci koji su tražili dijete, "kad ugledaše zvijezdu, obradovaše se radošću veoma velikom" (Mt 2, 10). Razlog te radosti je dakle blizina Boga koji je postao jedan od nas. To je ono na što sveti Pavao misli kada piše Filipljanima: "Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se! Blagost vaša neka je znana svim ljudima! Gospodin je blizu!" (Fil 4, 4-5). Prvi uzrok naše radosti je blizina Boga, koji me prihvaća i ljubi.

Susret s Isusom uvijek donosi veliku duhovnu radost. U Evanđeljima to možemo vidjeti u mnogim događajima. Sjećamo se Isusova posjeta Zakeju, nepoštenom cariniku i javnom grešniku, kojem Isus kaže: "Danas mi je proboraviti u tvojoj kući". A Zakej, kako prenosi sveti Luka, "primi ga sav radostan" (Lk 19, 5-6). To je radost susreta s Gospodinom; to znači osjetiti Božju ljubav koja može promijeniti čitav život i donijeti spasenje. A Zakej je

odlučio promijeniti život i dati polovicu svojih dobara siromašnima.

U času Isusove muke, ta se ljubav očituje u svoj svojoj snazi. U posljednjim trenucima svoga zemaljskog života, dok je večerao sa svojim prijateljima, on kaže: "Kao što je Otac ljubio mene tako sam i ja ljubio vas; ostanite u mojoj ljubavi... To sam vam govorio da moja radost bude u vama i da vaša radost bude potpuna" (Iv 15, 9.11). Isus želi uvesti svoje učenike i svakoga od nas u punu radost, onu radost koju dijeli s Ocem, da ljubav kojom ga Otac ljubi bude u nama (usp. Iv 17, 26). Kršćanska se radost sastoji u tome da budemo otvoreni toj Božjoj ljubavi i pripadamo njemu.

Evanđeljâ izvješćuju da su Marija Magdalena i druge žene pošle posjetiti grob u kojem je Isus bio položen nakon svoje smrti. Anđeo im tada reče zapanjujuću vijest da je Isus uskrsnuo. Tada, kako bilježi evanđelist, otiđoše žurno s groba "te sa strahom i velikom radošću otrčaše javiti njegovim učenicima. Kad eto im Isusa u susret! Reče im: 'Zdravo!' One polete k njemu, obujme mu noge i ničice mu se poklone" (Mt 28, 8-9). To je radost spasenja koje im je dano: Krist je živ, on je onaj koji je pobijedio zlo, grijeh i smrt. On je prisutan među nama kao Uskrsli, sve do svršetka svijeta (usp. Mt 28, 20). Zlo nema posljednju riječ o našem životu; vjera u Krista Spasitelja nam govori da Božja ljubav pobjeđuje.

Ta duboka radost je plod Duha Svetoga koji nas čini djecom Božjom, koja su kadra živjeti i kušati njegovu dobrotu, obraćati mu se riječima: "Abba", Oče (usp. Rim 8, 15). Radost je znak njegove prisutnosti i djelovanja u nama.

3. Sačuvati u srcu kršćansku radost

Sada nam se nameće pitanje: kako primiti i sačuvati taj dar duboke, duhovne radosti?

Jedan Psalam nam kaže: "Sva radost tvoja neka bude Gospodin: on će ispuniti želje tvoja srca" (Ps 37, 4). A Isus objašnjava: "Kraljevstvo je nebesko kao kad je blago skriveno na njivi: čovjek ga pronađe, sakrije, sav radostan ode, proda sve što ima i kupi tu njivu" (Mt 13, 44). Otkrivanje i čuvanje duhovne radosti plod je susreta s Gospodinom, koji traži da ga slijedimo i da donesemo čvrstu odluku da sav svoj život stavimo u njegove ruke. Dragi mla-

di, neustrašivo se odvažite dati mjesta u svom životu Isusu Kristu i njegovu evanđelju. To je put koji vodi unutar njemu miru i pravoj sreći, to je put prema pravom ostvarenju našeg života kao djece Božje, stvorene na njegovu sliku i priliku.

Tražiti radost u Gospodinu, jer radost je plod vjere. To znači svakog dana biti svjestan njegove prisutnosti i prijateljstva: "Gospodin je blizu!" (Fil 4, 5); to znači staviti svoje pouzdanje u njega i rasti u njegovu spoznanju i ljubavi. "Godina vjere", koju ćemo započeti za nekoliko mjeseci, bit će nam u tome pomoć i poticaj. Dragi prijatelji, naučite se vidjeti kako Bog djeluje u vašim životima, otkrijte ga skrivenog u događajima svog svakodnevnog života. Vjerujte da je on uvijek vjeran savezu kojeg je sklopio s vama na dan vašeg krštenja. Znajte da vas on nikada neće napustiti. Često upravite svoj pogled prema njemu. Na križu je dao svoj život jer vas ljubi. Promatranje tako velike ljubavi unosi u naša srca nadu i radost koju ništa ne može zatrti. Kršćanin ne može nikada biti žalostan, jer on je susreo Krista, koji je dao svoj život za njega.

Tražiti Gospodina i susresti ga u svom životu znači također prihvatiti njegovu riječ, koja je radost za srce. Prorok Jeremija piše: "Kad mi dođoše riječi tvoje, ja sam ih gutao: riječi tvoje ushitiše i obradovaše srce moje. Jer sam se tvojim zvao imenom, o Jahve, Bože nad Vojskama" (Jr 15, 16). Naučite čitati i meditirati nad Svetim pismom. Ondje ćete naći odgovor na najdublja pitanja o istini koja gajite u svom srcu i umu. Božja riječ pomaže otkriti čudesa koja je Bog izveo u ljudskoj povijesti, ispunja nas radošću i potiče nas na hvalu i klanjanje: "Dođite, kličimo Gospodinu... prignimo koljena i padnimo nice, poklonimo se Jahvi koji nas stvorio!" (Ps 95, 1.6).

Nadalje, liturgija je savršeno mjesto na kojem Crkva izražava radost koju prima od Gospodina i prenosi je svijetu. Svake nedjelje, u euharistiji, kršćanske zajednice slave središnje otajstvo spasenja: Kristovu smrt i uskrsnuće. To je središnji događaj za svakog Gospodinova učenika, jer se u njemu uprisutnjuje njegova žrtva ljubavi. Nedjelja je dan u kojem susrećemo Krista Uskrslog, slušamo njegovu Riječ, hranimo se njegovim Tijelom i Krvlju. U jednom se Psalmu kaže: "Ovo je dan što ga učini Gospodin: kličimo i radujmo se njemu!" (Ps

118, 24). A u uskrsnoj noći, Crkva pjeva Exultet, hvalospjev radosti zbog pobjede Isusa Krista nad grijehom i smrću: "Nek usklikne sad nebesko mnoštvo Anđela... Nek se raduje i zemlja tolikim obasjana blijeskom... i silnim poklicima naroda nek ova odjekne dvorana". Kršćanska radost proizlazi iz svijesti da nas ljubi Bog koji se utjelovio, koji je dao svoj život za nas i pobijedio zlo i smrt. To znači živjeti od ljubavi prema njemu. Sveta Terezija od Djeteta Isusa, mlada karmelićanka, pisala je: "Isuse, moja je radost Tebe ljubiti" (P 45, 21. siječnja 1897., Op. Compl., str. 708).

4. Radost ljubavi

Dragi prijatelji, radost je duboko povezana s ljubavlju: to su dva nerazdvojna dara Duha Svetoga (usp. Gal 5, 23). Ljubav rađa radost, a radost je oblik ljubavi. Blažena Majka Terezija iz Kalkute, nadahnuta Isusovim riječima: "Blaženije je davati nego primati" (Dj 20, 35), govorila je: "Radost je mreža ljubavi kojom se love duše. Bog ljubi vesela darivatelja. I tko daje s veseljem više daje". A sluga Božji Pavao VI. je pisao: "U samom Bogu sve je radost, jer je sve dar" (Ap. pobud. Gaudete in Domino, 9. svibnja 1975.).

Imajući pred očima razna područja vašeg života, želim vam reći da ljubiti znači biti postojan, pouzdan, vjerno ispunjavati preuzete obaveze. I to, u prvom redu, vrijedi za prijateljstvo: naši prijatelji od nas očekuju da budemo iskreni, odani, vjerni, jer je prava ljubav ustrajna također i nadasve u teškoćama. Isto vrijedi za rad, studije i službe koje obavljate. Vjernost i ustrajnost u dobru vode k radosti, premda ova ne dolazi uvijek odmah.

Da bismo ušli u radost ljubavi, pozvani smo također biti velikodušni, ne zadovoljavati se s najmanjim, već uložiti cijelog sebe u životu i posebnu pozornost posvetiti najpotrebitijima. Svijet treba stručne i velikodušne muškarce i žene, koji će se staviti u službu zajedničkog dobra. Uložite sav svoj napor u savjesno i ozbiljno učenje; njegujte svoje talente i već od sada ih stavljajte u službu bližnjemu. Tražite načine da svojim doprinosom društvo učinite pravednijim i humanijim gdje se nalazili. Neka vas u čitavom životu vodi duh služenja a ne traženje moći, materijalnog uspjeha i novca.

U vezi velikodušnosti moram spomenuti posebnu radost: riječ je o onoj radosti koju se osjeti kada se odgovori na poziv darovati čitav svoj život Gospodinu. Dragi prijatelji, neka vas ne bude strah Kristova poziva na redovnički, monaški i misionarski život ili svećeništvo. Budite sigurni da on ispunja radošću one koji odgovore na njegov poziv da napuste sve da bi bili s njim i posvetili se nepodijeljena srca služenju drugima. Velika je, isto tako, radost koju on daje muškarcu i ženi koji se potpuno predaju jedno drugom u braku da zasnuju obitelj i postanu znak Kristove ljubavi prema njegovoj Crkvi.

Zelim vam dozvati u svijest još jedan, treći element koji će vas uvesti u radost ljubavi; on se sastoji u tome da dopustimo da u našem životu i u životu naših zajednica raste bratska ljubav. Postoji uska povezanost između zajedništva i radosti. Nije slučajno da sveti Pavao piše svoj poticaj u množini: ne obraća se svakom pojedincu, već zajednici u cjelini: "Radujte se u Gospodinu uvijek!" (Fil 4, 4). Samo zajedno, živeći bratsko zajedništvo, možemo iskusiti tu radost. Knjiga Djela apostolska ovako opisuje kršćansku zajednicu: "u kućama bi lomili kruh te u radosti i prostodušnosti srca zajednički uzimali hranu" (Dj 2, 46). Zauzmite se također da kršćanske zajednice mogu biti povlaštena mjesta dijeljenja, pažnje i uzajamne brige.

5. Radost obraćenja

Dragi prijatelji, da bismo doživjeli pravu radost treba također prepoznati napasti koje nas od nje udaljavaju. Današnja kultura često čovjeka navodi da traži neposredne ciljeve, postignuća i zadovoljstva. Ona više potpomaže nepostojanost no ustrajnost u naporu i vjernost preuzetim obavezama. Poruke koje primamo potiču potrošački mentalitet i obećavaju lažnu sreću. Iskustvo nas uči da posjedovanje stvari ne jamči sreću. Koliko je samo onih koji imaju obilje materijalnih dobara, a ipak ih u životu često muče očaj, tuga i osjećaj neispunjenosti i praznine! Da bismo ostali u radosti, pozvani smo živjeti u ljubavi i istini, živjeti u Bogu.

A Božja je volja da mi budemo sretni. Zbog toga nam je dao konkretne putokaze za naš put: zapovijedi. Kada ih se pridržavamo tada nalazimo put života i sreće. Na prvi se pogled

može činiti da je to tek skup zabrana, malne prepreka slobodi. No ako o njima malo pomnije razmislimo, u svjetlu Kristove poruke, uviđamo da je to skup osnovnih i dragocjenih životnih pravila koje vode sretnom životu, ostvarenom prema Božjem naumu. Koliko često, međutim, vidimo da graditi život bez Boga i njegove volje donosi očaj, žalost, gorak okus poraza i neuspjeha. Iskustvo grijeha, kao odbijanje da slijedimo Boga i kao uvreda njegovu prijateljstvu, donosi tamu u naše srce.

Ponekad nije lako kršćanski živjeti i u svojem zauzimanju da budemo vjerni Gospodinu nailazimo na prepreke a katkad i padamo. No, Bog nas, u svojem milosrđu, ne napušta, već nam uvijek pruža mogućnost vratiti se njemu, pomiriti se s njim, iskusiti radost ljubavi Boga koji obrađa i ponovno nas prima u svoje očinsko krilo.

Draga mladeži, često pristupajte sakramentu pokore i pomirenja! To je sakrament ponovno pronađene radosti. Molite Duha Svetoga za svjetlo koje vam je potrebno da možete prepoznati svoj grijeh i tražiti oprost od Boga. Pristupajte tom sakramentu redovito, ozbiljno i s pouzdanjem. Gospodin će vas uvijek dočekati raširenih ruku. Očistit će vas i uvesti u svoju radost: na nebu zavlada radost i zbog jednog jedinog grešnika koji se obrati (usp. Lk 15, 7).

6. Radost u kušnjama

Ipak, na kraju, mogli bi se zapitati je li doista moguće živjeti radosno i usred tolikih kušnji života, osobito onih najbolnijih i tajanstvenih. Pitamo se donosi li nasljedovanje Gospodina i pouzdavanje u Boga uvijek sreću.

Odgovor na to pitanje možemo naći u nekim iskustvima mladih poput vas koji su upravo u Kristu našli svjetlo koje može dati snagu i nadu, čak i u najtežim situacijama. Blaženi Pier Giorgio Frassati (1901.-1925.) iskusio je mnoge kušnje u svojem kratkom životu, među kojima i zaljubljenost koja mu je zadala duboku bol u srcu. Upravo u toj situaciji, pisao je sestri: "Pitaš me jesam li sretan; a kako da ne budem!? Sve dok mi vjera daje snagu ja sam sretan! Svaki katolik mora biti sretan... Svrha zbog koje smo stvoreni sa sobom nosi put posut s mnogo trnja, ali to nije žalostan put. To je radost, čak i kada uključuje bol" (Pismo sestri Luciani, Torino,

14. veljače 1925.). A blaženi Ivan Pavao II., predstavljajući Frassatija kao uzor, o njemu je rekao slijedeće: "bio je mladić koji je zračio radošću, radošću kojom je uspio prebroditi mnoge teškoće u svom životu" (Obraćanje mladima, Torino, 13. travnja 1980.).

Vremenski nam je bliža mlada Chiara Badano (1971.-1990.), koja je nedavno proglašena blaženom. Ona je iskusila kako se bol može preobraziti ljubavlju i na tajanstven se način ispuniti radošću. U dobi od 18 godina, dok je mnogo trpjela od karcinoma, Chiara se molila Duhu Svetom i zagovarala za mlade pokreta kojem je pripadala. Molila je Boga ne samo za vlastito ozdravljenje, nego i da svojim Duhom prosvijetli sve te mlade i da im dadne mudrost i svjetlo: "Bio je to stvarno čas Božje prisutnosti. Moje tijelo je silno trpjelo, ali je duša pjevala" (Pismo Chari Lubich, Sassello, 20. prosinca 1989.). Ključ njezina mira i njezine radosti bilo je potpuno pouzdanje u Gospodina i prihvaćanje također bolesti kao tajanstvenog izraza njegove volje za njezino dobro i za dobro svijetu. Često je ponavljala: "Gospodine, ako ti to želiš, tada to želim i ja".

To su samo dva jednostavna svjedočanstva među mnoštvom drugih koja pokazuju kako pravi kršćanin nije nikada očajan i žalostan, čak ni kada se suočava s najtežim kušnjama. Ona pokazuju da kršćanska radost nije bijeg od stvarnosti, već nadnaravna snaga koja nam pomaže nositi se sa svakodnevnim teškoćama. Znamo da je raspeti i uskrsli Krist s nama, on je uvijek naš vjerni prijatelj. Kada sudjelujemo u njegovim patnjama, sudjelujemo također u njegovoj slavi. S njim i u njemu, patnja se preobražava u ljubav. A tamo nalazimo radost (usp. Kol 1, 24).

7. Svjedoci radosti

Dragi prijatelji, na kraju vas želim pozvati da budete misionari radosti. Ne možemo biti sretni ako drugi nisu sretni. Radost se dakle mora dijeliti. Pođite i ispriopovijedajte ostalim mladima svoju radost da ste našli ono dragocjeno blago koje je sâm Isus. Ne možemo zadržati za

sebe radost vjere: da bi ona mogla ostati u nama, moramo je prenositi. Sveti Ivan kaže: "što smo vidjeli i čuli, navješćujemo i vama da i vi imate zajedništvo s nama... I to vam pišemo da radost naša bude potpuna" (1 Iv 1,3-4).

Kršćanstvo se ponekad prikazuje kao prijedlog života koji guši našu slobodu, koji se protivni našoj želji za srećom i radošću. No to jednostavno nije istina! Kršćani su muškarci i žene koji su istinski sretni jer znaju da nisu nikada sami. Znaju da ih uvijek Bog drži u svojoj ruci. Osobito na vama, mladi Kristovi učenici, leži zadaća pokazati svijetu da vjera vodi sreći i pravoj, punoj i trajnoj radosti. I ako se kršćanski način života ponekad čini suhoparnim i dosadnim, vi trebate prednjačiti u svjedočenju radosnog i sretnog lica vjere. Evanđelje je "radosna vijest" da nas Bog ljubi i da je svaki od nas za njega važan. Pokažite svijetu da je to istina!

Budite dakle oduševljeni misionari nove evangelizacije! Pođite onima koji trpe, koji su u traženju i donesite im radost koju Isus želi darovati. Donesite je u svoje obitelji, u svoje škole i sveučilišta, na svoja radna mjesta i među svoje prijatelje, tamo gdje živite. Vidjet ćete da se ona širi! I primit ćete je stotruko: radost spasenja za vas same, radost gledanja kako Božje milosrđe djeluje u srcima drugih ljudi. Na dan svog konačnog susreta s njim, on će vam moći reći: "slugo dobri i vjerni... Uđi u radost gospodara svoga" (Mt 25, 21).

Neka vas Djevica Marija prati na tome putu. Ona je prihvatila Gospodina u svoje krilo i razglasila to u himnu hvale i radosti, hvalospjevu Magnificat: "Veliča duša moja Gospodina, klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju" (Lk 1, 46-47). Marija je potpuno odgovorila na Božju ljubav posvetivši svoj život njemu u poniznom i potpunom služenju. Nazvana je "uzrokom naše radosti" jer nam je dala Isusa. Neka nas ona uvede u onu radost koju vam nitko neće moći oduzeti!

*Iz Vatikana, 15. ožujka 2012.
Papa Benedikt XVI.*

Sveta kongregacija za nauk vjere

Norme za postupak pri razlučivanju o navodnim ukazanjima i objavama

*Prethodna napomena:
nastanak i obilježje ovih normi*

Tijekom godišnjeg plenarnog zasjedanja u studenom 1974., oci ove Svete kongregacije ispitali su probleme koji se odnose na navodna ukazanja i objave s time često povezane, i došli su do slijedećih zaključaka:

1. Danas, putem sredstava društvenog pripćivanja (*mass media*), vijest o ukazanjima među vjernicima se puno brže širi nego sto je to bio ranije slučaj. Također, lakoća kretanja pogoduje hodočašćima i umnaža ih. Stoga je crkvena vlast pozvana bez odgađanja izjašnjavati se o tom pitanju.

2. S druge strane, današnji mentalitet i znanstveni zahtjevi kao i oni vlastiti istraživačkoj kritici otežavaju, da ne kažemo skoro onemogućuju, donositi s dužnom žurnošću sudove koji su u prošlosti zaključivali istraživanja u ovoj materiji (*constat de supernaturalitate, non constat de supernaturalitate*) i koji su nudili odinarijima mogućnost odobrenja ili zabrane javnog kulta ili drugih oblika pobožnosti među vjernicima.

Iz ovih razloga, kako bi se pobožnost izazvana među vjernicima zbog činjenica ovoga tipa mogla očitovati u poštovanju punog zajedništva s Crkvom i donositi plodove, od kojih će ista Crkva moći ubuduće razlučivati pravu narav činjenica, Oci smatraju kako je u ovoj materiji neophodno promovirati slijedeću proceduru.

Kada crkvena vlast bude informirana o kakvom navodnom ukazanju ili objavi, njezin zadatak će biti:

- a) na prvom mjestu, prosuditi činjenicu po pozitivnim i negativnim kriterijima (usp. *infra*, n. I);
- b) nakon čega, ako ovo ispitivanje dođe do povoljnog zaključka, dopustiti neke javne manifestacije kulta ili pobožnosti, nastavljajući bdjeti nad njima s velikom oprežnošću (što odgovara formuli »*pro nunc nihil ob stare*«);
- c) na kraju, u svjetlu proteklog vremena i stečenog iskustva, s posebnim osvrtom na plodnost duhovnih dobara koja mogu proizići iz nove pobožnosti, izraziti sud *de veri-*

tate et supernaturalitate, ako ga slučaj traži.

I. Kriteriji za prosuđivanje obilježja navodnih ukazanja ili objava, barem s vjerojatnošću

A) Pozitivni kriteriji

- a) Moralna sigurnost, ili barem velika mogućnost postojanja činjenice, stečena posredstvom ozbiljnog istraživanja.
- b) Posebne okolnosti koje se odnose na postojanje i narav činjenice, što će reći:

1. Osobne kvalitete subjekta ili subjekatâ (posebice, psihička ravnoteža, poštenje i čestitost moralnog života, habitualna iskrenost i poučljivost u odnosu na crkvenu vlast, sposobnost nastaviti normalan način vjerskog života, itd.);
2. U pogledu objave, ispravan teološki i duhovni nauk, bez zablude;
3. Zdrava pobožnost te obilni i stalni duhovni plodovi (na primjer: duh molitve, obraćenja, svjedočanstva milosrdne ljubavi, itd.).

B) Negativni kriteriji:

- a) Očita zabluda glede činjenice.
- b) Doktrinarne zablude pripisane Bogu, ili blaženoj djevici Mariji, ili kakvom svecu u njihovim očitovanjima, imajući na umu mogućnost da je subjekt dodao – također nesvjesno -, autentičnoj nadnaravnoj objavi, čisto ljudske elemente ili kakvu zabludu prirodnog reda (usp. sv. Ignacije, *Duhovne vježbe*, br. 336).
- c) Očita pohlepa za dobitkom usko povezana s tom činjenicom.
- d) Teški nemoralni postupci koje su subjekt ili njegovi sljedbenici učinili u tom momentu ili prigodom dotične činjenice.
- e) Psihičke bolesti ili psihopatičke tendencije kod subjekta, koje su očito utjecale na navodnu nadnaravnu činjenicu, ili psihoza, kolektivna histerija ili drugi elementi takve vrste.

Treba napomenuti da su ovi pozitivni i negativni kriteriji indikativni a ne taksativni te se

primjenjuju na kumulativni način, ili s kakvom konvergencijom koja im je recipročna.

II. Intervencija nadležne crkvene vlasti

1. Ako u prigodi navodne nadnaravne činjenice nastanu skoro spontano među vjernicima kult ili nekakva pobožnost, nadležna crkvena vlast ima tešku odgovornost odmah se informirati i pažljivo pristupiti istraživanju.

2. Nadležna crkvena vlast može intervenirati na temelju legitimnog zahtjeva vjernika (ako su u zajedništvu s pastirima i ne potaknuti sektaškim duhom) kako bi promovirala neke oblike kulta ili pobožnosti ako se ništa ne protivi, nakon primjenjivanja navedenih kriterija. Zato neka obrati pozornost u smislu da vjernici ne smatraju ovaj način djelovanja kao odobrenje nadnaravnog obilježja činjenice od strane Crkve (usp. Prethodna napomena, c).

3. Zbog svog doktrinarnog i pastoralnog zadatka, nadležna vlast može intervenirati s *motu proprio*; dapače, treba to učiniti u teškim okolnostima, na primjer kako bi ispravila ili spriječila zloupotrebu u vršenju kulta i pobožnosti, kako bi osudila kriva učenja, kako bi spriječila opasnosti lažnog ili neprikladnog misticizma, itd.

4. U sumnjivim slučajevima, koji ne predstavljaju nikakav rizik za dobro Crkve, nadležna crkvena vlast će se suzdržati od ikakva suda i svake izravne akcije (zato jer se može dogoditi da nakon izvjesnog vremena navodna nadnaravna činjenica padne u zaborav); međutim, to ne znači dokidanje budnosti radi brze i razborite intervencije, ako je potrebno.

III. Vlasti nadležne za interveniranje

1. Prije svega, spada na mjesnog ordinarija zadaća da bdije i intervenira.

2. Regionalna ili nacionalna Biskupska konferencija može intervenirati:

- a) Ako se mjesni Ordinarij, nakon što je učinio svoj dio, obrati konferenciji kako bi o činjenici razlučili s većom sigurnošću;
- b) Ako činjenica već ulazi u nacionalno ili regionalno okruženje, ali uvijek uz prethodnu

suglasnost mjesnog ordinarija.

3. Sveta stolica može intervenirati, bilo na molbu samog ordinarija, bilo kvalificirane skupine vjernika, bilo također izravno radi izravne jurisdikcije vrhovnog svećenika (usp. *infra*, br. IV).

IV. Intervencija Svete kongregacije za nauk vjere

1. a) Intervenciju Svete kongregacije može zatražiti bilo Ordinarij, nakon što je učinio svoj dio, bilo neka kvalificirane skupina vjernika. U ovom drugom slučaju, treba skrenuti pozornost da utok Svetoj kongregaciji nije motiviran sumnjivim razlozima (kao npr. želja da se mjesni Ordinarij prisili na izmjenu vlastite zakonite odluke o odobravanju neke sektaške skupine, itd.).

b) Na Svetu kongregaciju spada da intervenira *motu proprio* u težim slučajevima, posebice kada dotična činjenica uključuje značajan dio Crkve, uvijek nakon što je saslušala mišljenje Ordinarija te i biskupske konferencije, ako to traži situacija.

2. Spada na Svetu kongregaciju da prosudi i potvrdi ordinarijev postupak te ako smatra mogućim i prikladnim poduzme novo ispitivanje dotične činjenice, drugačije od Ordinarijeva ili poduzetog od strane same Svete kongregacije, ili od neke specijalne komisije.

Ove norme, pretresene na plenarnom zasjedanju ove Svete kongregacije, potvrdio je slavno vladajući sveti otac Pavao VI, 24. veljače 1978.

Rim, iz palače Svete kongregacije za nauk vjere, 25. veljače 1978.

Franjo kard. Šeper
Prefekt

Jérôme Hamer, O.P.
Tajnik

(S talijanskog prevela mr. Vikica Vujica; teološka lektura dr. Mato Zovkić)

Priopćenje za javnost s 54. redovnog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Mostar, 22. ožujka 2012.

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje 54. redovno zasjedanje od 20. do 22. ožujka 2012. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru. Predsjedao je biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije. Na zasjedanju je sudjelovao i biskup križevački mons. Nikola Kekić u svojstvu delegata Hrvatske biskupske konferencije te prenio izraze bratskog zajedništva i blizine biskupa iz Republike Hrvatske na čelu s njihovim predsjednikom mons. dr. Marinom Srakićem, nadbiskupom đakovačko-osječkim. Istaknuvši da se u određenom smislu osjeća i članom Biskupske konferencije BiH jer mu se jurisdikcija proteže i na sve grkokatoličke vjernike u BiH, biskup Kekić je upoznao s obilježavanjem velikog jubileja – 400. obljetnice Grkokatoličke Crkve u Hrvatskoj ili osnivanja Marčanske biskupije te pozvao biskupe da se pridruže nekom od predviđenih slavlja. Biskupi su iskreno zahvalili članovima Hrvatske biskupske konferencije za bratsku solidarnost koju su iskazali i tijekom nedavno održanog Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u ovoj zemlji. Također su izrazili spremnost poduprijeti djelovanje malobrojne grkokatoličke zajednice u Bosni i Hercegovini u ostvarenju njihovih prava.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico koji je prenio blagoslov Svetog Oca. Izrazio je radost što je Pismo-Poruka državnog tajnika kardinala Tarcisija Bertonea naišlo na odjek u medijima i na primjerenu pozornost biskupa HBK i BK BiH koju su očitovali na redovitom 14. godišnjem zajedničkom zasjedanju, 30. i 31. siječnja 2012. u Sarajevu. Također je upoznao biskupe s poduzetim koracima na što skorijem formiranju Mješovite komisije za primjenu Međunarodnog temeljnog ugovora između Svete Stolice i BiH, tj. za izradu nužnih provedbenih akata tog Ugovora. Biskupi su zahvalili nunciju D'Erricu što u razgovorima i susretima s raznim predstavnicima vlasti potiče da se poduzmu konkretni koraci u smjeru poboljšanja teške situacije bisku-

pijskih zajednica u velikom dijelu Bosne i Hercegovine. Osobito su zahvalni svećenicima, redovnicima i redovnicama koji pastoralno rade u župama u kojima je ostao mali broj katolika. Otvoreni su za razgovor i suradnju sa svim predstavnicima vlasti koji su spremni poduprijeti opstanak i katolika u Bosni i Hercegovini kao i njihov povratak. Izrazili su nadu da će značajan dio sredstava, koja će se prikupiti na najavljenom proljetnoj međunarodnoj donatorskoj konferenciji, biti uložena i za povratak prognanih i raseljenih katolika.

Biskupi su se osvrnuli na provedbu zaključaka sa svoga prošlog zasjedanja te, između ostalih, saslušali izvješće pomoćnog biskupa vrhbosanskog mons. dr. Pere Sudara koji ih je predstavljao na susretu održanom u studenom 2011. u Rimu u povodu 40. obljetnice Vijeća europskih Biskupskih konferencija i na Simpoziju biskupa Europe i Afrike koji je održan u veljači 2012. u Rimu. Saslušali su i izvješće biskupa Komarice sa susreta predsjednika Biskupskih konferencija Jugoistočne Europe koji je održan od 5. do 8. ožujka 2012. u Strasbourgu. Raduje ih obnovljeno zanimanje Vijeća Europe za vjerske potrebe njezinih građana te se nadaju da će se Vijeće Europe snažnije suprotstaviti aktualnom rastu fenomena nasilja prema vjerskoj slobodi u nekim europskim zemljama te braniti nerođeni i rođeni život i štiti obitelj.

Biskupi su saslušali izvješća o radu svih komisija i vijeća Biskupske konferencije BiH: Komisije za nauk vjere i Komisije *Justitia et pax*, Vijeća za kler, Pedagoškog vijeća katoličkih „Škola za Europu“, Vijeća za bogoslovna sjemeništa, Vijeća za mala sjemeništa, Vijeća za dijalogue među religijama i kulturama, Vijeća za katehezu i Povjerenstva pri tom Vijeću, Vijeća za laike i Odbora za mlade pri tom Vijeću, Vijeća za liturgiju, Vijeća za obitelj, Vijeća za sredstva društvenog priopćivanja i Nadzornog vijeća Caritasa Biskupske konferencije BiH. Biskupi izražavaju zahvalnost svim vijećnicima koji aktivnim sudjelovanjem daju svoj dragocjeni doprinos što plodnijem djelovanju Biskupske konferencije.

Posebnu pozornost biskupi su posvetili izvješću o djelovanju Caritas Biskupske konferencije BiH koji svoje programe provodi u suradnji s dijecezanskim Caritasima u Banjoj Luci, Mostaru i Sarajevu. Brojne karitativne akcije pokazuju, s jedne strane, zauzetost karitativnih djelatnika i solidarnost mnogih s osobama u potrebi. S druge strane, ukazuju na zabrinjavajuće težak položaj nemalog broja ljudi u zemlji koja se već 17 godina odmakla od ratnih stradanja. Zahvaljujući svim karitativnim djelatnicima i svima koji na bilo koji način pokazuju solidarnost i blizinu s potrebnima, biskupi ponovno potiču sve odgovorne u državnim strukturama vlasti da usmjeruju ovu zemlju putem razvoja i takvog uređenja u kojem će oni najslabiji i najpotrebniji imati povlašteno mjesto.

Biskupi su saslušali i financijsko-pastoralno izvješće o radu Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine. Zahvaljujući nacionalnom i dijecezanskim ravnateljima i svima koji su aktivno uključeni u misijsku animaciju, biskupi i ovom prigodom potiču sve, a os-

obito svećenike, redovnike i redovnice u pastoralu, na trajnu molitvu za misionare i misionarke i na svaku vrstu potpore onima koji promiču Radosnu vijest spasenja u misijama.

Biskupi zahvaljuju svima koji su dali svoj udio u nastanku monografije: „*Stanje katoličkih župa na području BiH između 1991. i 2011. godine*“ koja zorno pokazuje stradanje, ali i obnovu brojnih župnih i filijalnih crkava te donose statističke podatke koji trebaju buditi na akciju u smjeru promicanja opstanka i povratka, ali i dubokih kršćanskih vrijednosti vezanih uz život i obitelj.

Na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, 19. ožujka biskupi su slavili Euharistiju u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru. Misu je predslavio nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a prigodnu propovijed uputio je biskup Kekić.

Biskupi su, 21. ožujka bili nazočni na predstavljanju knjige: *IN HONOREM – Alessandro D'Errico, Apostolski nuncij.*

(kta)

Svim svećenicima Vrhbosanske nadbiskupije

Predmet: Poziv na svećenički sabor u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu

Datum: 30. ožujka 2012.

Broj: 499/2012

Prema Pastoralnom kalendaru i već ustaljenoj praksi Svećenički sabor je u srijedu nakon Druge uskrсне nedjelje. Tako je sabor ove godine **18. travnja 2012.**

U 9.30 sati počinje sa svetom Misom u crkvi sv. Ćirila i Metoda

- Nakon Mise susret će se odvijati u duhu Godine vjere:

Svećenik svjedok i navjestitelj vjere Crkve.

- Prve upute o održavanju I. Sinode u Vrhbosanske nadbiskupije.

- Predstavljanje knjige:

Stanje katoličkih župa na području BiH između 1991. i 2011.

- Nakon razgovora slijede i druge informacije iz kancelarije i ekonomata.

- U 13 sati je zajednički ručak i bratsko druženje.

Mole se svećenici da obavezno uzmu učešće na ovom svećeničkom Saboru. U slučaju izvanredne spriječenosti dužan je svećenik obrazložiti pismeno svoj izostanak.

Sa sobom ponijeti albe i štrole bijele boje. Još jednom upućujem uskrсну čestitku želeći mir radost i Uskršlog Krista u Vašim dušama i zajednicama.

Radujući se susretu iskreno pozdravljam i na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Ilija Orkić, kancelar

Petnaesta godišnjica Papinog pohoda Sarajevu i Bosni i Hercegovini

12. i 13. travnja 1997-2012.

Datum: 10. travnja 2012.

Broj: 562/2012

Navršava se petnaest godina od nezaboravnog pastirskog pohoda Svetog Oca Ivana Pavla II., a sada blaženog, u ovaj grad Sarajevo i u Bosnu i Hercegovinu. Ne prestajemo zahvaljivati Božjoj Providnosti koja nam je omogućila doživjeti hodočasnika mira i prijateljstva među stanovnike ovog grada i ove zemlje. Svim svojim silama je podupirao pomirbu i mir, a istovremeno utvrđivao u vjeri svoju braću i sestre na ovim prostorima.

Za vrijeme pohoda blaženi Ivan Pavao II. donio je poruku mira i nade, upravljenu svim etničkim i vjerskim zajednicama. Pozvao nas je na pružanje i traženje oprosta, te izgradnju pomirenja i povjerenja u jednakopravnosti.

Još i danas odjekuje njegova očinska riječ: *Niste napušteni. S vama smo. Bit ćemo s vama sve više i više!*

Sada ga doživljavamo bliskoga kao zagovornika iz neba. Čuvajući sjećanje na njega, te pamćenjem njegovih poruka i ugrađujući ih u svagdanji hod izgradnje mira, radujemo se i zahvaljujemo na toj očinskoj ljubavi koja i danas živi među nama.

Zato ćemo 12. travnja 2012. u 18 sati u Sarajevskoj prvostolnici slaviti sv. Misu zahvalnicu Uskrsnom Kristu i ponovo obnavljati draga sjećanja na blaženog papu Ivana Pavla II. Želimo ponovo uprisutniti njegove poruke kao načela kojima se izgrađuje pomirenje i povjerenje te jednakopravnost u našoj različitosti.

Pozivajući sve ljude dobre volje da nam se pridruže ovom Misnom slavlju, iskreno pozdravljam i na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Predmet: Poziv na X. sjednicu Vijeća za mlade Vrhbosanske nadbiskupije

Sarajevo, 4. svibnja 2012. u 16 sati

Datum: 25. travnja 2012.

Broj: 632/2012

Prema članku 17. Statuta Vijeća za mlade Vrhbosanske nadbiskupije, sazivam sjednicu Vijeća za mlade koja se ima održati u petak, 4. svibnja 2012. u prostorijama Ordinarijata Vrhbosanske nadbiskupije, Kaptol 7 (Sarajevo) s početkom u 16.00 sati.

Dnevni red:

1. Molitva, pozdrav i uvodna riječ nadbiskupa Vinka Kardinala Puljića
2. Čitanje i usvajanje zapisnika s prošle sjednice
3. Razrješenje starih i imenovanje novih članova Vijeća
4. Decentralizacija- osnivanje Dekanatskih ureda za mlade (Odžak, Brčko, Žepče, Tuzla)
5. Zakon o mladima - registracija neformalnih skupina i osnivanje Vijeća za mlade u općinama
6. Nove ideje, najava aktivnosti u narednom razdoblju i zadaće vijećnika (Emaus- „Moja odjeća-nečija sreća, moje jelo za dobro djelo“, Komušina, KMNL, Friedensgrung BiH, Friedensweg, 72 sata bez kompromisa)
7. Razno

Svim Vijećnicima koji nisu iz Sarajeva bit će osiguran smještaj u KŠC-u sv. Josip u Sarajevu. U nadi da ćete se odazvati, sve Vas iskreno pozdravljam i zazivam obilje Božjeg blagoslova!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Ilija Orkić, kancelar

Nova imenovanja vijećnika na X. sjednici Vijeća za mlade Vrhbosanske nadbiskupije

1. Prema članku 6., Statuta Vijeća za mlade, članstvo u Vijeću po svojoj službi na određeno vrijeme tj. vrijeme trajanja službe uz suglasnost poglavara obavljaju:

- duhovni asistent FRAME
- predsjednici udruga mladih (Emaus, FRAMA, Salezijanska mladež i druge udruge).

Kako je došlo do promjena u obavljanju funkcija u razdoblju od prošle sjednice do ove, imenujem nove vijećnike koji u Vijeće ulaze po svojoj službi i to:

- Kao vijećnicu na mjesto predsjednika FRAME imenujem Tanju Meljančić, koja je izabrana za novu predsjednicu, te je tako smijenila Dragana Glavaša-dosadašnjeg predsjednika Frame.

2. Prema Statutu, na mandat od 5 godina Vijećnicima imenujem:

- Na prijedlog dekana, imenujem Antonia Gašića kao predstavnika Usorskog dekanata koji do sada nije imao svog predstavnika;
- Marijanu Miketek - asistenticu na projektu Umrežavanje i pozicioniranje Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“ za razinu katoličke crkve, te
- Marinu Medić - asistenticu na projektu Umrežavanje i pozicioniranje Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“ za razinu vladinog i nevladinog sektora, te međunarodnu razinu.

3. Prestanak članstva u Vijeću

Prema članku 6. Statuta Vijeća za mlade, članstvo u Vijeću po svojoj službi na određeno vrijeme tj. vrijeme trajanja službe uz suglasnost poglavara obavlja predsjednik FRAME. Stoga, članstvo u Vijeću prestaje:

- Dragana Glavašu- bivšem predsjedniku FRAME.

Služba u Vijeću prestaje i asistentima i suradnicima na projektima na biskupijskoj razini, koji te funkcije više ne obavljaju. Stoga razrješujem službe:

- Ivanu Vidović - asistenticu na projektu „72 sata bez kompromisa“, te
- Marija Vukoju - suradnika na projektu „Friedensgrund BiH“.

Na sve nove članove zazivam obilje Božjeg blagoslova i uspjeha u radu!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Članovi Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

Datum: 4. svibnja 2012.

Broj: 675/2012

Ovim potvrđujem izabrane članove Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije prema Statutu potvrđenom 11. ožujka 1992. godine na mandat od pet godina u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava (kan. 496-501):

Izabrani i potvrđeni članovi - predstavnici župnika:

Fojnički arhiđakonat: **fra Nikica Vujica i vlč. mr. Josip Lebo;**
 Gučogorski arhiđakonat: **fra Jozo Marinčić i vlč. Marko Lacić;**
 Plehanski arhiđakonat: **fra Mirko Filipović i preč. Marinko Grubešić;**
 Toliški arhiđakonat: **fra Pero Baotić i vlč. Josip Senjak.**

Izabrani i potvrđeni župni vikari:

Fojnički i Gučogorski arhiđakonat: **fra dr. Stjepan Duvnjak i vlč. Ivo Jezidžić**
 Plehanski i Toliški arhiđakonat: **fra Marinko Baotić**

Izabrani i potvrđeni predstavnici KBF-a i Franjevačke teologije: **vlč. mr. Božo Odošić**
i fra dr. Anto Popović.

Dijecezanski svećenici izvan Nadbiskupije: **vlč. mr. Slavko Rajić i vlč. dr. Mato Drljo**
 Predstavnik ostalih dijecezanskih svećenika: **mons. Pero Jukić**

Članovi SVVN snagom službe:

Mons. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup
Mons. mr. Luka Tunjić, generalni vikar
Mons. Bosiljko Rajić, bisk. vikar za pastoral
Fra Lovro Gavran, provincijal Bosne Srebrene
Mons. mr. Marko Tomić, sudski vikar
Preč. Ilija Orkić, kancelar
Mons. Luka Kesedžić, ekonom
Preč. Marko Zubak, rektor VBS
Fra Mile Babić, dekan Franjevačke teologije

Ovim imenujem slijedeće članove SVVN (čl. 12 Statuta SVVN i kan. 497 §3 ZKP):

Mons. dr. Pavo Jurišić, dekan KBF-a
Vlč. dr. Šimo Maršić, povjerenik za pastoral mladih VN
Vlč. dr. Mirko Šimić, direktor Caritasa VN
Preč. Marijan Pejić, rektor Sjemeništa u Travniku
Prof. dr. Mario Bernadić, generalni tajnik 1. Sinode VN

Na sve članove Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije zazivam obilje Božjeg blagoslov te želim zauzetu i iskrenu suradnju na dobro mjesne Crkve.

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski

Preč. Ilija Orkić, kancelar

Dostavlja se:
Imenovanima
Službenom glasilu „Vrhbosna“
Arhiv

Sjednica novog Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

Datum: 4. svibnja 2012.

Broj: 677/2012

Ovim sazivam sjednicu novoizabranog i imenovanog Svećeničkog vijeća vrhbosanske nadbiskupije 6. lipnja 2012. s početkom rada u 9 sati prema Statutu SVVN čl. 18.

Dnevni red:

1. Nakon molitve i pozdrava – Osvrt na Zapisnik s prošle sjednice
2. Izbor Tajnika (čl. 16. Statuta SVVN)
3. Priprava Sinode: uvod u razgovor dr. Mario Bernadić, gen. Tajnik Sinode
 - a) geslo Sinode
 - b) logo Sinode
 - c) himna Sinode
4. Permanentna izobrazba svećenika u Vrhbosanskoj nadbiskupiji
5. Razno

Središte ove sjednice je priprava naše 1. Nadbiskupijske Sinode. Uz dobivene materijale možete se bolje pripremiti na učinkovit rad na našoj sjednici. U predviđenom radnom vremenu bit će kratka pauza u 10.30, a ručak je predviđen u 12.30 h. Popodnevni rad će biti do završetka predviđenih tema.

U iščekivanju susreta srdačno vas pozdravljam i zazivam obilje Božjeg blagoslova!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Preč. Ilija Orkić, kancelar

*Dostavlja se:
Svim članovima SVVN
Službenom glasilu „Vrhbosna“
Arhivu*

Članovi Zbora konzuktora Vrhbosanske nadbiskupije

Datum: 4. svibnja 2012.

Broj: 676/2012

Ovim imenujem u Zbor konzuktora Vrhbosanske nadbiskupije u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava (kan. 502 §§ 1-4) na mandat od pet godina slijedeće članove Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije:

- 1. mons. dr. Peru Sudara**
- 2. mons. mr. Luku Tunjića**
- 3. mons. Luku Kesedžića**
- 4. mons. Bosiljka Rajića**

5. fra Nikicu Vujicu
6. fra dr. Antu Popovića
7. preč. Iliju Orkića
8. vlč. dr. Maria Bernadića
9. vlč. dr. Šimu Maršića
10. vlč. dr. Mirka Šimića

Na sve članove Zbora konzultora zazivam obilje Božjeg blagoslova za uspješnu suradnju na dobro ovo mjesne Crkve.

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski

Preč. Ilija Orkić

Dostavlja se:
Imenovanima
Službenom glasilu „Vrhbosna“
Arhivu VN

41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije

Komušina-Kondžilo, 25. i 26. svibnja 2012. godine
„Radujte se u Gospodinu uvijek!“ (Fil 4,4)

Datum: 10. svibnja 2012.
Broj: 697/2012

Dragi župnici!

Radosno vas pozivam na slavlje 41. Dana mladih naše nadbiskupije u Gospino svetište u Komušinu na Kondžilu 26. svibnja 2012. godine, koje će se održati pod geslom: „Radujte se u Gospodinu uvijek!“ (Fil 4-4). Kako bismo se što bolje organizirali i pripremili za taj događaj, dali svoj doprinos i učinili ga plodnim i blagoslovljenim za čitavu našu dijecezu, predstavljam Vam okvirni program hodočašća:

Petak, 25. 5.

16:00-18:00	Okupljanje i smještaj skupina
19:00	Večera
20:00	sv. Misa ili kratka uvodna molitva
20:30-22:30	Radionice
00:00	Klanjanje
00:00-07:00	Bdijenje

Subota, 26. 5.

08:00-09:00	Dolazak hodočasnika
09:00-10:00	Pokorničko bogoslužje
10:00-11:00	Procesija
11:00	sv. Misa

12:30	Ručak
13:30	Sajam vjere
15:00-17:00	Festival vjere

OPĆE ODREDBE

1. Svi župnici i ostali pastoralni djelatnici odgovorni za pastoral mladih trebaju na vrijeme **oglasiti, pozvati i pripremiti mlade na ovo hodočašće, te organizirati prijevoz** na razini župe ili dekanata. Podsjećam župnike da je Komušina-Kondžilo dijecezansko Gospino svetište te da je **hodočašće mladih obvezan dio pastoralnog plana naše nadbiskupije!**

2. Ove godine sakrament krizme će primiti oko 2000 mladih naše nadbiskupije. Pozivam sve odgovorne za pripremu krizmanika da Dan mladih bude mjesto duhovne obnove i bliže pripreve za sakrament Potvrde. Stoga bi bilo dobro da na **Danu mladih budu prisutni svi ovogodišnji krizmanici.**

3. Budući da je ovo prije svega molitveno-pokorničko hodočašće kojemu je cilj produbiti i učvrstiti naše vjerničko zajedništvo, **voditelji hodočasničkih grupa trebaju pripremiti mlade na dolično ponašanje** u skladu sa svetošću mjesta i događaja.

4. Neka svi **župnici, župni vikari, časne sestre i drugi voditelji skupina mladih** unaprijed isplaniraju vrijeme i ovaj dan odvoje za hodočašće i mlade koje će dovesti na susret. Potrebno je da **zajedno sa svojim mladima sudjeluju u cijelom programu** kako bi on uistinu imao smisla.

5. Očekujem da se **đakoni i bogoslovi obiju bogoslovija i sjemeništarci oba sjemeništa uključe i nesebično stave na raspolaganje za pomoć i suradnju.**

6. Ove godine ćemo ponovno organizirati **program u petak.** Mladi koji se odluče doći trebaju se prijaviti u Nadbiskupijskom centru za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“ do 20-og svibnja, kao i ponijeti sa sobom vreće za spavanje. Imat će osiguran smještaj i hranu.

7. **Svi svećenici-hodočasnici trebaju se spremno i bez oklijevanja staviti na raspolaganje** za pojedinačno slavlje **sakramenta pomirenja** koje će biti kod župne crkve između 09:00 i 10:00, a svećenici koji žele koncelebrirati na Kondžilu trebaju sa sobom **ponijeti vlastito misno ruho bijele boje.**

8. Ove godine **liturgiju će animirati mladi Brčanskog dekanata** (čitači, prinos darova, molitva vjernika i ministranti). **Župnici župa iz kojih mladi sudjeluju trebaju na vrijeme pripremiti svoje mlade za tu službu.** Poželjno je da mladi budu u narodnoj nošnji svoga kraja.

9. Po povratku procesije s Kondžila **hodočasnicima će biti ponuđen jednostavan obrok** dobrotom naših sponzora i dobročinitelja.

10. **Sajam vjere je zamišljen kao mjesto gdje će se predstaviti naše udruge, bratstva, zajednice i ostale skupine aktivne u našoj nadbiskupiji.** Skupine koje se odluče sudjelovati na Sajmu vjere, trebaju se prijaviti najkasnije **do 20. svibnja u Nadbiskupijskom centru za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“**. Svaka skupine će dobiti na raspolaganje stol za kojim će moći dijeliti promotivne materijale, odgovarati na pitanja hodočasnicima, organizirati radionice i slično. Konačno, skupine će moći prodavati i proizvode koje oni proizvode i prave tijekom godine na svojim susretima (krunice, narukvice, oslikane čaše i sl.)

11. **U duhovno-kulturnom programu, Festivalu vjere, koji počinje u 15:00 sati mogu sudjelovati svi koji se prethodno prijave u Nadbiskupijskom centru za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“, tel. 033 766 225. Prijave se primaju do 20. svibnja (uključivo). Prijave na sam dan održavanja neće se uzimati u obzir.** Duhovno-kulturni program zamišljen je prije svega kao koncert duhovnih i zabavnih skladbi. Mogu se prijaviti bendovi i pjevačke grupe mladih. **Prijavu za sudjelovanje u programu može izvršiti jedino župnik ili župni vikar.**

12. Kako bismo znali koliko je mladih bilo na susretu, molim sve župnike da prijave broj mladih koji će doći na susret u Nadbiskupijskom centru za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“

Današnji mladi odrastaju u ozračju gdje se nude lažne i iskrivljene vrijednosti daleko od istinskih i Onoga koji je jedina i prava ljubav. Mladi su naša budućnost, stoga im trebamo prići

s više pozornosti, žrtve i odricanja. Mi moramo i trebamo biti oni koji će im pokazati i izvesti na pravi put. Naše 41. dijecezansko hodočašće mladih Gospi Kondžilskoj i sve hodočasnike stavljam pod njezinu zaštitu i zagovor, uvjeren da će Majka Kristova i Majka naša izmoliti svima nama potrebne milosti i tako nam dati snage suočavati se sa svakodnevnicom.

Uz srdačne pozdrave svima rado podjeljujem svoj pastirski blagoslov!

*Vinko kardinal Puljić kancelar
nadbiskup vrhbosanski*

Ilija Orkić

Održana Sjednica Ekonomskog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

Dana 24. veljače 2012. u 16 sati, održana je Sjednica Ekonomskog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije, pod predsjedanjem uzoritog gospodina Vinka kardinala Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog. Sjednici Ekonomskog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije (EVVN), u prostorijama Ordinarijata, nazočili su svi članovi. Sjednica se odvijala prema Dnevnom redu: Čitanje Zapisnika s prošle sjednice, Financijska izvješća u 2011. godini i financijski plan za 2012. godinu, rasprava o nekretninama u Sarajevu, Zagrebu i Dubrovniku, te razno.

Mons. Luka Kesedžić, ekonom VN, je iznio izvješće o ekonomskom poslovanju Ekonomata VN, Ureda i Ustanova u VN, te pregledno Izvješće o ekonomskom poslovanju župa u odnosu prema Nadbiskupiji.

Kod druge točke sjednice razgovaralo se o nekretninama u Zagrebu, Sarajevu i Dubrovniku. Vezano za nekretnine u Zagrebu rečeno je da se dovrši kompletiranje dokumentacije, a za Dubrovnik da se pokuša obnoviti Vila Salvator, kako bi služila u pastoralne svrhe Vrhbosanske nadbiskupije.

Pod točkom razno – rečeno je da treba podsjetiti svećenike na župama da kvartalno dostavljaju kolekte i ostale prihode koje su obvezni dostavljati u Ekonomat, kako bi Ured mogao nesmetano djelovati.

L. /I.

Zasjedanje Župnih pastoralnih vijeća u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

Sarajevo, 17. ožujka 2012.

U dvorani Bogoslovnog sjemeništa Pavao VI, 17. ožujka 2012. godine, pod predsjedanjem generalnog Vikara mons. Luke Tunjića, održano je zasjedanje Župnih pastoralnih vijeća Vrhbosanske nadbiskupije. Na početku susreta generalni je vikar pozdravio sve nazočne i osvrnuo se na temu Godina vjere koju obilježava naša Nadbiskupija kao pripremu za Godinu vjere koja će se obilježiti na razini opće crkve od 11. listopada 2012 do 24. studenoga 2013. godine.

Gsđ. Zorica Maros je imala izlaganje na temu: *Iz vjere graditi kulturu života u našem narodu*. U uvodnom dijelu izlaganja osvrnula se na apostolsko pismo pape Benedikta XVI "Vrata vjere" u kojem se govori o potrebi ponovnog otkrivanja vjere i potrebi nove evangelizacije koja polazi od nas samih i sastoji se u autentičnom i iskrenom ispovijedanju vjere. Ona se osvrnula na sam pojam "vjerovanja" u Boga Stvoritelja i naglasila je važnost djelotvorne vjere onako kako ističe

apostol Jakov koji kaže da je vjera bez djela mrtva. Nije stoga dovoljno spoznavanje vjere ako srce ne slijedi to što je spoznalo, rekla je gsđ Maros i nadodala je da vjera traži rast i svakodnevni pristanak u svim životnom situacijama i pojedinačnim izborima. Ona u svom izlaganju ističe potrebu obraćenja u svijetu u kojem se očituje duhovna i religiozna kriza, a to je zapravo promjena mentaliteta po kojem se javlja potreba da vjernici njeguju i izgrađuju one vrednote koje je Krist prenio. Stoga je obraćenje zapravo življenje vjere po kojoj ćemo biti sposobni za opraštanje, pomirenje i dar ljubavi iz čega proizlazi stajanje na strani dobrote, ljubavi, milosrđa, pomirenja i praštanja, naglasila je predavačica. U izlaganju je rekla da je Isus donio duhovnu revoluciju u svoje vrijeme. Njegova je poruka bila bitno drugačija i bitno suprotstavljena tadašnjem kulturalnom ozračju. Proveo je korjenitu i temeljitu reformu koja je trajno promijenila svijet. Revolucija koju je Isus pokrenuo bila je ona iz središta osobe, iz samoga srca; zato je bila djelotvorna. Na kraju je istaknula i smisao patnje u kršćanskom poimanju jer u patnji otkrivamo koliko je Bog nazočan, rekla je gsđ Maros.

Nakon izlaganja i kratke diskusije bilo je misno slavlje u katedrali u 11.30 sati kojem je predsjedao mons Bosiljko Rajić. U prigodnoj homiliji se osvrnuo na čitanje iz knjige Hošea (6,1-6). Prorok vapi prema narodu da se obrati Bogu i da zatraži oprost. "Budimo razboriti i težimo revno za spoznanjem Gospodina. On će kao zora sigurno doći", kaže prorok Hošea. Prorok prikazuje Boga kao onoga koji ljubi svoj narod, koji će zaliječiti rane i koji ima milosrđe prema narodu. I upravo Bog želi prihvatiti nevoljnika i susresti se s njim.

Mons Rajić je naglasio da smo svi pozvani kao pojedinci i zajednica da djelujemo u ovom svijetu, u ovoj našoj Crkvi. Vremena su nova i puna izazova. Centralna poruka kršćanstva je svjedočenje i prenošenje vjere. On je istaknuo da Crkva danas u svijetu traži novi način evangeliziranja pa tako prolazi kroz jedno stresno razdoblje. Crkva je danas u odnosu prema svijetu ona koja sluša i uči i koja mora zadržati stalnu solidarnost s ljudima u nevolji. Danas bi Župna pastoralna vijeća, naglasio je Rajić, trebala biti mjesto senzibilnosti za socijalna i kulturna zbivanja, trebala bi biti mjesta povezanosti sa svim drugim grupama i organizacijama u crkvi kako bi se stekla nova iskustva u pastoralnom radu. Današnje župne zajednice moraju uvijek tražiti novu definiciju: kako se moramo organizirati da danas navijestimo Evanđelje. Za to ne postoji jedan odgovor. I upravo ta organiziranost župne zajednice je na brizi Župnih pastoralnih vijeća koja trebaju naći načina kako biti danas kreativan da bismo živjeli Evanđelje.

Nakon misnog slavlja bio je zajednički ručak i odlazak svojim kućama.

Mons. Bosiljko Rajić

Održana sjednica Pastoralnog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

17. ožujka 2012.

Sjednica Pastoralnog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije održana je u subotu, 17. ožujka 2012. godine u prostorijama Vrhbosanskog ordinarijata u Sarajevu.

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić je na početku sjednice pozdravio sve nazočne i spomenuo je temu ove sjednice koja je u sklopu Godine vjere. Napomenuo je i novi izbor članova PVVN koji će biti pozvani na zasjedanje i konstituiranje novog saziva Vijeća. Nadbiskup je pod gripom i morao se ispričati što ne može sudjelovati na sjednici pa je predao vođenje sjednice generalnom vikaru mons. Luki Tunjiću.

Izlaganje na temu "Godina vjere je imao gosp. Blaž Madžarević i vlč Dragan Jurić

Na ovu temu Godina vjere koju je najavio papa Benedikt XVI treba promatrati same pojmove vjerovanja u filozofskom i apologetskom smislu, rekao je gosp. Madžarević. U uvodnom dijelu

je naglasio vjeru kao Božji dar kojeg smo na krštenju primili. Potreban je stalni rast u vjeri a u tome nam pomaže Katekizam katoličke Crkve kojeg trebamo proučavati cijelog života a ne samo u školskim danima za pripremu sakramenata inicijacije. Naš vjera je zatirana u komunističko doba. Treba živjeti svoju vjeru i učiniti sve da je sačuvamo i prenesemo na druge. Budući da se i danas osjećaju posljedice prošlog vremena potrebno je pomoći svima onima koji su zanemarili svoju vjeru da se ponovo vrate u crkvu i da ih prihvatimo, rekao je predavač. Nadodao je i to da danas treba odgajati mlade u duhu kršćanske vjere i treba se suprotstaviti onim idejama i mišljenjima koja se često prenose preko medija i preko odgojitelja koji su još i pod utjecajem komunističkog i ateističkog duha. Tako se na jedan novi način prezentiraju zabluda i lažne vrijednosti koje nisu kršćanskog karaktera. Na kraju svog izlaganja istaknuo je važnost produbljivanja svoje vjere cijelog života i to uz dobra djela i djelotvornu ljubav kako se ne bi došlo do površnosti koja vodi onda do nekih zabluda.

Vlč Dragan Jurić izlaže temu "Godina vjere u općoj crkvi i u našoj Nadbiskupiji". On se osvrće na Godinu vjere koju je proglasio papa Benedikt XVI a trajat će od 11. listopada o.g. do 24. studenog 2013. godine. To se poklapa sa 50-tom obljetnicom otvaranja II Vatikanskog sabora ali i dvadesetom obljetnicom objavljivanja Katekizma Katoličke Crkve. U tu svrhu su izdati i dokumenti s pastoralnim smjernicama za opću i mjesnu crkvu. Napomenuo je da će se na razini opće Crkve održati XIII skupština Biskupske sinode na temu "nova evangelizacija". Stoga se, u najavi za Godinu vjere, predlažu hodočašća, a već je predviđen susret mladih u Rio de Jeneiru. Potiče se organiziranje međunarodnih simpozija kao i praćenje dokumenata, papinih propovijedi i kateheza rekao je vlč Dragan. Ističe i to da se preporuča Biskupskim konferencijama organiziranje studijskih dana o vjeri i prenošenje vjere na nove naraštaje. Predlaže se širenje saborskih dokumenata te izdavanje životopisa svetaca. Preporuča se profesorima na katoličkim učilištima da Katekizam katoličke crkve bude okosnica u poučavanju. Župnicima se preporuča da pripremaju vjernike na Godinu vjere. Jedna od mogućnosti je i organiziranje pučkih misija.

Na temelju već postojećih dokumenata vlč. Dragan daje prijedlog o tome što bi se na razini naše Nadbiskupije moglo realizirati. Za pripremu bi bilo dobro, ističe on, da se na razini naše Nadbiskupije proanaliziraju dokumenti Vatikana, da se donesu konkretni zaključci u kojem pravcu treba djelovati kad započne Godina vjere da se to onda i provede. Na temelju već izdanih smjernica mogli bi razmišljati o tome kako ih provesti. On ističe tri važna prijedloga:

1. na temelju dokumenata i Katekizma katoličke crkve bilo bi dobro napraviti i izdati kompendij saborskih dokumenata, omogućiti lakši pristup dokumentima i laicima, potaknuti proučavanje saborskih dokumenata. I kao što je papa preporučio proučavanje života svetaca tako bi bilo dobro pokrenuti neka nova izdanja svetaca .

2. na nadbiskupiju i nadbiskupa spadaju ključne stvari a to su: izdavanje konkretnih smjernica, pokretanje svih crkvenih institucija i realiziranje programa, organiziranje duhovnih vježbi i obnove na temu vjere, organiziranje simpozija i hodočašća, uključivanje crkvenog tiska i drugih medija, izdavanje promotivnih sličica i letaka s molitvom ispovijest vjere Hrvata katolika, organizirati neka hodočašća obiteljska. Možda bi bilo dobro proglasiti svetištem Crkvu svete obitelji na Kupresu.

3. župnici i župni suradnici bi mogli proučavati intenzivnije saborske dokumente i propovijedati o tome, pripravljeni na sakramente, predavati mladima neki pisani materijal za proučavanje vjere kao što je Kompendij KKC, Ispovijesti sv. Augustina ili neke saborske dokumente, propovijedati više o obiteljskoj molitvi te organiziranje pučkih misija, češće prakticiranje klanjanja Presvetom Sakramentu, poticanje vjernika na sakramente ispovijedi i Euharistije, organizirati dekanatska i župna hodočašća kao i rekolekcije.

Nakon ovih izlaganja o Godini vjere sudionici sjednice su dali i dodatne prijedloge koji bi mogli pomoći za obilježavanje Godine vjere. Tako je u raspravi istaknuta ideja da se u svim žup-

nim zajednicama obilježavaju svi događaji i tome bi zajednica trebala pridavati veliku pozornost. Rečeno je i to da bi bilo potrebno danas preći iz šutljivosti u akciju iz prošlosti u sadašnjost. Preporučeno je da se trebaju prostudirati svi prigodni crkveni dokumenti koji bi nam pomogli za obilježavanje u Godini vjere a posebno bi bilo korisno da se ti dokumenti proučavaju na dekanskim koronama.

Na sjednici je mons. Bosiljko Rajić govorio o prijedlogu programa "pregled kartona župa" sa bazom podataka. On je rekao da je potreban karton župa sa bazom podataka radi toga što na jednom mjestu imamo sveobuhvatno sistematiziranje podataka o župama u digitalnoj formi. Time se ostvaruje lakša i brža interna komunikacija te kvalitetnija koordinacija aktivnosti na svim poljima rada. Ovom bazom podataka moguća je brža i lakša organizacija posebno kod organiziranja okruglih stolova, promocije knjiga i dr. Ovaj program se sastoji iz tri glavna dijela: administrativni dio u kojem se vrši unos podataka, uredski dio koji je za sada predviđen za tiskanje tj. adresiranje kuverti te pregled i ispis podataka. Program je napravljen tako da se u njemu mogu voditi sve strukturalne aktivnosti župe, kao i dušobrižništvo prema kategorijama, a uz to ima mogućnost uredskog pomagala kao što je adresar župa i tiskanje automatsko na kuverte kao i mogućnost cirkularnih pisama. Na temelju ovog izlaganja bilo je nekih dodatnih prijedloga ali uglavnom je ovaj program dobio pozitivnu ocjenu.

Mons. Luka Tunjić je priveo kraju sjednicu, zahvalio se na sudjelovanju i istaknuo je da je ovo zadnja sjednica vijeća jer ove godine ističe mandat i bira se novo vijeće.

Mons. Bosiljko Rajić

Primanje kandidata u malo sjemenište i u bogosloviju nadbiskupije Vrhbosanske

**„Učitelju, gdje stanuješ? Reče im: „Dođite i vidjet ćete“.
(Iv 1,38-39)**

Datum: 23. svibnja 2012.

Broj: 755/2012

Među drugim brojnim pastoralnim zadaćama, župnici i njihovi suradnici će se tijekom ljeta suočiti s još jednom vrlo važnom zadaćom, a to su novi kandidati za sjemenište i bogosloviju. Osim razgovora, u kojem se prije svega nastoji utvrditi ispravna nakana kandidata te njegove sposobnosti i prikladnost, postoji i administrativna procedura pa ovdje donosimo što je potrebno za primanje kandidata naše nadbiskupije u malo i veliko sjemenište.

Dokumenti koji se traže za **malo sjemenište**:

1. Vlastoručno napisana molba
2. Krsni list s unesenim podatkom o primljenom sakramentu potvrde
3. Izjava/suglasnost roditelja
4. Preporuka/mišljenje župnika o prikladnosti kandidata za svećeničku službu
5. Svjedodžba o završenoj školi (VIII. razredu)
6. Uvjerenje o završenom V, VI i VII razredu
7. Izvod iz matice rođenih (rodni list)
8. Liječničko uvjerenje
9. Dvije fotografije (veličina 6x4 cm)

Dokumenti koji se traže za **bogosloviju**:

1. Vlastoručno napisana molba
2. Krsni list s unesenim podatkom o primljenom sakramentu potvrde
3. Kratki životopis za kandidate koji su bili u sjemeništu, duži za one koji nisu
4. Preporuka/mišljenje župnika o prikladnosti kandidata za svećeničku službu
5. Maturalna svjedodžba
6. Svjedodžbe o sva četiri završena razreda srednje škole
7. Izvod iz matice rođenih (rodni list)
8. Liječničko uvjerenje i zdravstvena legitimacija
9. Tri fotografije (veličina 5x4 cm)
10. Potvrdu o nekažnjavanju

Svi se **originalni** dokumenti (nikako kopije!) predaju vlastitom župniku, koji neka ih dostavi na adresu:

NADBISKUPSKI ORDINARIJAT VRHBOSANSKI
Kaptol 7
BiH - 71000 SARAJEVO

Ako je ikako moguće, valja izbjeći slanje poštom kako se originalni dokumenti ne bi izgubili ili bili oštećeni. Mole se župnici da kandidatima pomognu u prikupljanju valjanih dokumenata te da ih Ordinarijatu dostave što prije, a najkasnije do 1. kolovoza tekuće godine. Kandidati će o rezultatima svoje molbe, o čemu odlučuje nadbiskup vrhbosanski, biti obaviješteni također preko vlastitog župnika.

NADBISKUPSKI ORDINARIJAT VRHBOSANSKI

Održan XVIII. sabor svećenika Vrhbosanske nadbiskupije

U Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu održan je, 18. travnja XVIII. sabor svećenika Vrhbosanske nadbiskupije. Na tom redovitom godišnjem susretu sudjelovalo je oko 180 dijecezanskih i redovničkih svećenika koji djeluju na teritoriju Vrhbosanske nadbiskupije predvođenih nadbiskupom metropolitom vrhbosanskim kardinalom Vinkom Puljićem i pomoćnim biskupom mons. dr. Perom Sudarom. Najveći broj svećenika obavlja službe župnika i župnih vikara dok drugi djeluju u raznim institucijama: od djelatnika u Nadbiskupskom ordinarijatu vrhbosanskom i članova Stolnog kaptola vrhbosanskog preko poglavara Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu i Franjevačkoj teologiji u Sarajevu te dijecezanskog i franjevačkog sjemeništa u Travniku i Visokom kao i članova uprave Franjevačke provincije Bosne Srebrne i drugih službi na razini mjesne i krajevne Crkve u BiH te Vojnog ordinarijata BiH.

Susret je započeo zajedničkim Misnim slavljem u sjemenišnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda koje je predslavio kardinal Puljić. U pozdravnoj riječi na početku Mise, kardinal Puljić je zahvalio misnicima na trudu koji su uložili kako bi bili dionici Euharistijskog slavlja i svećeničkog susreta. Pozvao ih je na iskreno pokajanje i izgradnju praštanja i pomirenja kako bi među njima istinski zaživjela riječ uskrslog Isusa upućena apostolima: „Mir vama“. Potaknuo je slušatelje koji Misu prate putem radio valova Radio Marije da mole kako bi nazočni svećenici mogli u ovim vremenima i na ovom prostoru ispuniti sve ono što Bog od njih očekuje.

U prigodnoj propovijedi kardinal Puljić je kazao kako je ovaj godišnji susret prilika da

svećenici, kroz zajedništvo u molitvi i razmišljanju, dožive svećeničko jedinstvo. Istaknuvši da je Godina vjere prigoda da svećenici svoju službu promatraju kao nastavak Isusova djela, kazao je da je u tom duhu bitno u svom životu doživjeti, prepoznati i opredijeliti se za Isusa. Izvijestio je da ovim danom započinje priprava za Prvu nadbiskupijsku sinodu te napomenuo da je za generalnog tajnika imenovao vlč. dr. Marija Bernadića, profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu. Misnike je ohrabrio citatom blaženog pape Ivana Pavla II., izrečenim prigodom kanonizacije sv. Faustine Kowalske, u kojem je podsjetio da zajednica živi od vjere u uskrsloga Isusa Krista. Podsjetio je i na riječi kardinala Ratzingera, izgovorene prije sedam godina u devetoj postaji Križnog puta, kojima je bez okolišanja ukazao na odgovornost ljudi Crkve za određeni manjak moralnih vrijednosti u njihovim redovima. Na kraju propovijedi kardinal Puljić je istaknuo važnost obnove svećeničke vjere u Godini vjere.

Na početku radnog dijela susreta mons. dr. Mato Zovkić, biskupski vikar za ekumenizam, održao je predavanje na temu: „Svećenik svjedok i navjestitelj vjere Crkve“. Podsjetio je da se Vrhbosanska nadbiskupija, slaveći Godinu vjere, pripravlja za Godinu vjere u sveopćoj Crkvi koju će Papa otvoriti 11. listopada 2012. Progovorio je o vjeri u Starom Zavjetu kao svjedočenju Božje savezničke blizine, a potom i o Isusovu poslanju apostola da propovijedaju. Nakon prikaza djelovanja apostola Pavla, mons. Zovkić je podsjetio što o vjeri Crkve govore pojedini crkveni dokumenti ističući da se vjera Crkve hrani Riječju Božjom i sakramentima s osobitim naglaskom na Euharistiji prema kojoj vodi i teče sve djelovanje Crkve.

Potom je generalni tajnik Prve nadbiskupijske sinode vlč. dr. Mario Bernadić progovorio o biskupijskoj sinodi pojasnivši da ona predstavlja tradicionalnu ustanovu Katoličke Crkve kojoj novi Zakonik kanonskoga prava daje jedno obnovljeno lice potičući partikularne Crkve na slavljima biskupijskih sinoda. Kazao je kako je svrha biskupijske sinode pružiti pomoć biskupu u vršenju njegove službe vođenja crkvene zajednice, a podrazumijeva učešće svećenika i drugih članova Božjeg naroda pa je sinoda istovremeno čin biskupskog upravljanja, ali i događaj zajednice. Dodao je da biskupijskom sinodom predsjedava dijecezanski biskup te pojasnio, tko su članovi po pravu, a tko izabrani članovi. Kazao je da je sinoda velik i kompleksan crkveni događaj koji zahtijeva dugu i kvalitetnu pripravu za taj višegodišnji crkveni projekt. Pojasnio je da sinodu saziva biskup dekretom nakon čega saziva povjerenstvo koje, na čelu s njim, obavlja veliki dio posla. Naglasio je važnost molitve cijele mjesne Crkve za uspjeh sinode te progovorio o duhovnoj, katehetskoj i informativnoj pripremi kao i o određivanju pitanja i tema za razmišljanje. Zaključio je da bi plod sinode trebale biti konkretne sinodske izjave i odluke, a ukazao je i na neke poteškoće.

Kancelar Vrhbosanske nadbiskupije preč. Ilija Orkića u kratkim je crtama svećenicima predstavio knjigu „Stanje katoličkih župa na području Bosne i Hercegovine između 1991. i 2011. godine“, urednika Franje Marića u izdanju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Predstavnici Ljevaonice crkvenih zvona iz njemačkog grada Passau ukratko su predstavili svećenicima svoj rad na lijevanju zvona, njihovu opremanju i održavanju kao i izradi toranjskih satova.

Tijekom susreta bilo je prigode za diskusiju i postavljanje pitanja. Na kraju radnog dijela, kardinal Puljić je uputio završnu poticajnu riječ svećenicima. Susret je završen zajedničkim objedom u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu.

(kta)

Sabor svećenika - Sarajevo, 18. IV. 2012.

Popis sudionika

Broj	Ime i Prezime	Župa – mjesto	služba
1.	Vinko kard. Puljić	VN	Nadbiskup
2.	Mons. Luka Tunjić	Sarajevo	Generalni vikar
3.	Mato Zovkić	Kaptol	kanonik
4.	Ivo Tomašević	Biskupska konf. BiH	gen. Tajnik
5.	Luka Kesedžić	VN	ekonom
6.	Ante Meštrović	Kaptol	kanonik
7.	Pero Pranjić	Kaptol	kanonik
8.	Bosiljko Rajić	Kaptol	kanonik
9.	Marinko Mrkonjić	Husino	župnik
10.	Anto Stjepić	Par Selo	župnik
11.	Fra Pero Karajica	Dobrinja - Sarajevo	župnik
12.	Marko Perić	Gromljak	župnik
13.	Miroslav Agostini	Gradačac	župnik
14.	Pero Brkić	Čemerno	župnik
15.	Veselko Župarić	Brčko	župnik
16.	Fra. Jozo Gogić	Foča	župnik
17.	Franjo Ivandić	Prozor	župnik
18.	Marko Zubak	Sarajevo	rektor
19.	Marijan Kopic	Sarajevo	umirovljenik
20.	Josip Lubar	Crkvice	župnik
21.	Ivan Ravlić	Posavska Mahala	župnik
22.	Josip Senjak	Vidovice	župnik
23.	Mijo Nikolić	Sarajevo	umirovljenik
24.	Darko Tomašević	Sarajevo	profesor
25.	Ilija Orkić	Sarajevo	kancelar
26.	Mario Bernardić	Sarajevo	profesor
27.	Ilija Karlović	Čajdraš	župnik
28.	Petar Jukić	Sarajevo	pročelnik KUVN-a
29.	Božo Odošević	Sarajevo	profesor
30.	Vladimir Borić	Turić	župnik
31.	Davor Topić	Sarajevo	nadb. tajnik
32.	Marko Stipić	Srednja Slatina	župnik
33.	Krešimir Djaković	Sarajevo	župnik
34.	Fra Bono Tomić	Vareš	župnik
35.	Fra Drago Pranješ	Dolac	župnik
36.	Vinko Trogrlić	Bistrica kod Uskoplja	župnik
37.	Fra Anto Tomas	Ulice	župnik
38.	Pavo Kopic	Prud	župnik
39.	Tomislav Jozić	Sarajevo	profesor
40.	Fra Velimir Bavrka	Gornja Dubica	župnik
41.	Marko Stanušić	Sarajevo	regens chori

42.	Josip Vajdner	Sarajevo	urednik KT-a
43.	Josip Glavaš	Slavonski Brod	umirovljenik
44.	Jakov Jurendić	Grbavica – Sarajevo	žup. Vikar
45.	Dane Jakovljević	Sarajevo	umirovljenik
46.	Anto Čosić st.	Komušina	župnik
47.	Željko Vlajić	Bežlja	župnik
48.	Anto Jelić	Novi grad – Sarajevo	župnik
49.	Ivan Bošnjak	Jelah	župnik
50.	Nikola Lovrić	Turbe	župnik
51.	Mato Majić	Poljaci	župnik
52.	Damir Ivanović	Sarajevo	ekonom – bogoslovije
53.	Fra Marinko Didak	Ovčarevo	župnik
54.	Fra Ilija Jurić	Bučići	župnik
55.	Fra Marijan Oršolić	Domaljevac	župni vikar
56.	Fra Pero Martinović	Tolisa	župni vikar
57.	Fra Ivan Marić	Koraće	župnik
58.	Fra Ivica Vidak	Svilaj	župnik
59.	Fra Marinko Živković	Tolisa	župni vikar
60.	Niko Ikić	Sarajevo	profesor
61.	Ilija Marković	Stup	župni vikar
62.	Mirko Šimić	Stup	ravnatelj caritasa
63.	Fra Marko Kepić	Vitez	župnik
64.	Fra Mirko Bobaš	Vitez	župni vikar
65.	Fra Mario Radman	Rumboci	župnik
66.	Fra Domogoj Šimić	Nova Bila	župni vikar
67.	Marijan Marjanović	Kakanj	župnik
68.	Mijo Perić	Vitez	duhovnik sestrama domu
69.	Fra Marko Oršulić	Tolisa	vojni kapelan
70.	Fra Slavko Petrušić	Zenica	župnik
71.	Jakov Kajinić	Travnik	duhovnik – sjemenište
72.	Miro Bešlić	Zavidovići	župnik
73.	Fra Josip Ikić	Visoko	župnik
74.	Fra Marin Antunović	Zvornik	župnik
75.	Mato Janjić	Travnik	župnik
76.	Mato Mikičić	Krepšić	župnik
77.	Marko Hrskanović	Brusnica	župnik
78.	Fra Gabrijel Tomić	Olovo	upravitelj svetišta
79.	Pavo Nikolić	Podkraj	župnik
80.	Donald Marković	Pećine	župnik
81.	Goran Kosić	N. Travnik	đakon
82.	Žarko Vujica	N. Travnik – Presv. Trojstvo	župnik
83.	Jure Gavranić	Rankovići	župnik
84.	Marinko Grubešić	Ularice	župnik
85.	Luka Brković	Sarajevo	župnik
86.	Marinko Perković	Sarajevo	profesor
87.	Vinko Vice Tomas	Brestovsko	duhovnik klarisa
88.	Marko Tomić	Kupres	župnik

89.	Ivo Tomić	Teslić	župnik
90.	Jure Babić	Sarajevo	profesor
91.	Fra Ivica Baketarić	Bugojno	župni vikar
92.	Drago Župarić	Sarajevo	profesor
93.	Fra Zoran Mandić	Podmilačje	župnik
94.	Andrija Župarić	Lukavac	župnik
95.	Fra Ilija Jerković	Plehan	župni vikar
96.	Fra Mirko Filipović	Plehan	župnik
97.	Dominko Bilić	Bistrica kod Žepča	župnik
98.	Marko Lacić	Lovnica	župnik
99.	Zlatko Ivkić	Žepče	župnik
100.	Zdenko Spajić	Sarajevo	profesor
101.	Vladimir Pranjić	Zenica	župnik
102.	Ilija Marinović	Kolibe	župnik
103.	Fra Branko Malenkinušić	Rama-Šćit	župni vikar
104.	Fra Drago Perković	Zenica	župni vikar
105.	Pavo Šekerija	Sarajevo - katedrala	župnik
106.	Fra Bono Kovačević	Gornja Dubica	župni vikar
107.	Fra Ilija Alandžak	Fojnica	župni vikar
108.	Fra Marko Stjepanović	Busovača	župni vikar
109.	Fra Ivica karatović	Novi Šeher	župnik
110.	Marko Majstorević	Travnik	ekonom-sjemeništa
111.	Tomo Knežević	Sarajevo	profesor
112.	Josip Majić	Obri	župnik
113.	Fra Darko Drljo	Podhum/Žitače	župnik
114.	Anto Ledić	Zenica	Rav. KŠC „sv. Pavao“
115.	Josip Lebo	Novo Sarajevo	župnik
116.	Žarko Vladislav Ošap	Sarajevo	duhovnik-bogoslovija
117.	Đuro Arlović	Borovica	župnik
118.	Ilija Ivoš	Rostovo	župnik
119.	Tadija Ivoš	Skopaljska Gračanica	župnik
120.	Boris Salapić	Čardak	župnik
121.	Fra Blažen Lipovac	Špionica	župni vikar
122.	Pero Brajko	Briješće	župnik
123.	Ivo Paradžik	Boće	župnik
124.	Josip Jelić	Prozor	pastoralni suradnik
125.	Josip Grubišić	Banja Luka	vojni kapelan
126.	Fra Damir Pezer	Sarajevo	pomoćni odgojitelj profesor u bogosloviji
127.	Ivan Čurić	Žerevac	župnik
128.	Vinko Ćuro	Kiseljak	župnik
129.	Fra Marko Vincetić	Tolisa	župni vikar
130.	Ivo Kopic	Modriča	župnik
131.	Vlatko Rosić	Tuzla	ravnatelj KŠC
132.	Fra Stjepan Radić	Sarajevo	ravnatelj KSA
133.	Fra Miroslav Ilić	Dubrave	župnik
134.	Fra Pavo Jurič op.	Klopče	župnik

135.	Fra Krešimir Vukadin	Dobretići	župnik
136.	Fra Blaž Marković	Špionica	župnik
137.	Fabijan Stanušić	Sarajevo	ravnatelj svećeničkog dom
138.	Pero Tunjić	Tarčin	župnik
139.	Željko Čuturić	Goražde	župnik
140.	Josip Šimunović	Haljinići	župnik
141.	Mirko Ikić	Pećnik	župnik
142.	Andrija Janjić	Radunice	župnik
143.	Vlado Jagustin	Živinice	župnik
144.	Matija Šimić	Globarica	župnik
145.	Fra Anto Zrakić	Gornja Tramošnica	župnik
146.	Fra Miroslav Batarilo	Novi Šeher	župni vikar
147.	Fra Jozo Puškarić	Donja Tramošnica	župnik
148.	Fra Petar Pavica Vidić	Sarajevo	gvardijan
149.	Fra Željko Brkić	Vijaka	župnik
150.	Miljenko Džalto	Uzdol	župnik
151.	Ivan Mandić	Jelaške	župnik
152.	Fra Mario Jurković	Sivša	župni vikar
153.	Fra Anto Pušeljić	Orašje	župnik
154.	Fra Marijo Jelić	Novi Šeher	župni vikar
155.	Miroslav Čavar	Stup	župnik
156.	Šimo Maršić	Sarajevo	profesor
157.	Miroslav Karatović	Sarajevo	
158.	Slaviša Stavnjak	Deževica	župnik
159.	Pero Iljkić	Doboj	župnik
160.	Ivo Jezidžić	Sarajevo	župni vikar
161.	Viktor Šošić	Glavice	župnik
162.	Fra Danijel Rajić	Sarajevo	samostanski vikar
163.	Franjo Topć	Sarajevo	profesor
164.	Ilija Miškić	Kandija	župnik
165.	Fra Leon Pendić	Brajkovići	župnik
166.	Anto Dominković	Ilijaš	župnik
167.	Fra Jure Perić	Gračac	župnik
168.	Fra Andrija Jozić	Doljani	župnik
169.	Fra Vinko Sičaja	Bugojno	župnik
170.	Fra Josip Filipović	Bugojno	župni vikar
171.	Fra Vinko Marković	Gornji Vakug – Uskoplje	župnik
172.	Miodrag Brkan	Sarajevo	đakon

Ispricali se:

1.	Fra Hrvoje Radić	Busovača	župnik
2.	Fra Marinko Štrbac	Busovača	župni vikar
3.	Fra Mato Cvjetković	Lepenica	župnik
4.	Fra Stejpan Živković	Sivša	župni vikar
5.	Fra Zvonko Miličić	Visoko	ravnatelj
6.	Fra Ivan Nujić	Visoko	prefekt

7.	Fra Ivica Studenović	Visoko	vikar samostana
8.	Fra Stjepan Lovrić	Visoko	prefekt
9.	Fra Marko Čorić	Visoko	prefekt
10.	Fra Vitomir Silić	Visoko	meštar postuature
11.	Fra Franjo Radman	Visoko	ekonom samostana
12.	Fra Stipo Alandžak	Visoko	prefekt
13.	Fra Josip Mrnjavac	Visoko	
14.	Fra Marinko Baotić	Tuzla	
15.	Fra Nikola Matanović	Franjevački samostan Dubrave	
16.	Fra Dario Udovčić	Dubrave	
17.	Bono Tomić	Žabljak	župnik
18.	Marijan Pejić	Travnik	ravnatelj KŠC
19.	Milan Blaha	Žepče	župni vikar
20.	Fra Marko Lovrić	Šikara	župnik
21.	Đuro Živković	Gorice	župnik
22.	Fra Marko Antić	Driječe	župnik
23.	Stipo Knežević	Novi Travnik – Uzašašća Gospodinova	župnik
24.	Anto Perić	Bosanski Brod	župnik
25.	Anto Trgovčević	Novo Selo	župnik
26.	Fra Petar Andrijanić		
27.	Fra Zdravko Anđić		
28.	Fra Pero Baotić		
29.	Fra Ilija Božić		
30.	Fra Tomislav Brković		
31.	Fra Janko Ćuro		
32.	Fra Mario Divković		
33.	Fra Zoran Janković		
34.	Fra Marijan karaula		
35.	Fra Zoran Livančić		
36.	Fra Mirko Majdandžić		
37.	Fra Jozo Marinčić		
38.	Fra Ivo Marković		
39.	Fra Joso Oršolić		
40.	Fra Ivan Pervan		
41.	Fra Miljenko Petričević		
42.	Fra Mato Popović		
43.	Fra Josip Tomas		
44.	Fra Mato Topić		
45.	Fra Pero Vrebac		
46.	Fra Nikica Vujica		
47.	Fra Marijan Živković		
48.	Josip Janjić	Bosanski Šamac	župnik
49.	Fra Nikica Vujica	Fojnica	župnik
50.	fra Vili Radman	Franjevačka teologija	tajnik teologije
51.	Pavo Brajinović	Novo Selo Balegovac	župnik
52.	Filip Brajinović	Garevac	župnik
53.	Jakov Pavlović	Gromljak	vojni kapelan
54.	Željko Marić	Bijelo Brdo	župnik
55.	Predrag Stojčević	Vukanovići	župnik
56.	Perica Majić	Dragunja	župnik
57.	Fra Franjo Martinović	Breške	župnik
58.	Ivo Balukčić	Odžak	župnik

59.	Fra Dominko Batinić	Nova Bila	župnik
60.	Jakov Filipović	Maglaj	župnik
61.	Filip Maršić	Derventa	Župnik
62.	Fra Pavo Vujica		
63.	Fra Antun Perković	Osova	župni vikar

Izviješće o XV. susretu ministranata Vrhbosanske nadbiskupije

Sarajevo, 28. 4. 2012.

U subotu, 28. travnja u Sarajevu održan je XV. susret ministranata Vrhbosanske nadbiskupije. Na susretu je sudjelovalo 910 ministranata iz 65 župa i 12 dekanata. Bogoslovija je bila mjesto okupljanja odakle se i krenulo u procesiji u 10.00 sati prema katedrali Srca Isusova gdje je bila sveta misa u 10.30. sati. Svečanu sv. Misu u prepunoj katedrali predvodio je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić uz suslavlje 34 svećenika. Budući da je u Vrhbosanskoj nadbiskupiji ovom liturgijskom godinom (1. nedjeljom Došašća) započela Godina vjere, susret ministranata je održan s ciljem što dubljeg upoznavanja vjere kako bi u toj vjeri mogli rasti i tu vjeru živjeti i svjedočiti.

U prigodnoj propovijedi kardinal Puljić je izrazio radost što se već **petnaesti put** u sarajevskoj prvostolnici okupljaju ministranti koji služe kod oltara i koji predstavljaju i velik broj ministranata koji nisu došli na godišnje okupljanje u Sarajevo u katedralu - majku svih crkava Vrhbosanske nadbiskupije. Izrazio je zahvalnost svećenicima i časnim sestrama koji su dopratili ministrante kao i upravi i bogoslovima Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa te Katoličkog školskog centra sv. Josipa koji su se uključili u organiziranje ministrantskog susreta odnosno stavili na raspolaganje svoje prostorije i osoblje. Tijekom Mise pjevao je bogoslovni vokalno-instrumentalni sastav „Emanuel“.

Nakon Mise uslijedio je kulturno-umjetnički program u dvorani Katoličkog školskog centra. Mladi iz župe Globalica su izveli 2 pjesme, a mladi iz župe Prozor su nastupili sa više pjesama i sa jednim umjetničkim nastupom - igrokazom u kojem su nam svojim pokretima dočarali zavodljivosti ovog svijeta i opredjeljenjem za dobro. Prikaz je bio dobar i poučljiv. Vokalno - instrumentalni sastav „Emanuel“ je sudjelovao sa nekoliko pjesama i tako su upotpunili program koji je trajao 45 minuta.

Nakon toga započeo je natjecateljski dio: u malom nogometu, u kvizu znanja i u stolnom tenisu. Natjecanje na kvizu znanja, na kojem je sudjelovalo 47 ministranata, bilo je u duhu Godine vjere s glavnim sadržajem iz Apostolskog vjerovanja, a pitanja su uzeta iz Katekizma Katoličke Crkve. Prvo mjesto osvojio je Mario Antolović iz župe Radunice, drugo Jelena Grgić iz Kaknja, a treće Jana Marijanović iz Vukanovića. Na malonogometnom turniru na igralištu KŠC-a natjecale su se ekipe iz župa odnosno dekanata, podijeljeni u dvije skupine: ministranti 5. i 6. te 7. i 8. razreda osnovne škole. U malom nogometu 5. i 6. razreda prvo mjesto osvojila je ekipa župe Lug-Brankovići, drugo ekipa Brčanskog dekanata, a treće ekipa župe Prozor. U malonogometnom natjecanju 7. i 8. razreda, prvo mjesto osvojila je ekipa župe Prozor, drugo ekipa župe Žabljak, a treće ekipa župe Žepče dok su diplomu za fair play navijanje dobili navijači Usroskog dekanata. U natjecanju iz stolnog tenisa prvo mjesto osvojio je Toni Brkan iz župe Presvetog Trojstva u Novom Travniku, drugo Šimo Topalović iz Brčanskog dekanata, a treće mjesto je pripalo Paneli Antolović iz župe Radunice.

Za oko tisuću sudionika Ministrantskog susreta, na jednom užem gradskom prostoru, sve je ipak prošlo dobro. Za to treba zahvaliti upravi Bogoslovije i bogoslovima koji su izvrsno odradili svoj dio posla, zatim ravnatelju i osoblju Katoličkog školskog centra za brižno uređenje prostora.

ra prije i poslije predstave, kao i svećenicima i pratiteljima ministrantskih grupa koji su bili stalno uz svoje ministrante. K tomu treba pridodati i to da je gradska prometna policija odlično regulirala promet za naše potrebe.

Uz mnoge prednosti i pohvale treba naglasiti i to da ovako veliki susreti imaju i svojih nedostataka. Za neke dekanate dalek je to put do Sarajeva i poteško je osmisliti taj susret ukoliko se župe nisu dobro pripravile i spremile. Neke župe, pa i one koje su najbliže, ne mogu osmisliti sam program pa i ne šalju ministrante na zajednički susret. Za organizatora je poteškoća što ne uspijeva pronaći nešto zajedničko za sve, osim svete mise, što bi bilo korisno i zabavno i za one koji ne sudjeluju u kvizu znanja i sportskom natjecanju. Susret ministranata će i dalje biti naša zajednička briga da bude poticajan, koristan, poučljiv i zabavan za sve sudionike susreta a da bi se to dobro osmislilo zasigurno bi trebalo proizaći iz rasprave i doprinosa župnika i animatora u radu s ministrantima.

Bosiljko Rajić

Poruka kardinala Puljića za 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije

Dragi mladi prijatelji!

Evo nas i ove godine zajedno slaviti Boga, moliti našu nebesku majku, te činiti pokoru za oslobađanje duha od sklonosti na zlo, te i ovim hodočašćem rasti i jačati osobnu vjeru u zajedništvo mladih. Ovo je četrdeset i prvo hodočašće mladih, Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije. Ovogodišnje hodočašće se odvija pod geslom „*Radujte se u Gospodinu uvijek*“ (Fil 4,4). Geslo je to iz poruke pape Benedikta XVI. koju je uputio ove godine mladima. I mi želimo ovo geslo u život pretvoriti i ojačati se u radosnoj vjeri obavljajući ovo hodočašće Gospi Kondžilskoj.

Živimo u vremenu kada su ljudi opterećeni, žive bez nade, sumorni u komunikaciji, te stalno bezciljno gledaju u život. Takovo ozračje žele i vama mladima nametnuti. Tako je malo radosti prisutno u ljudskim srcima, a još manje u međuljudskim komunikacijama. Mi svi osjećamo da mora postojati izvor radosti, koja može ispuniti čovjeka. Još više mora postojati način da tu radost u srcu zračimo i tako stvaramo život osmišljeniji i hrabriji.

Papa nam to poručuje u svojoj poruci mladima. Nije dobro samo pročitati, nego duboko promisliti i potražiti istinski izvor radosti, posebno u ovoj Godini vjere, otkriti tajnu radosti, koja počiva u čistoj i oslobođenoj savjesti. Tajna radosti počiva u otkrivanju Onoga koji je svojim uskrsnućem osmislio patnju i život. Zato je to poziv nama da se u Gospodinu radujemo, jer je On jedini naš put koji ukazuje na naše ostvarenje. On je jedino svjetlo koje osvjetljava Istinu i svaku našu tamu. On je istinski život koji ispunja. Zato u potrazi za radošću, tražimo Gospodina. Marija majka nas vodi k Njemu da ga upoznamo, čujemo srcem i dušom i prihvatimo u svoj mladi život kao osmišljenje našeg hoda u budućnost.

Zato vas, dragi mladi, i ove godine prigodom ovogodišnjeg slavlja Dana mladih na hodočašću Gospi Kondžilskoj pozivam da otvorite svoja mlada srca Bogu. Očistite svoje srce u skrušenoj ispovijedi. Raspoložite se za budućnost kako bi je ostvarili u radosti utemeljenoj u Gospodina. Zajedno s Marijom VELIČAJMO Boga što u nas ima povjerenje te nam je dao živjeti u ovim vremenima i na ovim prostorima. To je Božje povjerenje u nas. Zato ovim hodočašćem izgrađujemo povjerenje u Boga učvršćujući svoju vjeru, te uzdignimo glave za hrabri hod u budućnost puni pouzdanja u Boga.

Kako se i ovaj put nalazite zajedno, neka osobna raspoloživost pomogne da se stvori i zajedništvo, koje će vas hrabriti u hodu naprijed. Prevažno je da budemo jedni drugima potpora i poticaj. Neka ovo molitveno i pokorničko hodočašće bude istinski izričaj mladenačke vjere i

pouzdanja u Boga. Time pošaljite starijima poruku radosti i nade. Dokažite da ste spremni izgrađivati bolju budućnost na temeljima vjere i morala.

U tom duhu neka vam ovo hodočašće bude blagoslov i ne samo vama ovdje okupljenima nego neka bude blagoslov svima u ovoj zemlji gdje je previše tmurnog i tužnog ozračja. Zato na vas zazivam obilje Božjeg blagoslova i sve vas predajem zagovoru i zaštiti naše drage Gospe Kondžilske.

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski

Seminar za ovlast ispovjedanja 2012.

Datum: 21. 05. 2012.

Broj: 741/2012.

Seminar za ovlast ispovjedanja 2012. održat će se 03. i 04. rujna u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu. Predavači i ispitivači su: dr. vlč. Mirko Šimić za moralnu teologiju, dr. fra Ivan Sesar za kanonsko pravo i mr. Željko Marić za pastoralnu teologiju (liturgijski pastoral).

Građa i literatura:

iz moralne teologije: *Katekizam Katoličke crkve*, br. 1699-2051.; *Papinsko vijeće „Iustitia et pax“*, Kompendij socijalnog nauka Crkve, Zagreb 2005., br. 105 – 208); *Papinska biblijska komisija*, Biblija i moral: Biblijski korijeni kršćanskog djelovanja, Zagreb, 2010.; B. Häring: *Kristov zakon I*, Zagreb, 1973.; V. Valjan: *Moral spolnosti, braka i obitelji*, Sarajevo, 2002.

iz kanonskog prava: Kanoni o posvetiteljskoj službi Crkve 834-1253 i crkvena administracija; Velimir Blažević: *Ženidbeno pravo Katoličke crkve. Pravno-pastoralni priručnik*, Zagreb 2004.; Viktor Nuić: *Opće pravo Katoličke crkve. Priručnik uz Novi Zakonik crkvenog prava*, Zagreb 1985., str. 281-404.; BK BiH: "Pravilnik o crkvenim maticama i drugim uredskim knjigama", *Vrhbosna* 3/1999, str. 322-327. Stat ŽEV-a, *Vrhbosna* 2000, br. 3. Primopredaja župe, *Vrhbosna* 1990, br. 2; Odredbe o zbirnim misama „Mox jugiter“, *Vrhbosna* 1991, br. 3. Statut SVVN, *Vrhbosna* 1992, br. 2; Pravilnik dekanske službe, *Vrhbosna* 1997, br. 4. Pavilnik Međupomoći, *Vrhbosna* 2005, br. 3.

iz pastoralne teologije (liturgijski pastoral): sve važeće liturgijske knjige o sakramentima i sakramentalima.

Seminaru nazoče svećenici koji još nemaju trajnu ovlast ispovjedanja, osim ovogodišnjih mladomisnika koji prvu godinu ovlasti dobivaju na temelju svježe završenog studija teologije. Kandidati kojima je ovo treći seminar na kraju polažu usmeni ispit i bivaju predloženi za trajnu ovlast. Kandidati kojima je ovo prvi i drugi seminar polažu pismeni test. Koji trebaju prenoćište i smještaj neka se unaprijed najave ravnateljstvu Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa (033/236 764).

Dnevni red 03. rujna:

10-11.45h Predavanje i rasprava iz kanonskog prava
12 h Koncelebrirana Euharistija s Nadbiskupom; objed
15-16.45h Predavanje i rasprava iz liturgijskog pastorala
17-18.45 Predavanje i rasprava iz moralne teologije
19h Večera

Dnevni red 04. rujna:

8.30-11.15h Usmeni ispit za kandidate koji nazoče trećem seminaru
 9-11h Pismeni test iz sva tri predmeta za kandidate koji nazoče prvom ili drugom seminaru
 11.30h Koncelebrirana Euharistija s Nadbiskupom. Nakon objeda nastavak usmenog ispitivanja ako bude potrebno.

Podsjećam da je sudjelovanje na svim predavanjima obvezno. Tko bez dopuštenja profesora ne bube na predavanju ne može pristupiti pismenom testu odnosno usmenom ispitu.

Koncelebracija je sastavni dio programa seminara i zato je poželjno da koncelebriraju i oni svećenici koji dotičnog dana slave Euharistiju u svojoj župi. Nadbiskup u homiliji obrađuje teme koje želi staviti na srce mladim ispovjednicima. Ponijeti albu i štolu.

Svećenici koji bi eventualno bili spriječeni sudjelovati na seminaru trebaju to javiti u pisanoj formi navodeći razlog izostanka.

Radujući se susretu iskreno pozdravljam u Gospodinu!

*Predsjednik komisije:
 Mr. Luka Tunjić,
 generalni vikar*

Održana sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

U prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog, 6. lipnja održana je sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije (SVVN) pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića. Budući da je dosadašnjem sazivu Vijeća istekao mandat, izabrani su i potvrđeni novi članovi pa je to bila prva sjednica Vijeća u novom sastavu. Osim izabranih vijećnika, na sjednici su sudjelovali najbliži suradnici kardinala Puljića te franjevački provincijal fra Lovro Gavran.

Nakon molitve i pozdrava kardinala Puljića te usvajanja zapisnika s prošle sjednice, za tajnika Vijeća na petogodišnji mandat izabran je direktor Caritasa Vrhbosanske nadbiskupije vlč. dr. sc. Mirko Šimić.

Sjednica je najvećim dijelom bila prožeta razmišljanjima o nadolazećoj Sinodi Vrhbosanske nadbiskupije. Kardinal Puljić je upoznao vijećnike s nekim konkretnim prijedlozima te zamolio vijećnike da se, zajedno sa svim svećenicima u dijecezi, što aktivnije uključe u pripremu Sinode. Generalni tajnik sinode vlč. dr. Mario Bernadić, profesor na Vrhbosanskom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, govorio je strukturalnom ustrojstvu Sinode naglasivši da je Sinoda tradicionalna ustanova Katoličke Crkve o čemu govori i Zakonik kanonskoga prava. Kazao je da je Sinoda važno sredstvo postkoncilske obnove Crkve te da zadaća Svećeničkog vijeća pomagati dijecezanskom biskupu u vođenju Crkve kao i pripremi i odvijanju Sinode pa su tako svi vijećnici članovi sinodalne skupštine. Profesor Bernadić je istaknuo da će kardinal Puljić na svetkovinu sv. Petra i Pavla, 29. lipnja 2012. najaviti otvaranje priprema za Sinodu te pojasnio da Sinoda redovito traje od pet do deset godina kako bi bilo dovoljno vremena da se izvrše temeljite pripreme i podrobno pretresu sva pitanja. Nakon konstruktivne diskusije, vijećnici su dali prijedloge i promišljanja u vezi s geslom, logom, himnom i molitvom za Sinodu.

Vijećnici su potom razmišljali o permanentnoj izobrazbi svećenika u Vrhbosanskoj nadbiskupiji. Kardinal Puljić je kazao kako bi bilo potrebno na tom području više učiniti istaknu-

vši da Crkva traži trajnu duhovnu obnovu svećenika kako ne bi izgubili svoj svećenički identitet. Podsjetio je kako se sve češće govori o opasnosti od laicizacije klerika i klerikalizacije laika. Provincijal Gavran iznio je primjer trajne formacije u redovništvu naglasivši da se posebna pozornost posvećuje mladim svećenicima franjevcima. Spomenuo je i tzv. „franjevačku ljetnu školu duhovnosti“ tijekom koje se obrađuju teme poput: povijesti franjevačkog reda, redovničkog prava, redovničke književnosti, redovničke duhovnosti, redovničkih izvora... Istaknuta je potreba studiranja crkvenih dokumenata koji govore o trajnoj svećeničkoj formaciji i određivanja temeljnih načela u vezi s duhovnim vodstvom onih koji su povjereni svećeničkoj pastoralnoj skrbi. Zaključeno je da ovu tematiku treba temeljito obraditi na jednom od svećeničkih susreta.

Kardinal Puljić se osvrnuo na nedavno održani Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije u Gospinu svetištu Komušna-Kondžilo te potaknuo svećenike da još više potiču mlade na ovom i sličnim susretima. Pozvao je svećenike da sudjeluju na predstojećim susretima na razini Vrhbosanske nadbiskupije.

(kta)

Temeljem članka 12. Zakona o udrugama i zakladama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 32/01, 42/03 i 63/08) sukladno kanonima 215., 298. i 299. Zakonika kanonskog prava, Skupština Hrvatskoga katoličkoga društva prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije održana 7. svibnja 2012. godine u Zenici donosi

S T A T U T

Hrvatskoga katoličkoga društva prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije

Datum: 30. svibnja 2012.

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Statutom utvrđuje se puni i skraćeni naziv, sjedište i područje na kojem djeluje «Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije» (u daljem tekstu: Društvo), te djelatnost i ciljevi Društva, uvjeti i način učlanjivanja u Društvo i prestanak članstva, kao i prava i dužnosti i odgovornosti članova Društva, organi upravljanja Društva, te način njihovog izbora, uvjeti i način opoziva, trajanje mandata, način odlučivanja i odgovornosti, način stjecanja sredstava, korištenja i raspolaganja sredstvima Društva, javnost rada, način donošenja statuta i izmjene i dopune statuta, način donošenja odluke o prestanku rada Društva i raspolaganje imovinom i drugim sredstvima u slučaju raspuštanja ili prestanka rada Društva, pečat i zastupanje i predstavljanje te druga pitanja od značaja za organizaciju i djelovanje Društva.

II. NAZIV, SKRAĆENI NAZIV, ZNAK I SJEDIŠTE DRUŠTVA

Članak 2.

Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije (u daljnjem tekstu: Društvo) strukovno je i privatno vjerničko društvo u Katoličkoj Crkvi Vrhbosanske nadbiskupije.

Sukladno načelu slobodnog i dragovoljnog udruživanja građana, u svrhu ostvarivanja ciljeva utvrđenih ovim Statutom, Društvo okuplja djelatnike u izobrazbi i odgoju radi izmjene isku-

stava, duhovnog i strukovnog napretka članova i zajedničkog djelovanja, kako bi što bolje služili onima, koji su im povjereni i svjedočili za općeljudske vrijednosti u svijetlu Kristovog nauka i njegova primjera.

U svom djelovanju Društvo će se nadahnjivati učenjem Katoličke crkve te primjerom života i djela njenih svetaca i blaženika.

Članak 3.

Naziv Društva je: Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije.
Skraćeni naziv Društva glasi: HKDPDVN Sarajevo

Sjedište Društva je u Sarajevu, Josipa Stadlera 5.

Društvo ima svojeg duhovnog savjetnika, kojeg potvrđuje crkvena vlast.

Društvo ima svojstvo pravne osobe koje se stječe danom upisa kod mjerodavnog organa.

Društvo djeluje na teritoriju Vrhbosanske nadbiskupije.

Međunarodna suradnja Društva odvija se u skladu sa zakonom.

Članak 4.

Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije, ima svoj pečat, štambilj i zaštitni znak.

Udruženje ima pečat okruglog oblika, promjera 44 mm, s kružno ispisanim punim nazivom Društva na hrvatskom jeziku, tj.: Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika Vrhbosanske nadbiskupije.

U središnjem se krugu nalazi križ s hrvatskim tropletom, te ispisan skraćeni naziv Društva, tj.: HKDPDVN Sarajevo

Društvo ima i štambilj – protokolarni pečat četvrtastog oblika. Štambilj Društva je četvrtastog oblika, dužine 44 mm i širine 30 mm.

Vodoravno je ispisan puni naziv Društva, a ispod njega je prostor za upisivanje broja i datuma prijema pošte.

Društvo ima svoj znak. Znak Društva koji se sastoji od skraćenog naziva Društva ispisanog velikim slovima na hrvatskom, tj. HKDPDVN, na križu s hrvatskim tropletom na pravokutniku podijeljenom na dva crvena, jednim žutim i jednim plavim poljem, ispod kojeg je na hrvatskom pleteru ispisan velikim slovima sjedište Društva, tj. SARAJEVO.

Simbolika znaka: U znaku je prepoznatljiva nacionalna i vjerska pripadnost;

- crvena boja i crvena kocka u središtu su elementi hrvatske grbovnice,
- znak križa označava vjersku pripadnost i četiri strane svijeta, otvorenost prema svima,
- žuta boja predstavlja; prijateljstvo, koncentraciju, uspješnost, poveznicu sa Vatikanom,
- sam znak je u obliku klasa pšenice.

III. CILJEVI I DJELATNOST DRUŠTVA

Članak 5.

Ciljevi Društva su:

- duhovna izgradnja članova;
- vjerska, etička, pedagoška, strukovna i znanstvena izobrazba članova, otvorena i za ostale sudionike u odgoju i izobrazbi;
- upoznavanje i proučavanje dokumenata učiteljstva Katoličke crkve, o ulozi vjernika u društvu, osobito na polju odgoja, školstva, znanosti, kulture i djelovanja članova sukladno tim načelima;
- uspostava takvog sustava etičkog odgoja i izobrazbe, koji će stvarati najpovoljnije uvjete za skladni duhovni, psihofizički i strukovni razvoj djece i mladih kao odgovornih osoba i članova društva i obitelji;
- skladno, pozitivno djelovanje svih odgojnih čimbenika u društvu;

- izjašnjavanje o važnim socijalno-etičkim pitanjima u društvu, u duhu općeljudskog morala, kako ga tumači Katolička Crkva.

Članak 6.

Radi ispunjenja utvrđenih ciljeva Društvo će u okviru svojih mogućnosti pokretati ove djelatnosti:

- organizirati duhovne vježbe, molitvene, liturgijske i biblijske susrete;
- organizirati i održavati predavanja, tečajeve i seminare o vjerskim, moralnim, odgojnim, socijalno-etičkim, kulturnim, strukovnim i znanstvenim pitanjima sukladno s posebnim ili pozitivnim pravnim propisima;
- poticati i organizirati karitativnu djelatnost članova kao bitnu sastavnicu duhovnog života i služenja u ljudskoj obitelji;
- izdavati periodičku publikaciju kao Društveno glasilo;
- izdavati i poticati izdavanje knjiga koje promiču svrhu Društva;
- izjavama i nastupima u javnosti promicati svrhu Društva i izjašnjavati se o važnim socijalno-etičkim pitanjima;
- surađivati s prosvjetnim vlastima u pitanjima školskih programa, pedagoških postupaka i etičkog odgoja;
- surađivati s ostalim srodnim društvima u Bosni i Hercegovini i inozemstvu, osobito s hrvatskim iseljenicima. Društvo će se baviti i inim djelatnostima što pridonose ispunjenju njegove svrhe i zadaća.
- poduzimati i druge djelatnosti u svrhu ispunjenja Statutom utvrđenih ciljeva i zadaća Društva,
- po potrebi osnivati povjerenstva.

Članak 7.

U svojem djelovanju članovi Društva će poštivati i promicati općeljudske i etičke vrednote: poštenje, duh pravednosti, iskrenost, čovječnost, duh međusobnog uvažavanja i razumijevanja, suradnje i dijaloga, osjećaj dužnosti i odgovornosti, čvrstinu duha i marljivost.

Društvo će se osobito zalagati za:

- poštivanje i zaštitu ljudskog života od začeca do prirodne smrti;
- poštivanje i promicanje ljudskog dostojanstva kao i ljudska i građanska prava čovjeka, isključujući svaku diskriminaciju s obzirom na spol, rasu, narodnost, vjeru, svjetonazor, političku pripadnost i društveni položaj;
- stabilnost braka i pripremu mladeži za bračni i obiteljski život u skladu s etičkim i vjerskim načelima;
- zaštitu i pomoć svima koji trpe i koji su u nevolji;
- socijalnu pravdu;
- zaštitu i očuvanje prirode kao čovjekova doma i dara Božjeg;
- Članovi Društva radit će na svojoj duhovnom rastu i vjerskoj izobrazbi, nastojeći što potpunije živjeti po vjeri, te nadahnuću i poticajima sv. Crkve.

IV. ČLANSTVO

Članak 8.

Članovi Društva mogu biti redoviti, potporni i počasni.

Redoviti članovi mogu biti osobe katoličke vjere, koje se bave izobrazbom i odgojem ili su stručno kvalificirane za takve djelatnosti, a koje u cijelosti prihvaćaju ciljeve i zadaće ovog Društva i spremne su surađivati i sudjelovati u djelatnostima Društva.

Potporni član može postati osoba koja iskazuje interes za ostvarivanje zadaća Društva, te je u tu svrhu spremna materijalno pomagati njegov rad u visini godišnjeg doprinosa, koji ne može biti manji od iznosa godišnje članarine redovitog člana.

Počasni članovi mogu biti građani Bosne i Hercegovine i strani državljani zaslužni za promicanje svrhe i zadaća Društva.

Predsjedništvo Društva prima u članstvo, na temelju osobno podnešene pristupnice. Počasne članove imenuje Skupština Društva na prijedlog Predsjedništva.

Članak 9.

Članstvo u Društvu prestaje istupom člana po vlastitoj odluci, istupom iz Crkve ili odlukom Suda časti.

Odluka o isključenju člana može se donijeti ako član savjesno ne izvršava svoje obveze, postupa protivno odredbama Statuta ili pak svojim ponašanjem šteti ugledu Društva.

Članak 10.

Svi članovi Društva imaju jednaka prava i obveze, a posebice:

- birati i biti birani u tijela Društva,
- nazočiti i ravnopravno sudjelovati u radu i pri donošenju odluka na sjednicama Skupštine,
- surađivati i prema svojim mogućnostima i sposobnostima sudjelovati u djelatnostima Društva,
- čuvati i braniti ugled Društva, te aktivno promicati njegovu svrhu i ciljeve,
- uredno ispunjavati svoje materijalne obveze prema Društvu, kao i sve druge obveze koje Društvo pred njih postavi, sukladno odlukama tijela Društva.

Članak 11.

Društvo će posebnim pravilnikom ustanoviti svoje kriterije za prijem u članstvo Društva.

V. TIJELA DRUŠTVA I UPRAVLJANJE DRUŠTVOM

Članak 12.

Tijela Društva tvore:

- Skupština,
 - Predsjedništvo,
 - Nadzorni odbor,
 - Sud časti.
- Predsjedništvo, Nadzorni odbor i Sud časti biraju se na tri godine.

Članak 13.

Skupština je najviše upravno tijelo Društva.

Čine je svi članovi Društva koji imaju punu poslovnu sposobnost.

Skupština može biti: izborna, redovita i izvanredna.

Izborna Skupština održava se svake treće godine, redovita najmanje jednom godišnje, a izvanredna po potrebi.

Skupštinu pismenim putem saziva predsjednik Društva najkasnije četrnaest (14) dana prije njezina održavanja.

Na izbornoj Skupštini biraju se tijela uprave Društva.

Izvanredna Skupština mora se sazvati, ako to odluči Predsjedništvo, ako to zatraži trećina redovitih članova Društva uz obrazloženi pismeni zahtjev ili ako to zahtijeva Nadzorni odbor.

Sjednice Skupštine vodi predsjednik Društva.

Članak 14.

Izabranim članom u pojedina tijela uprave Društva smatra se onaj kandidat koji dobije natpolovičnu većinu nazočnih članova Skupštine.

Ako u prvom krugu izbornog glasovanja kandidati nisu dobili natpolovičnu većinu, glasovanje se ponavlja s brojem kandidata za jedan većim od broja nepopunjenih mjesta, između kandidata koji su dobili najveći broj glasova.

Članak 15.

Skupština, kao najviše tijelo Društva, mjerodavna je da:

- donosi Statut, izmjene i dopune Statuta, Poslovnik Skupštine i druga akta određena Statutom,
- odlučuje o pripajanju, razdvajanju, transformiranju, raspuštanju i prestanku rada, kao i o drugim statusnim promjenama Društva,
- imenuje i razrješava Predsjednika i članove Predsjedništva Društva, imenuje i razrješava Predsjednika i članove Nadzornog odbora i Suda časti,
- usvaja izvješća koja su pripremili Predsjedništva Društva, Nadzorni odbor i Sud časti
- donosi plan rada Društva,
- odlučuje o svim temeljnim pitanjima iz djelatnosti Društva,
- odlučuje o udruživanju Društva u srodne udruge i bira svoje zastupnike u tim udrugama,
- raspravlja i odlučuje o godišnjem obračunu i proračunu Društva,
- određuje iznos godišnje članarine,
- odlučuje o svim drugim pitanjima koja nisu u mjerodavnosti drugih tijela Društva.

Članak 16.

Skupština može odlučivati ako je nazočna većina članova Društva.
 Skupština se ne može održati ako nije nazočno najmanje deset članova društva.
 Skupština odlučuje o izmjenama Statuta i o prestanku postojanja Društva dvotrećinskom većinom glasova nazočnih članova, a o svim drugim pitanjima većinom glasova nazočnih članova.
 Sve druge pojedinosti o radu Skupštine odredit će se Poslovnikom Skupštine.

Članak 17.

Predsjedništvo upravlja djelatnostima Društva na temelju Statuta Društva i odluka Skupštine, a čine ga: predsjednik, dopredsjednik, tajnik i rizničar Društva, te pet izabranih članova. Predsjedništvo bira Skupština, a ono iz reda svojih članova bira dopredsjednika, tajnika i rizničara.
 Društvo ima duhovnog savjetnika, koji je po svojoj funkciji član Predsjedništva sa savjetodavnim ovlastima i pravima.

Članak 18.

Predsjedništvo ima ove dužnosti i ovlasti:

- prima nove članove,
- vodi djelatnost Društva i upravlja njegovom imovinom,
- organizira sjednice Skupštine i pripravlja za njih izvješća i prijedloge,
- predlaže promjene Statuta, programe i planove rada, godišnji obračun i proračun,
- provodi odluke Skupštine,
- surađuje s drugim društvima i organizacijama,
- po potrebi organizira odjele Društva i donosi pravilnike o njihovom radu.

Članak 19.

Predsjedništvo se sastaje po potrebi, a najmanje četiri puta godišnje.
 Predsjednik Društva je istodobno i predsjednik Predsjedništva.
 Odluke Predsjedništva su pravovaljane, ako su na sastanak pozvani svi članovi, te ako su uz predsjednika i dopredsjednika nazočna još barem tri člana.
 Predsjedništvo odlučuje većinom glasova svih svojih članova.
 Za svoj rad Predsjedništvo odgovara Skupštini Društva.

Članak 20.

Predsjednik saziva i vodi Skupštine i Predsjedništva.
 U slučajevima spriječenosti, on može to pravo prenijeti na dopredsjednika.
 Za svoj rad predsjednik odgovara Predsjedništvu i Skupštini.

Članak 21.

Na mjesto članova Predsjedništva, Nadzornog odbora ili Suda časti, koji se zahvale ili na drugi način prestanu biti članovima tih upravnih tijela, birat će se novi članovi na prvoj idućoj Skupštini.

Članove Predsjedništva, Nadzornog odbora ili Suda časti Skupština može razriješiti i prije isteka vremena na koje su izabrani ako prekorače svoja ovlaštenja ili ne izvršavaju savjesno povjerene obveze.

Ako razrješuje cijelo tijelo, Skupština bira novo s punim mandatom, a ako razrješuje pojedine članove tijela, Skupština bira nove članove na vrijeme do isteka mandata tijela u čiji su sastav birani.

Članak 22.

Tajnik Predsjedništva obavlja poslove i zadaće koje se tiču provedbe odluka Skupštine, Predsjedništva, Nadzornog odbora i Suda časti.

Tajnik vodi popis članova, daje naloge radi ostvarivanja proračuna, te obavlja i druge administrativne poslove koji nisu povjereni drugim službama ili pojedincima.

Članak 23.

Rizničar vodi materijalno i finansijsko poslovanje Društva, o čemu polaže račun Predsjedništvu i Skupštini.

Članak 24.

Nadzorni odbor ima predsjednika i dva člana, koje bira i razrješuje izborna Skupština.

Nadzorni odbor nadzire zakonitost rada Društva i njegovih upravnih tijela, kao i primjenu i provedbu donesenih akata i odluka Predsjedništva i Skupštine.

Također nadzire cjelokupno materijalno i finansijsko poslovanje Društva i o tom izvješćuje Skupštinu.

Članak 25.

Sud časti bira i razrješuje izborna Skupština.

Sud časti ima predsjednika i dva člana. Odluke donosi većinom glasova.

Sud časti rješava razmirice među članovima Društva, a svoje odluke dostavlja u pismenom obliku strankama i Predsjedništvu.

Protiv odluka Suda časti stranke imaju pravo žalbe Skupštini, koja o žalbi odlučuje i donosi konačnu odluku.

Rok za podnošenje žalbe Skupštini je petnaest (15) dana od dana primitka odluke.

VI. OGRANCI DRUŠTVA

Članak 26.

Predsjedništvo ogranka Društva organizirano je na jednak način kao i Predsjedništvo Društva, osim u pogledu broja članova Predsjedništva, koji može biti i manji. Pravila rada ogranka potvrđuje Predsjedništvo Društva.

Ogranci mogu samostalno djelovati na promicanju svrhe i zadaća Društva.

Predsjedništvo Društva nadzire rad ogranaka. Ako djelatnost ogranka nije u skladu sa svrhom i zadaćama Društva, Predsjedništvo Društva može ogranak raspustiti.

VII. ZASTUPANJE I PREDSTAVLJANJE DRUŠTVA

Članak 27.

Društvo ima svojstvo pravne osobe.

Društvo kao pravnu osobu prema trećim osobama zastupa tajnik Društva.

Društvo predstavlja predsjednik.

Ugovore i druge pravne poslove koji obvezuju Društvo sklapa i potpisuje u ime i za račun

Društva predsjednik ili tajnik, u granicama posebno određenih ovlasti i na temelju prethodne odluke Predsjedništva.

VIII. IMOVINA I SREDSTVA ZA RAD DRUŠTVA

Članak 28.

Imovinu Društva čine sredstva stečena od:

uplata članarina,
dragovoljni prilozi, ostavštine, darovi,
prihodi od predavanja, tečaja i drugih priredaba, koje organizira Društvo,
prihodi od obavljanja nakladničke djelatnosti,
dotacije iz proračuna općina, kantona, entiteta i države,
sredstva iz fondova te druga sredstva stečena sukladno zakonu.

Ostvarenu dobit može koristiti samo za obavljanje i unapređivanje djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi i zadaće Društva.

Članak 29.

Imovinu Društva čine nekretnine i pokretnine, te druga imovinska prava koja se zateknu u njegovu vlasništvu.

Za svoje obveze Društvo odgovara svojom cjelokupnom imovinom.

Nad Društvom se može provesti stečaj.

Društvo vodi poslovne knjige i sastavlja financijsko izvješće sukladno propisima kojima se uređuje način vođenja knjigovodstva neprofitnih organizacija.

IX. POSTUPAK ZA IZMJENU I DOPUNU STATUTA, OVLAŠTENJE I NAČIN DONOŠENJA DRUGIH OPĆIH AKATA

Članak 30.

Prijedlog izmjene i dopune Statuta i drugih akata Društva Predsjedništvu podnosi najmanje jedan redoviti član Društva.

Odluku o prihvaćanju prijedloga iz prethodnog stavka donosi Predsjedništvo Društva, koje Skupštini predlaže promjene Statuta.

X. OPĆI AKTI DRUŠTVA

Članak 31.

Pored Statuta tijela Društva mogu donositi i druge opće akte, i to:

odluke

pravilnike

poslovnike

Opći akti Društva moraju biti usklađeni s Zakonom i Statutom Društva.

Članak 32.

Odluke kao opći akti donose se u slučajevima kada je to izričito utvrđeno Zakonom i ovim Statutom, kao i u drugim slučajevima kada se na opći način uređuje pitanje od značaja za ostvarivanje ciljeva Društva.

Pravilnikom se uređuju odnosi između članova Društva, kao i međusobni odnosi tijela Društva u ostvarivanju njihovih mjerodavnosti.

Poslovnikom se bliže uređuje način rada tijela Društva.

XI. ADMINISTRATIVNO-TEHNIČKI I FINANCIJSKI POSLOVI

Članak 33.

Sve su službe u Društvu dragovoljne, tj. obavljaju se bez naknade, ukoliko Skupština Društva ne odredi drukčije.

Za obavljanje nekih administrativno-tehničkih i finansijskih poslova Društvo može osnovati stručnu službu ili takve poslove povjeriti nekoj drugoj organizaciji na temelju sklopljenog ugovora ili dogovora.

Društvo osigurava sredstva za rad stručne službe. Za rad stručne službe odgovorno je Predsjedništvo.

XII. JAVNOST RADA DRUŠTVA

Članak 34.

Rad Društva je javan.

Redovite skupštine Društva, na kojima se objavljuju godišnja izvješća o radu i finansijskom poslovanju Društva, otvorene su za predstavnike sredstava javnog priopćivanja.

XIII. PRESTANAK DRUŠTVA

Članak 35.

Društvo prestaje odlukom Skupštine i u slučajevima propisanim Zakonom.

U slučaju prestanka Društva, a nakon namirenja vjerovnika i drugih troškova, imovina Društva će pripasti Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

XIV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 36.

Osnivači mogu upisati Društvo u registar udruga pri Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine.

Mjerodavna crkvena vlast za Društvo je Vrhbosanska nadbiskupija, koja određuje Društvu duhovnog savjetnika.

Članak 37.

Ovaj se Statut objavljuje njegovim umnažanjem, a stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednik Skupštine:

U Zenici, 7. svibnja 2012. godine

Nadbiskupski Ordinarijat Vrhbosanski
Kaptol 7, BiH - 7100 Sarajevo

Broj: 798/2012
Sarajevo, 30. svibnja 2012. godine

Potvrđujem gornji Statut, koji s današnjim danom postaje pravosnažan.

*Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski*

Ilija Orkić, kancelar

Imenovanja i premještaji

Vlč. gosp. Miroslav Karatović razriješen službe župnika u župi sv. Leopolda B. Mandića u Dragunji i poslan na liječenje (Dekret br. 442/2012 od 23. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Perica Majić razriješen službe župnika u župi Preobraženja Gospodinova u Borovici i imenovan župnikom u župi Sv. Leopolda B. Mandića u Dragunji (dekret br. 443/2012 od 23. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Đuro Arlović razriješen službe župnog vikara u župi Presv. Srca Isusova u Prozoru i imenovan župnikom u župi Preobraženja Gospodinova u Borovici (dekret br. 444/2012 od 23. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Ivica Matišiću, OFM, đakonu, podjeljena ovlast za obavljanje đakonskog praktiku-ma u župi Svetoga Juraja mučenika u Vitezu od 15. travnja do 15. svibnja 2012. godine (dekret br. 477/2012 od 28. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Miodrag Brkan, đakon, upućen na đakonski praktikum u župu Presvetog Srca Isusova (katedrala) Sarajevo (dekret br. 505/2012 od 30. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Josip Budimir, đakon, upućen na đakonski praktikum u župu Imena Marijina Oštra Luka-Bok (dekret br. 506/2012 od 30. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Goran Kosić, đakon, upućen na đakonski praktikum u župu Presvetog Trojstva – Novi Travnik (dekret br. 507/2012 od 30. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Danijel Jakovljević, uslijed slabijeg zdravstvenog stanja stavljen u svećeničku mirovinu (dekret br. 508/2012 od 30. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. Ivo Jezidžić, župnik vikar u katedralnoj župi, imenovan Ravnateljem Radio Marije – Bosne i Hercegovine (dekret br. 509/2012 od 30. ožujka 2012.)

Vlč. gosp. dr. Petar Babić, radi slabijeg zdravstvenog stanja stavljen u svećeničku mirovinu (dekret br. 515/2012 od 2. travnja 2012.)

Vlč. gosp. Mario Bernadić, razriješen službe pastoralnog suradnika u župi Sv. Josipa – Marindvor-Sarajevo i imenovan Generalnim tajnikom Prve sinode Vrhbosanske nadbiskupije (dekret br. 537/2012 od 5. travnja 2012.)

Vlč. gosp. Josip Jelić, razriješen dužnosti bolničkog kapelana u Sarajevu i imenovan pastoralnim suradnikom u župi Srca Isusova u Prozoru (dekret br. 579/2012 od 17. travnja 2012.)

Vlč. gosp. Pero Brajko, župnik u župi Sv. Leopolda B. Mandića u Brijšću/Sarajevo, imenovan dušobrižnikom u KBC Sarajevo i svim bolnicama u Sarajevu (dekret br. 580/2012 od 17. travnja 2012.)

Mons. dr. Mato Zovkić, kanonik Vrhbosanskog stolnog kaptola, arhiđakon Toliškog arhiđakonata, biskupski vikar za ekumenizam, delegat MRV-a, razriješen svih dosadašnjih službi i stavljen u svećeničku mirovinu (dekret br. 588/2012 od 17. travnja 2012.)

Vlč. gosp. Ivica Borić, razriješen svih službi i stavljen u svećeničku mirovinu (dekret br. 631/2012 od 24. travnja 2012.)

Vlč. gosp. Dr. Šimi Maršiću, produžen mandat na službu ravnatelja NCM-a „Ivan Pavao II.“ – Sarajevo (dekret br. 647/2012 od 26. travnja 2012.)

Dozvole

Dekret broj: 396-1/2012 od 17. ožujka 2012: Nadbiskup – Veliki kancelar dao suglasnost na *Pravilnik o Knjižnici Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu.*

Dekret broj: 469/2012 od 27. ožujka 2012.: Dozvola blagoslova kapele u Donjem Rahiću – župa Sv. Antuna Pustinjaka Gorice.

Dekret broj: 473/2012 od 27. ožujka 2012.: Dozvola za prikupljanje kolekte na patron župe u Usorskom dekanatu za izgradnju svetišta Gospe Kondžilske u 2012. godini.

Dekret broj: 504/2012 od 30. ožujka 2012.: Odobrenje molitve za „Ubrzanje proglašenja Šime Ivkića svetim“ – župa Sv. Vida Vidovice.

Dekret broj: 571/2012 od 12. travnja 2012.: Dozvola gradnje kapelice sv. Marka Evanđeliste na groblju Ereizi – Čančari – župa Rođenja BDM Bežlja.

Dekret broj: 590/2012 od 18. travnja 2012.: Dozvola blagoslova kapelice sv. Juraja mučenika u Dizdarušu – Župa Presvetog Srca Isusova Brčko.

Dekret broj: 663/2012 od 3. svibnja 2012.: Dozvola prepokrivanja župne crkve u Skopaljskoj Gračanici.

Dekret broj: 689/2012 od 7. svibnja 2012.: Dozvola postavljanja Spomen-ploče župniku – mučeniku Jakovu Barišiću u predviđenom prostoru između crkve i zvonika – župa Sv. Marka Evanđeliste Gradačac.

Dekret broj: 800-1/2012 od 30. svibnja 2012.: Dozvola sanacije filijalne crkve Sv. Ane u Voljicu – župa Uznesenja BDM Gornji Vakuf/Uskoplje.

Dekret broj: 824/2012 od 30. svibnja 2012.: Dozvola blagoslova nove kapele Sv. Roka na groblju „Bojna“ – župa Sv. Ivana Krstitelja Travnik.

Dekret broj: 858/2012 od 31. svibnja 2012.: Dozvola popravka krova i vrata na župnoj crkvi Uznesenja BDM - Stup/Sarajevo.

Dekret broj: 860/2012 od 31. svibnja 2012.: Dozvola projekta adaptacije i sanacije župne kuće u Žepču – župa Sv. Ante Padovanskoga Žepče.

Obljetnice svećenika Vrhbosanske nadbiskupije u 2012. godini

OBLJETNICE ROĐENJA

75 GODINA ŽIVOTA

Josip Kresić

Mato Tokić

Mato Zovkić

70 GODINA

Božo Odošić

Tomislav Jozić

60 GODINA

Marko Barišić

Niko Ikić

Marko Lacić

Marijan Markanović

Ilija Miškić

Ivan Mlikota

Pero Perić

Marko Tomić

50 GODINA

Luka Kesedžić

Ivan Mandić

Jakov Pavlović

Pero Stanušić

Ivan Tomić

40 GODINA

Darko Tomašević

30 GODINA

Mario Ćosić

Oliver Jurišić

Hrvoje Kalem

Josip Knežević

Marko Majstorović

OBLJETNICE REĐENJA

50 GODINA

Miroslav Agostini

Vladimir Borić

Augustin Lozić

Mijo Perić – Mića

40 GODINA

Josip Čabraja

Anto Jelić

Josip Lubar

Anto Trgovčević

Mato Trgovčević

30 GODINA

Anto Ćosić, st.

Miljenko Džalto

Franjo Ivandić
Pavo Jurišić
Mato Majić
Ilija Matanović
Pavo Nikolić
Marijan Perić

25 GODINA
Marko Stanušić
Franjo Tomić

20 GODINA
Željko Čturić
Mirko Ikić

10 GODINA
Josip Jelić
Ivan Lovrić
Josip Tadić
Dubravko Turalija

Novi pečati

Nadbiskupova kronika

1. ožujka 2012.

Nadbiskup je predvodio Duhovne vježbe za svećenike u VBS-u.

2. ožujka

Nadbiskup je završio DV za svećenike u VBS-u. U popodnevrim satima primio je banjalučkog biskupa i predsjednika BK BiH mons. dr. Franju Komaricu. U 16. sati susret s mons. Heribertom i gosp. Filipom i kanonicima glade radova u katedrali.

3. ožujka

U jutarnjim satima Nadbiskup je obavio razgovor s fra Markom, župnikom iz Šikare; s dr. Perom Brkićem, župnikom iz Čemernog; te s vlč. Perom Brajkom, župnikom sa Brijesća i s vlč. Jakovom Filipovićem, župnikom iz Maglaja.

3. i 4. ožujka

Nadbiskup je bio u *Caritasu* u Duisburgu.

5. ožujka

Nadbiskup je bio u Zagrebu, te odsjeo kod sestara SMI.

6-13. ožujka

Nadbiskup je predvodio hodočašće (150 vjernika) u Svetu zemlju. Tom prigodom su postavili u Nazaretu lik Gospe Kondžilske i ponijeli kamen iz Gospine kuće koji je postavljen u Komušini.

13. ožujka

Po povratku iz sv. Zemlje Nadbiskup se susreo s časnom majkom SMI s. Marija-Anom i s kardinalom Bozanićem te zajedno sudjelovao u predstavljanju knjige *Katoličke župe u BiH*.

19.- 22. ožujka

Nadbiskup je nazočio zasjedanju BK BiH u Mostaru.

21. ožujka

Sudjelovao je na predstavljanju knjige u čast apost. Nuncija mosn. Alesandra D'Errica. U Mostaru.

23. ožujka

U 9.00 sati Nadbiskup je imao intervju. U 10.00 sati Nadbiskup je primio rektora NMMS

Redemptoris Mater vlč. dr. Michele Capasso. U 11.00 sati Nadbiskup je primio katedralnog vikara vlč. Ivu Jezidžića.

24. ožujka

U 11.00 sati Nadbiskup je koncelebrirao na Misi zadušnici u Splitu za pokojnog splitsko-makarskog nadbiskupa u miru mons. Ante Jurića. Iz splitske zračne luke Nadbiskup je otputovao u Nizozemsku.

25. ožujka

Nadbiskup u pohodu HKM – Rotterdam

26. ožujka

U 10.00 sati Nadbiskup je nazočio svečanoj akademiji o proslavi patrona u VBS-u, a u 12.00 sati predslavio svečano Euharistijsko slavlje u sjemenišnoj crkvi *Ćirila i Metoda*. U 15.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Đuru Arlovića. U 16.00 sati Nadbiskup je primio rektora nadbiskupijskog sjemeništa *Petar Barbarić* preč. Marijana Pejića. U 17.00 sati Nadbiskup je nazočio svečanoj akademiji u KŠC-u *Sv. Josip* prigodom Dana škole.

27. ožujka

U 10.30 Nadbiskup je primio đakone iz VBS-a. U 11.30 Nadbiskup je primio župnika župe Stup i ravnatelja KT vlč. Miroslava Čavara. U 12.00 sati Nadbiskup je primio povjerenika za pastoral mladih vlč. dr. Šimu Maršića. U 16.30 Nadbiskup je primio generalnog tajnika Dječjeg veleposlanstva gosp. Duška Tomića. U večernjim satima primio đakona Alberta Quattruccia, iz zajednice *sv. Egidija*.

28. ožujka

U 9.00 sati Nadbiskup je primio grupu talijana iz Padove. U 15.00 sati Nadbiskup je predsjedao sjednici kojoj su nazočili članovi vrhbosanskog Ordinarijata i franjevačke provincije *Bosne Srebrene*.

29. ožujka

U 9.00 sati Nadbiskup je primio mons. Petra Jukića. U 10.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Stanića. U 11.15 Nadbiskup je primio savjetnika iz Njemačkog veleposlanstva u BiH gosp. Kristijana Rais Müllera. U 15. s. predsjedao je sjednici Ordinarijata. U večernjim satima pohodio samostan Karmel na Stupu.

30. ožujka

U 10.00 sati Nadbiskup je imao intervju za RTVRS. U 15.30 Nadbiskup je primio gosp. Vedrana Džido.

31. ožujka

U 12.00 sati Nadbiskup je pohodio Dječje veleposlanstvo u Bjeljini - Međaši, te mu je

tom prigodom uručena *Zlatna medalja humanosti* od Kolegija Dječjeg veleposlanstva.

1. travnja

U 10.30 Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje u katedrali *Presv. Srca Isusova* na nedjelju muke Gospodnje – Cvjetnica. U 15.30 Nadbiskup je pohodio nadbiskupijsko sjemenište *Petar Barbarić* u Travniku.

2. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio prof. Franju Marića. U 12.00 sati Nadbiskup je imao intervju za radio *Mir Međugorje*. U 20.00 sati Nadbiskup je gostovao u studio TV- Alfa.

3. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Antuna Lovrenovića. U 10.00 sati Nadbiskup je primio župnog vikara u župi *Sv. Ante* u Žepču vlč. Milana Blaha. U 16.00 sati Nadbiskup je primio rektora NMM sjemeništa *Redemptoris Mater* vlč. dr. Michela Capasso s bogoslovima prigodom čestitanja svetkovine Uskrsa.

4. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio BH konzula u njemačkoj gosp. Luku Džolana. U 10.30 Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje Posvete ulje u katedrali *Presv. Srca Isusova*. U 15.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Maria Vrankića, te vlč. dr. Šimu Maršića i vlč. dr. Mirka Šimića.

5. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio profesora na KBF-u vlč. dr. Maria Bernadića. U 10.00 sati Nadbiskup je primio gđu Katicu Soldo. U 11.00 sati Nadbiskup je primio apostolskog nuncija u BiH mons. Alessandra D'Errica u pratnji tajnika nuncijature mons. Josepha Arshada. U 18.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje Večere Gospodnje u katedrali *Presv. Srca Isusova*.

6. travnja

U jutarnjim satima Nadbiskup je bio na adoraciji u katedrali *Presv. Srca Isusova*. U 11.00 sati Nadbiskup je imao press konferenciju za medije. U 12.00 sati Nadbiskup je imao intervju za FTV. U 18. sati predvodio obrede Velikog petka u katedrali.

7. travnja

U jutarnjim satima Nadbiskup je bio na adoraciji u katedrali *Presv. Srca Isusova*. U 11.00 sati čestitanje svetkovine Uskrsa Nadbiskupu od strane svećenika, redovnika i redovnica grada Sarajeva. U 23.00 sata Nadbiskup je predslavio Misu uskrsnog bdijenja u katedrali *Presv. Srca Isusova*.

8. travnja

U 10.30 Nadbiskup je predslavio svečano Euharistijsko slavlje nedjelje uskrsnuća Gospodinova. Nakon svečanosti u katedrali Nadbiskup je imao prijem za građane grada Sarajeva i članove katedralnog zbora. U 16. s. Pohodio provincijalnu kuću SMI u Sarajevu – Egipat, te sestre u Karmelu.

9. travnja

U 11.00 sati Nadbiskup je imao uskršnji prijem u SD za ljude iz političkog, kulturnog i diplomatskog života.

10. travnja

U 11 s. Primio gospodina Ivicu Matoševića. U 12.s. Nadbiskup je sudjelovao kod Židovske zajednice na obilježavanju Sedera – pesaha. U 14.30 Nadbiskup je primio ministra za raseljena lica RS gosp. Davora Čordaša. U 16.30 Nadbiskup je primio gosp. S. Stanić.

11. travnja

U 11.30 Nadbiskup je primio povjerenika za pastoral mladih vlč. dr. Šimu Maršića. U 14.30 Nadbiskup je primio gosp. Antuna Lovrenovića. U 16.30 Nadbiskup je u pratnji kancelara preč. Ilije Orkića otišao na gradilište nadbiskupijskog centra za mlade *Ivana Pavao II.*

12. travnja

Nadbiskup je primio gosp. Gorana Mihaljević i gosp. Matu Zeko. U 13. s. Razgovarao s vlč. Josipom Jelićem. U 16.00 sati Nadbiskup je dao intervju za FTV. U 16.30 Nadbiskup je primio đakone zagrebačke metropolije. U 18.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje u katedrali prigodom 15 obljetnice dolaska Ivana Pavla II u Sarajevo, a potom je imao večeru s đakonima na Palama.

13. – 15. travnja

Nadbiskup je boravio u biskupiji Klagenfurt, redovno podržavanje partnerstva.

16. travnja

U 8.00 sati zajedno s biskupom Komaricom slavio Euharistiju u Neđarićima i otvorio Provincijski kapitul. U 9.00 sati Nadbiskup je primio župnika župe *Sv. Leopolda Bogdana Mandića* – Briješće vlč. Peru Brajko. U 11.00 sati Nadbiskup je primio dr. Bakira Nataša i gosp. Tucu glede podrške za osnivanje Banke koštane srži u BiH.

17. travnja

U 16.30 Nadbiskup je primio prof. Galantina Luca, *Facolta di Giurisprudenza*. U 17.00 sati Nadbiskup je primio grupu visokih časnika

zapovjedničke vojne škole iz Zagreba. U 19. sati sudjelovao u predstavljanju knjige u Bogosloviji: *Katoličke župe u BiH.*

18. travnja

Svećenički sabor u VBS-u. U popodnevnim satima Nadbiskup je oputovao u Zagreb te je u 19.00 sati nazočio predstavljanju dokumentarnog filma o sluzi Božjem dr. Josipu Stadleru na Jordanovcu.

19. travnja

U 8.30 Nadbiskup je bio u apostolskoj nuncijaturi u Zagrebu. U 9.00 sati Nadbiskupa je primio gradonačelnik grada Zagreba gosp. Milan Bandić. U popodnevnim satima Nadbiskup je navratio u svetište Leopolda B. Mandića u Maglaju.

20. travnja

U 11. sati primio vlč. Antu Jelića. U popodnevnim satima je bio doček kardinala u župu i susret s krizmanicima i u Odžaku i u Novom Selu-Balegovac.

21. travnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Ivana Krstitelja* u Odžaku. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Sv. Petra i Pavla* u N. Selu – Balegovac.

22. travnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Sv. Josip* u G. Dubici, slavlju je prethodio susret s krizmanicima. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Ime Marijino*- Svilaj, slavlju je prethodio susret s krizmanicima.

23. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio generalnog tajnika BK BiH mons. Ivu Tomaševića. U 10.00 sati Nadbiskup je primio rektora NMM sjemeništa *Redemptoris Mater* vlč. dr. Michela Capasso. U 11.00 sati Nadbiskup je primio župnika u župi *Sv. Franje Asiškog* u Dobrinji fra Peru Karajica. U 15.30 Nadbiskup je primio upravitelja svetište u Komušini vlč. Antu Ćosića.

24. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je nazočio susretu BK BiH i viših redovničkih poglavara i poglavarića u BiH u Ordinarijatu vrhbosanskom. U 17.00 sati primio je grupu talijana.

25. travnja

U 10.00 sati Nadbiskup je primio svećenika iz Rumunjske. U 19.00 sati u Ordinarijatu Nadbiskup je imao radnu večeru s koordinatorom zajednice *Sv. Egidija* iz Rima mons. V. Pagliom, biskupom i vladikom bačkim gosp. Irinjom, te njihovom pratnjom.

26. travnja

U 11.00 sati Nadbiskup je s biskupom Pagliom i vladikom Irinejom imao press konferenciju u VBS-u glede održavanja mirovinske konferencije u Sarajevu, u mjesecu rujnu. U 18.00 sati Nadbiskup je primio djelatnicu MRV-a gđu Božanu Ivelić Katava.

27. travnja

Nadbiskup je sudjelovao na Skupštini MRV-a. U 15.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Praštala iz EU pokreta u BiH. U 18.00 sati Nadbiskup je podijelio službu akolitata za bogoslova Jošta Mezega iz NMM sjemeništa *Redemptoris Mater* u crkvi *bl. Majke Terezije* u Vogošći.

28. travnja

U 10.30 Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje u katedrali prigodom XV. Ministarntskog susreta u Sarajevu. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi G. Tramošnica, slavlju je prethodio susret s krizmanicima.

29. ožujka

Pohodio sestre franjevske Marijine misionarke u Odžaku, U 10.s. doček i susret s krizmenicima a u 11. s. Sveta Misa i krizma u Pos. Mahali. U 16. s. Doček u G. Tramošnici, susret s krizmenicima i u 17. s. Misa i krizma.

30. travnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio župnika u župi *Preč. Srca Marijina* – Skopaljska Gračanica vlč. Tadiju Ivoš. U 10.30 Nadbiskup je primio provincijalnu glavaricu sarajevske provincije SMI s. Admiratu Lučić. U 14.30 Nadbiskup je primio župnika u župi *Sv. Ignacija* u Sarajevu p. Krešimira Djakovića.

1. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistiju u svetištu *Gospe Olovske* u Olovu. U 17.00 u pratnji provincijala franjevačke provincije fra Lovre Gavrana, Nadbiskup je pohodio župu Ullice te predslavio Euharistiju i blagoslovio početak radova na obnovi župne crkve rođenja BDM.

2. svibnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio župnika u župi *Preč. Srca Marijina* – Skopaljska Gračanica vlč. Tadiju Ivoš.

3. svibnja

U 10.00 sati Nadbiskup je primio đakona beogradske nadbiskupije vlč. Aleksandra Kovachevića. U 11.00 sati Nadbiskup je primio dekana KBF-a mons. dr. Pavu Jurišića. U 16.00 sati Nadbiskup je primio s članovima nadbiskupskog ordinarijata, franjevačkog provincijala *Bosne Srebrene* fra Lovru Gavrana u pratnji novoizabranih članova Definitorija provincije i prethodnih članova. Nakon toga susreo se s rektorom Markom Zubkom, te đakonom Albertom Quattrucijem.

4. svibnja

U 10.00 sati Nadbiskup je s generalnim vikarom mons. mr. Lukom Tunjićem i ekonomom VN mons. Lukom Kesedžićem primio predsjednika HSP-a gosp. Zvonku Jurišića u pratnji savjetnika. U 14.30 Nadbiskup je primio bogoslova Dražana Livajušića, a u 15.00 sati bogoslova Borisa Šošića.

5. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Uznesenja BDM* u Tolisi, slavlju je prethodio susret s krizmanicima. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Sv. Roka* u Prudu, slavlju je prethodio susret s krizmanicima.

6. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Sv. Jakova Markijskog* - Grebnice, slavlju je prethodio susret s krizmanicima. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Sv. Ane* u Domaljevcu, slavlju je prethodio susret s krizmanicima.

7. svibnja

U 10.00 sati Nadbiskup je nazočio susretu s ravnateljima srednjih i osnovnih škola u Zenici, te je tom prigodom osnovano HKPD – VN. U 17.00 sati Nadbiskup je primio profesoricu na KBF-u mr. Vikicu Vujicu. U večernjim satima je primio biskupa Komaricu.

8. svibnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio banjolučkog biskupa i predsjednika BK BiH mons. dr. Franju Komaricu. U 13.30 Nadbiskup je nazočio te uputio prigodnu riječ kao predsjednik MRV-a u BiH na 9. susretu Europskog vijeća vjerskih lidera – Religije za mir u hotelu Hollywood na Ilidži. U 17.00 sati Nadbiskup je primio povjerenika za pastoral mladih vlč. dr.

Šimu Maršića. U 20.00 sati Nadbiskup je nazočio svečanom prijemu u Hotelu Europa prigodom održavanja 9. susreta Europskog vijeća vjerski lidera.

9. svibnja

Zajedno s članovima ordinarijata Nadbiskup je bio na *majalisu* na Palama, te oproštaj s mons. Zovkićem koji iz zgrade Ordinarijata odlazi u svećenički Dom u mirovinu.

10. svibnja

U 11.00 sati u zgradi Parlamenta Nadbiskup je dobio priznanje od Europskog pokreta za *Razvoj tolerancije, razumijevanja i kulture interreligijskog dijaloga u BiH 2012.* U 15. sati kardinal je predsjedao sjednici Ordinarijata.

11. svibnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio u nastupnu posjet novu veleposlanicu Kraljevine Španjolske u BiH Mariu Auroru Mejia Errasquin. U 10.00 sati Nadbiskup je primio ravnatelja Caritasa VN vlč. dr. Mirka Šimića. U 11.00 sati Nadbiskup je primio ravnatelja KŠC-a *Sv. Josip* u Sarajevu vlč. mr. Ivicu Mršu.

12. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Presv. Trojstva* u N. Travniku, slavlju je prethodio susret s krizmanicima. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Uznese-nja BDM* u Docu na Lašvi, slavlju je prethodio susret s krizmanicima.

13. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *Uzašašće Gospodinovo* u N. Travniku, slavlju je prethodio susret s krizmanicima. U 18.00 sati Nadbiskup je bio na Palama prigodom duhovne obnove za maturante iz travničkog sjemeništa.

14. svibnja

Nadbiskup na Palama s maturantima iz travničkog sjemeništa.

15. svibnja

U 9.30 Nadbiskup je primio fra Mirka Majdandžića. U popodnevnom satima Nadbiskup je sudjelovao u Odžaku na Kolokviju „Hrvatske žrtve i mučenici Drugog svjetskog rata u VN“.

16. svibnja

Drugoga dana održavanja Kolkvija sudionicu su pohodili mjesta stradanja odžakog kraja: Pećnik, Garevac, Posavsku Mahalu, Novo

Selo Balegovac, Gornju Dubicu i Prudu. Središnji događaj bilo je Euharistijsko slavlje koje je u spomen kapeli „Burića štali“ u Garevcu predslavio Nadbiskup uz domaćeg župnika Filipa Brajnovića i doboorskog dekana dr. Ivu Balukčića te 24 svećenika i veliki broj vjernika.

17. svibnja

U jutarnjim satima Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje u sjemenišnoj kapelici VBS-a, a potom je imao susret s poglavarima i bogoslovskom zajednicom. U 15.30 Nadbiskup je primio provincijalnu glavaricu sestara uršulinki Rimske unije iz Zagreba s. Jasnu Lučić. U 16.30 Nadbiskup je primio veleposlanika malteškog viteškog reda u BiH gosp. M. Fritzena. U 17.30 Nadbiskup je primio apostolskog nuncija u BiH mons. Alesandra D'Errica.

18. svibnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio župnika u župi *Sv. Ante* u Bugojnu fra Vinka Sičaju. U popodnevnom satima stigao u HKM Freiburg gdje se susreo s krizmenicima.

19. svibnja

U 11. sati Nadbiskup je slavio Misu i krizmu u HKM – Freiburg. U večernjim satima stigao u HKM Singen.

20. svibnja

U 10. sati Nadbiskup je pohodio cistercite u Birnau a u 11. sati slavio misu za hodočasnike Hrvate u njihovoj crkvi. To je bilo jubilarno hodočašće (40.g.) i pod Misom podijelio sakrament krizme.

21. i 22. svibnja

Nadbiskup je bio u Rimu.

23. svibnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Jozu i gđu. Nelu Prusac. U 9.30 Nadbiskup je primio profesore s rimskog sveučilišta *Srce Isusovo*. U 16.00 sati Nadbiskup je predslavio Misu zadušnicu te predvodio sprovodni obred za pokojnog Blaža Mlakića, oca od vlč. Tome na groblju Pavić Polje u župi Skopaljska G.

24. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje o proslavi patrona *Marije Pomoćnice kršćana* u župi Klobuk – Hercegovina. U 18.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje o proslavi patrona *Marije Pomoćnice kršćana* na Knežiji u Zagrebu.

25. svibnja

Nadbiskup je u popodnevnom satima stigao u Gospino svetište - Komušinu. U 20.00 sati

Nadbiskup je predslavio Misu bdijenja uoči nadbiskupijskog Dana mladih.

26. svibnja

U 11.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje prigodom *Dana mladih* na brdu Gospe Kondžilske u Komušini. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje te podijelio sakrament krizme u župi *sv. Josipa* u Tesliću, slavlju je prethodio susret s krizmanicima.

27. svibnja

U 10.30 Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje u župi *Presvetog Srca Isusova – katedrala*, i podijelio sakrament krizme. U 17.00 sati Nadbiskup je predslavio Euharistijsko slavlje u župi *Uznesenja BDM – Stup*, i podijelio sakrament krizme.

28. svibnja

U 8.30 Nadbiskup je primio gosp. Adelia Bergamascia. U 10.00 sati nadbiskup je predsjedao sjednici MRV-a, a potom kao predsjednik MRV-a u Parlamentu BiH imao sastanak s predsjedateljem vijeća ministara gosp. Vjekoslavom Bevandom. U 16.00 sati Nadbiskup je primio rektora NMM sjemeništa *Redemptoris Mater* vlč. dr. Michela Capasso. U 17.00 sati Na-

dbiskup je primio pročelnika KUVN-a mons. Petra Jukića.

29. svibnja

U 9.30 Nadbiskup je primio župnika u župi *Sv. Ignacija* na Grbavici p. Krešimira Dijakovića. U 10.00 sati Nadbiskup je primio novoimenovanu časnu majku sestara iz Družbe SMI s. Radoslavu Radek, s Vrhovnim vijećem. U 14.30 Nadbiskup je primio gđu. Seku Šimić.

30. svibnja

U 14.30 Nadbiskup je primio grupu profesora iz Münchena s orijentalnog instituta.

31. svibnja

U 9.00 sati Nadbiskup je primio fra Franju voditelja HKM u Grazu. U 10.00 sati Nadbiskup je primio nastupnu posjet novoimenovanog veleposlanika Rumunjske u BiH Filipa Teodoreskua. U 11.00 sati Nadbiskup je imao press konferenciju za medije s donatorima glede obnove katedrale. U 14.30 Nadbiskup je primio ravnatelja Radijas Marije BiH vlč. Ivu Jezidžića. U 15.00 sati Nadbiskup je primio ravnatelja KŠC *Sv. Josip* vlč. mr. Ivicu Mršo. U 16.00 sati Nadbiskup je primio profesora na KBF-u mons. mr. Tomu Kneževića.

Vrhbosansko bogoslovno sjemenište

BiH-71000 Sarajevo, Josipa Stadlera 5
tel./fax: +387 33 53 45 94
e-mail: rektor@vbs.ba

Br. 63./2012.

28. ožujka 2012.

PODJELA SLUŽBI LEKTORATA I AKOLITATA

Na svetkovinu Blagovijesti, 26. ožujka 2012. u sjemenišnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda vrhbosanski nadbiskup uzoriti gospodin Vinko kardinal Puljić, uz suslavlje banjolučkog biskupa mons. dr. Franje Komarice, predsjednika BKBiH, pomoćnog biskupa vrhbosanskoga mons. dr. Pere Sudara, odgojitelja i profesora, te nazočnost roditelja bogoslova, redovnica grada Sarajeva i ostalih vjernika, podijelio je službe slijedećim bogoslovima:

SLUŽBU LEKTORATA:

Iz Banjolučke biskupije:
BORISU LJEVAKU

Iz Vrhbosanske nadbiskupije:

NIKOLI GALIĆU
BOJANU IVEŠIĆU
OLIVERU JERKOVIĆU
GABRIJELU JUKIĆU
MARKU ŠKRABI
VLADI VREBAC

SLUŽBU AKOLITATA:

Iz Banjolučke biskupije:
ZLATKU MATIĆU

Iz Vrhbosanske nadbiskupije:

IVANU BUTUMU
MARKU JUKIĆU
BRANKU JURIĆU
MARINU MARIĆU
BORISU ŠOŠIĆU

Marko Zubak
rektor

VRHBOSANSKA NADBISKUPIJA
ŽUPA ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE ULICE

POVELJA

O OBNOVI ŽUPNE CRKVE

U ime Presvetoga Trojstva

Župa Rođenja Blažene Djevice Marije Ulice kod Brčkog, odvojila se od župe Zovik kao kapelanija sa sjedištem u Rajiću 1814, potom od 1835. u Ulicama, a župom je proglašena 1838.

Godine 1837. u Ulicama je izgrađena kapela koja je 1849. obnovljena i proširena u lijepu crkvu sa šest prozora i drvenim podom.

Godine 1870. na mjestu stare crkve izgrađena je nova, a uz nju je 1887. podignut 26 metara visok zvonik. Hrvatski drvorezbar Ivan Tordinac za nju je 1875. izradio tri oltara, za koje su potom nabavljeni kipovi Blažene Djevice Marije, sv. Franje i sv. Ante.

Provincijalat Franjevačke provincije Bosne Srebrene dopisom br. 1211 od 6. 9. 1965. odobrio je projekt nove crkve. Kamen temeljac položen je za vrijeme župnika fra Miroslava Miloševića 8. 9. 1966. Crkva je građena po projektu Franje Neidhardta, a zvonik po nacrtu Dragutina Antolkovića. Kum crkve bio je Anto Tikvić, sin Mate, iz Donjih Laništa.

Crkva je blagoslovljena za vrijeme župnika fra Drage Prgometa 8. 9. 1969, a bila je umjetnički uređena: slikar Josip Biffel dovršio je 1978. nekoliko velikih zidnih i uljanih slika - Uskrsnuće, Duhovi, Gospa s narodom, Sveti Franjo slavi Božić i Govor na gori - te 14 postaja Križnoga puta.

U crkvi se nalazio brončani križ Š. Vulasa, kip sv. Ante u drvu I. Križanca te slika sv. Leopolda od D. Runtića. Prezbiterij je urađen po nacrtu D. Rakića.

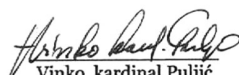
U ratu, u siječnju 1993. crkva je zapaljena, a zvonik porušen miniranjem. Veći dio umjetničkih djela koja su se nalazila u crkvi potpuno su uništena.

Provincijalat Franjevačke provincije Bosne Srebrene dopisom br. 475 od 10. 8. 2011. odobrio je obnovu crkve, a odluku o obnavljanju donio je Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski dopisom broj 1524 od 27. 9. 2011. Crkva se obnavlja po projektu arhitekata Jure i Ane Pranjčić.

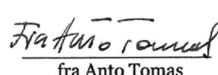
Dana 26. 8. 2011. pronađen je i iskopan kamen temeljac. Ispod njega, u označenom prostoru, nije bilo povelje ni bilo kakva drugoga dokumenta. Kamen temeljac s ovom Poveljom polažemo danas na isto mjesto.

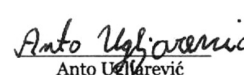
Providnošću i milošću Božjom,

za pontifikata pape Benedikta XVI,
ordinarija Vinka kardinala Puljića,
provincijala Bosne Srebrene fra Lovre Gavrana
i župnika ove župe fra Ante Tomasa,
dana 1. svibnja 2012. Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski, blagoslovi
početak radova na obnovi župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Ulicama.

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski

fra Lovro Gavran
provincijal Bosne Srebrene

fra Anto Tomas
župnik

Anto Ugarević
kum obnove crkve

NADBISKUP VRHBOSANSKI
ARCHIEPISCOPUS VRHBOSNENSIS

Sarajevo, Giovedì santo 2012.

**Sua Santità
Benedetto XVI
Città del Vaticano**

Santo Padre!

Quest'anno si compie il ventesimo anniversario da quando è scoppiata la terribile guerra che ha devastato l'intero territorio della Bosnia ed Erzegovina. Anche se la guerra è finita, purtroppo non possiamo affermare che si è realizzata una pace giusta e stabile. I cattolici di questo paese numericamente sono dimezzati, particolarmente nell'arcidiocesi di Sarajevo (Vrhbosna), e purtroppo la situazione tende sempre a peggiorare. Comunque sia, nonostante tutte le ferite della guerra, la fede ci rafforza, rivelandoci e convincendoci, che è possibile curare le proprie ferite in quelle di Cristo Risorto.

In questi giorni celebriamo il quindicesimo anniversario (il 12 e 13 aprile 1997) della visita di beato Giovanni Paolo II a Sarajevo. Le sue paterne e confortanti parole con le quali ci ha incoraggiati, sono rimaste impresse e non saranno mai cancellate dalla memoria dei nostri credenti.

ScrivendoLe questi auguri Pasquali - in nome del vescovo ausiliare, S.E.R. Mons. Pero Sudar, dei sacerdoti, religiosi, religiose, e dell'intero popolo cattolico di questa Arcidiocesi, e in particolar modo a nome mio - affermo che tutto quanto detto prima mi ispira sempre di più a servire Cristo, nostra unica speranza.

La ringrazio Padre Santo per "L'anno della fede", che ci sarà di grande aiuto ed ispirazione, nella guarigione delle ferite della guerra, le quali ancora si sentono, nel processo della riconciliazione e nel ritorno della fiducia tra le persone e i popoli. Siamo bisognosi del coraggio mentre affrontiamo le sfide del quotidiano. Perciò, come grande aiuto e sostegno sentiamo bisogno della Sua paterna parola d'incoraggiamento e la Sua benedizione apostolica.

La seguiamo, in tutte Sue attività e nella guida della barca di Pietro, con le nostre preghiere e la lealtà filiale.

Le auguro Buona Pasqua, con i sinceri e leali saluti.

Vinko cardinale Puljić
L'arcivescovo e Metropolita di Vrhbosna

KAPTOL 7, SARAJEVO - TELEFON ++387 33 225 501 - TELEFAKS ++387 33 218 824

Sarajevo, Sveti četvrtak 2012.

**Njegova svetost
BENEDIKT XVI
VATIKAN**

Sveti Oče!

Dvadeset je godina od početka strašnog rata u Bosni i Hercegovini. Iako je rat davno završio, ali stabilni i pravedni mir nije zaživio. Katolici u ovoj zemlji brojem su prepolovljeni, posebno u Vrhbosanskoj nadbiskupiji još gore stanje s brojem. Unatoč tolikim ratnim ranama, vjera nas krijepi i liječimo svoje rane u ranama Uskrslog Krista. Ujedno se ovih dana (12 i 13. travnja 1997.) obilježavamo godišnjicu pohoda bl. Ivana Pavla II. I njegove snažne očinske riječi.

Sve nas to nadahnjuje dok Vama upućujem ovu uskrsnu čestitku u ime pomoćnog biskupa, svećenika, redovnika i redovnica te cjelokupnog vjerničkog naroda u ovoj Nadbiskupiji, a posebno u svoje ime. Hvala Vam za Godinu vjere, koja nas jača u liječenju ratnih rana, procesu pomirenja i vraćanja povjerenja. Treba nam hrabrosti dok se nosimo sa izazovima svagdašnjice. Zato nam je važna Vaša očinska riječ ohrabrenja i Vaš apostolski blagoslov.

Pratimo Vas u svim Vašim djelovanjima i vođenju Petrove lađe, svojim molitvama i sinovskom odanošću. Želim vam Sretan Uskrs, uz iskrene i odane pozdrave.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski*

Sarajevo, 16. travnja 2012.

**Sveti Otac
Benedikt XVI
Vatikan**

Sveti Oče!

Upućujem Vam najiskrenije čestitke prigodom Vašeg Rođendana. S Vama zajedno zahvaljujem za darovanih 85. godina. Milosni je to dar da u tim godinama tako hrabro i vjerno komunicirate „Petrovom lađom“. U svoje ime i u ime ove mjesne Crkve koja mi je povjerena u Sarajevu izražavam zahvalnost, divljenje i odanost.

Ujedno upućujem i najsrdahnije čestitke povodom godišnjice izbora za Papu. Rado se sjećam tih svečanih i divnih trenutaka u kojem sam imao milost i osobno sudjelovati.

Uz brojne čestitke koje ćete primiti, neka se nađe i ova iz Sarajeva grada i ove mjesne Crkve koju predvodim. Mi se spominjemo 20. godina opsade i teških stradanja. Zato nam je važna i Vaša podrška da ova Crkva opstane. Uz čestitku, zahvalu i srdačni pozdrav ponizno molimo Vaš apostolski blagoslov.

*Vinko kardinal Puljić
Nadbiskup metropolit vrhbosanski*

SEZIONE
PER GLI AFFARI GENERALI

Dal Vaticano, 24 aprile 2012

N. 199.500

Signor Cardinale,

il Santo Padre ha ricevuto con vivo compiacimento le fervide espressioni di cordiale augurio, che Ella, unitamente a Sua Eccellenza Reverendissima Mons. Pero Sudar, Vescovo Ausiliare, e anche a nome di codesta Comunità diocesana, Gli ha indirizzato in occasione della Santa Pasqua.

Il Sommo Pontefice, riconoscete per la testimonianza di devozione e affetto, esorta a considerare che «nel mistero della sua morte e risurrezione, Dio ha rivelato in pienezza l'Amore che salva e chiama gli uomini alla conversione di vita» (Lett. Ap. *Porta fidei*, 6), e mentre invoca la celeste protezione della Vergine Maria, volentieri invia a Vostra Eminenza, all'Ecc.mo Vescovo Ausiliare e a quanti sono affidati alle sue cure pastorali la propiziatrice Benedizione Apostolica.

Profitto della circostanza per confermarmi con sensi di distinto ossequio

dell'Eminenza Vostra Rev.ma
dev.mo nel Signore

✠ Tarcisio Card. Bertone
Segretario di Stato

A Sua Eminenza Reverendissima
il Signor Cardinale Vinko PULJIĆ
Arcivescovo di Vrhbosna
Kaptol, 7
BiH-71000 Sarajevo,
Bosnia ed Erzegovina

SEGRETERIA DI STATO

PRIMA SEZIONE - AFFARI GENERALI

Vatikan, 27. travnja 2012.

Br. 199.500

Gospodine Kardinale,

Sveti Otac je primio s radošću izraze lijepih želja koje ste mu Vi, u svoje osobno, kao i u ime mjesne Crkve vrhbosanske, uputili za Njegov rođendan i obljetnicu izbora na Petrovu Stolicu. Svojoj ste čestitci pridružili molitve Svevišnjem za pomoć Petru naših dana u vršenju apostolske službe.

Zahvalan na tom činu odanosti i blizine, Vrhovni Svećenik potiče na promišljanje da je „u otajstvu svoje smrti i uskrsnuća, Bog u punini objavio Ljubav koja spašava i poziva ljude na obraćenje“ (Apostolsko pismo *Porta fidei*, 6), te, dok zaziva nebesku zaštitu Blažene Djevice Marije, od srca rado udjeljuje zamoljeni apostolski blagoslov Vama, Uzoriti, te svima koji su povjereni Vašoj pastirskoj brizi.

Priopćujući ovo, koristim prigodu da Vas, uz osobito poštovanje, srdačno pozdravim

odani u Kristu Gospodinu

✠ Angelo Becciu
zamjenik za opće poslove

Uzoriti gospodin
Kardinal Vinko PULJIĆ
Nadbiskup vrhbosanski
SARAJEVO

IZ KORESPONDENCIJE

STAATSSSEKRETARIAT
N. 199.500

Aus dem Vatikan, am 4. Mai 2012

Eminenz!
Hochwürdigster Herr Kardinal!

Sie hatten die Freundlichkeit, dem Heiligen Vater persönlich und im Namen der Gläubigen Ihres Erzbistums zu seinem 85. Geburtstag sowie zum siebten Jahrestag seines Petrusdienstes Ihre guten Wünsche zukommen zu lassen und ihn Ihres besonderen Gebetsgedenkens zu versichern.

„Die Fülle des Herzens würde zu vielen Worten drängen, zugleich hindert sie mich, Worte zu machen, weil es zu groß ist, was ich zu sagen hätte. Am Ende zieht sich alles in ein einziges Wort zusammen, mit dem ich schließen möchte: Vergelt's Gott!“ (Papst Benedikt XVI., Ansprache an die Delegation aus Bayern am 16. April 2012).

Mit dem Ausdruck seines Dankes für Ihre Aufmerksamkeit und dem Wunsch, daß der allmächtige Gott, der Spender des Lebens, Sie stets mit Freude und Hoffnung erfülle, erteilt Papst Benedikt XVI. Ihnen und allen, die Ihrer Hirtenorge anvertraut sind, von Herzen den Apostolischen Segen.

Mit besten persönlichen Wünschen
Ihr im Herrn ergebener

Tarcisio Kardinal BERTONE
Staatssekretär Seiner Heiligkeit

Seiner Eminenz
dem Hochwürdigsten Herrn
VINKO Kardinal PULJIC
Erzbischof von Vrhbosna
Kaptol 7
BIH – 71000 SARAJEVO

NUNTIATURA APOSTOLICA
IN BOSNIA ET HERZEGOVIA

NADBISKUPIJSKA KANCELARIJA
SARAJEVO

Broj... 775/2012

Datum... 29.5. 2012.

Potpis:

Sarajevo, 16 maggio 2012

N. 3974/12

Cara Eminenza,

Per venerato incarico, ho l'onore di informarLa che il Santo Padre mi ha nominato Nunzio Apostolico in Croazia. La notizia sarà pubblicata lunedì 21 maggio 2012, alle ore 12.00 di Roma, e fino a quel momento è riservata.

Secondo le istruzioni ricevute, resterò ancora qualche settimana a Sarajevo, per l'adempimento delle funzioni attinenti alla conclusione della mia missione in BiH e nel Montenegro.

Può ben immaginare con quali sentimenti mi appresto a lasciare BiH e Montenegro, ove ho vissuto anni intensi di servizio alla Santa Sede e a queste belle Chiese particolari. Fin d'ora però mi è caro assicurarLa che conserverò un caro ricordo di queste esperienze e delle Persone – come Vostra Eminenza – che sono state per me un costante punto di riferimento.

Mi valgo volentieri della circostanza per confermarvi, con sensi di profonda venerazione,

dell'Eminenza Vostra Reverendissima
dev.mo

+ a. L. Errico

Alessandro D'Errico
Nunzio Apostolico

A Sua Eminenza Reverendissima
Il Sig. Card. VINKO PULJIĆ
Arcivescovo Metropolita di Vrhbosna-Sarajevo

SARAJEVO

IZ KORESPONDENCIJE

Grégor Puppinc¹

PARNICA LAUTSI PROTIV ITALIJE O KRIŽEVIMA U JAVNIM ŠKOLAMA

Parnica *Lautsi protiv Italije*, poznatija kao *parnica o križevima*, ima veliku važnost ne samo s političkog i pravnog stajališta nego i s religioznog. Nijedna parnica nije u Europskom sudu i Vijeću Europe pobudila toliku pažnju i javnu raspravu. Rasprava o zakonitosti nazočnosti Kristova simbola u talijanskim školama je znakovita za krizu kulturalnog i religioznog identiteta Zapadne Europe. Sučelice tom pokušaju sekularizacije talijanskih škola, na putu kakvog dosada nije bilo, s Italijom se udružila dvadeset jedna država članica Konvencije o ljudskim pravima u obrani zakonitosti kršćanstva u europskom društvu i identitetu. Sud je to odobrio priznajući u biti da u državama kršćanske tradicije kršćanstvo posjeduje posebnu socijalnu zakonitost koja ga razlikuje od drugih filozofskih i religioznih uvjerenja. Budući da je Italija država s kršćanskom tradicijom, kršćanski simbol smije zakonito imati snažnu vidljivost u društvu.

O ovome su objavljene tisuće članaka. Uzimam slobodu da iznesem svoj prilog, jer sam sudjelovao u obrani raspela pred Velikim vijećem.

I. Prosudba Drugog odjela

Preslaganje definicije o svrsi javnog obrazovnog sustava
 Obrazovna pluralnost kao svrha
 Sinteza presudbe Odjela
 Osparavana presuda

II. Prosudba iznesena na Velikom vijeću

Subsidijarnost i prostor procjene
 Laičnost je filozofsko uvjerenje koje nije neutralno
 Neutralnost se primjenjuje na „djelovanje“ a ne na „postojanje“ države
 Demokracija, konfesionalna neutralnost i laičnost
 Javno obrazovanje u kontekstu Velikog vijeća

Raspelo kao pasivni simbol
 Odsutnost uplitanja Države

III. Dopunski potezi nakon presude Velikog vijeća

Raspelo i muslimanski veo
 Negativna sloboda religije kod onih koji ne vjeruju
 Krivo rješenje u Bavarskoj
 Tradicija
 Većinska religija
 Religijska i politička rasprava
 Posljedice parnice Lautsi

Dana 18. ožujka 2011. Europski sud za ljudska prava, na zajedanju Velikog vijeća (VV) donio je presudu u parnici *Soile Lautsi i drugi protiv Italije* (zahtjev 30814/06).

Tom definitivnom presudom koja poništava jednodušnu presudu Drugog odjela suda u Strasbourgu donesenu 3. studenog 2009. suci su s petnaest glasova za i dva protiv prihvatili da obvezatno postavljanje raspela na zidu učionica talijanskih javnih škola ne predstavlja nasrtaj na pravo roditelja da osiguraju odgoj i pouku vlastite djece u skladu sa svojim religioznim i filozofskim uvjerenjima, a to pravo garantira čl. 2 Prvog dodatnog protokola o Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Sud je nadalje, zbog razloga navedenih u okviru istraživanja prava roditelja, prosudio da pitanja nisu različita ni u ozračju čl. 9 koji brani slobodu mišljenja, ni u ozračju čl. 14 koji zabranjuje diskriminaciju u uživanju prava zagwarantiranih Konvencijom.

Nadalje, prava na koja se poziva gospođa Soile Lautsi i njezina djeca, kako ih garantira Konvencija i tumači Sud, nisu uskraćena postavljanjem raspela na zid učionice u javnoj školi.

1 Grégor Puppinc, doktor prava, je direktor nevladine organizacije „European Centre for Law and Justice“ (CLJ). Talijanska vlada imenovala ga je vitezom Republike za doprinos u obrani Italije u parnici Lautsi. Stručnjak je pri Vijeću Europe, posebno sudjeluje u Odboru stručnjaka za reformu Suda. ECLJ je intervenirao kao *amicus curiae* pred Velikim vijećem.

Povod parnici je odbijanje Upravnog vijeća jedne škole da udovolji traženju roditelja jednog učenika neka se skinе križ u učionici koju pohađaju njihova dva sina. Podnositelji zahtjeva posebno se pred Vijećem pozivaju na nedavnu presudu Talijanskog kasacionog suda² prema kojoj je nazočnost raspela na jednom izbornom mjestu predstavljala nasrtaj na načela laičnosti i nepristranosti Države, kao i na načelo o slobodi savjesti kod onih koji ne priznaju taj simbol. Načelo laičnosti, koje je u Italiji uvaženo tek nedavno, definirano je i obrazloženo kao ustavno načelo jednom presudom Ustavnog suda god. 1989.³, to jest pet godina nakon stupanja na snagu novoga Konkordata koji je dokinuo konfesionalnost Države. U toj presudi Ustavni sud određuje da laičnost u Italiji ne znači „indiferentnost Države prema religijama, nego očuvanje religijske slobode u sustavu kulturnog i konfesionalnog pluralizma“. Tako se laičnost u Italiji shvaća kao „otvoren i inkluzivan stav, bliži ekvidstanci te nešto što uvažava distinkciju i autonomiju među vremenitim i duhovnim ozračjem, a da religija ne biva privatizirana niti isključena iz javnog ozračja“⁴.

U Italiji od davnine postoji običaj postavljati križ u učionice. Sadašnja građanska obveza potječe od kraljevskog dekreta br. 4336 od 15. rujna 1860. u Kraljevstvu Piemonta i Sardenje prema kojemu „svaka škola, bez izuzetka, treba biti snabdjevena jednim raspelom“. Taj propis zadržali su i kasniji režimi. Potvrđen je nizom odredbi u dvadesetim godinama, a nije ga dokinulo ni dokidanje konfesionalnosti Države god. 1984. Pomoću revizije Lateranskih ugovora iz god. 1929., a ta odredba izričito je potvrđena 3. listopada 2002. jednom smjernicom Ministarstva prosvjete⁵.

Prema podnositeljima zahtjeva, odredbe koje traže postavljanje raspela „su ostatak konfesionalnog poimanja Države koje se danas suprotstavlja dužnosti Države da bude laična te poštivanju ljudskih prava koja traži

Konvencija“⁶. Prema njima, trebalo bi okončati „protuslovlja i nedosljednosti“ ustavnih odredbi u vezi s religijom koje su „posljedica kompromisa među konkurentskim političkim snagama koje u okviru ustavne skupine Katoličkoj crkvi⁷ daju povlašteni položaj, što je u kontradikciji s načelom laičnosti Države“⁸. Tako su podnositelji zahtjeva iznijeli pred državnu administrativnu jurisdikciju ono što smatraju kršenjem načela laičnosti.

Administrativni sud Venecije⁹ a zatim Državno vijeće (Consiglio di Stato) odbacili su pravnu odredbu Kasacionog suda koja se odnosi na izborna mjesta, jer smatraju da je prisutnost križa spojiva s načelom laičnosti. Pri zaključku dugačke egzeze o tome što modernitet duguje kršćanstvu administrativne državne vlasti odbacile su priziv obrazloživši da je raspelo simbol sinteze povijesti, kulture i vrijednosti Italije i cijele Europe. Stoga bi raspelo bilo objektivni predstavnik cjeline vrijednosti koje se nameću neovisno od prvotno religioznog značenja. Nadalje, postojala bi temeljna spojivost raspela i laičnosti, jer ona izlazi iz suodnosa porijekla, što nije po sebi uočljivo u slučaju drugih religija ili uvjerenja.

Vrijedno je pročitati obrazloženje Državnog vijeća¹⁰. Preuzimam ključni dio:

Stoga dokazivanje pomoću raspela o religioznom porijeklu takvih vrijednosti i o njihovu potpunom i korijenskom slaganju s kršćanskim učenjem, služi isticanju njihove transcendentne utemeljenosti, bez uvažavanja – dapače, uz odbacivanje – autonomije vremenskog reda u odnosu na duhovni (ne radi se o suprotstavljanju kakvo se podrazumijeva u ideološkom tumačenju laičnosti koje nema temelja u našem Ustavu) i bez smanjivanja njihove posebne „laičnosti“ koja odgovara kulturalnom kontekstu koji temeljno usmjerenje države Italije usvaja i očituje. Oni će prema tome biti življeni u građanskom društvu autonomno (nikako ne suprotstavljeno) u odnosu na religiozno društvo, tako da 'laički' mogu

2 Corte di Cassazione, presuda br. 439 od 1. ožujka 2000.

3 Corte costituzionale, presuda br. 203 od 12. travnja 1989.

4 Javni nastup talijanske vlade pred Velikom kamerom (VK) 30. lipnja 2010, § 7.

5 Direktiva br. 2666 od 3. listopada 2002. Ministarstva prosvjete, univerziteta i znanosti.

6 Primjedbe podnositelja zahtjeva kao odgovor na dodatne primjedbe, Sekcija, 16. ožujka 2009, str. 2.

7 Zbog spominjanja Katoličke crkve i Lateranskih ugovora u Ustavu.

8 Primjedbe podnositelja zahtjeva kao odgovor na dodatne primejdbе, Sekcija, 16. ožujka 2009, str. 4, 5.

9 Tribunale amministrativo di Venezia, presuda od 17. ožujka 2005.

10 Consiglio di Stato, presuda br. 566 od 13. travnja 2006.

imati zakonsku moć za sve, neovisno od religije koja ih je nadahnula i podržavala“.

Državno vijeće¹¹ bilo je usvojilo stav oprečan onome Kasacionog suda koji je u presudi iz god. 2000. izričito odbacio tezu koja je raspelo predstavljala kao „simbol cijele jedne civilizacije ili kolektivne etičke svijesti“ i „univerzalne vrijednosti koja nije ovisna od neke posebne religiozne vjeroispovijesti“. U stvari, Državno vijeće i Kasacioni sud razlikuju se u stavu o značenju raspela i laičnosti kada je riječ o njihovoj spojivosti.

Ustavni sud nije imao priliku izreći stav u vezi s tom razlikom. Nakon što je slučajno bio uvučen u taj slučaj administrativnog suda, izjasnio se nenadležnim zbog regulativnog obilježja akata koji predviđaju nazočnost raspela¹². U takvom kontekstu pravnih razlika ovaj slučaj iznesen je pred Europski sud.

Nakon što su se bezuspješno obraćali sudovima svoje države zbog onoga što su smatrali kršenjem načela laičnosti, dva učenika i njihova majka gospođa Soile Lautsi iznijeli su slučaj pred Europski sud za ljudska prava (ESLJP) 27. srpnja 2007. Pred Europskim sudom zauzeli su stav o povredi njihova prava na naobrazbu¹³ koje garantira čl. 2 Prvog dodatnog protokola, kao što je kršenje prava na slobodu mišljenja, savjesti i religije¹⁴. Budući da nisu katolici, smatrali su povrh toga kako su izloženi razlici u diskriminatorskom postupku obzirom na roditelje katolike i njihovu djecu, ukazujući na kršenje čl. 14 Konvencije koji zabranjuje diskriminaciju posebno utemeljenu na religiji¹⁵.

Tužitelji su, osim pokretanja točnih optužbi, uz podršku liberalnih talijanskih organizacija,

željeli da se Europski sud izjasni o laičnosti, kao što je učinio u drugim parnicama u vezi sa zabranom muslimanskog vela na obrazovnom području. Htjelo se da Europski sud izrazi „konfesionalnu neutralnost“ države kao nužno protegnutu na pravo na vjersku slobodu kod onih koji ne vjeruju, još točnije pravo onih koji ne vjeruju u negativnu slobodu religije. Taj sud je ustvari već davno ustanovio da je „sloboda mišljenja, savjesti i religije (...) dragocjeno dobro također za ateiste, agnostike, skeptike ili ravnodušne. To se odnosi na pluralizam – dostignut uz skupu cijenu tijekom stoljeća – koji se ne može razdvajati od demokratskog društva“¹⁶

Ovaj slučaj ulazi u ozračje onoga što Anglosaksonci nazivaju *strategic litigation*. Radilo bi se o slobodnom mišljenju za talijanske udruge koje su pod izlikom gospođe Lautsi agitirale za uporabu Europskog suda kako bi postigle politički rezultat opće važnosti koji nadilazi juridički predmet prvotne tužbe. Taj kontekst *strategic litigation*-a podloga je velike juridičke zbrke koja je povezana s ovim slučajem. Odgovornost je na nekim sucima Druge sekcije koji su kao podupiratelji slobodnog mišljenja smatrali potrebnim poduzeti korak što se u konačnici pokazao više političkim nego juridičkim. U stvari, uspostavljajući novu obvezu konfesionalne neutralnosti za javnu naobrazbu, Druga sekcija napustila je juridičku snagu i sudsku odmjerenost. Srozala je problem na narav i granice nadležnosti Suda te time uvećala krizu. Nadalje, Druga sekcija usmjerila je svu pozornost na političku temu laičnosti na štetu stroge pravne analize odredaba Konvencije. Postupivši tako, Druga sekcija otpočela je meta-političku krizu o

11 Državno vijeće izjasnilo se u prilog spojivosti raspela s laičnošću u napomeni br. 63 od 27. travnja 1988.

12 Ustavni sud, naredba br. 389 od 12. prosinca 2004.

13 Protokol broj 1 u čl. 2 ne garantira to pravo tim izrazima: „Pravo na naobrazbu ne može biti nikome uskraćeno. Država, u vršenju funkcija koje preuzima na području odgoja i naobrazbe, mora poštivati pravo roditelja da takav odgoj i naobrazbu osiguravaju u skladu sa svojim religioznim i filozofskim uvjerenjem“.

14 To pravo određuje čl. 9 Konvencije koje ovako definira: „1. Svaka osoba ima prvo na slobodu mišljenja, savjesti i religije; takvo pravo uključuje slobodu mijenjanja religije ili uvjerenja, kao i slobodu očitovanja vlastite religije ili vlastitog uvjerenja pojedinačno i zajednički, javno i privatno, pomoću kulta, pouke, obavljanja i držanja obreda. 2. Sloboda očitovanja vlastite religije ili vlastitog uvjerenja ne može biti predmet ograničavanja drugačijih od onih koje određuje zakon i sačinjavaju potrebne mjere, u demokratskom društvu, za javnu sigurnost, zaštitu reda, zdravlja ili javnog ćudoređa, ili radi zaštite prava i slobode drugih“.

15 Čl. 14 glasi: „Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji treba biti osigurano bez ikakve diskriminacije, posebno one temeljene na spolu, rasi, jeziku, religiji, političkim mišljenjima ili nečem sličnom, nacionalnom ili socijalnom porijeklu, pripadnosti kakvoj nacionalnoj manjini, bogatstvu, rođenju ili svakom drugom uvjetu.“

16 Europski sud za ljudska prava, GC, 18. veljače 1999, parnica *Buscarini i drugi protiv San Marina*, br. 24645/94, § 34; ESLJP, izjava od 29. ožujka 2007, u parnici *Spaminanto protiv Italije*, br. 23123/04.

ulozi kršćanstva u Europi i političkoj zakonitosti Evropskog suda. Ta kriza ima trajne učinke; ugled i nadležnost Suda ozbiljno su potkopani.

U konačnici, početno strogo juridičko pitanje o utjecaju raspela na slobodu učenika i njihovih roditelja, kako je garantira Konvencija, potisnuto je u drugi plan. Bila je potrebna velika energija da Sud bude vraćen prvenstveno na izjašnjavanje o tom pitanju, što je učinilo Veliko vijeće presudivši jednostavno – kako smo ga mi pozvali – da nazočnost raspela u stvari ne podvrgava učenike usvajanju kršćanskog učenja.

Veliko vijeće moralo je nadalje ispraviti neke tvrdnje u presudi Sekcije a učinilo je to podsjetivši da Evropski sud nije ustavni te da intervenira samo subsidijarno skrećući državama pozornost na prosudbu. Na političkom području moralo je s druge strane ispraviti tvrdnje Sekcije koje su se odnosile na svrhu javnog školovanja i na konfesionalnu neutralnost.

U stvari je Veliko vijeće, ispravivši Sekciju, jasno ustvrdilo da Konvencija ne zahtijeva totalnu konfesionalnu neutralnost javnog školovanja te da davanje „većinskoj religiji jedne zemlje pretežnu vidljivost na području školstva“ nije zapreka prakticiranju slobode u određenoj državi. To se opravdava „snagom uloge koju ima kršćanstvo u povijesti i tradiciji dotične države“ te po sebi ne znači „proces indoktrinacije od strane dotične države“ tako da bi uključivao kršenje odredbe čl. 2 Prvog protokola (GC § 71-72). Nije dovedeno u pitanje načelo zakonske sposobnosti te države da poštuje razlike te dopušta razlike u postupanju prema religijama i uvjerenjima ovisno od njihova doprinosa izgradnji nacionalne kulture.

Važan doprinos slučaja Lautsi je u jasnom utvrđivanju da Sud od država očekuje *neutralno postupanje* ali ne *neutralnost*, jer je neutralnost u biti relativan pojam. Povrh toga, od država se ne traži da uvijek i u svemu postupaju neutralno. Traži se neutralnost samo u slučaju kada država krši osobna religiozna prava. Ako obzirom na zahtjeve Konvencije ne postoji kršenje osobnih religioznih prava, država nije obvezatna postupati neutralno.

Očitovanje preferencije prema nekoj posebnoj religiji od strane države, ne predstavlja

nužno prekršaj religioznih prava trećih osoba. U stvari, budući da nije dokazano kako raspelo indoktrinira ili teško uznemiruje učenike, ne postoji kršenje njihovih osobnih religioznih prava pa stoga ne postoje točni podatci za istragu je li država zakazala u svojim obvezama neutralnosti, od momenta kada je nije držala.

Nije upitno da postavljanje raspela – u javnoj školi ili drugdje – nije po sebi neutralno, jer je izraz „preferencijalnog odabira koji očituje država na području religije“¹⁷. Međutim, budući da ta preferencija i način na koji je očitovana nisu dostatni da bi sačinjavali kršenje vjerskih prava onih koji se s raspelom sučeljavaju, ne predstavljaju kršenje Konvencije. Bilo bi drugačije, kad bi se ta preferencija očitovala obvezom da nekršćani aktivno prisustvuju vjerskoj pouci ili kulturnom činu neke posebne religije; stoga neutralnost nije opća i apsolutna obveza.

To upravo pokazuje ozbiljno proučavanje presude Suda. Kratko navodimo prvenstveno obrazloženje Druge sekcije s presudom od 30. studenog 2009. prije nego detaljno prikažemo i komentiramo zaključke Velikog vijeća.

I. Prosudba Drugog odjela

Preslaganje definicije o svrsi javnog obrazovnog sustava

Odjel počinje razmišljanje predstavljanjem onoga što bi po njihovu mišljenju trebala biti sloboda školovanja. Ipak počinje reinterpretacijom druge rečenice čl. 2 Prvog protokola iskrivljujući tumačenje. Prema tome stavu, „država u vršenju funkcija preuzetih na području odgoja i školovanja treba poštovati pravo roditelja da taj odgoj i školovanje osiguraju u skladu sa svojim religioznim i filozofskim uvjerenjima“. Odjel tumači tu rečenicu kao da znači da javnom a ne privatnom školovanju povjerava odgovornost „za očuvanje obrazovnog pluralizma koji je bitan za očuvanje 'demokratskog društva' kako ga shvaća Konvencija“¹⁸. Drugim riječima, taj član koji je prvotno namijenjen očuvanju naravnog i privatnog prava roditelja (posebno privatnim školovanjem) protiv javnog utjecaja zajednice (pomoću obvezatnog javnog školovanja), imao bi za pred-

17 Evropski sud za ljudska prava, 3. studenog 2009, Lautsi protiv Italije, br. 30814/06, § 48. (U nastavku „Lautsi I“ označuje presudu od 3. studenog 2009.)

18 Lautsi I, § 47 b.

met nametnuti državi obvezu da ozračje i sadržaj javnog školovanja učini „pluralnim“ i sukladnim s „demokratskim vrijednostima“ kako ih razumijeva taj sud. Povrh toga, radi se o iskliznuću¹⁹; postoji pridavanje suprotnog smisla u tumačenju druge rečenice čl. 2 Prvog protokola. U stvari, u demokraciji obrazovna ponuda treba biti pluralistička, a ne školovanje kao takvo.

Obrazovna pluralnost kao svrha

Odjel shvaća obrazovnu pluralnost kao „otvoreno školsko ozračje te takvo da potiče na inkluziju a ne ekskluziju bez obzira na socijalno porijeklo učenika, na religijska uvjerenja ili na etničko porijeklo“. Odjel nastavlja: „Škola ne bi trebala biti pozornica misioniranja ili propovijedanja; trebala bi biti mjesto susretanja različitih religija i filozofskih uvjerenja na kojem učenici mogu stjecati spoznaje o vlastitim mislima i dotičnim tradicijama“²⁰. Pouka treba biti stavljena na raspolaganje „objektivno, kritički i pluralistički“, izbjegavajući svaku „namjernu indoktrinaciju koja može izgledati kao da ne poštuje religiozna i filozofska uvjerenja roditelja“²¹ te posebno „slobodu nevjerovanja“. U *knačnici*, „država treba nastojati da kod učenika razvija kritičku misao“²².

Budući da nadilazi interpretaciju Konvencije, uočimo da je opće usmjerenje svrhe obrazovnog sustava odluka političke naravi koja bi po svojoj prilici trebala ovisiti od nadležnosti zakonodavca.

Nakon što se definira svrha javnog obrazovnog sustava, zaključak bi se morao nametnuti sam od sebe: Sud „ne vidi da bi postavljanje u učionicama javnih škola jednog simbola koji je razborito povezivati s katolicizmom (kao većinskom religijom u Italiji) moglo služiti obrazovnom pluralizmu koji je nužan za očuvanje ‘demokratskog društva’ kako ga shvaća Konvencija“. Ovdje jasno uočavamo paradoksalnost pojma „obrazovni pluraliz-

am“. Sud zapravo *a contrario* zaključuje da bi obrazovni pluralizam bio više poštivan odsutnošću raspela; u konačnici taj pluralizam isključuje samu mogućnost pluralnosti i nameće monopol laičnosti²³.

Sinteza prosudbe Odjela

Svrha normâ je ujedno njihovo počelo. Kada jednom definiramo i prihvatimo svrhu javnog obrazovnog sustava, ona jednako postaje juridički temelj normâ potrebnih za ostvarenje te svrhe. Evo u sintezi prosudbe Odjela:

1. Dokazivanje Odjela temelji se na načelu konfesionalne neutralnosti, koja je korolarij političkog načela o obrazovnom pluralizmu: „Država je dužna držati konfesionalnu neutralnost na području javnog obrazovanja u kojem je propisano slušanje predmeta bez obzira na religiju i koji učenicima treba usađivati kritičku misao“ (§ 56).
2. Religijska sloboda koju štiti član 9 Konvencije uključuje „negativnu slobodu“ da netko ne vjeruje. Ova negativna sloboda štiti ne samo od prisiljavanja, na pr. od dužnosti prisustvovanja religioznim činima, nego „se preteže na postupke i simbole koji posebno ili općenito izražavaju uvjerenje, religioznost ili ateizam. Ovo negativno pravo traži posebnu zaštitu, ako država izražava određeno uvjerenje te ako je osoba u situaciji gdje se ne može osloboditi ili bi to mogla samo uz nerazmjerne napore i žrtve“ (§ 47e, 55).
3. Raspelo ima više značenja među kojima preteže religiozno značenje; ne može se smatrati kao da ima „neutralno ili laičko značenje u odnosu na talijansku povijest i tradiciju koje su usko povezane s kršćanstvom“ (§ 51). Naprotiv, raspelo je „snažan vanjski znak, jednako kao islamski veo koji je nosila jedna nastavnica u jednoj švicarskoj javnoj školi“²⁴ (§ 54).

19 To je veoma zorno kada ovo usporedimo s istovremenim odlukama Suda koji odbija razmatranje zahtjeva njemačkih roditelja osuđenih na kazne zatvora zato što su sekularizirali vlastitu djecu u kući iz religijskih motiva.

20 Lautsi I, § 47.

21 Idem.

22 Lautsi I, § 56.

23 To pokazuje praktične granice rasprava koje promiču pluralizam u ime vrijednosti tolerancije, koegzistencije ili čak različnosti. Razborito je odatle zaključiti da se pojam pluralizma ne razlikuje od relativizma, osim po predstavljanju koje je formalno inkluzivno. U ovoj presudi zamijenite pluralizam relativizmom, i paradoksi se očituju.

24 Upućivanje na slučaj Dahlab, ESLJP, Dec, 15. veljače 2001, Dahlab protiv Švicarske, br. 42393/98, ESLJP 2001V.

4. Prisutnost raspela učenici svih uzrasta lagano mogu tumačiti kao religiozni znak pa će osjećati da stječu naobrazbu u školskom ozračju koje je obilježeno jednom određenom religijom (§ 55). Postavljanje nekog simbola većinske religije ima jači učinak, jer „u zemljama gdje velika većina stanovništva prihvaća određenu religiju pokazivanje obreda i simbola te religije, bez ograničavanja mjesta i oblika, može sačinjavati pritisak na učenike koji ne prakticiraju dotičnu religiju i na one koji prijanjaju uz neku drugu religiju“ (§ 50).

5. Postavljanje raspela jednako može „biti uznemirujuće s emotivnog stajališta za učenike“ koji nisu kršćani (§ 55).

6. Postavljanje raspela smanjuje pravo roditelja da svoju djecu školuju prema svojim uvjerenjima te ograničava pravo djece koja idu u školu da vjeruju ili ne vjeruju (§ 55-57)

7. Postavljanje jednoga ili više religijskih simbola „ne može biti opravdano ni zahtjevom ostalih roditelja koji žele religiozni odgoj sukladan njihovim uvjerenjima, ni (...) potrebom kompromisa s političkim partijama kršćanskog nadahnuća (§ 56), ni činjenicom da je ono izraz talijanske povijesti i tradicije, jer im to ne oduzima njihovo religiozno obilježje, jer religiozno značenje preteže (§ 51-56). Činjenica da je raspelo simbol većinske religije u Italiji ne može opravdati prisutnost u školama nego bi zapravo predstavljalo otežanje (§ 50)²⁵.

Na temelju takvih konstatacija Sud se izjasnio u prilog kršenju prava tužitelja. Nakon što je određena svrha javnog školovanja, *telos*, osuda Italije bila je očekivana; formulirana je čudnim prosuđivanjem i zaključkom koji je skoro teološki. Ovakvo prosuđivanje, prihvaćeno jednodušno, je zavodljivo svojom sukladnošću, općom važnošću i apstrakcijom:

Obrazovni pluralizam <=> konfesionalna neutralnost => osuda raspela.

Osporavana presuda

Iako se ovo razmišljanje posebno odnosi na slučaj Italije, općenitost upotrijebljenih načela daje mu utjecaj na javne škole svih 47 država članica, među kojima važan dio predviđa ili tolerira postavljanje religijskih simbola u školama. Takav je slučaj Austrije gdje je raspelo obvezatno u osnovnim i srednjim školama snagom konkordata, zatim Bavarske i drugih njemačkih pokrajina koje su većinom katoličke, nadalje Grčke i Irske, Liechtensteina, Malte, nekih javnih škola u Nizozemskoj, Poljskoj, Rumunjskoj, San Marinu te nekih kantona u Švicarskoj i u Alsace-Moselle koji su također pod konkordatom.

Razmišljanje Odjela pozvano je da bude primjenjivo mimo dotičnog slučaja i posebnih okolnosti, to jest treba nešto poručivati sudovima, parlamentima i svakom drugom javnom mjestu. Shvaćeno je da takvo razmišljanje može biti primijenjeno također na simbole države, kao što su himna, zastava i pogotovu ustav, u slučaju da posebno priznaje neku religiju.

Ova presuda također je odlučna etapa u napretku sekularizacije Europe. Suprotno od običaja, ovaj sud nije znao moralno nametnuti tu odluku. Na poticaj Rima te kasnije Rusije, neke države su se povezale u određeni „savez protiv sekularizacije“²⁶ podržavajući Italiju u nastojanju da parnicu revidira pred Velikim vijećem. Na početku je deset zemalja²⁷ interveniralo u slučaju Lautsi kao treći zainteresirani (*amicus curiae*). Svaka od ovih zemalja uručila je Sudu notu za Veliko vijeće pozivajući ga da se vrati na svoju prijašnju odluku. Uz to je osam od njih ovlašteno da kolektivno interveniraju na audijenciji 30. lipnja 2010. Ove memorije i ovaj intervent imaju ne samo pravnu vrijednost nego su također svjedočanstva o obrani europske kulture.

Uz ovih deset zemalja, jedanaest drugih²⁸ javno su dovele u pitanje presudu Suda te zatražile da budu poštivani nacionalni identitet i religijske tradicije. Brojne vlade podsjetile su da je taj religijski identitet temelj europskih vrijednosti i jedinstva. Litva je napr. stavila na

25 Ovom sintezom djelomično preuzimam ono što sam izložio Velikom vijeću talijanske vlade.

26 G. Puppnick, „Un'alleanza contro il secolarismo“, *Osservatore Romano*, Roma, 27. luglio 2010.

27 Armenija, Bugarska, Cipar, Grčka, Litva, Malta, Monako, Rumunjska, Ruska Federacija i San Marino.

28 Vlade Albanije, Austrije, Hrvatske, Mađarske, Makedonije, Moldavije, Norveške, Poljske, Srbije, Slovačke i Ukrajine.

jednaku razinu presudu Lautsi i protuvjersku politiku kojoj je bila izložena a koja je posebno bila izražena u zabrani postavljanja religijskih simbola. Tako se skoro polovica država članica Vijeća (22 od 47) javno suprotstavila toj logici sekularizacije. U stvari, u pozadini pravne i kulturalne argumentacije te države su očitovale političko priznanje religijske činjenice te potvrdile socijalnu legitimnost kršćanstva u europskom društvu. Brojne nevladine organizacije (NVO) zatražile su da pošalju primjedbe Sudu kao *amicus curiae*. Dopuštenje je dobilo desetak njih²⁹, među kojima *European Centre for Law and Justice* (ECLJ)³⁰.

Napokon, kao posljedica ponovnog razmatranja slučaja, poništeno je prosuđivanje Odjela s usvojenim pretpostavkama definitivnom presudom Velikog vijeća koje je s petnaest glasova za i dva protiv sudski utvrdilo da nije prekršena Konvencija. Ovaj pravni preokret slijedi odredbe strogog tumačenja Konvencije. U konačnici izlazi da je presuda Odjela u temelju bila politička te da je politička reakcija koju je izazvala uspješno vratila Sud na objektivni i realistični pravni put.

Pogledajmo sada prosuđivanje koje je razvilo Veliko vijeće.

II. Prosudba iznesena na Velikom vijeću

U biti, Veliko vijeće je presudilo da je raspelo religijski simbol „bitno pasivan“ (VV § 72) te da ne donosi nikakvu prisilu i nije dostatno da bi sačinjavalo neki oblik indoktrinacije te time predstavljalo kršenje (negativne) slobode religije kod učenika i njihove majke, kako je garantira Konvencija i tumači Sud. Zaključak da ne postoji znatan utjecaj raspela bio bi dostatan za neprihvatljivost tužbe zbog nenadležnosti Države u pravima na koja su se tužitelji pozvali.

Veliko vijeće ipak je razvilo vlastito razmišljanje tako što se izjasnilo o kontroverznim vidovima prve presude Odjela. Uz to je pojašnjavalo vlastitu nadležnost te preciziralo svoj stav u vezi s pojmovima laičnosti, konfesionalne

neutralnosti, ne samo sučelice tradiciji i činjenici većinske religije. Ono se definitivno izjasnilo u prilog nekršenju Konvencije.

Subsidiarnost i prostor procjene

Veliko vijeće najprije se posvetilo ponovnom definiranju slučaja i podsjećanju na granice svoje nadležnosti. Preciziralo je da ga se jedino tiče pitanje spojivosti postavljenog raspela u učionicama talijanskih javnih škola s odredbama čl. 2 Prvog protokola i čl. 9 Konvencije. Stoga ne spada na Vijeće da se izjašnjava o spojivosti raspela s načelom laičnosti, kako ga poima talijansko pravo (VV § 57) niti da regulira razlike među višim talijanskim sudovima. Time je Veliko vijeće željelo istaknuti da zbog svoga subsidiarnog obilježja nije ustavni sud niti jurisdikcija četvrtog stupnja. Povrh toga, njegova je uloga suditi slučaj po slučaju a ne izjašnjavati se *in abstracto* o nekoj odredbi internog prava.

Takvo pojašnjenje bilo je zaista potrebno. Presuda Odjela, donesena na početku procesa reformiranja Suda, izazvala je veoma živu reakciju brojnih država članica protiv onoga što su na veliko smatrale nadilaženjem nadležnosti Suda i prelaženjem na političko područje. Oštri protesti, podneseni na Odboru ministara Vijeća Europe sigurno su utjecali na *Deklaraciju iz Interlakena* od 19. veljače 2010., usvojenu na zaključku Konferencije visoke razine o budućnosti Suda, koja je održana u tom švicarskom gradiću. Slučaj Lautsi zaista je bio u središtu raspravljanja u Interlakenu. U toj deklaraciji, podsjećajući na i „naglašavajući subsidiarno obilježje kontrolnog mehanizma koji je ustanovila Konvencija te posebno temeljnu ulogu koju trebaju imati nacionalni autoriteti, to jest vlasti, sudovi i parlamenti kako bi garantirali i štitili ljudska prava na nacionalnoj razini“ (PP 6), 47 država članica uputile se apel za „osnaženje načela subsidiarnosti“ (OP 2) te Sud pozvale da „potpuno ima u vidu vlastitu subsidiarnu ulogu u tuma-

29 European Centre for Law and Justice; 33 člana Europskog parlamenta zajedno s Alliance Defense Fund i Greek Helsinki Monitor; Associazione nazionale del libero Pensiero; Eurojuris; združeno International Commission of Jurists, Interrights i Human Rights Watch; združeno Zentralkomitee der deutschen Katholiken, Semaines sociales de France i Associazioni cristiane lavoratori italiani.

30 Ove primjedbe kao i drugi dokumenti ovdje spominjani mogu se naći na www.eclj.org/Resources/lautsi

čenu i primjenjivanju Konvencije“ (OP 9). To je Sudu trebalo pomoći da uvidi kako snagom čl. 19 njegova nadležnost ne može nadilaziti opće ovlasti država koje su im svojom suverenom voljom delegirale, to jest kontrolu država u njihovu zalaganju snagom Konvencije³¹. U kontekstu Konvencije, načelo subsidiarnosti znači da „zadaca osigurati poštivanje prava koja propisuje Konvencija spada prvenstveno na vlasti zemlje potpisnice a ne na Sud. Samo u slučaju nesposobnosti nacionalne vlasti Sud može i treba intervenirati“³². Subsidiarnost ESLJP tako uspostavlja mehanizam koji se temelji na komplementarnosti između nacionalnih vlasti i europskog prava, a ne na konkurenciji nadležnosti, kao u komunitarnom sustavu. Stoga je Drugi odjel trebao poštivati autonomiju talijanskog pravnog poretka, jer nema ovlasti izravnog interveniranja. Odjel je nadalje trebao poštivati „prostor nacionalne procjene“ što je jedna od glavnih praktičnih primjena za načelo subsidiarnosti. Prostor procjene, koji definira „odnose između unutarnjih vlasti i Suda“³³ dopušta Sudu prijelaz od generalnog u posebno. Taj pojam temelji se na jednostavnoj činjenici da su zbog izravnog i trajnog kontakta sa živim snagama svoje zemlje nacionalne vlasti bolje kvalificirane za vrednovanje mnoštva faktora koji su svojstveni svakoj situaciji u parnici. Korištenje prostora procjene treba Sudu omogućiti da poštuje sposobnost vrednovanja kod nacionalnih vlasti a ne da oslanjanjem na obrasce primjenjuje isto pravo na različite situacije.

Opseg prostora procjene varira kod države prema okolnostima, pravima o kojima je riječ, političkoj, socijalnoj ili moralnoj osjetljivosti, kao i na postojanju ili pomanjkanju suglasja u zemljama članicama pri rješavanju koje treba donositi u postavljenom pitanju. Omogućuje poštivanje ukorijenjenosti svakog slučaja a Sudu treba pomagati da izbjegava previše teoretske i apstraktne presude.

U stvari, Drugi odjel nije poštivao veći dio implikacija načela solidarnosti. Odjel je, nači-

nivši nevjerovatan i rijedak prekršaj, čisto i jednostavno ispustio istraživanje prostora procjene, a to je odlučni element u materiji religijske slobode, jer se ne radi o apsolutnom pravu. Italija i brojne treće države koje su kod Suda intervenirale formalno (10 država) ili neformalno (11 država) podsjetile su da među njima nema nikakvog konsenzusa u prilog ikakvoj konfesionalnoj neutralnosti javnog školovanja, te još općenitije društva. Jedini konsenzus ustvari se odnosi na razlikovanje između političkog i religioznog poretka a ne na njihovu razdvojenost.

Laičnost je filozofsko uvjerenje koje nije neutralno

Veliko vijeće, nakon što je protumačilo da ne spada na njega izjašnjavanje o spojivosti između raspela i načela neutralnosti kako ga poima talijansko pravo, jednako je poduzelo kao preliminarnu zadaću preciznije odrediti vlastiti stav o laičnosti. Sud je pokazao da se „podržavatelji laičnosti mogu pozivati na instance koje imaju određenu razinu prisile, ozbiljnosti, kohezije i važnosti nužne da bi bile smatrane 'uvjerenjima' u smislu čl. 9 Konvencije i čl. 2 Prvog protokola“³⁴ (GC § 58). Stoga, laičnost je određena „vizija“, izvjesno „filozofsko uvjerenje“ jednako kao druga uvjerenja i vjerovanja koja zaslužuju poštovanje; laičnost nema vrijednost općeg načela u sustavu Konvencije. To je jedan od glavnih doprinosa u presudi Velikog vijeća. Ta tvrdnja ima dvije oštrice: podržavateljima laičnosti³⁵ dopušta uporabu slobode savjesti, ali to mogu činiti kao jedni od vjernika među drugima. Trebaju prihvaćati relativizam koji je iznutra povezan s religijskom slobodom te da prema Konvenciji ne mogu umišljati kako utjelovljuju neutralnost kao takvu. To ne dovodi u pitanje da se mogu smatrati podupirateljima jednog idealnog sustava te da ga prema okolnostima primjenjuju na nacionalnoj razini; međutim za Sud se radi o respektabilnom uvjerenju ukoliko je spojivo s Konvencijom kao što su spojiva

31 To pitanje nije zaključeno; deklaracija iz Izmira pozvala je stručnjake za reformu Suda da nastave svoj rad u tom pravcu.

32 ESLJP, Napomena pravnog stručnjaka, Načelo subsidiarnosti, br. 3158598, od 8. srpnja 2010. – neobjavljena.

33 ESLJP, GC, 19. veljače 2009, A. i drugi protiv Ujedinjenog kraljevstva, br. 3455/05, § 184.

34 Veliko vijeće podsjeća na presudu ESLJP od 25. veljače 1982 Cambell i Cosans protiv Ujedinjenog kraljevstva, br. 7511/76 i 7743/76, § 36.

35 Engelski prijevod presude ima izraz „the supporters of secularism“ (GC § 58).

druga uvjerenja. Njihovo laično uvjerenje nije neutralnije od strogo religioznog uvjerenja. Postupivši tako, Veliko vijeće je uvažilo primjedbe koje su poslale vlade trećih država zainteresiranih za slučaj prema kojima je „pogodovanje laičnosti politički stav koji nije neutralan iako se može poštivati“ (GC § 47)³⁶.

U odgovoru Sudu talijanska vlada je izrazila u svojim primjedbama: „Čvrsto smo uvjereni da bi se Sud trebao suzdržavati od pridavanja principu neutralnosti određenog materijalnog sadržaja, dok o tome ne postoji puni europski konsenzus, zabranjivanjem postavljanja simbola koji imaju određeno religiozno značenje uz druge mogućnosti razumijevanja koje su spojive s vrijednostima što ih Konvencija podržava“³⁷. Veliko vijeće učinilo je još više, jer je odbacilo načelo laičnosti ne kao nevaljalo ili loše u sebi nego kao nešto što je strano sustavu Konvencije.

U stvari, u europskom ili internacionalnom pravu ne postoji precizna i prihvaćena definicija laičnosti. Sadržaj mu je veoma varijabilan kao kod svakog pojma koji je više politički ili ideološki nego pravni. Stoga je znak mudrosti što ga je Sud odbacio te radije odabrao pojam neutralnosti. To odbacivanje znatno je oslabilo dokazivanje tužiteljâ koje se uglavnom sastojalo u smatranju laičnosti nužnom posljedicom neutralnosti.

Neutralnost se primjenjuje na „djelovanje“, ne na „postojanje“ države

Može izgledati paradoksalna procjena prema kojoj je neka konfesionalna škola isto toliko neutralna koliko neka laička škola u materiji religioznosti. Prvi način za rješavanje ovog paradoksa je pitati se o povezanosti nihilizma i neutralizma, a ta povezanost često na intuitivni način vodi do njihova brkanja. Ljudski duh kao da je sklon smatrati da je prazno neutralnije od punoga. Ovo istraživanje obilno je provođeno tokom saslušavanja Italije i različitih drugih koji su intervenirali. Oni su, u svrhu raspršivanja te zbrke koja predstavlja ključnu pretpostavku Odjela u presudi, posebno podsjetili da laicizam sovjetskih režima

nikako nije bio neutralan.

Drugi način za rješavanje ovog paradoksa, koji je mnogo prikladniji u kontekstu Suda, je podsjetiti da je neutralnost pitanje vrednovanja. Drugim riječima, a po mome mišljenju ovdje je stvar od bitne važnosti, obveza neutralnosti kako je shvaća Sud pokazuje djelovanje države a ne njezino duboko stanje (njezinu bit). Sud ne prosuđuje države po onome što jesu nego po onome što čine. Za razliku od toga, laičnost i konfesionalnost pripadaju načinu postojanja države, njezinoj biti.

Nadalje, teško je shvatiti neutralnost kao bit, zapravo nemoguće. Tražiti od neke države da bude neutralna značilo bi da nikada ne djeluje, ili točnije tražiti od nje da nema nikakve usmjeravajuće pretpostavke pri djelovanju, a to je isto tako nemoguće. Svaka država ima religiozne ili filozofske pretpostavke, određenu kulturu koje se ne može odreći bez nasilja. U tom smislu, određena laička država nije više neutralna od konfesionalne države, a da i ne spominjemo kao pretpostavku jesu li ateizam ili agnosticizam neutralniji od koje konkretne religije.

Stoga je realno što je Veliko vijeće podsjetilo kako nacionalne vlasti na području religije u biti nisu pozvane da djeluju „neutralno i nepristrano“; činjenica da je neka država po naravi laična, konfesionalna ili nešto drugo po sebi ne donosi odlučne posljedice.

Usredotočenje određenog suda na *bivovanje*, bit države može se dogoditi samo pri pozivanju na unaprijed postavljeni pojam općeg dobra. Taj sud pretpostavlja da ima mišljenje o strukturalnim socijalnim uvjetima koji pogoduju tom općem dobru. Na toj liniji, više cijeneći nekonesionalnu školu od škole prožete kršćanstvom pretpostavlja uvjerenje da su „vrijednosti“ ateizma ili agnosticizma povoljnije za dobro učenika od kršćanskih vrijednosti. Takav odabir formulirao je Odjel kada je izrekao svoje poimanje svrhe u javnom školovanju, to jest dobro učenika.

Takav odabir o religijskoj dimenziji općeg dobra, *in fine*, je temeljni religijski odabir od kojega se Sud treba suzdržavati. Oni koji žele da Europski sud prekorači vlastitu nadležnost pri takvom odabiru, na srednjovjekovni način

36 Pogledati usmene intervjue vlada Armenije, Bugarske, Cipra, Ruske federacije, Grčke, Litve, Malte i Republike San Marino.

37 Dopunske primjedbe talijanske vlade podnesene Odjelu, str. 7, § 10 (bez datuma).

žele da on postane nova duhovna vlast, viša od države, što bi bila ateistička teokracija religije o pravima čovjeka. Za njihovo opravdanje, točno je da apsorpcija moralnosti i religioznosti od strane ljudskih prava čini Evropski sud za ljudska prava „savješću Evrope“³⁸ i vrhunski autoritet novoga učiteljstva kojemu je svojstveno nametati se izravno državama ne samo u građanskim nego i u moralnim i religioznim pitanjima. To učiteljstvo se veoma često nameće i pojedinačnim savjestima, jer ima velik ugled. U stvari, budući da svako društvo ima i religioznu dimenziju, društvo koje bi tražilo da bude laično prisvajalo bi samo sebi totalnu duhovnu vlast preoblikujući u religiju političku ideologiju koje se drži.

U konačnici, Veliko vijeće - protivno od onoga što je učinio Odjel - nije tako postupilo; smatralo je da obveza „na neutralnost i nepristranost“ u Konvenciji pokazuje djelovanje države a ne njezinu duboku narav. To govori sud kada podsjeća da su „države odgovorne garantirati na neutralan i nepristran način vršenje različitih religija, vjera i uvjerenja. Njihova je zadaća doprinositi da se održava javni red, religijska harmonija i tolerancija u demokratskom društvu, posebno među suprotstavljenim skupinama“³⁹ (GC § 60), vjernicima ili onima koji ne vjeruju. Sudac Bonello to snažno izražava u svom obuhvatnom mišljenju:

„Sloboda religije nije laičnost. Sloboda religije nije razdvojenost Crkve i države. Sloboda religije nije religijska jednaka distanciranost - sve su to zavodljivi pojmovi, ali dosada nitko od Suda nije tražio da im bude čuvar. U Evropi je laičnost fakultativna, a sloboda religije to nije“ (§ 2.5)

Sloboda religije i bitnost slobode religije saстоje se u pravu na slobodno ispovijedanje odarbane religije, u pravu na slobodnu promjenu vlastite religije, u pravu da netko ne prihvati nijednu religiju te u pravu na očitovanje vlastite religije po vjeri, kultu, naučavanju i obavljanju obreda. Katalog Konvencije na ovome se zaustavlja, a nikako ne promiče neku laičnost države“ (§ 2.6).

Određivanje biti države - bila ona laična, konfesionalna ili nešto drugo - ne izlazi iz nadležnosti Evropskog suda koji je u tom smislu odbio izravno se izjasniti o unutaršnjoj talijanskoj raspravi u vezi sa značenjem laičnosti.

Demokracija, konfesionalna neutralnost i laičnost

Odjel „ne vidi kako postavljanje u učionicama javnih škola simbola koji je razborito povezivati s katolicizmom (kao većinskom religijom u Italiji) može služiti obrazovnom pluralizmu koji je bitan za očuvanje 'demokratskog društva' kako ga poima Konvencija“. Prema tome, zahtjev za konfesionalnom neutralnošću na obrazovnom području izlazio bi iz pojma „obrazovnog pluralizma“ koji je izveden iz tumačenja pojma „demokratsko društvo“. Iz toga izlazi da neko društvo treba biti sekularizirano, kako bi bilo demokratsko. To su u biti podržavali tužitelji prema kojima „načelo laičnosti poklapa se s načelom demokracije pa država koja nije laična ne može biti smatrana demokratskom“⁴⁰.

Takvo poimanje filozofski je shvatljivo pod uvjetom da smatra kako je demokracija po naravi nužno liberalna, kako se sada pokazuje u velikom dijelu Zapada. U stvari, načela političkog liberalizma donose u konačnici određeni moralni relativizam te također privatizaciju religije. Tako bi zapadne bile demokracije laične, barem u svojoj biti, a konkretno bi to postajale u omjeru s očitim prijanjanjem uz moralni liberalizam. To omogućuje da tužitelji reknu kako bi prisutnost raspela bila „nespojiva s temeljima zapadne političke misli, zatim s načelima liberalne države te otvorene i pluralne demokracije i držanjem individualnih prava i slobode koje propisuju talijanski ustav i Konvencija“⁴¹.

Ako ta pozicija stoji s filozofskog stajališta, mnogo je manje točna s pravnog stajališta Konvencije. U stvari, ako je točno da je Sud ideološki stajao uz liberalnu demokraciju, nema slične jednodušnosti među državama članicama Savjeta. Još više, Evropsko vijeće povijesno se ne

38 Sud se tako predstavlja u knjizi objavljenoj povodom svoje pedesete obljetnice: *La coscienza dell' Europa: 50 anni di Corte Europea per i diritti dell'uomo*, 2011, Third Millennium Publishing.

39 ESLJP, GC, 10. studenog 2005, Lejla Šahin protiv Turske, br. 44774/98, ESLJP 2007-XI, § 107.

40 Predstavka tužitelja raspoređena za saslušanje 30. lipnja 2010, str. 6.

41 ESLJP, GC, Lautsi II, § 46. Radi se o sažetku pozicije tužitelja kako ju je prikazao Sud. Prema tome, ne radi se o izravnom navođenju tužitelja.

temelji na toj ideologiji nego na ideologiji kršćanske demokracije nakon rata. Ova demokratsko-kršćanska utemeljenost očituje se posebno u Statutu Savjeta Europe gdje uvod tvrdi da su držve članice „neotklonjivo vezane uz duhovne i moralne vrijednosti koje su zajednička baština njihovih naroda i temelj načela osobne slobode, političke slobode i prvenstva prava, od čeka ovisi svaka prava demokracija“⁴².

Konvencija u stvari nije tek skup objektivnih norma nego sustav norma koje sačinjavaju razvijeni ideološki sustav. Ideološki sustav je iznad pravnog sustava i usmjerava tumačenje toga sustava. Jedan od izazova slučaja Lautsi bio je odrediti koji ideološki sustav – liberalni ili demokratsko kršćanski – upravlja tumačenjem Konvencije.

Kada je bila redigirana Europska konvencija o ljudskim pravima, važan dio država članica Evropskog vijeća imao je neku religiju za službenu ili se isključivo oslanjao na svoju većinsku religiju. To se događa i danas u nešto manjem omjeru za katoličke zemlje, kako svjedoči situacija Andore te Ustavi Armenije⁴³, Danske⁴⁴, Grčke⁴⁵, Mađarske, Irske⁴⁶, Islanda⁴⁷, Liechtensteina⁴⁸, Malte⁴⁹, Monaka⁵⁰, Norveške⁵¹, Ujedinjenog kraljevstva⁵² te još Slovačke⁵³. Druge države, poput Italije i Španjolske daju katolicizmu privilegirani položaj. Prikladno je istaknuti da službeno priznanje određene religije kao državne ne uključuje uskraćivanje slobode religije osobama koje pripadaju manjinskoj skupini nego samo da se sloboda religije kao i svaka druga sloboda vrši u

određenom kulturalnom kontekstu.

Tvrđnja prema kojoj je demokratska država nužno i laička nije realna i ugrožava suverenost država članica koje nikada nisu potpisale sličnu obvezu. Međutim, pomanjkanje realizma ne shvaća se uvijek kao defekt in se, osim kada nameće drugu realnost. Ova tvrđnja mogla bi biti avangardistička ili proročka kada bi se procjenjivalo da su te ustavne odredbe o religiji samo tragovi nekog revolucionarnog političkog poretka.

U svakom slučaju, neke zemlje i dalje ustavno određuju odnose između vremenitog i duhovnog poretka, tako Ustav Bugarske iz 1991. precizira da je „pravoslavni kult tradicionalna religija u Republici Bugarskoj“ (čl. 13). U najnovije vrijeme, novi ustav Mađarske koji je simbolički proglašen na uskršni ponedjeljak (25. travnja) 2011. više puta spominje katolicizam i kršćansku Europu, a te vrijednosti trebaju usmjeravati tumačenje ustava.

Napokon, interventi 21 država članice u prilog Italiji pokazuju da Europu nije potpuno osvojio model napredne liberalne demokracije koja bi bila razdvojena od svoga socijalnog i moralnog identitetskog korijena – tipa postmoderne. Možda upravo nazaduje pod utjecajem kulturalnih i socijalnih prinuda koje nameće globalizacija.

Poistovjećivanje demokracije s laičnošću predstavljalo je problem i obzirom na pravnu koherentnost Suda. Stav odjela u stvari je suprotstavljao ustaljenom pravu Suda i Komisije. Već je u slučaju *Darby protiv Švedske*

42 Statut Vijeća Europe, London 5. svibnja 1949, uvod.

43 Čl. 8: „Republika Armenija priznaje isključivo povijesno poslanje Svete apostolske armenske Crkve kao državne Crkve, u duhovnom životu, razvoju nacionalne kulture i čuvanju nacionalnog identiteta armenskog naroda“.

44 Čl. 4: „Luteranska evanđeoska Crkva je nacionalna danska Crkva te kao takva ima podršku države“.

45 Čl. 3, odl. prvi, izreka 1: „Dominantna religija u Grčkoj je Pravoslavna istočna Kristova Crkva“.

46 Ustav Irske, sročeno „u ime Presvetog Trojstva, od kojega dolazi svaka vlast i kojemu odgovaraju kao svojoj konačnoj svrsi sve akcije ljudi i država, mi narod Irske, ponizno priznajući sve svoje dužnosti pred našim Gospodinom Isusom Kristom koji je naše očeve podržavao tokom stoljeća“ (prva izreka uvoda) upućuje na čl. 44 prema kojemu „država priznaje da svemogućem Bogu dugujemo javno štovanje. Ona će iskazivati kulturno štovanje njegovu imenu, poštivat će i častiti religiju“.

47 Čl. 62: „Evanđeoska luteranska Crkva je državna religija na Islandu te kao takva ima podršku i zaštitu države“.

48 Čl. 37 § 2 Ustava Liechtensteina određuje da Rimokatolička crkva bude državna religija.

49 Prema čl. 2 Ustava Malte, religija Malte je rimokatolička apostolska religija.

50 Ustav Monaka određuje u čl. 9 da rimokatolička apostolska religija bude državna.

51 Čl. 2, odsjek 2: „Evanđeoska luteranska religija je službena religija države. Stanovnici koji je ispovijedaju obvezatni su odgajati vlastitu djecu u držanju nje“.

52 U Ujedinjenom kraljevstvu poglavar države ujedno je poglavar Crkve; nekoliko mjesta u Kameri lordova rezervirano je za dostojanstvenike Anglikanske crkve.

53 Uvod u Ustav Slovačke priznaje duhovnu baštinu svetih Ćirila i Metodija.

stara Europska komisija za ljudska prava podsjetila da „sustav državne Crkve ne može ne može per se biti smatran kao da krši čl. 9 Konvencije“⁵⁴. Još kasnije, Veliko vijeće u glasovitoj presudi *Leyla Sahin* ustvrdila je: „Kada se radi o pitanjima odnosa države i religija, pri čemu mogu opravdano postojati duboke razlike u nekom demokratskom društvu, postoji motiv za dodjeljivanje posebne važnosti ulozi državnog organa za odlučivanje“⁵⁵. Ako mogu opravdano postojati duboke razlike u odnosima između države i religija u nekom demokratskom društvu, ne vidi se kako bi pojam „demokratskog društva“ mogao nametati jedino laički model u javnom školovanju.

U konačnici, pokazalo se jasno da u kontekstu Europske konvencije demokracija ne uključuje laičnost. Pokazali su se beskorisnima napori talijanske vlade da protumači kako raspelo – kao simbol civilizacije – ne potiskuje nego podržava laičnost. Radi se o pitanju koje spada na unutarnje raspravljanje, a ne na Europski sud koji se ne treba izjašnjavati o tome.

Ipak je predstavka vlade zaslužna za prikazivanje izvornog poimanja laičnosti koja poštuje kulturu društva zato što nije agresivna ni konfliktna.

Javno obrazovanje u kontekstu Velikog vijeća

Iako je Veliko vijeće ovaj slučaj ponovno uvrstilo kao prethodni u odnosu sa svojim nadležnostima, ipak je bilo potrebno ispraviti opće predstavljanje Vijeća o svrsi javnog školovanja. Kao što smo rekli, Odjel je izveo svoje juridičko razmišljanje na temelju predstavke o svrsi javnog školovanja kako je prethodno izloženo.

U tu svrhu, Sud započinje podsjećajući da prema vlastitim pravnim načelima na ugovorne države spada određivanje školskih programa (GC § 62). Poput Odjela, Veliko vijeće izvodi iz čl. 2 Prvog protokola obvezu države da

iznad svega očuva „mogućnost obrazovnog pluralizma“. Međutim, oprečno od načina koji je podržao Drugi odjel, taj pluralizam ne uključuje konfesionalnu neutralnost, nije iznutra relativistički. Veliko vijeće izlazi iz političkog razmišljanja koje se odnosi na svrhu radi povratka na pravno područje državnih obveza. Oslanjajući se na pravna načela dobro ukorijenjena u ovoj građi⁵⁶, Sud podsjeća da Konvencija ne dopušta „ni roditeljima da se suprotstave uvrštavanju sličnog poučavanja ili (religioznog i filozofskog) učenja u školski program“. Jednostavnije rečeno, Konvencija obvezuje državu da bdije „kako bi informacije i spoznaje prisutne u programu bile predavane objektivno, kritično i pluralistički, dopuštajući učenicima da razvijaju kritično poštovanje religijske činjenice u vedrom ozračju, bez ikakvog oblika prozelitizma“. Ona „zabranjuje provedbu indoktrinacije koja bi mogla biti smatrana kao da ne poštuje religiozna i filozofska uvjerenja roditelja“ (GC § 62). Ova zabrana vrijedi ne samo za sadržaj programâ nego i za sveukupne funkcije koje država preuzima u obrazovanju i poučavanju⁵⁷, u što spada organizacija školskog ozračja (GC § 62-62).

Obveze koje je prikazalo Veliko vijeće stavljaju se na razinu višu od određivanja laičkog i konfesionalnog obilježja javnih škola; na isti način opterećuju oba sustava. Stoga nisu per se protivni Konvenciji laički sustavi ili oni koji javnom školovanju priznaju izvjesnu religioznu dimenziju kao u slučaju Liechtensteina u kojem država surađuje s roditeljima i Crkvom u svrhu moralnog i religioznog odgoja učenika⁵⁸. Na isti način u Poljskoj je predviđeno da nastava u javnim školama poštuje kršćanske vrijednosti i univerzalna moralna načela⁵⁹; tako se također događa u kantonima Sankt Gallen i Zürich u kojima se nastava temelji na kršćanskim načelima.

Odabir konfesionalnog, laičkog ili drugog obilježja javne škole ne spada na područje pri-

54 Europska komisija za ljudska prava, 23. listopada 1990, *Darby protiv Švedske*, nr. 11581/85, § 45: „Sustav državne Crkve ne može in se biti smatran kršenjem člana 9 Europske konvencije“.

55 EKLJP, *Leyla Sahin*, cit, § 109.

56 ESLJP, 7. prosinca 2007, *Kjeldsen, Busk i Pedersen protiv Danske*, brojevi 5095/71; 5920/72; 5926/72, §§ 50-53 ESLJP, GC, 29. lipnja 2007, *Folgerø*, br. 15472/02, § 84, i ESLJP, 9. listopada 2007, *Hasan i Eylem Zengin protiv Turske*, brojevi 1448/04 §§ 51-52.

57 ESLJP, *Kjeldsen, Busk Madsen i Pedersen*, cit, § 50, ESLJP, 18. prosinca 1996, *Valsamis protiv Grčke*, br. 21787/93 § 27 i *Hasan i Eylem Zengin*, cit, § 49, i *Folgerø*, cit, § 84.

58 Član 15 Ustava.

59 Uvod u poljski zakon o školstvu iz god. 1991.

mnjene Konvencije i potpada pod nadležnost svake države.

Nakon što je Sud tako stavio van područja Konvencije pojmove laičnosti i konfesionalne neutralnosti te podsjetio na kontekstualne obveze u materiji javnog školovanja, sada može riješiti slučaj koji mu je podastrt.

Sud prvenstveno tvrdi da obveza država snagom čl. 2 Prvog protokola obuhvaća ne samo programe nego i organizativno ozračje u javnoj školi⁶⁰ (GC § 63). Tako odluka o postavljanju raspela spada na područje u koje ulazi obveza države da poštuje prava roditelja da naobrazbu i odgoj svoje djece usklade sa svojim religioznim i filozofskim uvjerenjima. Sud nadalje priznaje da je raspelo „prvenstveno religiozni simbol“ (§ GC 66); ukoliko je element religijskog obilježja, mogao bi utjecati na odgoj i naobrazbu djece te predstavljati prijetnju pravima njihovih roditelja.

Raspelo kao pasivni simbol

Ako je Odjel okvalificirao raspelo kao „jak izvanjski znak“ te ga zbog toga smatrao prijetnjom obrazovnim pravima roditelja i religijskoj slobodi djece, Veliko vijeće ga je definiralo na suprotan način, kao „simbol koji je bitno pasivan“ (GC § 72).

Prema Odjelu, „zato što je raspelo izloženo, nije moguće ne primjećivati ga u učionicama“. U kontekstu javnog školovanja, nužno je razumijevano kao sastavni dio školskog ozračja i zato može biti smatrano „jakim vanjskim“ znakom (Odjel § 73). Još točnije, bilo bi jak znak ukoliko je povezano sa školskim ozračjem te učenicima daje osjećaj da bivaju školovani u školskom ozračju svojstvenom određenoj religiji uz koju se navodno svrstava država (C §§ 53-56). Odlučan je kontekst: raspelo nije jak znak jednostavno stoga što je religiozan nego i zbog podupiranja države i postavljanja u javnoj školi.

Talijanska vlada u svojim primjedbama razvila je pojam „pasivnog znaka“, ne da bi ocrnila raspelo nego uvela razliku između slučaja Lautsi i slučajeva koji se odnose na obvezatno poučavanje religije ili polaganje religiozne prisege⁶¹ što se svi odnosi na „aktivne“ religiozne postupke. Vlada je taj simbol prikazivala kao

pasivan zato što križ ne zahtijeva nikakvu akciju kao što bi bila molitva ili poklon od strane onih koji ga gledaju. Nadalje, križ nije vezan na školske programe. U tome je njegova pasivnost. To ne pokazuje da je značenje raspela slabo ili da križ nije važan.

Veliko vijeće ovako je definiralo pasivnost: raspelo je pasivno zato „što mu se ne može pridavati neki utjecaj na učenike, sličan onome koji može imati neko poučno izlaganje ili sudjelovanje u religioznim aktivnostima“ (GC § 72).

Po mome mišljenju, prikladno je precizirati da se pojam pasivnog simbola ne suprotstavlja „jakom izvanjskom znaku“ nego je to sustavno utvrđeno. Pojam pasivnog simbola suprotstavlja se zapravo simbolu „aktivnog simbola“, dok se „jakom vanjskom znaku“ suprotstavlja pojam „slabog vanjskog znaka“. Nacionalna himna mogla bi biti „aktivni simbol“ jer simbolizira naciju i (ponekad) traži od onih koji je slušaju da stoje, s rukom stavljenom na srce ili da pjevaju. Kad je riječ o „slabom vanjskom znaku“, radi se napr. o religioznom ukrasu – križu, Davidovoj zvijezdi ili fatimskoj ruci koji se nosi o vratu – a utjecaj takvih ukrasa na one koji ga gledaju je slab.

Nadalje, ova distinkcija o znakovima i simbolima koji su jaki ili slabi, pasivni ili aktivni bit će svakako korisna ubuduće radi razlikovanja situacijâ. Distingviranje na temelju vanjskog znaka predstavlja uz to interes da se omogući posvješćivanje konteksta, osobito kulturalnog, u kojem je simbol postavljen, na pr. snaga utjecaja križa ili minareta koji su javno izloženi svakako je drugačija u Firenzi ili u Ankari.

Odsutnost uplitanja države

Konstatacija o pasivnosti simbola mogla je biti dostatna da se ustanovi kako je utjecaj toga simbola previše ograničen da bi predstavljao teško ugrožavanje pravâ na koja se netko poziva (diritti invocati). Sud je mogao zaključiti da se radi o neuplitanju države u takva prava. Veliko vijeće pošlo je dalje, jer je ustanovilo da tužitelji nisu dokazali takvo utjecanje, bilo obzirom na učenike bilo obzirom na njihovu majku. *Obzirom na učenike*, Veliko vijeće ističe:

60 Sud upućuje na navedene slučajeve, napr. Kjeldsen, Busk i Pedersen, § 50; Valsamis protiv Grčke, § 27; Hasan i Eylem Zengin, § 49; Folgerø, § 84.

61 ESLJP, GC, Buscarini i drugi protiv San Marina, cit.

„Pred sudom ne postoje elementi koji svjedoče eventualni utjecaj koji bi postavljanje jednog religioznog simbola na zidovima učionica moglo imati na učenike; stoga se ne bi moglo razložno utvrditi ima li utjecaj na mlade kojima uvjerenja još nisu ukorijenjena“.

Obzirom na majku utjecaj raspela nije ustanovljen. Iako Sud drži shvatljivima zebnju tužiteljice, precizira:

„Ipak, subjektivni utisci tužiteljice ne dokažu po sebi kršenje čl. 2 Prvog protokola“ (GC § 66).

Zato Veliko vijeće odbacuje kao neutemeljenu „emotivnu perturbaciju“ koju navodi tužiteljica a prethodno priznaje Odjel; radi se jednostavno o „subjektivnom shvaćanju“ koje nije dostatno da bi sačinjavalo miješanje u unutarnje ili vanjsko područje koje bi bilo kršenje. Konvencija nas ne štiti od naših osobnih subjektivnih percepcija.

Ova jednostavna konstatacija dostatna je da ustanovimo odsutnost uplitanja u navodno povrijeđena prava. Kada Sud konstatira odsutnost uplitanja, pravilo koje redovno slijedi je iznijeti zaključak o neprihvatljivosti tužbe⁶². U stvari, ispitivanje spojivosti sličnog ograničenja s nekim zagarantiranim pravom ima smisla samo kada je takvo pravo ugroženo. Tako je sud mogao na ranom stadiju pretresa ustanoviti odsutnost dokazâ o uplitanju te definirati neprihvatljivost; to bi se veoma vjerojatno dogodilo da je slučaj Lautsi bio redovan⁶³.

Odjel spominje potencijalnu opasnost emocionalnog poremećaja koju bi raspelo moglo prouzrokovati kod učenika. To je jedna od najočitijih slabih točaka prosudbe. Nemogućnost dokazivanja indoktrinacije, koju bi prouzročila jednostavna prisutnost raspela, navela je Odjel da u svojoj presudi iz studenog 2009. razmotri hipotezu o „emotivnoj perturbaciji“ kojoj je bila svrha dokazati utjecaj raspela na djecu. To je bila jednostavno putativna i hipotetička „šteta“ koja je pretpostavljala da se pri-

sutnost religioznog simbola u školskom prostoru smatra u principu nezakonitom. Prema Drugom odjelu, ta šteta sastojala bi se u mogućnosti psihološkog pritiska⁶⁴. „Sposobnost“ „tumačiti“ neki „znak“ tako da bi se mogao „osjetiti“ „označenom“ „ambijentu“ nikako nije dostatna da bi predstavljala povredu na unutarnjem području kod učenika i sposobnost kod roditelja da u stvarima uvjerenja održe svoj utjecaj. Neki obvezatni predmeti iz „građanske etike“ i prirodnih znanosti mogu mnogo više emotivno poremetiti učenike i šokirati roditelje. Sud u sličnim slučajevima nije uostalom smatrao da bi taj emotivni poremećaj mogao biti znak kršenja prava roditelja. Jedina obveza koja veže vlasti je bdjeti da uvjerenja roditelja „ne budu srozana na tu razinu nerazboritošću, nepažnjom ili pretjeranim prozelitizmom“⁶⁵.

Pravi *ratio dicendi* je slab utjecaj raspela. Prema ovoj refleksiji, Sud je mogao sam sebe osloboditi od toga da ubuduće zauzima stav, posebno o laičnosti i svrsi javnog školovanja te čak o prostoru prosudbe. Ipak, obzirom na važnost koju je zadobio ovaj slučaj, postalo je politički jedva shvatljivo da Veliko vijeće zastane na konstataciji o neprihvatljivosti. To bi bilo protumačeno kao poraz. Stoga je Veliko vijeće nastavilo svoju analizu ustanovivši da bi, čak i uz pretpostavku da postoji ingerencija u dotičnim pravima, ona bila opravdana obzirom na Konvenciju. Bilo je potrebno ići do kraja rasprave te donijeti temeljni zaključak.

U svakom slučaju, Veliko vijeće, imajući na umu ograničeni učinak raspela i stoga odsutnost ingerencije, s pravom je moglo zauzeti stav da ne postoji nikakvo posebno pitanje člana 9, to jest religijske slobode učenika.

Neki komentatori prigovorili su Sudu što je zahtjev razmatrao prvenstveno iz perspektive prava roditelja a nije pristupio dubljem ispitivanju slučaja iz perspektive člana 9, a prema njima to ispitivanje moglo je dovesti to drugačijeg rješenja.

62 Tek nakon što je dokazano uplitanje u neko zagarantirano pravo i nakon što je slučaj ispitivan, donosi se presuda o kršenju ili ne kršenju.

63 Drugi odjel je mogao, a zapravo je i trebao, ograničiti svoju analizu na učinak raspela. Odlučio se za ispitivanje cjelokupne obrazovne paradigme, postavljajući obvezu o konfesionalnoj neutralnosti.

64 „U stvari, u zemljama gdje većina stanovništva pripada određenoj religiji, očitovanje obreda i simbola te religije, može bez ograničenja mjesta i oblika sačinjavati pritisak na učenike koji ne prakticiraju tu religiju i na one koji pripadaju nekoj drugoj religiji“ (Odjel § 50).

65 ESLJP, Kjeldsen, cit, § 54.

Sud se o tome brzo izjasnio podsjećajući da je čl. 2 Prvog protokola *lex specialis* u odnosu na čl. 9⁶⁶ jer se radi o obvezi poštivanja uvjerenjâ roditelja u stvarima odgoja i školovanja (GC § 59).

U biti, ostajemo uz Sud obzirom na činjenicu, nakon što je utvrđeno da Konvencija ne traži konfesionalnu neutralnost, da je dostatno ustanoviti da ne postoji prisila nad podnositeljima molbe na unutarnjem i vanjskom području kako bismo mogli zaključiti da ne postoji kršenje člana 9.

Napokon, obzirom na čl. 14 koji zabranjuje razliku u diskriminatorskom postupanju, posebno ne iz religijskih motiva, dovoljno je što je Sud podsjetio kako taj propis zbog primjenjivosti nema neovisnih odredbi te vrijedi jedino za uživanje zagarantiranih prava i sloboda te da je nadalje konstatirao da ova odredba ne postavlja koje posebno pitanje koje ne bi već bilo ispitano. Sud je nadalje uočio da podnositelji molbe nisu podržali tu optužbu.

III. Dopunski potezi nakon presude Velikog vijeća

Od trenutka kada nije prihvaćen dokaz o ingerenciji države u ljudska prava na koja su se pozivali tužitelji, Veliko je vijeće moglo, kako smo vidjeli, zaključiti neprihvatljivošću slučaja. Ipak je odlučilo nastaviti svoje prosuđivanje, detaljno ga protumačiti i navesti svoj stav o nekim pitanjima uključenim u ovu raspravu.

Raspelo i muslimanski veo

Sekcija upućuje bez detaljnijeg objašnjenja na presudu *Dahlab protiv Švicarske* kao potporu svojoj tvrdnji⁶⁷. U ovom slučaju, koji se odnosio na zabranu Švicarske jednoj učiteljici da u jednoj javnoj školi nosi muslimanski svileni rubac dok drži nastavu, Sud je prosudio da je svileni rubac jak izvanjski znak. Sud je stoga prosudio da je ta zabrana spojiva s Konvencijom. Odjel i neki komentatori iz toga su zaključili da je logično i pravedno zabraniti i raspelo.

Veliko vijeće izričito je odbacilo takav zaključak: „Veliko vijeće ne prihvaća takav pristup. Smatra da takva odluka ne može sačinjavati presedan za ovaj slučaju, jer su činjenice

potpuno drugačije“ (GC § 73). Poduzeo je zadaću da pojasni taj vid rasprave; u stvari postoji velika opasnost da suci sudionici budu osuđeni za pristranost u odnosu na islam.

Taj slučaj drugačiji je od slučaja Lautsi s više stajališta:

- Prije svega, zabrana nošenja sigurno religijskog simbola sačinjava bez ikakve sumnje ingerenciju u slobodu pojedinca da postupi u skladu sa svojim uvjerenjima. Stoga je spadalo na Sud da prosudi spojivost te ingerencije sa zahtjevima Konvencije.
- Suprotno tome, u slučaju Lautsi nitko nije spriječen niti prisiljen djelovati. Talijanska vlada nije se u strogom smislu trebala pravdati zbog neke prisile, zbog nekog pokušaja na unutarnjem ili vanjskom području. Nije postojala prisila na vanjskom području učenika, jer nisu bili prisiljavani da postupe protiv svoje savjesti niti im je priječeno da postupaju u skladu s vlastitom savješću. Na isti način, unutarnje područje djece kao i pravo tužiteljice da im osigura naobrazbu u skladu s vlastitim uvjerenjima nisu prekršeni jer djeca nisu bila prisiljavana i nije im priječeno da ne vjeruju; nisu bivali indoktrinirani niti bili žrtve prozelitizma.
- Sud je, više nego u slučaju *Dahlab*, smatrao kako – u skladu s vlastitim unutarnjim pravom – volja švicarske vlasti za osiguravanjem konfesionalne neutralnosti u svome javnom obrazovanju i za zaštitom vjerskih osjećaja učenika sačinjava zakoniti interes tako da opravdava odluku švicarskih vlasti o zabrani nošenja vela te da ta mjera ne nadilazi prostor nacionalne procjene u toj stvari.
- Ipak, činjenica da je zabrana nošenja jednog religioznog simbola spojiva s Konvencijom ne znači da bi dopuštenje bilo protivno. Ovlaštenost zabraniti ne stvara obvezu zabrane. Države koje ne zabranjuju nositi religiozne simbole u školama ne krše Konvenciju.
- Nadalje, za razliku od Švicarske, talijansko unutarnje pravo ne usvaja jasno laičnost. Stoga se tužitelji ne mogu pred Sudom pozivati na obvezu da bi Italija trebala provoditi vlastito unutarnje pravo u tom pogledu. Umjesto toga, Italija je pred Sudom isticala svoj tolerantni stav prema drugim reli-

66 ESLJP, GC, Folgerø i drugi protiv Norveške cit., § 84.

67 ESLJP, prosinac, Dahlab protiv Švicarske, cit.

gijama i njihovim simbolima (GC § 74) navodeći još jednom da se njezino poimanje laičnosti razlikuje od onoga u drugim državama, kao u Francuskoj ili Turskoj. Barem u teoriji, profesor koji nosi židovsku kapicu (*kippa*) može držati predavanja učenicima pokrivenim velom ili turbanom na katedri nad kojom stoji raspelo.

- Napokon, simboli se razlikuju u odnosu na njihov značenje i kulturalni kontekst. Simboli nemaju istu važnost, a ponekad nemaju ni isto značenje, ovisno od kulturalnog konteksta u kojem se pojavljuju. U Italiji raspelo se nalazi u vlastitom kulturalnom kontekstu; drukčija je stvar s velom u Švicarskoj. Religijski simboli ne mogu biti ispravno shvaćeni ako ih potpuno izvučemo iz njihova značenja i kulturalnog konteksta. U tome je Sud bio izričit obzirom na veo, jer je smatrao kako je teško „pomiriti činjenicu nošenja islamske svilene marame s porukom o toleranciji u odnosu na druge te iznad svega o jednakosti i ne diskriminiranju koje svaki nastavnik treba prenositi svojim učenicima u demokraciji“⁶⁸. Za sud, ova teškoća opravdava zabranu u nekofensionalnom školskom okruženju.

Ovo pitanje spojivosti uopće se ne postavlja u slučaju Lautsi, ne zato što bi se radilo o raspelu nego zato što se Italija ne treba opravdavati zbog prisutnosti križa koji svjedoči njezin prostor prosuđivanja a ne predstavlja prijetnju pravima pojedinaca. Samo konkretni učinak raspela podliježe ispitivanju Suda, a taj je učinak zaista određen značenjem križa.

Negativna sloboda religije kod onih koji ne vjeruju

Veliko vijeće, procjenjujući izloženost raspela iz perspektive konkretnog djelovanja na tužitelje a ne s općeg stajališta svrhe javnog školovanja, izbjeglo je davati negativnoj slobodi religije opću važnost za školsko ozračje. Negativna sloboda ostaje usmjerena čuvanju individualnog

ozračja, to jest odsutnosti prisile na unutaršnjem i vanjskom području. To je protezanje važnosti negativne slobode u ozračje koje omogućuje utvrđivanje obveze o „konfesionalnoj neutralnosti“ i povezivanje s Konvencijom.

Veliko vijeće odbilo je dati simetričnu važnost pozitivnim i negativnim elementima religijske slobode. U stvari je važno bdjeti da poštivanje negativne slobode ne bude na štetu pozitivnog vršenja prava o kojem govorimo. Sud je to proglasio već u glasovitom slučaju *Pretty protiv Ujedinjenog kraljevstva*⁶⁹ koji se odnosio na eutanaziju, odbivši dopustiti tužitelju da ima „negativno pravo na život“. Nadalje, negativna sloboda dovela bi do potpuno subjektivne građe, jer bi jedna osoba mogla biti pogođena nekom intencijom, karikaturom, simbolom a druge to ne bi mogle biti. Još općenitije, ne postoji pravo da netko ne bude šokiran ili uznemiren.

In fine, Sud je odbio potvrditi potpuno pojmovno preokretanje suvremene religijske slobode protiv nje same. To pojmovno preokretanje pretpostavlja da sloboda jednih može poništiti očitovanje slobode drugih⁷⁰. Pobila ga je talijanska vlada pred Velikim vijećem kao glavnu smutnju u ovom slučaju: „Smučuje u ovom slučaju to što se negira religijska sloboda u ime slobode religije! Proizvoljno je braniti religijsku slobodu socijalnim potiskivanjem religije! To je zahtjev da se negativna dimenzija religijske slobode protegne do nijekanja pozitivne dimenzije!“⁷¹

Krivo rješenje u Bavarskoj

Potrebno je iznijeti jednu primjedbu o tzv. „bavarskom rješenju“. To je odluka Federalnog ustavnog suda Njemačke⁷² koji smatra da je raspelo u učionicama „protivno načelu neutralnosti države i teško spojivo s religijskom slobodom djece koja sebe ne prepoznaju u katoličkoj religiji“⁷³ pa je Parlament Bavarske usvojio novu odredbu. Ta odredba naziva se „bavarskim rješenjem“ te predviđa mogućnost da se

68 Idem.

69 ESLJP, 29. travnja 2002, *Pretty protiv Ujedinjenog kraljevstva*, br. 2346/02.

70 Obrambeni govor talijanske vlade pred Velikim vijećem, 30. lipnja 2010., § 24-26.

71 Obrambeni govor talijanske vlade pred Velikim vijećem, 30. lipnja 2010., § 4.

72 Federalni ustavni sud Njemačke, 16. svibnja 1995, Odluka o raspelu, BVerfGE 93,1.

73 Prema predstavljanju koje je iznio ESLJP.

roditelji pozovu na svoje uvjerenje pri osporavanju postavljanja raspela u školama koje pohađaju njihova djeca; stavlja na raspolaganje mehanizam koji služi za traženje individualiziranog kompromisa, ako je prikladno. U stvarnosti, to rješenje se sastoji u privremenom povlačenju raspela za vrijeme nazočnosti učenika koji se raspelu protive.

U slučaju Lautsi, brojne osobe željele su napadati izlaganje obrane prema kojemu odluka o zadržavanju raspela izlazi iz odluke koju je izglasalo Vijeće instituta⁷⁴. U stvari, 22. travnja i 27. svibnja 2002. Vijeće je raspravljalo o zahtjevu tužiteljice koja je tražila sklanjanje raspela te ga odbacilo s 10 glasova za i 2 uzdržana. Nakon toga glasovanja tužiteljica je tražila da se raspeće skine u vrijeme školskih praznika, što je također bilo odbijeno. Taj postupak slični bavarskom.

Takav pristup temelji se na izvjesnom poimanju neutralnosti prema kojem država pred očitim činjenicom, to jest postavljanjem raspela, ne bi trebala ni nametati ni zabranjivati nego rješenje prepustiti osobama koje su izravno zainteresirane a to su učenici, njihovi roditelji i njihovi nastavnici. To je jedan od stavova koji je imala talijanska vlada u predstavkama Velikom vijeću, pri čemu bi „taj mehanizam mogao biti autentični izraz načelâ o jednakosti, jednakoj distanci, neutralnosti“. Za naknadu, protivno onome što je uvedeno u Bavarskoj, vlada daje do znanja da se raspelo ne može pravno maknuti na jednostavni zahtjev pojedinca, jer bi to bio izraz partijskog stajanja na stranu laicizma⁷⁵. Sklanjanje bi sa svojim modalitetima trebalo uslijediti nakon rasprave i glasovanja u Vijeću. Ako je istina da neko glasovanje nužno nameće volju većine nad manjinom, ovo glasovanje jedino bi moglo garantirati poštivanje „pluralizma i demokracije koji se temelje na kompromisu i različitim ustupcima od strane pojedinaca i skupina pojedinaca, a oni ponekad trebaju prihvaćati ograničavanje sloboda koje uživaju radi garantiranja veće stabilnosti zemlje u cjelini“ prema riječima Suda⁷⁶.

Bila su veoma podijeljena mišljenja o prikladnosti takvog pristupa jer on u pozivanju na Konvenciju uključuje odricanje od dopuštenosti načela o prisutnosti raspela. Još više, pretpostavlja mišljenje da je izloženost raspela uvijek i per se atentat na prava nekršćana. Suprotno tome, predstavljanje procedure s glasovanjem imalo je prednost što bi relativiziralo obvezatno obilježje nazočnosti križa. U stvari, moglo se strahovati da će Sud u zasjedanju obvezatno obilježje prosuditi pretjeranim po proporcionalnosti ingerencije koja je prihvaćena u pravima tužitelja. Činjenica da je taj mehanizam slučajni postupak koji „zakon ne predviđa“ predstavljala je samo slabost u odnosu na dokazivanje, od trenutka kada svrha Suda nije prosuđivati pravni sustav jedne države nego samo činjenice o posebnim slučajevima zbog kojih su mu se stranke obratile.

Vlada je bila potaknuta da to izlaganje predstavi samo subsidiarno, usredotočujući radije svoju argumentaciju na dopuštenost načela o nazočnosti raspela kao odgovor na odredbe Konvencije. Veliko vijeće moglo se osloniti na glasovanje Savjeta te prihvatiti suspenziju kompromisa kako ne bi osudilo Italiju (što bi zadovoljilo javno mišljenje), uz poziv da preuredi svoje interno pravo da tu proceduru glasovanja učini sistematskom (što bi zadovoljilo pobornike laičnosti). Veliko vijeće nije odabralo to rješenje, možda zato što bi iza prividne lakoće ono potvrdilo prednost demokratskog glasovanja nad pojedinačnim pravima. Jedino strogo bavarsko rješenje, zato što volju pojedinca čini važnijom od volje drugih, poštuje prednost temeljnih prava nad demokratskim procedurama.

Osim bavarskog rješenja, čini se da je Sud još imao mogućnost uvažiti iznimku o neprihvatljivosti vezanoj uz to da unutarnji načini utoka nisu bili iscrpljeni. U stvari, iz pisma od 8. lipnja 2010.⁷⁷ kojim Ured traži od stranaka da preciziraju je li tužitelj „prethodno prošao unutarnje legalne putove“ u vezi s čl. 2 Prvog

74 To Vijeće nadležno je za vođenje škola; ono je izabrani kolegijski organ, predviđen zakonom te sastavljeno od predstavnika nastavnika, roditelja učenika i administrativnog osoblja dotične škole.

75 Predstavka koju je podnijela talijanska vlada na saslušanju pred Velikim vijećem Europskog suda za ljudska prava (30. lipnja 2010), str. 11, §§ 22 i 23.

76 ESLJP, 13. veljače 2003, Refa Partisi (Partija prosperiteta) i drugi protiv Turske, br. 41340/98, 41342/98, 41343/98 i 41344/98, § 98.

77 aj dokument moguće je dobiti na uvid u uredu Suda.

protokola izlazi: „ da li stranke, makar pred Odjelom ili od Odjela nije postavljeno to pitanje, smatraju da bi taj dio tužbe trebao biti proglašen neprihvatljivim zato što nisu iscrpljeni putovi unutarnjeg utoka“? Sud je tim pismom privukao pozornost stranaka, posebno državne vlasti, na jedan mogući element u konfliktu. Vlada je odlučila izostaviti to zaobilaženje te izričito zatražila od Suda da za vrijeme saslušanja donese odluku o slučaju.

Veliko vijeće doista je donijelo odluku o slučaju, izjasnivši se različito o pitanjima koja po mome mišljenju nisu više bila važna za taj trenutak, da je konstatacija o odsutnosti ingerencije države dostatna da se slučaj uzme u sudske postupak. Tako je Veliko vijeće preuzelo teret da nastavi rad o razjašnjavanju drugih spornih točaka, posebno o ovlaštenosti države da se poziva na tradiciju i na većinsku religiju kako bi opravdala ingerenciju u prava koja garantira Konvencija.

Tradicija

Talijanska vlada, kao i vlade drugih država koje su se uključile, tražile su od suda da ne krnji tradicionalnu praksu ukorijenjenu u kulturi. Povrh etnološkog poštivanja koje je traženo od Suda obzirom na razliku u „pluralizmu“ europskih kultura, pravo pitanje koje se ovdje postavlja su odnosi između pred-modernih tradicionalnih vrijednosti i postupaka i modernih vrijednosti (ponekad čak post-modernih) koje Sud promiče i garantira. Sud je veoma jasan o tome: ako je odluka o trajnoj vrijednosti neke tradicije vezana uz načelo o prostoru prosuđivanja dotične države, uvažavajući europsku kulturalnu i religijsku različnost, „pozivanje na neku tradiciju ne oslobađa neku državu članicu od obveze da poštuje prava i slobodu kakvu traži Konvencija i njezi-

ni Protokoli“. Vrijednosti Konvencije važnije su od tradicije. Za Sud, postupak koji je postao tradicija u socijalnom i povijesnom smislu ne gubi religiozno obilježje⁷⁸. Još više, u nekim muslimanskim pitanjima Sud je imao priliku zaključiti presudom o nespojivosti tradicija i vrijednosti Konvencije kako ih prihvaća Sud.

Kad je Sud postavio kao temeljno načelo da religijska sloboda „isključuje svako vrednovanje od strane države o zakonitosti religijskih uvjerenja ili načinima njihova izražavanja“⁷⁹, više puta došao je do zaključka⁸⁰ o „nespojivosti *šerijata* s temeljnim načelima demokracije kako izlaze iz Konvencije“⁸¹. U ovome postoji globalni kulturalni sudar između suvremenih pravnih i islamskih tradicija koji ide dalje od sukoba između moderniteta i zapadne tradicije. Tradicije trebaju ne samo biti spojive s pravima i slobodama koje garantira Konvencija nego i općenitije, s „vrijednostima koje su joj podloga“ i s „temeljnim načelima demokracije“. Ta dva pojma puna su izvora⁸². Prizivanje izvjesne tradicije nije dostatno za njezino opravdanje, od trenutka kada se njezina opravdavajuća važnost ograničava na vrednovanje prostora prosuđivanja. Tako je Sud u slučaju *Dogru* izričito precizirao: „Kada dolaze do izražaja pitanja odnosa između države i religija o kojima mogu zakonito postojati razlike u demokratskom društvu, treba posebnu važnost pridavati ulozi nacionalnog odlučitelja. Takav je posebno slučaj normiranja o postavljanju religijskih simbola u obrazovnim ustanovama gdje su u Europi različiti pristupi tome pitanju. Stoga normiranje u toj stvari može varirati od jedne zemlje do druge u funkciji nacionalnih tradicija i odredbi koje izlaze iz zaštite prava i sloboda drugih i održavanja javnog reda (*Leyla Şahin*, cit., §§ 108-109)“⁸³. Sud u izvještaju smatra laičnost kao nacionalnu tradiciju. Točno je da Republika Francuska sa-

78 ESLJP, Buscarini i drugi protiv San Marina, cit.

79 ESLJP, 26. runja 1996, Manousakis protiv Grčke, br. 18748/91, § 47.

80 ESLJP, Refah Prtisi i dr., cit., § 123; ESLJP, 4. prosinca 2003, Günduz protiv Turske, br. 35071/97, § 51; ESLJP, dec., 20. rujna 2005, Güzel protiv Turske, br. 54479/00; ESLJP, dec. 11. prosinca 2006, Kalifatstaat protiv Njemačke, br. 1382/04.

81 ESLJP, Refah Prtisi i dr., § 123, cit.

82 Sud je tim stvarima počeo davati srž, prigodom presudâ Refah Patisi, Kalifatstaat, Leyla Şahin i Dhlab. Radi se o evolutivnom poimanju javnih sloboda, nejednakosti među spolovima i pluralizmu, toleranciji i duhu otvorenosti.

83 ESLJP, 4. prosinca 2008, Dogru protiv Francuske, br. 27058/05, § 63. Vidjeti još ESLJP, 4. prosinca 2008, Kervanci protiv Francuske, br. 31645/04.

mu sebe shvaća kao kulturalno laičku, dok su druge zemlje kulturalno katoličke, luteranske ili pravoslavne.

U ovoj stvari stav Suda nije se više mijenjao. Nije definirano da su postavljanje jednog raspela i vrijednosti koje ono predstavlja protivne Konvenciji, vrijednostima koje su joj podloga i temeljnim načelima demokratije.

Većinska religija

Veliko vijeće izjasnilo se i o sposobnosti države da se poziva na većinsku nacionalnu religiju za opravdavanje svojih ingerencija u religijsku slobodu.

Tužitelji su se pred Sudom predstavili kao religijska manjina. Njihovo izlaganje može se ovako sažeti: u zemlji koja je snažno označena katoličkom kulturom bit će prikladno u vezi s religijskim pluralizmom koji raste posebno zaštititi manjinske skupine protiv dominantnih identitetskih i kulturalnih pritisaka. Posebna zaštita prava manjina doprinijela bi povrh toga zaštititi pluralizma. Tužitelji su također molili Sud da ih zaštititi protiv „despotizma većine“⁸⁴. Taj despotizam pokazivao bi se na primjer u odluci Savjeta instituta koji je glasovao skoro jednodušno za zadržavanje raspela.

Sudu je uvijek važno braniti manjine, imajući na umu da većine u demokraciji imaju sklonost zlorabiti svoj dominantni položaj. Demokratski sustav koji većini dodjeljuje vlast treba stoga ispravljati pomoću nadnacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava. Ti mehanizmi omogućuju zaštitu temeljnih prava svakog pojedinca protiv države i cijeloga društva.

Drugi odjel bio je prihvatio takvo razmišljanje predbacujući talijanskoj većinskoj religiji samu činjenicu da je većinska, jer je držao da „u zemljama u kojima većina stanovništva prijanja uz određenu religiju, održavanje obreda i simbola te religije bez ograničenja mjesta i oblika može sačinjavati pritisak na učenike koji ne prakticiraju tu religiju te na one koji pripadaju nekoj drugoj“ (§ 50).

Prema razmišljanju Odjela, kada stanovništvo ne bi bilo većinski katoličko, nazočnost raspela bila bi podnosivija. To je apsurd, kako je upozorila talijanska vlada. Tako bi prema Odjelu trebalo osuditi pritisak koji prirodno

vrši bilo koja većinska religija na one koji žive na njezinu kulturalnom području. U svrhu poštivanja manjinskih skupina, među koje spadaju i ateisti, trebalo bi većinsku religiju učiniti manjinskom. To bi zapravo bio ne samo iluzorni zahtjev za religijskom izjednačenošću nego bi iznad svega pojam konfesionalne neutralnosti ovisio o pluralizmu. Pluralizam i konfesionalna neutralnost međusobno se podupiru.

Ako tako ozloglašavamo gušeci učinak većinske religije, kako ne gledati na isti način pritisak svake socijalne kulture te preko nje pritisak koji vrši društvo? Taj prividni paradoks otkriva logiku sukoba između pojedinca i društva, a to je upravo logika političkog liberalizma koji podržava teoriju religijske slobode. Takvo gledanje na religijsku slobodu temelji se na konfliktnom poimanju odnosa između pojedinca i društva. Društvo i osoba nisu promatrani u naravnom odnosu međusobne ovisnosti i dopunjavanja nego kao oprečni, jer društvo postaje glavna zapreka za individualnu slobodu. Priznavanje apsolutnosti individualnog dostojanstva i autonomije biva popraćeno osporavanjem interesa javnosti.

Više ne bi bila prihvatljiva činjenica da neko društvo može imati religiozni identitet koji nadilazi pripadnike toga društva, vlastitu bit. Takvo poimanje društva vršilo bi nezakonit utjecaj na djelovanje države, jer je utemeljeno na pretpostavci koja je suprotna suvremenoj pluralističkoj ideologiji. Takov *esencijalističko* poimanje društva protivi se neutralističkom i pluralističkom poimanju društva. U tom okviru može se razumjeti distinkcija između *biti* i *djelovanja* države. Prema neutralističkom poimanju, društvo bi bilo samo umjetno i instrumentalno služenje pojedincu. Umjetno sredstvo ne može imati „biti“ niti savjest nego samo instrumentalno djelovanje usmjereno na zadovoljenje pojedinačnih prava. Odjel bi, postavljanjem obveza koje teku iz religijske slobode na narav a ne na djelovanje Italije, sebe stavio u takvu situaciju da prekora Italiju zbog onoga što ona jest te da djeluje kao da nije takva. Takvim iskliznućem *djelovanja* društva na *bivovanje* religijska sloboda tako postaje djelotvoran operativni pojam, instrument sekularizacije države.

Takav pojam religijske slobode koji društvo

⁸⁴ Prema izrazu koji je u izlaganju upotrijebio pred Velikom vijećem predstavnik podnositeljice utoka.

sekularizira usmjerenjem *djelovanja* na *bivovanje* ne zastaje na ignoriranju nego prelazi na prekomjerno ograničenje religijske dimenzije socijalnog života te socijalne dimenzije religije⁸⁵. Obje te dimenzije su naravne i općenito se očituju većinskom činjenicom.

Neutralni i pluralni model društva jednako uključuje preinaku filozofskog modela o religijskoj slobodi. U stvari, takav pristup vodi ograničavanju religijske slobode promjenom paradigme prema kojoj religijska sloboda nije više primarno i temeljno pravo, izvedeno izravno iz ontološke vrijednosti ljudske osobe, nego je sekundarno pravo koje daje građanska vlast te koje izlazi iz pluralnog demokratskog ideala a sadržano je u zahtjevima za neutralnošću javnoga prostora. Radi se o pojmovnom preokretanju. Tako zbog socijalne opasnosti religijâ pluralizam postaje opravdanje većeg sekularizma koji teži za očuvanjem ugroženog javnog prostora. Konture javnog prostora sve se više proširuju, jer nisu samo administracija i javne zgrade lišeni religijskih izražavanja nego i ulica te ono što je vidljivo s ulice. To progresivno širenje sekularizma zajedno sa socijalnom zbiljom protivno je izvornoj nakani Konvencije koja upravo teži za zaštitom individualnih prava protiv invazije društva od strane države.

Napokon, to proširenje dovodi do sve većeg svođenja *religijske slobode* na *slobodu vjere*, *to jest na slobodu* da ljudi imaju ili ne vjeru u intimnosti (unutarnje područje), uz isključenje prava da javno i kolektivno očituju vlastitu religiju.

Pred takvom logikom koja neutralnost izjednačuje s laičnošću svodeći *in fine* religiju na vjeru a religijsku slobodu na sekularizam, nastojali smo Sudu predstaviti pojam neutralnosti kao inkluzivan, za opreku od laičnosti koja je po naravi ekskluzivna. Pokušali smo osnažiti poimanje da bi se religijska sloboda trebala razvijati u smislu boljeg uzimanja u obzir od strane prava religiozne dimenzije kulture. Ona bi *sub conditione* trebala omogućavati priznavanje legitimnosti baštine, također u njezinoj socijalno-religijskoj dimenziji. U tu svrhu podsjetili smo da bi sekularizacija europskog javnog prostora bila kontradikcija projektu Vijeća Europe. Također smo pozvali Sud da pri ispitivanju eventualnog atentata na religijsku slobodu pojedinca razmotri kao zakoniti interes želju države da poštuje ne samo moralne vrijednosti koje mogu postati univerzalne nego također društvenu kulturu, jezik, običaje, tradicije i religiju. Za razliku od vrijednosti pluralizma, tolerancije i duha otvorenosti, ti elementi su specifični a ne univerzalni, ali su oni konstitutivni elementi nacija, posljednji temelj modernog suvereniteta i stoga u teoriji demokracije.

U istom smislu, a protiv sekularističke logike Odjela, talijanska vlada progresivno je usvajala diferencijalistički pristup, uvažavajući načela neutralnosti, laičnosti i jednakosti. Što više, smatrala je da „načela neutralnosti i laičnosti ne isključuju razlike među religijskim zajednicama“. Činjenica davanja „specijalnog položaja određenim tradicionalnim Crkvama (...) nije po sebi suprotna načelu jednakosti“.

85 - Socijalna dimenzija religije teško je izvodiva iz prava, jer religijska sloboda prvenstveno štiti pravo pojedinca protiv društva. Ta se sloboda smatra kao univerzalnom, jer se temelji na naravi osobe i obvezatna je zato što je izraz jednoga od vidova ljudskog dostojanstva. Ovo pozitivno pravo na religijsku slobodu ima izvor u individualnom činu vjere. Tako prema modernom poimanju religijske slobode samo pojedinci (*uti singuli* ili regrupirani) posjeduju religijska prava koja se vrše unutar granica određenih nacionalnim zakonodavstvom. Jedino svaki vjernik pojedinačno je nosilac prava i to se pravo prvenstveno i iznad svega vrši u odnosu na treće osobe i na društvo. Jednom riječju, budući da samo pojedinci imaju savjest, samo oni zaslužuju da im život u skladu s vlastitom savješću bude zaštićen od svakog društvenog oblika čija bi kulturalna struktura u sebi predstavljala potencijalnu prisilu.

- Jednako je religijska dimenzija kulture teško izvodiva iz modernog pojma o religijskoj slobodi, jer se sloboda pojedinačne savjesti vrši u određenom kulturalnom prostoru i često je njime obilježena, ako nije i dovedena u pitanje. Još više, ako promotrimo kulturu kao opresivnu po naravi, neki žele da religijska dimenzija društva u temelju bude zanijekana ili „neutralizirana“ radi oslobađanja prostora za slobodno postupanje u skladu s individualnom savješću. Takva neutralizacija trebala bi biti primjenjivana na sva društva i posredničke udruge: naciju, obitelj, školu i drugo. Ovo moderno poimanje religijske slobode pretpostavlja religijsku neutralnost društava u kojima biva izvršavana. Prema tomu, u različitim ozračjima priznato je međunarodno pravo da nacije mogu biti nositeljice legitimnih prava koja trebaju štiti i prenositi na buduće naraštaje, a to su vlastiti kulturalni, jezični i ekološki identiteti; to nije slučaj religijske dimenzije njihova kulturalnog identiteta, makar se radilo o najdubljoj komponenti njihova identiteta.

Dapače, razlike u pravnom položaju mogu biti opravdane uvažavanjem stvarnih razlika, osobito kulturalnih i povijesnih: „Jednakost u pravu treba u stvari zadržati činjenične razlike među Crkvama“⁸⁶, „odstranjivanje činjeničnih razlika bilo bi nespojivo s načelom neutralnosti u pitanju religije“⁸⁷. Tako prema želji vlade, uvažavanje njezina socijalno-religijskog nacionalnog identiteta⁸⁸, iako je po naravi relativno i evolutivno, treba omogućavati da ne sklizne djelomično u relativizam i religijski indiferentizam, a da ne dovodi u pitanje laičnost talijanske države.

Napokon, Veliko vijeće je razmotrilo to tumačenje kojemu su svojstveni realizam i uvažavanje religijske dimenzije socijalne dimenzije kakva je svojstvena Italiji. Priznajući da talijanska regulativa „daje većinskoj religiji zemlje uočljivu vidljivost u ozračju škole“ (GC § 71), Sud spominje i slučaj *Folgerø* u kojemu je smatrao „da zbog uloge koju kršćanstvo ima u povijesti i tradiciji države koja se brani“ opravdava da program omogući šire poznavanje kršćanstva nego drugih filozofija i religija, te ne dopušta okvalificirati taj znak preferencije kao indoktrinaciju. Dakle, budući da katolicizam zauzima prvorazredno mjesto u povijesti i tradiciji Italije, vlada Italije može u izvjesnoj mjeri dati toj religiji dati nadmoćnu vidljivost u školskom ozračju.

Tako je Sud priznao da u zemljama kršćanske tradicije kršćanstvo posjeduje specifičnu socijalnu legitimnost koja ga razlikuje od drugih filozofskih i religijskih uvjerenja te stoga opravda-

va činjenicu da se može usvojiti diferencirani pristup. Budući da je Italija zemlja kršćanske tradicije, kršćanski simbol može zakonito imati specifičnu nadmoćnu vidljivost u društvu.

Sud je došao do sličnog zaključka i u drugim slučajevima: opravdao je napr. činjenica to što u turskim školama nacionalni programi „daju širi udio u poznavanju islama nego drugih religija (...) nije po sebi pomanjkanje načela pluralizma i objektivnosti, što bi se moglo analizirati kao indoktrinacija, zbog okolnosti da je muslimanska religija većinska u Turskoj, unatoč laičkom obilježju te države“⁸⁹. Na isti način, glasoviti slučaj *Institut Otto Preminger protiv Austrije*⁹⁰ Sud nije htio ignorirati da je katolička religija ujedno religija ogromne većine Tirolaca. U stvari je europski sudac skrenuo pozornost na specifične i posebne čimbenike, kao što su nacionalno „moralno ozračje“⁹¹, „tradicija“⁹², „kulturalne tradicije“⁹³, „povijesni i politički čimbenici svojstveni svakoj državi“⁹⁴, „specifičnost religijskog pitanja“⁹⁵ u određenoj zemlji te „kulturalne i povijesne tradicije svakog društva“ u ozračju koje se tiče „dubokih pojmova“ društva⁹⁶. Iz ovih kulturalnih, povijesnih i religijskih razlika u tradicijama Sud je ustanovio pomanjkanje „jednolikog pojma značenja religije u društvu“⁹⁷.

Promatranje religiozno-povijesnog identiteta zemalja nužno je za kontekstualizaciju presuda Suda, kako bismo imali na umu socijalnu dimenziju religije i prirodno religioznu dimenziju društva. Takvo promatranje uvažava ne samo većinsku religiju nego može kori-

86 Primjedbe talijanske vlade pred Velikim vijećem, § 8.

87 Idem.

88 Ibidem, str. 8, § 14. Prema vladi, ta posebnost „predstavljena različitim čimbenicima poput uskih odnosa između države i naroda s jedne strane te katolicizma s druge u povijesnoj, tradicionalnoj, kulturalnoj i teritorijalnoj perspektivi, osim zbog vrijednosti katoličke religije, od davnine su duboko ukorijenjeni u osjećajima velike većine stanovništva“.

89 ESLJP, 28. studenog 2004, *Zengin protiv Turske*, br. 46928/99, § 63.

90 „Sud ne može previdjeti činjenicu da je rimokatolička religija ujedno religija ogromne većine Tirolaca“.

91 ESLJP, 22. listopada 1981, *Dudgeon protiv Ujedinjenog kraljevstva*, br. 7525/76, § 57: GACEDH, br. 42.

92 ESLJP, 25. veljače 1982, *Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog kraljevstva*, cit.

93 ESLJP, 24. veljače 1994, *Casado Coca protiv Španjolske*, br. 15450/89, br. 285, § 45.

94 ESLJP, 1. srpnja 1997, *Gitons i drugi protiv Grčke*, br. 18747/91; 19376/92; 19379/92; 28208/95; 27755/95, § 39.

95 ESLJP, 10. srpnja 2003, *Murphy protiv Irske*, br. 44179/98. Slučaj se odnosio na zabranu jednom pastoru da na lokalnoj radio postaji oglašava u religiozne svrhe.

96 ESLJP, 18. prosinca 1987, *F. Protiv Švicarske*, br. 11329/85, § 33. Pogledati presudu Velikog vijeća od 16. prosinca 2010. A. B. *Protiv Irske*, br. 25579/05 koji se odnosi na pobačaj.

97 ESLJP, 12. travnja 1991., *Institut Otto Preminger protiv Austrije*, br. 13470/87, § 50.

stiti i laičnosti ako je ona filozofsko uvjerenje koje u pojedinoj zemlji predstavlja religijski identitet društva.

Religijska i politička rasprava

Na odluku Odjela mnogi su prigovarali što religijsku slobodu prebacuje protiv religije, da tobože religiju brani ali je u stvari socijalno potiskuje. To je istina. Ipak taj prigovor nije sasvim točan, jer treba priznati da bi se postizanjem zabrane raspela pojam religijske slobode novo povezo sa svojim prvotnim izražavanjem, a to je suprotstavljanje katolicizmu države. Sud je, pripisavši religijskoj slobodi (barem) privid njezina početnog antikaticizma, raskinuo kompromis između katolicizma i moderniteta, a taj kompromis uglavnom predstavlja Deklaracija *Dignitatis humanae*⁹⁸ koja je na izvjesni način nastojala ponovno definirati religijsku slobodu tako da taj pojam bude koristan i da se ne sukobljava s današnjim svijetom. U stvari, u vremenu kršćanske demokracije i *Dignitatis humanae*, građansko pravo na religijsku slobodu kako ga priznaju veliki međunarodni tekstovi ne nastoji prvenstveno u oslobađanju pojedinca od društvenog utjecaja religije nego u potiskivanju državnog ateizma. U toj deklaraciji Crkva je konačno prihvatila pojam religijske slobode, ali uz uvjet da se temelji na ontološkom i transcendentnom dostojanstvu ljudske osobe te da se usmjerava protiv države, znajući da je (u praksi) glavni objekt ateistička država.

Suvremena teorija o religijskoj slobodi, tako iznova formulirana u prilog individualne slobode religije protiv totalitarnih ideologija, ipak ostaje sposobna okrenuti se protiv religijâ, jer štiti samo pojedince. U stvari, po naravi ne može razlikovati između religija i ideologija, jer nikakva tvrdnja o posjedovanju vrhunske istine ne može biti jača od individualne slobode. Religijska sloboda, proglašavajući tako važnijom slobodu pojedinca od „istine“ skupine, ostaje uspješno sredstvo za sekularizaciju dru-

štva. To je Odjelu omogućilo da donese istu odluku kakvu donose ateistički režimi, a to je potiskivanje religijskih simbola.

Jednako se treba pitati o neizbježivom obilježju tog pomicanja s djelovanja na bivanje države. Neki u stvari mogu misliti da neutralnost djelovanja nužno povlači neutralnost bivanja ili barem postaje izložena utjecaju bitka. Izlazilo bi: ako Konvencija ne traži neutralnost države, na kraju je čini neizbježnom.

U vezi s time vrijedno je pogledati kako deklaracija *Dignitatis humanae* gleda taj vid. Predmet deklaracije *Dignitatis humanae* je priznati i utvrditi građansko pravo na religijsku slobodu pred djelovanjem države, izvodeći to pravo iz ontološkog i transcendentnog dostojanstva svake osobe. Ta deklaracija je široko tumačena tako da uključuje odricanje katoličkih država od njihove konfesionalnosti. Zaista, mnoge katoličke države promijenile su u tom smislu svoj ustav, kao na primjer Španjolska. Ipak deklaracija to nije tražila te je predvidjela slučaj država u kojima se „uzevši u obzir posebne okolnosti nekog naroda jednoj vjerskoj zajednici daje posebno građansko priznanje u pravnom poretku države“⁹⁹. Točno je da deklaracija predviđa taj slučaj ali traži da se „prizna pravo na slobodu u vjerskoj stvari i da se ono poštuje“ „kod svih građana i vjerskih zajednica“. Deklaracija ne traži kao nužno odricanje od konfesionalnosti nego ograničavanje njezinih učinaka u djelovanju države.

Ta deklaracija pobudila je opširnu raspravu. Prema Mons. Rolandu Minnerathu¹⁰⁰ teološki razvoj Katoličke crkve u pitanju o religijskoj slobodi izlazio bi iz duboke promjene u njezinu shvaćanju države. On promatra *Dignitatis humanae* kao napuštanje pojma „države-društva“ gdje bi država bila naravno očitovanje društva u prilog intrumentalnom i funkcionalnom poimanju „pravne države“. Drugim riječima, ova deklaracija pokazivala bi prihvaćanje pojma ugovorne države koja je arbitar slobode. Takvo poimanje preoblikuje ideološku

98 Drugi vatikanski sabor, Deklaracija o religijskoj slobodi *Dignitatis humanae*, 7. prosinca 1965.

99 DH § 6: „Ako se, uzevši u obzir posebne okolnosti naroda, jednoj vjerskoj zajednici dade posebno građansko priznanje u pravnom poretku države, nužno je da se ujedno svim građanima i vjerskim zajednicama prizna pravo na slobodu u vjerskoj stvari i da se ono poštuje. Napokon se građanska vlast mora brinuti da se pravna jednakost građana koja i sama pripada općem dobru društva, nikada ne povrijedi bilo otvoreno bilo prikriveno zbog vjerskih razloga, i da se među njima ne čini nikakva diskriminacija“.

100 Roland Minnerath, *Il diritto della Chiesa alla libertà*, dal Sillabo al Vaticano II, Coll. Le point théologique, Beauchesne, Paris 1997.

pretpostavku o Crkvi u odnosu na državu i nužna bi mu posljedica bila priznavanje građanske slobode religije. U stvari, brojne deklaracije kao da odobravaju ideju što je Crkva na drugom vatikanskom saboru prihvatila laičnost i njezine pretpostavke. Prema drugima, posebna pozornost prema „osobi“ više nego prema društvu i svrsi društva, kao što je temeljenje religijske slobode na pojedinačnom dostojanstvu i savjesti, posebno otežavaju formulaciju učenja koje se kreće oko prvenstva općeg dobra i društva.

Još temeljitije, odbacivanje poimanja o državi kao naravnom očitovanju društva nužno izlazi iz delegitimacije društva u odnosu na osobu, a to opet uključuje nestanak same mogućnosti o bitnom općem dobru. Nadalje, nestanak te mogućnosti bitnog općeg dobra objašnjava da bi, zajedno s nestankom države-društva u korist funkcionalne države prava, liberalna demokracija nadomjestila kršćansku demokraciju kao dominantnu političku referencu u Europi.

Kao što smo ranije naveli, u tom kontekstu moguće je shvatiti da je slučaj Lautsi omogućio sučeljavanje između liberalne demokracije i kršćanske demokracije u određivanju vrijednosti koje su podloga Vijeću Europe i Konvenciji. To pokazuje i duboke implikacije ovog sučeljavanja. Sučelila su se dva poimanja države i društva: naravno i instrumentalno.

Na području odnosâ Crkva-država i religijska sloboda, danas razmišljanje Crkve kao da se razabire iz ideološkog konteksta Drugog vatikanskog sabora. Službene izjave Benedikta XVI. za vrijeme slučaja Lautsi u tom smislu primjer su izvjesne infleksije. Ta je infleksija na primjer već zamjetljiva u pobudnici *Ecclesia in Europa* iz god. 2003¹⁰¹. Od deklaracija koje je formulirao Benedikt XVI. u razdoblju slučaja o raspelu navodimo onu od 15. kolovoza 2005. u

kojoj je podsjetio kako je „u javnom životu važno da Bog bude prisutan, na pr. preko raspela, u javnim građevinama“¹⁰². Dana 5. srpnja 2012, nekoliko tjedana pred saslušanje pred Velikim vijećem, sveti Otac je podsjetio da „križ nije tek privatni simbol pobožnosti (...) te nema ništa s prisilnim nametanjem jednog uvjerenja“¹⁰³. Dana 12. srpnja 2010. u Rimu za vrijeme susreta ambasadora pri Europskoj banci za razvoj Vijeća Europe, sveti Otac je pobliže pojasnio svoju misao:

Kršćanstvo je Europi omogućilo da shvati što su sloboda, odgovornost i etika koje prožimaju njezine zakone i socijalne strukture. Potiskivati kršćanstvo na rub – također pomoću odstranjivanja simbola koji ga očituju – doprinosilo bi lišavanju našega kontinenta temeljnog izvora koji ga neumorno napaja i doprinosi njegovu pravom identitetu. Zaista, kršćanstvo je izvor 'duhovnih i moralnih vrijednosti koje su zajednička baština europskih naroda'. A tim vrijednostima države članice Europskog vijeća iskazale su neslomivu privrženost u Preambuli Statuta Europskog vijeća. Ova privrženost (...) ukorjenjuje i garantira vitalnost načela na kojim se temelji europski politički i socijalni život, te posebno djelovanje Europskog vijeća“¹⁰⁴.

Ovdje je jasno riječ o pitanju kršćanskih i liberalnih vrijednosti koje su podloga Vijeću Europe.

Najdublja izjava Benedikta XVI. o religijskoj slobodi je njegova *Poruka za svjetski dan mira 2011*¹⁰⁵. Papa pokazuje da, snagom veze između religijske i moralne slobode, religijska sloboda treba prvenstveno biti shvaćana kao „spособnost uređivati vlastite odabire prema istini“, a ne „samo kao zaštita od prisile“. U tom smislu rečeno je da *sloboda neprijateljska ili inidiferentna prema Bogu završava negiranjem same sebe i ne garantira puno poštovanje drugoga*“.

101 Postsinodalna apostolska pobudnica *Ecclesia in Europa* od 28. lipnja 2003. U tom dokumentu Ivan Pavao II najavljuje da „Crkva u svojim odnosima s javnim vlastima ne traži povratak na konfesionalnu državu. Međutim, u isto vrijeme žali nad bilo kakvim oblikom ideološkog laicizma ili neprijateljske razdvojenosti građanskih institucija i religijskih konfesija. Nadalje inzistira na: „logici zdrave suradnje između crkvene zajednice i političkog društva“.

102 Homilija Benedikta XVI. u pontifikalnoj župi Castel Gandolfo, 15. kolovoza 2005. To je papa izrekao nakon prelude u prilog raspelu 17. ožujka 2005. na administrativnom sudu Venecije.

103 Homilija Benedikta XVI u crkvi Sv. Križa, Nicosia, 5. srpnja 2010.

104 Govor sudionika 45. Zajedničkog susreta Banke za razvoj Europskog vijeća, Rim, 12. srpnja 2010. Na taj susret dolaze ambasadori pri Vijeću Europe država članica Banke za razvoj Europskog vijeća. Održan je u Vatikanu jer je Sveta Stolica član Banke za razvoj.

105 Benedikt XVI, *Religijska sloboda – put k miru. Poruka za svjetski dan mira*, Rim 1. siječnja 2011.

Pozivanje na slobodu kao vrijednost koja je usmjerena prema istini bitno je te označava značajno pojašnjenje. Tako ova poruka inzistira na „javnoj dimenziji religije“ upozoravajući između ostaloga da „zamračivanje javne uloge religije znači stvaranje nepravednog društva“.

Napokon, Benedikt XVI. u svom govoru diplomatskom zboru 2011, koji je jednako posvećen temi religijske slobode, očituje svoju uznemirenost: „Drugo očitovanje potiskivanja religije i posebno kršćanstva sastoji se u odstranivanju iz javnog života religijskih blagdana i simbola u ime poštivanja onih koji pripadaju drugim religijama ili onih koji ne vjeruju. Takvim postupanjem, ne samo da se ograničava pravo vjernika na javno izražavanje vlastite vjere nego se odrezuju kulturalni korijeni koji hrane duboki identitet i socijalnu povezanost brojnih naroda“¹⁰⁶.

Iz ovih novijih izjava koje su povezane sa slučajem Lautsi za Katoličku crkvu jasno izlazi da religijska sloboda ne uključuje konfesionalnu neutralnost države i društva. To uostalom nije novost¹⁰⁷.

Raspad društva koji danas opažamo, posebno na Zapadu, kao i kontekst globalizacije koji naglašava krizu kolektivnih identiteta, mogao bi zakočiti individualistički liberalizam koji je podloga suvremenom pojmu religijske slobode. Iz te perspektive, svečano izlaganje talijanske vlade u prilog raspelu kao simbolu civilizacije dobiva svu svoju vrijednost: iako želi poštivati individualne slobode, Italija je odbacila prihvaćanje postmodernističkog kulturalnog nihilizma. Ambasador Italije Sergio Busetto izrazio je to ovim riječima: „Poštivanje religioznog identiteta nekog pojedinca mora biti moguće u poštivanju religioznog identiteta društva u kojem on živi“¹⁰⁸.

Deklaraciju pravoslavnih država u prilog Italiji možemo razumjeti također u tom smislu. One su ustvari posebno vezane religijskom dimenzijom svoje kulture te uzdržljive pred zapadnom postmodernošću. Različite pravoslavne Crkve (Ukrajinska, Srpska, Bugarska) također su formalno pismeno intervenirale kod Suda. Druge su stav zauzele javnim izjavama. Ćiril, patrijarh Moskve i cijele Rusije, u jednom pismu premijeru Italije¹⁰⁹ izjavio je: „Europska demokracija ne bi trebala poticati na kristianofobiju kao što su činili ateistički sistemi u prošlosti“¹¹⁰. On pobliže pojašnjava:

Kršćanska baština u Italiji i drugim europskim zemljama ne smije postati predmet istrage u europskim institucijama u vezi sa zaštitom ljudskih prava (...). Želja da se osigura laičko obilježje države ne smije biti korištena za jačanje antireligijske ideologije koja sačinjava očitu prijetnju miru zajednice diskriminirajući religijsku većinu u Europi koja je kršćanska“.

Još izravnije, predstavnik Ruske pravoslavne Crkve u ESCE izjavio je, aludirajući na slučaj Lautsi kao primjer: „Samtram da je pojam religijske neutralnosti države pitanje koje se može najviše osporavati pri OSCE. Pokušaji da se uspostavi religijski neutralan model države u Europi imaju brojne negativne posljedice“¹¹¹.

Izvjesno je da je opća smutnja nad presudom o slučaju Lautsi iz studenog 2009. potaknula mnoge političke i religijske čelnike da nastupe protiv onoga što je često shvaćano kao neprihvatljivi ideološki zalet Suda. Ugled Suda, čije presude nemaju izravnu izvršnu snagu, temelji se na konsenzusu država i možda još više na prestižu. Zbog međuvladine naravi Suda, izvršenje njegovih presuda spada pod nadležnost na nacionalnih vlada, uz nadgleda-

106 Benedikt XVI, *Govor diplomatskom zboru*, Rim 11. siječnja 2011.

107 Ivan XXIII. U Enciklici *Mater et magistra* od 15. svibnja 1961. upozorio je: „Najzlokobniji vid suvremene epohe je apsurdni pokušaj želje za gradnjom solidnog i plodnog vremenitog poretka izvan Boga koji je jedini temelj mogućeg opstanka“.

108 Sergio Busetto, ambasador Italije, *Govor otvorenja na seminaru*, koji su 30. travnja 2010. organizirali ECLJ, CNR i Ambasada Italije u Vijeću Europe. Dokument dostupan na internet adresi http://www.eclj.org/pdf/seminar_on_the_religious_symbols_in_the_public_space_document_de_s%C3%A9ance_lautsi.pdf

109 Pismo premijeru Italije, 26. studenog 2009. Dokument dostupan na adresi: <http://www.mostpat.ru/2009/11/26/news9194>.

110 Neslužbeni prijevod iz engleskog „European democracy should not encourage Christianophobia like atheistic regimes did in the past“.

111 Vahtsang Kipshizde, Odjel za vanjske odnose Ruske pravoslavne Crkve, Intervent za vrijeme „Dopunskog sastanka humane dimenzije u slobodi religije ili uvjerenja“ OSCE, organiziranog o Beču 9-10. prosinca 2010, 9 i 10. 12. 2010. Dokument dostupan na <http://www.mospat.ru/en/210/12/13news32334/>

nje drugih vlada. Prema okolnostima pojedina država provodi presude s više ili manje poučljivosti i dobre volje. U slučaju Lautsi bilo je jasno da bi ondašnja talijanska vlada odbila podložiti se odluci o otklanjanju raspela; što je još gore, to odbijanje podržale bi mnoge vlade. *In fine*, čini se da za Sud kulturalna različnost i identitetska kriza Europe čine nemogućim očuvanje jednodušnog prestiža koji bi bio procjenjivan progresističkim sudskim aktivizmom.

Posljedice slučaja Lautsi

Posljedice slučaja Lautsi i ogromnog gibanja koje je izazvao sežu iznad pitanja o laičnosti, ali se temelje na pitanjima o vrijednostima koje su podloga Konvenciji. Dok je Sud bio postao jedan od omiljenih terena „ideološkog ultraliberalnog“ aktivizma¹¹², prije svega na području bioetike i seksualnosti, sada se čini da etičke i moralne vrijednosti nazočne u svakom društvu zaslužuju određeno poštovanje. To je na primjer bilo u slučaju *Schalk i Kopf protiv Njemačke*¹¹³ u kojem je Sud prosudio nenazočnost prava na brak kod parova istoga spola; u važnom slučaju *A. B. I C. Protiv Irske*¹¹⁴ u kojem je Veliko vijeće izričito presudilo da ne postoji pravo na pobačaj u ime Konvencije¹¹⁵; ili još u slučaju *Hass protiv Švicarske*¹¹⁶ u kojem je ustanovljena odsutnost prava na potpomognuto samoubojstvo. U slučaju *Wasmuth protiv Njemačke*¹¹⁷ koji je optuživao mehanizam financiranja Crkava, Sud je očitovao razboritost protiv mišljenja onih koji u tom slučaju gledaju novu priliku za smanjivanje utjecaja kršćanskih Crkava.

Slučaj Lautsi imao je također važne posljedice na nacionalne rasprave o prisutnosti nacionalnih religijskih simbola u školama, bolnicama ili parlamentima. Te rasprave vode se godinama, na primjer u Austriji, Švicarskoj, Španjolskoj, u Québecu, u Rumunjskoj. Ustavni sudovi Austrije i Perua presudili su da je nazočnost raspela u učionicama i sudnicama suglasna s ustavom. Te odluke donesene su u isto vrijeme kada i presuda Lautsi. U Švicarskoj, Državno vijeće odbilo je 22. lipnja 2011. utok koji je tražio zabranu postavljanja raspela u jednoj školi u mjestu Ticino. Nadalje, švicarski parlamenti sada ispituju projekt inicijative koja izričito traži „dopuštenje u javnom prostoru simbola kršćanskog Zapada“¹¹⁸.

U korijenu, slučaj s raspelema ima duboku ujediniteljsku važnost među različitim europskim narodima. Podrška koju su pokazale 21 država svjedoči da kršćanstvo ostaje u srcu ujedinjene Europe. Ovaj je slučaj također bio prilika za zbližavanje između Katoličke i Pravoslavne crkve te pokazao da im njihovo zbližavanje –nad kojim su se radovale – omogućuje ponovno stjecanje zakonitog utjecaja te tako dubokog modificiranja europske vanjske politike. Na dug rok, to može biti najznačajnija posljedica slučaja o raspelema. Od tada su Sudu podastri drugi zahtjevi, a jedan od njih je prisutnost ikona u rumunjskim učionicama, drugi o raspelema u talijanskim sudnicama.

(S talijanskog preveo dr. Mato Zovkić, umirovljeni profesor KBF-a u Sarajevu)

112 Prema izraz Mons Hilariona Alfeeva, predsjednika odjela za vanjske odnose „the court itself has turned into an instrument of promoting an ultra-liberal lideology“ – pismo državnom tajniku Vatikanske države povodom slučaja Lautsi, 27. Srudenog 2009.

113 ESLJP, 24. Lipanj 2010, Schalk i Kopf protiv Njemačke, br. 30141/04.

114 ESLJP, A. B. I C. Protiv Irske, cit.

115 Prosudila je da se ograničenja pobačaja u Irskoj „temelje na dubokim moralnim vrijednostima obzirom na narav života“ te zaključila da „ta ograničenja podržavaju legitimni cilj zaštite morala kod čega obrana prava na život nerođenog djeteta sačinjava jedan vid u Irskoj“

116 ESLJP, 20. siječnja 2011, Hass protiv Švicarske, br. 31322/07.

117 ESLJP, 17. veljače 2011, Wasmuth protiv Njemačke, br. 12884/03.

118 Inicijativa 10.512n Iv.pa. Glanzmann. Dopuštenje u javnom prostoru simbola kršćanskog Zapada.

Nadbiskupova propovijed za 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije pod geslom „Radujte se u Gospodinu uvijek“ (Fil 4,4), održan u svetištu Gospe od Kondžila

Komušina, 26. svibnja 2012.

Draga braćo misnici,
Draga braćo i sestre, dragi hodočasnici!

Ovo je trenutak kad zajedno razmišljamo na temu *Radujte se u Gospodinu uvijek* koju nam je papa Benedikt XVI poslao za svjetski Dan mladih. Papa je uzeo ovu temu iz poslanice Filipljanima 4,4 *Radujte se u Gospodinu uvijek*.

Isus u Evanđelju upućuje kako istinski sačuvati i živjeti tu radost. Kao što je Otac mene ljubio tako sam i ja ljubio vas, ostanite u mojoj ljubavi. Obrazac misnog slavlja uzeli smo *Marija, uzrok naše radosti*. Ona je pristala da se u njenom tijelu utjelovi Sin Božji, koji je donio istinsku radost na zemlji. Krist nam je očitovao Božju ljubav. Danas Crkva slavi jednog sveca koji je bio svetac radosti, a to je Sv. Filip Neri. Bio je odgojitelj mladih, postao je svećenik, al otkrio je da je prava radost u služenju, iz ljubavi prema bližnjemu, jer samo tako dokazujemo ljubav prema Bogu. zato bih htio da svi vi hodočasnici koji ste dobili ovaj vodič za ovu liturgiju čuvate, te posegnete za papinim pismom koje je uputio mladima. Svima nam je tako znakovito i sadržajno, nama koji smo žedni istinske radosti. U ovoj propovijedi želim potaknuti da svi mi koji žedamo za istinskom radošću otkrijemo gdje naći taj izvor radosti. Vi mladi, ne znamo u kojem će te se zvanju sutra ostvariti, čuvajte taj vodič pa danas, sutra kad sklopite brak i dobijete djecu pokažite djeci kako ste vi rasli, kako ste sazrijevali u vjeri, tako da se i vaša djeca mogu s vama radovati upravo po vašem rastu u vjeri. Vi koji se spremate za svećenike, danas sutra kada postanete svećenici neka istinski u vama ova knjižica bude poticaj hodio sam u vjeri, sad se trebam u vjeri i ostvariti. Vi koji pođete u redovnički stalež, otkrivajte što to znači opredijeliti se za Gospodina i u njemu se radovati.

Ovdje se nalazi grupa hodočasnika s kojima sam hodočastio u svetu zemlju, i ovaj lik Gospe Kondžilske postavili smo u Nazaretu.

Dio nas je ostao tamo, u gospinoj kući. Tako da ona za nas moli. I tko god dođe u Nazaret naići će na taj lik na kojem piše gospe Kondžilska moli za mir u Bosni i Hercegovini. Ali za trajnu povezanost s Gospom donijeli smo za uspomenu jedan kamen iz Gospine kuće. Taj kamen smo stavili u crkvu ovdje u Komušinu. Što se dogodilo u toj kući? Ono što je uzrok naše radosti. Marija je bila otvorena čuti riječ Božju, bila je raspoloživa za Božje djelovanje. U toj kući se dogodile riječi Evo službenice Gospodnje. Sin Božji se utjelovio po Duhu Svetom. I baš zato što je Bog postao čovjekom otkrivamo gdje je izvor radosti. Bog ljubi čovjeka. Po Mariji je to očitovao. I štovati Mariju, znači od Marije učiti. Učiti kako biti otvorena srca i Božju čuti. Međutim, čovjek je ranjen grijehom. Mi možemo dobiti oprostjenje, ta rana može i zarasti al uvijek ožiljak ostaje. Ožiljak sklonosti na grijeh. Vi znate koji imate neke tjelesne rane, kada dođe zima, prvo ozebe tamo gdje je rana. Kako na tijelu, tako i na duši. I duša ima svoje rane, rane grijeha i sklonosti na grijeh. Tamo gdje grijeh vlada, ne može biti prave radosti. Zato idući odozdol na brdo, a i godine se nakupile, penjem se polako i razmišljam o otajstvu krunice koji si kraljevstvo Božje objavio i na obraćenje pozvao. Razmišljam nema obraćenja bez penjanja na brdo. To znači jedan napor odreći se zla i opredijeliti se za dobro. To je to obraćenje. I nema radosti dok se ne započne to obraćenje, dok se ne dogodi. Jer se čovjek istinski ne može radovati jer ne može Božja ljubav srce ispuniti dok ne otvorimo srce i dok ne okajemo grijeh i opredijelimo se za Božju ljubav. Govorim kao smrtni čovjek koji je dobio poslanje da naviješta radosnu vijest. Znam ispovijedajući i prateći ljude kao odgojitelj i sad kao nadbiskup nije lako ustrajati na Božjem putu, nije lako ustrajati i biti vjeran i držati Božje zapovijedi. Ovdje želim nama smrtnicima, krhkim ljudima dati jednu tajnu, Bog ne osuđuje našu slabost, ali samo jedno traži da se grijeha odrek-

emo, da se otvorimo Božjoj ljubavi. Zato je prevažno čuti ove riječi koje Isus učenicima govori ostanite u mojoj ljubavi. I zato ovaj naš hod na brdo Kondžilo jeste hod da se otvorimo Božjoj ljubavi, jer samo ispunjeni Božjom ljubavi možemo otkriti gdje je izvor prave radosti. Čovjek kad je ispunjen Bogom on zrači smislom života, kad je ispunjen Božjom ljubavi on se ne boji križa. Križ prihvaća, križ nosi i u križu pobjeđuje. Zato nemojmo na svojim slabostima plakati, nego grijeh okajmo, a za Boga se opredijelimo. Opredijelimo se za Božju ljubav i njegove zapovijedi.

Zato dragi mladi posebno vama želim uputiti riječi poticaja i opredjeljenja. Pred vama je životno ostvarenje i svake godine govorim vam iz srca na ovom danu mladih. Govorim jer s vama proživljavam tu teškoću kako se ostvariti jer mnogo toga nas odvlači od Božjeg puta. Nažalost, i roditelji su često propustili ono što su trebali učiniti. Više su se brinuli za materijalno a manje za odgoj vašeg srca. Ne da vas ne vole, nego sebično vas vole, vežu vas na sebe, umjesto da vas osposobe kao što ptica čini kada izleže mlade, uči ih letjeti da sami lete u život. Nažalost današnje društvo i mentalitet naših roditelja premalo ima hrabrosti da vas nauče letjeti. Kako je lijepo gledati orla kako uči letjeti svoje ptičice. Ponese ptičice iz gnijezda pa ga pusti, a mladi nemaju snage u krilima pa se počnu strovaljivati, a orao leti ispod njega da ga dočeka na leđima. Tako treba mlade učiti. Moramo iskusiti nesigurnost, neizvjesnost, a pomalo se i udariti u životu, da shvatim da moram biti poučljiv prema istini i ljubavi, čestitosti i poštenju. Tako mogu poći u život i ostvariti se u životu. Zapamtite dragi mladi da sebičnjak nikada ne može biti istinski radostan, on može biti trenutačno radostan ali radostan da zrači radošću da osvaja, to sebičnjak ne može. Zato nas Isus poziva ostanite u mojoj ljubavi, a Isusova je ljubav umrijeti za druge. Ta je ljubav dati se za druge. Svi kukamo kako ovo društvo propada, tu je recesija, kriza, jasno jer je sebičnost prevelika i u politici i u gospodarstvu i u svim drugim interesima, lokalnim i međunarodnim. Sebičnost ne može pomoći čovjeku da bude čovjek. Zato se učimo od Božanskog srca jer sam je rekao:

Učite se od mene jer sam blaga i ponizna srca. Na to nas Marija upućuje Sve što vam kaže, učinite, rekla je u Kani Galilejskoj.

Dragi mladi vaš uspjeh u životu ovisit će od toga kome će te povjerovati, ovom svijetu ili Isusu. Vaš život će ovisiti od toga čime ćete se hraniti. Ovom trkom za užiticima ili riječi Božjom koja oplemenjuje i ispunja čovjeka pravom radošću. Vi ste slobodna bića i vi birate, Bog nikoga na silu neće. Ako hoćeš slijedi me. Nema na silu. Tu je jedna tajna Boga stvoritelja. Ma koji je rizik uzeo kad je čovjeka slobodnog stvorio. Stvorio da to bića može na Boga pljunuti, Boga prezreti i Boga odbaciti. To je rizik. Naša sloboda je naša odgovornost. Iz te slobode valja nam odgovoriti na Božju ljubav. Odgovoriti na put Božjeg ostvarenja, uspjeha i prave radosti. Na ovom brdu Kondžilu napravite opredjeljenje. Neka se dogodi naše preobraženje. Ovdje se trebamo preobraziti, te Boga čuti, poslušati i slijediti. S ovog brda ponesimo radost vjere. u ovoj godini vjere neka u vama mladima bude čitljivo i vidljivo kome ste povjerovali. Ne dajte se zavarati i zavesti, ne dajte se kupiti i ucijeniti. Da bi to mogli izdržati valja istinski biti hrabar. Hrabar križ prihvatiti i za žrtvu se opredijeliti. Samo oni koji se znaju žrtvovati, oni se znaju istinski radovati. Zato pred vama je život. Danas s vama i za vas molim. Gospe, čuvaj ovu mladost. Mi stari se teško popravljamo, kad zagažimo u krive staze teško se vraćamo. Nije nam lako obratiti se, previše smo tvrdoglavi, mislimo da smo na pravom putu. A mladi? Oni zriju, oni rastu. Gospe, čuvaj ih na pravom putu. Daj da budu naša sretna budućnost, da budu ponos Crkve i naroda. Da ovo svetište bude simbol izgradnje tog karaktera, te vjere i ponosa našeg naroda. Zato, ne bojte se života ako se opredijelite za Krista. Ne bojte se žrtve ako se opredijelite za Krista. Bit će te sposobni mijenjati ovo bolesno javno mnijenje, bolesno društvo. Mijenjati unoseći zdrav duh jer previše je bezdušnih ljudi. Zato Gospe s apostolima si molila Duha Svetoga, moli danas i s nama da nas taj Duh ispuni i osposobi da istinski budemo uvijek vjerni i prepoznatljivi da smo Kristovi. Amen.

Nadbiskupova propovijed na blagdan Marije Pomoćnice kršćana

Knežija – Zagreb 24. svibnja

Draga braćo misnici,
draga braćo i sestre!

U prvom redu pozdravljam vas oci salezijanci, vas župljane ove župe koji slavite ovu svetkovine Mariju Pomoćnicu kršćana, te vam čestitam ovaj dan; također pozdravljam sve svećenike suslavitelje na ovoj sv. Misi; pozdravljam sestre Marije pomoćnice i čestitam vam današnji dan jer to je dan vaše zajednice; pozdravljam sve bogoslove, ministrante, vas dragi mladi, draga djeco, kao i vas koji više pamтите stariju mladež, pjevače, sve vas u crkvi kao i one koji nas prate putem valova Radija Marije.

Zaista je ovaj Gospin dan, drag dan. U Gospinim litanijama imamo lijepe zazive koji su sadržaj onoga što o Gospi možemo reći. Prvi dio litanija jeste ontološki dio, gdje zapravo slavimo ono što je Bog učinio Mariji pripravlajući je i darujući je nama kao posrednicu svih milosti. U drugom djelu litanija slavimo Mariju po njezinim krepostima, po čemu je ona bila vjerna, upravo kroz te milosti po kojima je odgovorila na Božje povjerenje, a treći dio litanije jeste njezino poslanje u kojem se nalazi i ovaj zaziv Pomoćnica kršćana. To je svetkovina koja je nastala potkraj 19. st., kad su kršćani bili u teškoj krizi, i tada je papa Pio VII uveo ovaj blagdan. I da se proširila ova pobožnost Pomoćnica kršćana moramo istinski zahvaliti don Boscu i njegovim sinovima. Ta pobožnost izvire iz Marijine uloge, ona je zaista pomoćnica.

Mi smo sada imali procesiju ovim gradom, glavnim gradom svih Hrvata, nosili Gospin lik, moleći i pjevajući. Zapravo to je simbolika, mi idemo za Marijom. Kao što smo sada u procesiji išli to simbolizira naš cijeli život. Naš cijeli život je jedan hod za Marijom. Zato je važno danas ne samo da molimo Mariju, nego da učimo od Marije i da je poslušamo. Nema od nas nikoga da ne nosi neke rane, bol, tugu, potrebu. Čovjek nekako u naravnom životu prvo se požali majci. Mama je ona koja smije čuti, i ona će me nekako razumjeti. Dijete kad padne i udari se trči mami, a mama poljubi i dijete se ušuti, prošla bol. Onda ide kao da se ništa nije dogodilo. To je djetinja duša. Svi smo mi na svoj način kr-

hka djeca ove zemlje i trebamo jedno biće kojemu smijemo reći evo tu me boli tu sam ranjen. Zato je i Papa uveo ovu svetkovinu Pomoćnica kršćana upravo jer je tada bila Crkva ranjena, a i danas je. Danas je Crkva izranjena, iznutra i izvana. Koji puta nas zbunjuje što se sve događa, koji puta oni koji su slabi u vjeri klonu. Ostalo mi je divno jedno sjećanje kad sam bio bogoslov. Tada sam susreo jednu baku koja je razgovarala s biskupom. A biskup joj u razgovoru malo žešće odgovara, a ona njemu reče „moj biskupe ti da se na glavu okreneš opet bi ja pored tebe išla Isusu“. E to je to, ne vjerujete vi u nas ljude smrtnike, koji imamo tako prevažnu ulogu, ali smrtni ljudi i slabi. Mi vjerujemo u Isusa Krista i tu je Marijina uloga, ona nas vodi Isusu. Najvažnije je njega naći, njega susresti. Mi ne vjerujemo u neku ideologiju, mi vjerujemo u uskrslog Krista, u osobu. To je naša vjera. Opredijeliti se za Isusa Krista. Čuli ste u današnjem Evanđelju što god vam kaže učinite. To poručuje i nama, učimo od nje. Mi znamo Bogu govoriti, ali ne znamo Boga slušati. Mi smo to naučili. Svi mi znamo da je molitva razgovor s Bogom. I mi mislimo da je razgovor s Bogom da mi Bogu govorimo, što nam treba učiniti. Zapravo, trebali bi naučiti Boga slušati. Ima nešto što nikada ne smije otvrdnuti, a to je sluh srca, da srcem čujem. Da riječ Božja padne u srce i da ga pokrene.

Dok smo išli u procesiji bio je jedan lijep zaziv, posebno za mlade koji proživljavaju svoju kušnju. Salezijanska zajednica ima posebnu karizmu odgoja mladih. Mladi su zapravo na jednoj kušnji, i radi društva, javnog mnijenja, ali i radi obitelji koja je zakazala. Sve nam je važnije od odgoja čovjeka. Važnije je kupiti, pojesti, zbrinuti, obući, a zaboravimo da čovjek ima srce koje treba odgojiti. Nabavit ćemo mi i mobitel i internet, samo neka nas puste na miru. Dijete treba srce. I ono što se srcem prenese to se srca hvata. Očevi i majke, vi ste prvi odgojitelji vjere. Jer obitelj je škola vjere, molitve. Vi možda nećete držati njima vjeronauk, vi što živite to je njima vjeronauk. Dijete čita iz vaših očiju što za vas znači vjera, tko je za vas

Bog, što vam znači nedjelja, misa, riječ Božja, sakramenti. Vi ste prvi propovjednici. Ovo što ja govorim oni će zaboraviti ali to što ti jesi u svojoj kući svaki dan to zrači i to se prenosi spontano srcem. Zato je naša mladež u krizi jer im nismo prenijeli prave vrijednosti. Neću nikada zaboraviti jednu zgodu za božićni blagoslov kad sam došao u kuću djeda i bake. Božić je, a oni plaću. Pitam što je? Kažu mi da im je ovo treći Božić, a nema im djece, a mi smo se tako poželjeli naše unučadi i čuli smo da ne znaju dobro naš jezik govoriti. To je bol. U jednom trenutku djed kaže baba mi smo krivi. Možete misliti kako je baba u tom trenutku reagirala, šta mi krivi. Dok su bili djeca govorili smo im što će vam to jer to ne koristi, pa kad su upisali školu govorili smo upiši onaj smjer više ćeš zaraditi. Učili smo ih kako će živjeti od koristi. Sad smo mi ostarili i njima više ne koristimo. I oni su nas poslušali, mi im ne koristimo i oni su nas odbacili. Često puta ne možemo priznati da smo napravili velike životne pogreške. A ima stvari koje su vrjednije od uživanja. A to je ono u duši kad kažu puna mi je duša. To je nešto što je Bog dao. Isto tako pogriješili smo u odgoju mladih pa sad kukamo kao su otišli krivim putem. Pogledajte vi koji ste učili djecu koliko ste puta rekli neću da moje dijete pati ako sam se ja napatio, kako smo samo krivo govorili. Ma tko je uspio napraviti nešto u životu a da se nije napatio. Ništa se ne može postići bez žrtve. To je ono što ih nismo naučili, da se žrtvuju za život. Zato danas slušajmo Mariju što god vam rekne učinite. A Isus kaže tko hoće za mnom neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Biti Isusov znači biti hrabar nositi križ. To treba učiti mlade. Samo oni koji su hrabri nositi križ ti su sposobni budućnost graditi. Kukavice nikad ništa neće napraviti. Gospe pomoz nam da promijenimo naše krivo mišljenje, to naše shvaćanje, da valja drugačije pristupiti životu. Mladi mi znaju reći da su čuli od starijih da je prije bilo više radosti i pjesme, pa i kad je život bio breme. Zašto nema danas takve radosti. Danas znaju reći dok netko pjeva ili je pijan ili poludio. Onaj koji se nije naučio žrtvovati, taj se ne zna radovati. Zašto nema radosti? Zato jer nema spremnosti iz ljubavi se žrtvovati. Prava ljubav se dokazuje spremnošću na žrtvu. I zato gledamo Gospu na križnom putu stoji uz Isusa. Biti Gospin znači stati uz Isusa na njegovom križnom

putu. Zato želim da nam Marija Pomoćnica isprosi tu hrabru vjeru. Ne da budemo kukavice pred ne znam kakvim javnim mnijenjem. Iz EU poručuju da ne može biti obitelj onako kako ju je Bog stvorio. Mi katolici možemo reći svoje mišljenje. Zašto se bojimo govoriti. Takve mlade treba odgojiti da znaju stati iza svoga mišljenja, iza kršćanskoga nauka i kršćanskoga morala. Stati i ne bojati se života. Marijo Pomoćnice pomoz nam, da ne budemo slabici nego hrabri vjernici.

Ne vjerujemo u priču teška vremena. A kad su bila laka? Uvijek je bilo teško. Zato nemojmo kukati teška vremena, ovo su naša vremena. Mi njih moramo živjeti iz vjere, s pouzdanjem u Boga. I zato poslušajmo Mariju koja nam govori Što god vam kaže učinite. Isusa poslušajmo i ne bojmo se života.

Govori se o raznim krizama, kriza obitelji, kriza morala, kriza zvanja itd. Ekonomska kriza je posljedica krize morala. Egoisti, sebičnjaci ne mogu izgrađivati sretnu budućnost. Samo oni ljudi koji su spremni uzeti križ i ići za Isusom, to su ne sebični ljudi, spremni za žrtvu. Ti su spremni izgrađivati budućnost. Ja sam dijete brojne obitelji pa sam naučio živjeti s drugima i radosno živio. Pitam malog dječaka bili volio imati bracu ili seku. Dječak kaže ne bih zato što bih morao dijeliti svoju sobu s drugima. Takvi će u životu samo na sebe misliti. A to je ga mati naučila. Gospe daj nam herojski majki, nesebični. Neće hrvatski narod uništiti ni jedan neprijatelj, naša propast iz nas dolazi. Narod koji ne njiše kolijevku, on grobova kopa. Zato trebamo imati hrabrih majki koje će imati veliko srce poput Marije, i zagrliti ne samo svoje dijete, nego svu djecu, da sva djeca kad susretnu jednu majku osjete potrebu da su voljeni. Takve nam majke daj. Nedavno sam dobio jednu majicu na poklon na kojoj piše dobro je biti pametan, a pametnije je biti dobar. Danas imamo znanja, a najgore kad imate pametnih lopova. Što više znanja to više lopovluka. Bez dobrote nema nama lijepoga zajedništva. Treba odgojiti srce, srce koje zna voljeti, koje se zna žrtvovati. To nas Gospa uči. Marijo volimo te i želimo te poslušati da Isusa slijedimo i da istinski bude prepoznatljiv i na radnom mjestu, školi, obitelji, tramvaju, ulici, mi smo katolici. Ne bojmo se nego svjedočimo i srcem i dušom ono što jesmo. Svoje volimo a tuđe poštujemo. Zato ne smijete se vratiti kući s

završenom propovjedi, kod kuće je završite. Večeras se pomoli Gospi što da mijenjaš kako bi bilo prepoznatljivo da Isus živi u tvom životu. Moli je tako da je čuješ, kao riječ Božju da tvoj život pođe istinski putem vjere, prepozna-

tljive i čitljive iz tvoga života. Zato Gospe pomozí nam da Duh Sveti kojeg si zajedno s apostolima molila izmoli ga i nama, Duha svjetla i snage za našu svagdašnjicu. Amen.

Nadbiskupova propovijed na svetkovinu Tijelova u katedrali

Sarajevo, 7. lipnja 2012.

Drag braćo misnici, draga braćo i sestre,
Kao i svi vi koji nas pratite preko radio valova Radija Marije.

Ovo je uistinu draga svetkovina koju je Crkva uvela da još jedanput proslavimo otajstvo njegove prisutnosti u Euharistiji, Isusove prisutnosti koju nam je ostavio kao dar. Dar prije svoje muke, smrti i uskrsnuća, a u nju utkao sve što je zaslužio mukom, smrću i uskrsnućem. Znamo da slika u Starom zavjetu ovog otajstva ima mnogo, jedna od tih jest sigurno ono što Euharistija označava pashalno janje i krv pashalnog janjeta na dovracima kuća u egiptskom ropstvu prije oslobođenja. A onda i krv saveza kojom je Stari savez sklopljen kada su krvlju žrtava pošćkropljen narod i time sklopljen savez s Bogom. Ta krv koja se od žrtava uzimala i narod škropila jeste slika one krvi po kojoj smo mi otkupljeni, krvi Kristove na križu.

Ovdje stojim pred prvom toćkom svoga razmišljanja Isusova prisutnost. Sve ono što je on svojom mukom, smrću i uskrsnućem zaslužio na neki naćin sve je sažio u ovo otajstvo Euharistije. To je njegova prisutnost. On je rekao ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta. Zato pozivam da zajednićki razmišljamo oćima vjere. oćima vjere kako je Isus tu svoju ljubav ostavio nama. Ljubio je ćovjeka, za njega je umro, da ga otkupi, oslobodi od zla. ali tu ljubav sażima i ostavlja kao svoju prisutnost u otajstvu Euharistije. Pomalo ljudski gledano koji je to rizik. Znao je da se daje u krhke ljudske ruke, pa i nevjere. Neće znati ni prepoznati ni vrednovati tu darovanu ljubav. Nikoga ne trebamo optużivati, svatko sam sebe moţe optużiti. Koliko puta nismo istinski ni prepoznali ni povjerovali ni radosno istinski zahvaljivali za taj dar. On je ipak ostao. Ostao

jer je htio biti bliz ćovjeku, jer ćovjeka voli. Važno je shvatiti ovo otajstvo, prepoznati da smo voljena bića. Evo toliko smo puta na ruke uzeli taj komadić kruha u kojem je Isus, koji je umro i uskrsnuo koji nas voli. Nama ljudska dimenzija zasjeni to otajstvo. Nismo svjesni koji je to dar. Znamo ako slućajno idemo neko me od duţnosnika ovoga svijeta bilo crkvenih, bilo civilnih. Itekako znamo se unaprijed spremati i vanjştinom i smišljajući što ćemo kazati. Ima li na ovoj zemlji nekoga prećega i većega, doli Krista u ovom otajstvu. Ćesto puta dođemo a nismo ni mislili da idemo k njemu. I što bi rekao sveti Ivan Arški došli smo s njim prićati, a uopće ne znamo što ćemo mu kazati.

Zato želim da prvu stvar u Euharistiji prisutnog Krista probudimo vjeru. Svaki put kad svećenik daje prićest kaţe Tijelo Kristovo. Mi na to odgovaramo, amen. Taj amen je ispovijest naše vjere. znaći tako je, vjerujem da je to Tijelo Kristovo. Sad vidite što taj amen u mom osobnom životu znaći. Drugo zapravo otajstvo u slavljenju Euharistije jeste uprisutnjenje Kristove žrtve, ono što je na križu ućinio, što je sažio u ovo otajstvo svete mise, on se tu prikazuje, upristunjuje. Slaveći zapravo Misu mi postajemo dionici te zasluge. Sjećam se pouka i tumaćenja sv. Mise od blaženog Ivana Merza koji kaţe da se zamisliš pod Golgotom pod kriţem kad si na Misi. Ti si taj Ivan ili Gospa pod kriţem gdje se Isus prikazuje. Znaćilo mi je to puno u mojim koracima pouke rasta u vjeri. Postajem dionik te milosne stvarnosti po kojoj sam otkupljen. Danas slaveći Tijelovo želimo reći hvala ti Isuse zato što si nas otkupio. Hvala ti što imaš povjerenje u mene pa me tako pribliţavaš k sebi, pribliţajući sebe nama, kao što bi rekao sv. Augustin.

Zato moja treća misao je da razmislimo o sje-dinjenju s Kristom. U pričesti mi ga primamo. Razumljivo je da kad za stol sjedamo redovno idemo oprati ruke, ne mogu prljavim rukama blagovati hranu. Tako je nešto i u duhovnom životu. Idem na pričest moram biti svjestan da svoju dušu valja očistiti. Ako nema teškog grijeha moram se znati pokajati, skrušiti, odreći se grijeha. Ako imam grijeh idem na ispovijed, oprati svoju dušu. Primiti Isusa u svoj dom pripravan, s vjerom, ponizno, s ljubavlju. Zato je potrebno da slaveći Tijelovo pogledam svoju vjeru kod primanja pričesti. Mi znamo naša tjelesna snaga obnavlja se od tjelesne hrane i upravo ona hrana koja blagujemo nas tjelesni osposobljava živjeti s tjelesnom energijom. Duhovna hrana gdje blagujemo Krista treba nas oblikovati u njegovom otajstvu ljubavi. Nije nam čudno zato ono što je Isus rekao ostavi dar i idi se pomiri. Ne mogu biti istinski prijatelj s Kristom ako u srcu nosim jed. Primiti Isusa znači biti slobodan u srcu. Slobodan od svega onoga što ne ide zajedno s Isusom. Primiti Isusa znači biti sposoban rasti u njegovoj ljubavi. Živjeti iz vjere, živjeti od njega.

Toliko puta sam spominjao primjer sirotice koja je sjedila i prosila kojoj je jedan mladić kad je išao djevojci uvijek bi joj nešto dao. Jednom zgodom je naišao i nije imao ništa dati, u tom trenutku pogledao je ružu što je nosio djevojci ništa ne rekavši samo joj je pružio ružu. I kad je došao djevojci rekao je oprosti danas ti nisam cvijet donio je r sam ga poklonio jednoj sirotici. Slijedeći nekoliko dana te sirotice nije bilo na tom mjestu da prosi. I kao ju je ponovno mladić vidio upitao je gdje je bila ovih dana? Odgovorila je sinko živjela sam od tvoje ruže, nikad mi u životu nije nitko cvijet poklonio. Živjeti od ruže jedan obični ljudski život. A ima li ljepšeg dara od otajstva kad se nama Isus daruje. Mi ga tako mlako primamo, valjalo bi živjeti od toga dara. Živjeti svoj duhovni život, život odnosa prema ljudima, život odgovornosti prema dužnostima, život nade.

Zato slaveći danas Tijelovo želim u sebi i u vama probuditi i obnoviti tu vjeru, jer u ovoj Godini vjere moramo postati svjesni što smo i tko smo, i od čega živimo. Živimo radosno vjeru od ovog otajstva kojeg slavimo. Amen.

Dr. Mato Zovkić

Svećenik, svjedok i navjestitelj vjere Crkve

Izlaganje na saboru svećenika Vrhbosanske nadbiskupije 18. travnja 2012.

Vrhbosanska nadbiskupija kao partikularna Crkva slavi godinu vjere i time se pripravlja za godinu vjere u sveopćoj Crkvi koju će Papa otvoriti 11. listopada. U dokumentu kojim je to najavio papa između ostalog kaže: „Držim da otvaranje godine vjere prigodom pedesete obljetnice otvaranja II. Vatikanskog sabora može biti povoljna prilika za razumijevanje da dokumenti koje su usvojili koncilski oci, po riječima blaženog Ivana Pavla žne gube vrijednost ni težinu¹. Trebamo ih čitati na odgovarajući način, upoznavati i usvajati kao kvalificirane i normativne tekstove učiteljstva unutar crkvene tradicije“¹. Zato je dobro da se podsjetimo kako smo mi

svećenici najprije vjernici u zajednici vjernika. Biskupi su to zorno izrekli u poglavlju o laicima Konstitucije o Crkvi gdje podsjećaju na vjeroispovijesnu formulu iz Ef 4,5: „Jedan Gospodin, jedna vjera, jedan krst; zajedničko je dostojanstvo udova zbog njihova preporoda u Kristu... svi su pozvani na svetost i po Božjoj su pravednosti zadobili jednaku vjeru“. U tom ozračju *zajedničke vjere svih krštenih na Krista i u Crkvi* biskupi su preuzeli Augustinove riječi: „Dok me straši ono što sam vama, ipak me tješi ono što sam s vama. Jer sam vama biskup, a s vama sam kršćanin. Ono je ime službe, ovo je ime milosti; ono je ime pogibli, a ovo spasenja“ (LG 32,3).

¹ Papa BENEDIKT XVI, „Vrata vjere (Porta fidei), br. 5, hrvatski prijevod u *Vrhbosni* 2012, 1, str. 12.

Vjera u Starom zavjetu kao svjedočenje Božje savezničke blizine

Sastavljači natuknica o vjeri u biblijskim leksikonima upozoravaju da se u hebrejskom koristi više riječi za ovaj pojam kojima je zajedničko pouzdanje u Boga ili oslanjanje na Boga saveznika zato što vjerno drži svoja obećanja, on je sama istina i milosrđe. Najčešće su izvedenice od korijena \aleph ν ν (*alef, mem, nun*) koji u različitim glagolskim oblicima znači „čvrstim držati, podržavati, čvrst biti“, kao pridjev „čvrst, trajan“, kao imenica *žemunah* „pouzdanje, vjera, Božje milosrđe i vjernost“². *Vjera Izraelaca vezana je uz iskustvo oslobođenja iz egipatskog ropstva i sklapanja saveza. Za razliku od poganskih idola koji ne postoje i nemoćni su, Bog Izraelov je darovatelj slobode i pravde, on je pun ljubavi i milosrđa. Dekalog je nazvan dokumentom saveza; on je „svjedočanstvo –edu“ (Izl 25,16) zato što se u njemu Bog predstavlja kao onaj koji je svoj narod izveo iz Egipta a zatim traži da vjernici drže osnovne obveze prema njemu te prema ljudskoj braći i sestrama.*

Iz istog hebrejskog korijena je i imenica *žemeth* koja znači „istina, sigurnost, vjerodostojnost, vjernost“. Tako molitelj iz Psalma 31,6 pouzdano vapi Bogu saveza koji štiti nevoljnike: „U tvoje ruke duh svoj predajem: otkupi me, Jahve, Bože vjerni (*El-'emeth*)“. Ovdje starozavjetni patnik zajedno s prorokom patnikom Jeremijom (Jr 10,10) naziva Boga izbavitelja Bogom vjernosti, povjerava mu svoj životni dah „jer ga on može 'iskupiti' iz carstva smrti (Hoš 13,14) i vlasti neprijatelja (Jt 15,21) kao nekoć Izrael iz Egipta (usp. Pnz 7,8; 9,26; 13,6 idr), u njega se uzda, a ne u one 'koji štiju isprazna ništavila' (=Jona 2,9) tj. u ništavne kumire (Jr 8,19; 1 Kr 16,13). Stoga već sada započinje svoje buduće zahvalno klicanje (usp. Ps 9,1). Zbog toga što je Jahve milostivo i sućutno pogledao na njegovu nevolju, kao i nekoć na bijedu svoga naroda u Egiptu (Iz 4,31), te ga neće, kao što je učinio sa Sionom, 'predati u ruke neprijatelja' (Tuž 2,7)“³. A. Deissler dao je naslov ovom psalmu „Jahve, Bog saveza koji

nas štiti“ čime zorno pokazuje da je u SZ vjera prvenstveno osobno i zajedničko oslanjanje na Boga koji je vjerni saveznik. Prema Lk 23,46 Isus je pred izdahnuće izgovorio ovaj stih psalmskog molitelja s time da je izvornu riječ „Bože“ promijenio u „Oče“ u znak uvjerenja da ni u mucu nije prekinut njegov posebni odnos s Ocem nebeskim. Deissler zaključuje: „U najmanju ruku treba prihvatiti da je Isus volio ovaj psalam kao popratni tekst svoje muke i iz njega izabrao svoje zadnje riječi – koje izgovara s potpunim predanjem“.

Slično je Psalam 46 molitva pouzdanja naroda koji vjeruje da Bog može unositi red u prirodu i klikće:

Bog nam je zaklon i utvrda,
pomoćnik spreman u nevolji.
Stoga, ne bojmo se kad se ljulja zemlja,
kad se bregovi ruše u more (r. 2-3).
Na kraju svake od triju kitica ovog psalma,
koji je izvorno namijenjen bogoštovlju u
jeruzalemskom hramu, molitelji kliču:
S nama je Jahve nad vojskama,
naša je utvrda Bog Jakovljevi (r. 4b, 8 i 12).

„*Jahveh Cebaot* – Bog nad vojskama“ je Bog prisutan u monoteističkom svetištu, najprije u Silu a zatim u Jeruzalemu. U vremenu borbe protiv poganskih agresora Izraelcima je to bio bojni poklik a kasnije je postao vlastito ime Božje (usp. 1 Sam 1,3.11; 4,4; Ps 24,10 i dr)⁴. „S nama je Bog“ podsjeća na Izajino proročanstvo o Emanuelu u kojem je prorok u vrijeme opasnosti od asirske najezde poručivao u ime Božje: „Ako se na me ne oslonite, održat se nećete“ (Iz 7,9b). Budući da je u hebrejskom ovdje hifilski futur glagola *aman* može se također prevesti: „Ako ne budete vjerovali, nećete se održati“⁵. Tumačeći Ps 46 C. Tomić kaže da se vjera može promatrati kao zaklon i kao životni izvor: „Ako je vjera samo zaklon, sredstvo, nešto pridodano izvana, može se zamijeniti s drugim zemaljskim sredstvima naizvan prikladnijima. Ali ako je vjera život, nešto bitno u našem životu, onda je ona nenadomjestiva, i ta vjera nas spašava, daje nam sigurnost da je zaista 'S nama Bog'. Bog

2 Usp. imenicu *emunah* i glagol *aman* u Franciscus ZORELL, *Lexicon hebraicum et aramaicum Veteris Testamenti*, Romae 1968, 62-64. Joseph F. WIMMER, „Faith – Old Testament“, *The Collegeville Pastoral Dictionary of Biblical Theology*, edited by Carroll Stuhlmueller 1996, 294-297.

3 Alfons DEISSLER, *Psalmi*, Zagreb 2009, 105.

4 Usp. komentar Ps 46, Celestin TOMIĆ, *Psalmi*, Zagreb 1986, 149-152.

5 Tako prevodi TOB, usp. *Stari zavjet s uvodima i bilješkama Ekumenskog prijevoda Biblije*, Zagreb 2011, 1512, bilj. h)

nam dostaje, Bog sam, i samo Bog je najveće blago i najsigurnija obrana u našem životu, što nam ulijeva mir, radost, blaženstvo“⁶.

Prorok Habakuk djelovao je vjerojatno u vrijeme babilonskog kralja Nabukodonozora i judejskog kralja Jojakima nakon bitke kod Megida god. 609. pr. Kr. u kojoj je pao kralj Jošija te je doživio babilonsko osvajanje Jeruzalema god. 598. i odvođenje mladog kralja Jojakima u sužanjstvo. S preostalim i ustrašenim sunarodnjacima prorok je jadikovao Bogu: „Prečiste su tvoje oči da bi zloću gledale. Ti ne možeš motriti tlačenja. Zašto gledaš vjerolomce, šutiš kad zlikovac ništi pravednijeg od sebe?“ (Hoš 1,13). U jednom viđenju Bog mu je odgovorio: „Gle: propada onaj čija duša nije pravedna, a pravednik moj živi od svoje vjere“ (Hoš 2,4). Ovdje je za „vjeru“ upotrijebljena hebrejska imenica *'emunah*. „Duša“ je cijeli čovjek, a „nepravda“ su otimačine i socijalna ugnjetavanja nad koje prorok u nastavku zaziva prokletstvo. „Bog u viđenju potvrđuje proroku da je on ipak prisutan u svijetu, da motri što se događa, da će doći čak ako se proroku i čini da je to presporo. Poruka koja proizlazi odatle glasi: Potrebno je da prorok ima strpljenja. Drugi stupanj odgovora izražen je u obliku dubokoga teološkog načela: 'propada onaj čija duša nije pravedna, a pravednik (*sadiq*) živi od svoje vjere (*'imūnāh*)' (2,4). Gospodin ponovno upozorava i proroka i narod da je rješenje moguće pronaći samo u vjeri. Ovdje je paraleliziran nepravednik s propašću, a pravednik sa životom. Samo oko vjere može vidjeti skriveno Božje djelovanje na zemlji i vidjeti da skriveni Bog i nije tako skriven kako se na površini života moglo činiti“⁷.

Ako je vjera osobno i zajedničko oslanjanje na Boga vjernog i milosrdnog saveznika, onda su vjernici dužni svjedočiti da je Bog pouzdani „štit i pomoćnik“ ljudi (Ps 115,9-11). Oni to čine u psalamskom veličanju Boga pomoćnika:

„Blago onome kome je pomoćnik Bog Jakovljevi,
kome je ufanje u Jahvi Bogu njegovu,
koji stvori nebo i zemlju,
i more i sve što je u njima;
koji ostaje vjeran (*žemeth*) dovijeka,
potlačenima vraća pravicu,
a gladnima kruha daje“ (Ps 146,5-7).

Proroci su posebno zvali na obraćenje kao povratak Bogu savezniku te na svjedočenje Božjeg djelovanja u povijesti Izraela i svijeta. Deuteriozaija, pri nastojanju da svoje sunarodnjake u babilonskom sužanjstvu uvjeri u Božju brigu za njih, slikovito prikazuje parnicu između Jahve i poganskih kumira:

⁹Neka se saberu sva plemena (*goim*)
i neka se skupe svi narodi.

Tko je od njih prorekao
i davno navijestio?

Nek' dovedu svjedoke da se opravdaju,
neka se čuje da se može reći:

'Istina je!'

¹⁰Jer vi ste mi svjedoci, riječ je Jahvina
i moje sluge koje sam izabrao,
da biste znali i vjerovali (*thaaminū*,
hifilski perf. od *aman*)
i uvidjeli da sam to ja (*ki ani hū*).

Prije mene nijedan bog nije bio načinjen
i neće poslije mene biti.

¹¹Ja, ja sam Jahve,
osim mene nema spasitelja.

¹²Ja sam prorekao, spasio i navijestio
i nema među vama tuđinca!

Vi ste mi svjedoci, riječ je Jahvina,
A ja sam Bog ¹³od vječnosti -
Ja jesam (*'ani hū*)!

I nitko iz ruke moje ne izbavlja;

Što učinim, tko izmijeniti može? (Iz 43,9-13).

Za razliku od svjedoka ništavih kumira, Izrael je i u sužanjstvu svjedok Božjih zahvata u vlastitoj povijesti a time i u svijetu. „Vi ste mi svjedoci“ je poziv na obnovu svjedočkog življenja i vjerovanja. U r. 12. „nema među vama tuđinca“ znači: tuđi bogovi nisu vam pomogli niti to mogu učiniti. Dok kumiri ne postoje, Bog jest od vječnosti, jest tu, pomaže i stalo mu je do ljudi. „Radi se o svjedočanstvu sućeljavanja sa samim sobom koje se stoga ostvaruje u svijesti naroda. I u najzagonetnijim preokretima povijesti svijest da su u Gospodinovim rukama razvija snažnu nadu koja je nužna na putovanju u slobodu i vodi čovjeka u ponovno otkriće Boga koji spašava“⁸. U jednoj od prorokovih propovijedi Bog se predstavlja kao prvi i posljednji te ističe da nema Boga osim njega; nitko ne može otkriti što se zbilom niti navijestiti što će doći i zato se sužnji

6 Celestin TOMIĆ, *Psalmi*, 152.

7 Božo LUJIĆ, *Starozavjenti proroci. II. prerađeno i prošireno izdanje*, Zagreb 2010, 245.

8 Giovanni ODASSO, „Isaia“, *La Bibbia Piemme*, Casale Monferrato (AL) 1995, 1757.

ne trebaju plašiti (Iz 44,6-8). U tom kontekstu Bog ponovo zove svoj narod na svjedočenje:

Vi ste mi svjedoci: ima li Boga osim mene?

Ima li Stijene? Ja ne znam (Iz 44,8cd).

Ovo je nova parnica u kojoj je Jahve suprotstavljen poganskim idolima (usp. 41,1-5.21-28; 43,8-15). Vjernici su pozvani da se oslone na Boga kao životnu stijenu te da mu budu svjedoci pred ljudima drugih uvjerenja. Iz ovog pregleda nekih psalamskih i proročkih tekstova vidimo da je vjera oslanjanje na Boga kao životnu stijenu te da ona traži svjedočku vjernost Bogu savezniku u svagdanjem životu pojedinca i zajednice.

Apostoli i Pavao svjedoci Krista među Židovima i poganima

U izvještaju o ustanovi Dvanaestorice drugo evanđelje sadrži: „Uziđe (Isus) na goru i pozove koje sam htjede. I dođoše k njemu. I ustanovi dvanaesticu da budu s njime i da ih šalje propovijedati“ (Mk 3,13-14). Za razliku od ondašnjih rabina koji su dopuštali da im se za učenike prijave koji žele, Marko ističe da je inicijativa potekla od Isusa. Od onih koji su već neko vrijeme išli za njim odabrao je jedanaest Galilejaca i Judu Iškariotskoga koji je bio Judejac. Oni trebaju najprije biti uz Isusa da bi mu kasnije pomagali u uprisutnjivanju kraljevstva Božjega (Mk 6,7.12-13) a nakon uskrsnuća proslavljeni Krist ih šalje da propovijedaju evanđelje svemu stvorenju (Mk 16,15)⁹.

Osobito je u trećem evanđelju učeništvo predstavljeno kao životni hod za Isusom. Dok Isus putuje prema Jeruzalemu gdje će izvršiti svoje mesijansko poslanje, učenici su s njime te dijele njegovu sudbinu, uključujući i uskraćivanje gostoprimstva u samarijanskom selu upravo zato što su na putovanju u Jeruzalem (Lk 9,51-56). Radi grčkog mentaliteta Lukinih povijesnih čitatelja, kojima je teško padao starozavjetni motiv o Sluzi Patniku, uskrsli Isus „otvara pamet“ apostolima „da razumiju Pisma“, zatim određuje da u njegovo ime propovijedaju obraćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima te dodaje: „Vi ste tome svjedoci“ (Lk

24,44-48; usp. Dj 1,8)¹⁰. To je razlog da Petar pri izboru Judina nasljednika postavlja dva uvjeta: to može biti netko tko je prošao događaje Isusova javnog života od krštenja na Jordanu do smrti u Jeruzalemu, a zatim da ga je vidio uskrsnuloga (Dj 1,21-22). Ulogu apostola kao svjedoka Isusovih Petar je posebno naglasio u Kornelijevoj kući, kada je otvarao vrata *Isusova pokreta* obraćenicima s poganstva: „Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlju judejskoj i Jeruzalemu. I njega smakoše, objesivši ga na drvo! Bog ga uskrisi treći dan i dade da se očituje – ne svemu narodu, nego svjedocima od Boga predodređenima – nama koji smo s njime zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih. On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih“ (Dj 10,39-42). Oni koji su učenički išli za Isusom i vidjeli ga uskrsnuloga svjedoče Židovima i poganima da se po njemu mogu spasiti ako povjeruju i dadnu se krstiti (Dj 2,40-41). Proslavljeni Krist je u tom smislu Začetnik i Spasitelj (Dj 5,31-32). Pavao u svom govoru pred Židovima Antiohije pizidijske kaže da se uskrsli Krist „ukazivao onima koji su s njime uzašli iz Galileje u Jeruzalem. Oni su sada njegovi svjedoci pred narodom“ (Dj 13,30-31).

Krštenom Židovu Ananiji u Damasku uskrsli Krist naređuje da među njegove sljedbenike primi Taržanina Pavla jer on ima ponijeti Kristovo ime među poganske narode i kraljeve (Dj 9,13-15). Pavao je kasnije po gradovima Grčke „svjedočio Židovima da je Isus Krist“ (Dj 18,5). On je sam u govoru pred efeškim starješinama u Miletu svoje djelovanje predstavio kao pozivanje pogana i Židova „na obraćenje k Bogu i vjerovanje u Gospodina našega Isusa“. Osjećao se pozvanim „svjedočiti za evanđelje Božje milosti“ (Dj 20,21.24). U obrambenom govoru na hramskim stubama u Jeruzalemu, Pavao tumači kako mu se ukazao uskrsli Krist te ga poslao da „pred svima ljudima bude svjedok onoga što je vidio i čuo“ (Dj 22,15.18). Nakon uhićenja u Jeruzalemu, Pavlu se u vojarni ukazao Gospodin te ga osokolio: „Hrabro samo! Jer kao što si svjedočio u Jeruzalemu tako treba da i u Rimu posvjedočiš!“ (Dj 23,11). Kad je pod vojnom pratnjom

9 Usp. Klemens STOCK, *Boten aus dem Mit-ihm-Sein. Das Verhältnis zwischen Jesus und den Zwölf nach Markus*, Rom 1975.

10 Za Lukino poimanje učeništva i svjedočenja, usp. Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (I-IX)*, New York 1981, 241-243.

stigao u Rimu te u iznajmljeni stan pozvao na susret tamošnje starješine Židova „izlagao im je i svjedočio o kraljevstvu Božjem te ih od jutra do večeri iz Mojsijeva Zakona uvjeravao o Isusu“ (Dj 28.13).

U autobiografskom dijelu Poslanice Galaćanima Pavao je obrazložio obraćenicima s poganstva zašto je od progonitelja Isusovih sljedbenika postao propovjednik evanđelja te na kraju ponosno uskliknuo: „Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist. A što sada živim u tijelu, u vjeri živim u Sina Božjega koji me ljubio i predao samoga sebe za mene“ (Gal 2,20; usp. Ef 5,2). U Prvoj Korinćanima, vjeru u Kristovo uskrsnuće Pavao izlaže kao srž evanđelja koje složno propovijedaju Dvanaestorica i on sa svojim suradnicima (1 Kor 1,1-11):

³Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umrije za grijeha naše po Pismima; ⁴bi pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ⁵ukaza se Kefi, zatim Dvanaestorici...⁸Najposlije, kao nedonoščetu, ukaz se i meni...¹¹Ili dakle ja ili oni: tako propovijedamo, tako vjerujete.

Ovo je tzv. kerigmatska formula prve Crkve koju su propovijedali apostoli i njihovi suradnici te prihvaćali svi koji su se krštenjem i vjeron pridruživali Gospodinu Isusu i Crkvi. To se izvrsno vidi iz zgrade o nastanku kršćanske zajednice u Antiohiji, sastavljene od većine obraćenih pogana: „Kad stigoše u Antiohiju, propovijedali su i Grcima navješćujući evanđelje: Gospodina, Isusa (*euangelizómeno*i ton Kyrion Iēsoun). Ruka Gospodnja bijaše s njima te velik broj ljudi povjerova i obrati se Gospodinu... U Antiohiji se učenici najprije prozvaše kršćanima“ (Dj 11,19-26). Isusove sljedbenike Luka, između ostaloga, naziva učenicima, braćom, ali i vjernicima (zapravo particip aorista *pisteusantes* znači „oni koji su otpočeli vjerovati“; takve prema Iv 20,29 uskrsli Krist proglašava blaženima)¹¹. Evanđelje je radosna vijest o Kristovoj smrti i uskrsnuću u prilog svima ljudima:

„Pavao jednostavno ponavlja osnovnu kršćansku *kerigmu*, 'navještaj' koja se konačno razvila u evanđeosku tradiciju te nam dala četiri kanonska evanđelja. U r. 3b-5a prenosi formulu, dio te prvotne tradicije koji je i on primio. Kao što će iznijeti, uskrsnuće mrtvih temelji se na uskrsnuću Krista koje naviješta kerigmatska predaja. Navodeći kerigmu, Pavao je svjestan pravog kontinuiteta između njegova propovijedanja i prvotnog navještaja jeruzalemske zajednice u vezi s glavnim događajima koji su dozvali u život kršćansku Crkvu“¹². Za ukazanje uskrslog Krista Kefi, Dvanaestorici, Jakovu i sebi Pavao upotrebljava isti grčki izraz *ōphthē* (aorist medijalno-pasivni od *horao* - „prouzroči da bude viđen“) koji nagoviješta istinski doživljaj, ne samo pobožnu zamisao. Po tom viđenju, koje uključuje i poslanje, Pavao je jednak ostalim navjestiteljima evanđelja, s time da se prvenstveno osjećao poslanim poganskim narodima (usp. Rim 1,5-6.13-14; 15,27-29)¹³. Kršćane poganskog podrijetla, koji su sa stoičkim filozofima tijelo smatrali zatvorom ljudskog duha i zato teško prihvaćali vjeru o Kristovu tjelesnom oživljavanju, Pavao podsjeća da je „primio“ evanđelje o Kristovu uskrsnuću te očekuje da i korintski kršćenici „prime“ cjelovito evanđelje. Postoji samo jedno evanđelje (usp. Gal 1,6; Fil 1,15-18)¹⁴.

Papa Benedikt XVI. kaže: „Postoji duboko jedinstvo između čina kojim vjerujemo i sadržaja uz koji pristajemo. Apostol Pavao dopušta ući u ovu stvarnost kada kaže: žDoista, srcem vjerovati opravdava a ustima ispovijedati spasava“ (Rim 10,10). Srce pokazuje da je prvi čin kojim se dolazi k vjeri dar Božji i čin milosti koja djeluje i preobražava osobu sve do njezine nutrine“¹⁵. U Rim 10,5-13 Pavao izjednačava vjeru kao osobni pristanak uz Gospodina Isusa i kao događaj njegova uskrsenja: „Tako je priznavanje Krista kao Gospodina i vjerovanje u njega kao uskrslog Gospodina jedna te ista stvar“¹⁶.

- 11 Usp. poglavlje „Kršćani kao obraćeni Gospodinu (Dj 9,32-35; 11,19-26)“, Mato ZOVKIĆ, *Isus u Evanđelju po Luki*, Sarajevo 2002, 369-396.
- 12 Joseph A. FITZMYER, *First Corinthians*, The Anchor Bible 2008, 541.
- 13 Usp. Beverly R. GAVENTA, „To Preach the Gospel: Romans 1,15 and the Purpose of Romans“, Ugo SCHNELLE (ed), *The Letter to the Romans*, Leuven 2009, 179-195.
- 14 Usp. komentar 1 Kor 1-15, Raymond F. COLLINS, *First Corinthians*, Colligeville, Minnesota 1999, 528-540.
- 15 *Porta fidei*, 10 (Vrhbosna 2012, str. 14).
- 16 Joseph A. FITZMYER, *Romans*, The Anchor Bible 1993, 588.

Odgovitelji pojedinaca i zajednice u vjeri – prema Saboru

O vjeri Crkve govori konstitucija *Lumen gentium* br. 12: „Sveti Božji narod ima udjela i u Kristovoj proročkoj službi time što o njemu širi živo svjedočanstvo osobito životom vjere i ljubavi te prinosi Bogu žrtvu hvale, plod usana koje ispovijedaju njegovo Ime (usp. Heb 13,15). Sveukupnost vjernika, koji imaju pomazanje od Svetoga (usp. 1 Iv 2,20 i 27), ne može se u vjerovanju prevariti, a to svoje osobito svojstvo očituje nadnaravnim osjećajem vjere svega naroda, kad žod biskupa do posljednjih vjernika laikâ pokazuje svoje opće slaganje u stvarima vjere i ćudoređa. Naime, tim osjećajem vjere, koji pobuđuje i podržava Duh istine, Božji narod pod vodstvom svetoga učiteljstva, koje vjerno slijedi, prima ne više ljudsku riječ nego uistinu Božju (usp. 1 Sol 2,13), nepokolebljivo prianja uz vjeru jednom predanu svetima (Jd 3) te pravilnim sudom dublje prodiro u nju i u život je potpunije primjenjuje“. Ovdje Sabor ističe karizmu nezabludivosti u vjerovanju kod cijele crkvene zajednice kao odgovor i pratnju karizmi crkvenog učiteljstva u vjerskom naučavanju. „Sensus fidei – osjećaj vjere“ je unutarne mjerilo pod vodstvom Duha Svetoga koji ne dopušta da sva crkvena zajednica drži nešto Božjom objavom što to ne bi bilo ili da odbacuje nešto što jest objava. U dogmatskom pojmu osjećaja vjere susreću se dva vida: fides qua creditur - vjera kao osobni pristanak i fides quae creditur - vjera kao sadržaj, vjerske istine.

Vjera Crkve, u koju smo kršteni kao malena djeca i koju osobnom opcijom kasnije prihvaćamo, hrani se riječju Božjom i sakramentima, a svećenici služe kod stola Riječi Gospodnje u vjeronauku, propovijedanju i liturgijskim slavljima. Sabor uči da je prvenstveni zadatak prezbitera kao suradnika biskupa propovijedanje evanđelja kojim se Božji narod *utemeljuje i uvećava* (PO 4,1). „Spasonosnom se riječju naime pobuđuje vjera u srcu onih koji ne vjeruju, a hrani se u srcu onih koji vjeruju. Po toj vjeri započinje i raste zajednica vjernikâ, u skladu s onom Apostolovom: ‘Vjera je iz slušanja, slušanje pak po riječi Božjoj’ (Rim 10,17). Prezbiteri su dakle dužni svima ljudima dijeliti istinu evanđelja koju u Gospodinu uživaju“ (*Ibidem*). Uživati u Gospodinu istinu evanđelja znači osobno pristajati uz Gospodina Isusa,

poznavati njegova djela i riječi te život svoj i drugih ljudi procjenjivati u duhu svega što je Gospodin Isus činio i govorio. Sabor nastavlja da se ovo odvija u kršćanskoj katehezi, u tumačenju crkvenog nauka, u obrađivanju vremenitih pitanja u svjetlu Kristovu te u pozivanju na obraćenje i svetost. Propovijedanje je potrebno „za samo podjeljivanje sakramenata; to su naime sakramenti vjere koja se iz riječi rađa i njome se hrani (*sacramenta fidei, quae de verbo nascitur et nutritur*)“.

Kako sve djelovanje Crkve vodi prema euharistiji i iz nje teče, „euharistija se pokazuje kao izvor i vrhunac cjelokupne evangelizacije... Euharistijski je, dakle, sastanak središte cjelokupne zajednice vjernika kojoj predsjedja prezbiter (*praeest* – predvodi, ne žpredslavi)“ (PO 5,1-2). PO 6 iznosi smjernice svećenicima kao odgoviteljima Božjega naroda:

„Svećenicima kao odgoviteljima u vjeri (in fide educatores) pripada da se sami ili po drugima skrbe kako bi pojedini vjernici u Duhu Svetom bili dovedeni do toga da oblikuju svoj vlastiti poziv prema evanđelju, za iskrenu i djelotvornu ljubav i za slobodu kojom nas je Krist oslobodio. Mala će korist biti od ceremonija, makar i lijepih, ili od udruga, pa bile one i cvatuće, ne bude li sve to služilo odgajanju ljudi da postignu kršćansku zrelost“ (PO 6,2). Na odgoj u vjeri spada također osposobljavanje vjernika da žive prema zakonu ljubavi i „vrše svoje dužnosti u ljudskoj zajednici“. Tu također spadaju: siromasi, mladi, vjernici u braku i obitelji, redovnice, bolesnici i umirući. Odgoj za duh crkvenog zajedništva treba obuhvaćati mjesnu i sveopću Crkvu. Međutim, „ne može se graditi nikakva kršćanska zajednica, ako nema svoj korijen i stožer u slavlju presvete euharistije; od nje, dakle mora započeti svaki odgoj za duh zajedništva. Da bi to slavlje bilo iskreno i potpuno, mora voditi kako k različitim djelima ljubavi i uzajamnog pomaganja tako i k misionarskoj djelatnosti i k raznim oblicima kršćanskog svjedočenja“ (PO 6,6).

Zaključak

Godinom vjere u Vrhbosanskoj nadbiskupiji mi prezbiteri pripravljamo se na godinu vjere u sveopćoj Crkvi povodom pedesete obljetnice početka Drugog vatikanskog sabora. Dobro je da u ovoj godini sebi posvijestimo

ulogu svećenika kao sabiratelja i odgojitelja vjerničke zajednice. Kao svjedoci i navjestitelji vjere Crkve trebamo *s poštovanjem slušati svoje vjernike i druge ljude* da bismo upoznali njihovo duhovno stanje i probleme. S današnjim misionarima otkrivamo da „Isusovo evanđelje biva univerzalnije naviještano kad počnemo stavom slušanja i dubokog poštovanja nego kada prebrzo pristupimo govorenju“¹⁷. Pastir je onaj tko ima vremena za svoje vjernike i dr-

uge ljude. Također bi dobro bilo da ponovo čitamo ključne dokumente Sabora, osobito *Presbyterorum ordinis* i *Gaudium et spes*, jer tako pokazujemo da nas vjera Crkve veže s našim vjernicima, ali i sa svima ljudima našega vremena (usp. PO 9 i GS 3). Tko god od nas slavi nedjeljom misu s narodom, obavlja veličanstvenu službu svjedoka i navjestitelja vjere Crkve.

Izlaganje kardinala Puljića u Dječjoj ambasadi u Međašima

Nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić sudjelovao je, 31. ožujka u Međašima kod Bijeljine na Prvom međunarodnom skupu koji je organizirala Dječja ambasada na temu: „Djeca u svetim knjigama i državnim zakonima“. Tom prigodom izrekao je prigodno izlaganje pod naslovom: „Vjerničko pomaganje djeci da radosno žive, uče I razvijaju se“:

Rado se odazivam pozivu organizatora da u ovoj svečanoj prigodi iznesem pregled gledanja na djecu te pomaganja da se razvijaju u zrele osobe u skladu s Božjim uputama prema svetim knjigama židovstva, kršćanstva i islama. U svojim pastirskim nastupima redovno govorim o dužnosti roditelja, nastavnika i odgajatelja da djecu s ljubavlju prihvaćaju te ih spremaju za odgovorno življenje. Pri tome sam ponosan na vlastito odrastanje u brojnoj radničkoj obitelji i zahvalan svima koji su godinama u mene „ulagali“ da bih bio ovo što danas jesam.

1. U izvještaju Knjige postanka o stvaranju prvog ljudskog para sveti pisac ističe da je Bog blagoslovio njihovu međusobnu privlačnost i ljubav te im odredio da rađanjem vlastite djece povećavaju broj muškaraca i žena koji su slika Božja (Post 1,28). Brojna obitelj u vremenu biblijskog Izraela smatrana je Božjim blagoslovom (Ps 127,3-5). Novorođeno dijete bilo je oprano vodom, izribano solju radi uvjerenja da sol jača novorođenče i povijeno (Ez 16,4). Otac je stavljao na svoja koljena novorođenče

u znak da ga priznaje za svoje, da će ga štiti i odgajati (Job 3,12). Babice su u ono doba bile rijetkost, porodilišta nisu postojala. Nije bilo ni javnih škola pa su djeca od roditelja učila sve što će im trebati u kasnijem životu – dječaci od očeva i muških rođaka, djevojčice od majki i ženskih rođakinja.

Kako su brojni roditelji stradavali od bolesti, prirodnih nepogoda i ratova, u biblijska vremena bilo je puno siročadi. Zato u zakonodavnim tekstovima Staroga zavjeta Bog najstrože zabranjuje zlostavljanje sirota: „Ne cvilite udovice i siročeta! Ako ih uciviliš i oni zavape k meni, sigurno ću njihove vapaje uslišiti“ (Izl 22,22). Bog se predstavlja kao gospodar nad svima koji daje pravdu siroti i udovici (Pnz 10,17-18). On traži da se sirotama osigura prehrana (Pnz 14,29; 16,11.14). Nadahnuti mudrac savjetuje religioznom Izraelcu da sirotama bude kao otac te da ne prezire jauk siročeta (Sir 4,10; 35,14).

Posebno su se proroci u Božje ime zauzimali za siročad i udovice. Tako jedan od njih ispovijeda da sirota kod Boga nalazi milost (Hoš 14,4). Izaija potiče vjernike u Jeruzalemu da ugnjetenom pritječu u pomoć, siroti pomažu do pravde i da se zauzimaju za udovice (Iz 1,17). Jeremija u Božje ime predbacuje svojim sunarodnjacima bezakonja, posebno što „ne brane prava sirote na sreću, ne mare za pravo sirotinje“ (Jr 5,28). On napada formalističko

17 Mary FROHLICH, „Witness – Pastoral-liturgical Tradition“, The Collegeville Pastoral Dictionary of Biblical Theology, 1087-1090, citat str. 1089.

obavljanje vjerskih obreda te traži pravedno postupanje prema bližnjima, posebno suzdržavanje od nasilja nad sirotama i udovicama kao iskaz prave pobožnosti (Jr 7,6). Ezekiel kao jedan od Židova deportiranih u Babiloniju 598. prije Krista predbacuje preostalim stanovnicima Jeruzalema što ne poštuju roditelje, tlače došljake te zlostavljaju siročad i udovice (Ez 22,7). Molitelji psalama zanosno kliču Bogu koji boravi u jeruzalemskom hramu: „Otac sirotâ, branitelj udovicâ, Bog je u svom svetom šatoru!“ (Ps 68,6).

2. Središnji lik Novoga zavjeta kao zbirke spisa za kršćane svih konfesija je Isus Nazarećanin kao sin Djevice Marije i utjelovljeni Sin Božji. Ušao je u ljudsku zajednicu kao dijete jedne obitelji te u odrastanju i spremanju za vlastito poslanje ovisio od Josipa i Marije. Već kao novorođenčetu prijetila mu je nasilna smrt od strane sumnjičavog kralja Heroda koji je nemilosrdno istrebljivao moguće takmace. Josip i Marija zaštitili su ga bijegom u Egipat a kad je Herodovom smrću prošla opasnost, vratili su se u svoje mjesto Nazaret u Svetoj zemlji (Mt 2,13-23). Tokom Isusova mesijanskog djelovanja, Marko je u svom evanđelju zabilježio zgodu kada su roditelji donosili malu djecu da ih se dotakne, uvjereni da bi to moglo pomoći zdravlju djece. Apostoli su podlegli mišljenju ondašnjih teologa da djeca prije navršene dvanaeste godine nisu sposobna činiti nešto vjerski zaslužno pa su pokušali otjerati takve roditelje. „Opazivši to, Isus se ozolvolji i reče im: 'Pustite dječicu neka dolaze k meni; ne priječite im jer takvih je kraljevstvo Božje. Zaista, kažem vam, tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne, u nj neće ući'“ (Mk 10,14-15). Ovim je Isus pokazao da su djeca važna te da im odrasli trebaju poklanjati punu pozornost. Drugom zgodom skromnost djece i njihovu svijest da ne mogu bez pomoći

odraslih Isus je stavio za uzor odraslima te dodao: „Tko primi jedno ovakvo dijete u moje ime, mene prima“ (Mt 18,5). On se poistovjećuje s potrebama i pravima djece. To je nadahnulo brojne redovnike i redovnice kroz povijest Crkve da su otvarali škole za siromašnu djecu u vremenu kada država još nije mogla to omogućiti djeci svih svojih građana. Tako su nastajala i sirotišta te dječji vrtići, a i danas djeluju brojne organizacije za pomoć djeci. Bez obzira na vjeru ili nevjeru muškaraca i žena koji djeluju u takvim ustanovama, oni obavljaju plemenitu zadaću koju će Bog nagraditi.

Sveti Pavao tražio je od kršćanskih roditelja da svoju djecu odgajaju prema ondašnjim društvenim normama, ali da ne zaborave ljudsko i vjerničko dostojanstvo malenih. Zato je izričito zatražio da očevi ne ogorčuju svoju djecu (Kol 3,21; Ef 6,4), za razliku od ondašnjih poganskih očeva koji su znali svoju djecu okrutno kažnjavati. Pavao izričito traži od roditelja vjernika: „Odgajajte ih stegom i urazumljivanjem Gospodnjim!“ „Stega“ je školski program vježbanja djece u vještinama koje će im trebati a „urazumljivanje“ je svestrana naobrazba, dakako prema mogućnosti roditelja i države. Pri tome roditelji i učitelji trebaju poštivati dostojanstvo djece i mladih u skladu s Božjom voljom.

Prema židovstvu, kršćanstvu i islamu djeca imaju svoje temeljno dostojanstvo koje im dariva Bog kada ih preko njihovih roditelja poziva na gozbu života. Tko pomaže djeci da radosno žive, uče i razvijaju se - vrši svoju ljudsku i vjerničku dužnost. Ovom zgodom želim izraziti pohvalu i poštovanje pojedincima i institucijama u Bosni i Hercegovini koje djecu liječe, zbrinjavaju te odgajaju za odgovorne članove obitelji i društva. Neka Bog blagoslovi njihovo plemenito zalaganje!

FRANJEVAČKA LJETNJA ŠKOLA DUHOVNOSTI
8-14/07/2012.
Aleja Bosne Srebrene 111
S a r a j e v o

Franjevačka teologija u Sarajevu organizira program trajne formacije za članove/ice franjevačke obitelji iz BiH i Hrvatske, kao i za sve zainteresirane koji žele upoznati duhovno, etičko i kulturno bogatstvo franjevačke kazime.

Cilj ovog programa je otkrivati izvorno iskustvo Boga, čovjeka, kao i svega stvorenog u životu i djelu Asiških svetaca Franje i Klare na temelju studija *Franjevačkih izvora*, najvažnijih dokumenata iz XIII. i XIV. st.

Posjet sv. Franje sultanu Maliku al-Kâmilu usred križarskog rata 1219. g. u Damietti (Egipat) paradigma je franjevačkog dijaloga u otvorenosti prema drugom i drugačijem. Franjino i Klarino čovjekoljublje nastavlja živjeti u osamstoljetnom sveopćem bratstvu i sestinstvu njihovih sljedbenika/ica, utirući put miru i u naše nemirno vrijeme. Na ovim temeljima miroljubivog suživota mi želimo danas graditi mostove i nadilaziti razdiobe koje opterećuju naše društvo na osnovu razlika vjerskih, nacionalnih, rasnih, rodnih...

U tu svrhu kroz ovaj program nudimo integracijski studij iz franjevačke povijesti, franjevačkih izvora, franjevačke filozofije i teologije, te franjevačke duhovnosti, kao i praktične vježbe - radionice i posjete raličitim vjerskim institucijama.

Studijski dio:

1. *Povijest franjevačkog pokreta, Povijest franjevaštva u Hrvata* – dr. fra Marko Karamatić
2. *Spisi sv. Franje i sv. Klare, Franjevačka hagiografija, Prva svjedočanstva o sv. Franji i sv. Klari* – mr. fra Pero Vrebac
3. *Franjevačka filozofska i teološka škola, Franjevaštvo u našem vremenu* – dr. fra Mile Babić
4. *Bitni elementi redovnočke duhovnosti, Temeljne značajke franjevačke duhovnosti, Ekumenski i međureligijski dijalog u franjevačkoj tradiciji* – dr. fra Marinko Pejić

Radionice:

1. Rad s tekstovima Franjevačkih izvora
2. Dijeljenje vlastitih iskustava
- 3.

Posjete:

1. Najstarijim franjevačkim samostanima
2. Židovskoj sinagogi
3. Islamskom teološkom fakultetu
4. Gazi Husrev - begovoj džamiji
5. Pravoslavnoj katedrali

Pozivamo sve koji su zainteresirani: bogoslove, studente/ice, članove/ice FSR-a i FRAM-e, kapelane, župnike, gvardijane, časne sestre, kao i ostale intelektualce različite vjere i narodnosti da zajedno otkrivamo vrijednosti drugih i drugačijih od nas i gradimo ozračje uzajamnog povjerenja kao nužne pretpostavke za miroljubivi suživot.

Smještaj i hrana su osigurani za sve sudionike/ce na Franjevačjk teologiji. Cijena za svećenike je 200 KM (100 €), a za bogoslove, časne sestre i civile 150 KM (75 €).

Prijave slati na adresu: fra Pero Vrebac perovrebac@yahoo.com Mob. 063 294 853

Kardinal Puljić dobio priznanje za razvoj tolerancije i kulture Međureligijskog dijaloga

Dodijeljena priznanja Europskog pokreta u Bosni i Hercegovini

U četvrtak, 10. svibnja Europski pokret u BiH, povodom obilježavanja Dana Europe uručio je priznanja kardinalu Vinku Puljiću, nadbiskupu metropolitu vrhbosanskom, veleposlanici Njemačke u BiH Ulrike Mariji Knotz i veleposlaniku Slovačke u BiH Miroslavu Mojžiti.

Kardinal Puljić je dobio priznanje za razvoj tolerancije i kulture međureligijskog dijaloga, veleposlanica Knotz je dobila plaketu Europski prijatelj BiH, a veleposlanik Mojžita je dobio Orden Europskog pokreta u BiH za iskazano prijateljstvo i promociju BiH u Europi.

Nakon što mu je uručena nagrada, kardinal Puljić je kazao kako ga ona neće promijeniti, ali da će ga potaknuti da i dalje radi na razvijanju dijaloga među pripadnicima različitih vjera, kultura i nacija.

Gospodin Predrag Praštalo, predsjednik EP u BiH se posebno zahvalio kardinalu Puljiću - „Europski pokret je ove godine kardinala Puljića jednoglasno odredio za najtolerantniju osobu u BiH te osobu koja daje svojim radom i djelovanjem neprocjenljiv značaj i učinak razvoju boljih društvenih odnosa u BiH“, kazao je gospodin Praštalo.

Nagrade su im uručene danas, jer su zbog brojnih obaveza kardinal Puljić, veleposlanica Knotz i veleposlanik Mojžita bili spriječeni da prisustvuju svečanosti dodjele priznanja koju je Europski pokret u BiH organizirao u Vitezu u utorak 8. svibnja.

(kta/sensservis)

Žrtve i mučenici u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

Na međunarodnom znanstvenom skupu „Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine“ koji je, u organizaciji Komisije Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za hrvatski martirologij, održan u Zagrebu 25. i 26. travnja 2012., dr.sc. preč. Ivo Balukčić, župnik u Odžaku i dobojski dekan održao je predavanje o žrtvama i mučenicima u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

Budući da sam nedavno imenovan nadbiskupijskim povjerenikom za Hrvatski martirologij, nisam u mogućnosti detaljnije izvijestiti o žrtvama i mučenicima iz vremena komunističke vladavine na području Vrhbosanske nadbiskupije, osobito među vjernicima laicima. Ipak, držeći se uputa Komisije za hrvatski martirologij nama nad/biskupijskim izvjestiteljima kako ova izvješća u ovoj fazi rada ne moraju i ne mogu biti potpuna, nego da budu početak sustavnog rada u ovom izvješću naznačit ću neke smjernice o prikupljenim podacima koje mogu poslužiti za daljnji rad.

1. O žrtvama i mučenicima među svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima i

sjemeništarcima prikupljeni su mnogi podaci te je objavljeno više članaka i knjiga. (Spomenut ću samo neke: Baković, Vukšić, Karaula ...)

2. Međutim, kad su u pitanju stradanja civila ili vjernika laika tu još ima jako puno rada na prikupljanju i analiziranju podataka. Treba imati u vidu da su u Vrhbosanskoj nadbiskupiji tijekom i nakon Drugog svjetskog rata cijele župe ili dijelovi nekih župa potpuno ispražnjeni od katoličkog puka, iseljavanjem pod raznim pritiscima, progonom ili zločinom. (Primjer Istočna Bosna...)

Ohrabruje činjenica da su župe naše Nadbiskupije započele objavljivati svoje monografije u kojima donose i do sada dostupne popise stradalih u Drugom svjetskom ratu i poraću, bilo da su to prijepisi iz Matica umrlih, bilo da su prikupljeni podaci na temelju svjedočanstava. Također ima pokušaja da se popišu žrtve i na razini pojedinih regija ili dekanata. (Travnički, Ramski, Derventski kraj, Bosanska Posavina ...)

3. Budući da se nalazim na župničkoj službi u Odžaku u ovim svojim natuknicama istaknuo bih u pozitivnom smislu, odžačko - modri-

čku regiju kad su u pitanju istraživanja i dostojno obilježavanje spomena na žrtve toga kraja. U spomenutom kraju kroz vjersku te znanstveno - kulturno - športsku manifestaciju *"Dani sjećanja"* govori se o stradanjima pučanstva toga kraja koncem Drugog svjetskog rata i u neposrednom poraću. Ove godine bit će to **15. zaredom dani sjećanja**.

4. O žrtvama toga kraja objavljeno je nekoliko knjiga te više članaka, a snimljen je i dokumentarni film *"Odžak pouka povijesti"*. Autor ovoga dokumentarnog filma je Mario Raguž, urednik Vjerskog programa na HTV. Među pisanim djelima posebno bih istaknuo izvanrednu knjigu pokojnog fra Grge Vilića, *"Vrijeme stradanja"*. U toj knjizi doneseni su podaci o stradanju 3375 osoba. Od tog broja 2703 osobe bile su pripadnici raznih vojnih postrojbi u najvećem dijelu domobrani, a stradalo je i 672 civila. Najveći broj njih stradao je koncem svibnja točnije između 23. i 25. svibnja 1945 godine u borbama s partizanima u Odžačkom kraju te u više mjesečnom pa i godišnjem tzv. partizanskom "čišćenju terena" od "narodnih neprijatelja" ili "ustaša".

Druga skupina hrvatskih branitelja odžačkog kraja najvećim dijelom iz sela Garevac koji je tada pripadao župi u Modriči predao se partizanima u svibnju 1945. godine koji su potom bili zatočeni u Burića štali. Računa se da ih je u toj štali bilo zatočeno oko 500. I najveći broj njih također je ubijen bez ikakva javnog suđenja ubijen na raznim lokacijama u blizini Garevca.

O tom stradanju do sada su izašle dvije knjige. Prva je *Bosanskoposavski Bleibu-*

rg. Žrtve Burića štale u Garevcu, od dr. Marka Babića. U kojoj autor opisuje stradanja hrvatskih branitelja odžačko - modričkog kraja a donosi i neke podatke o stradanju Hrvata i katolika na širem području Bosanske Posavine. Druga knjiga je vlč. Vlade Jagustin pod naslovom *"Burića štala"*. U toj knjizi središnje mjesto zauzima popis ubijenih iz Burića štale vlč. Franje Jurića, župnika u Modriči. Osim toga u knjizi su doneseni i popisi s osnovnim biografskim podacima i o poginulim, nestalim i osuđenim osobama iz Garevca kao i nestalim iz ostalih sela modričke župe te ubijenim svećenicima iz toga kraja.

Za ovu problematiku značajan je i Zbornik radova Desetih dana sjećanja objavljen pod naslovom *"Odžak pouka povijesti"*. Ti dani su održani u Odžaku 24. i 25. svibnja 2007. Na tom znanstvenom skupu svoja izlaganja imala su: biskupi Perić, Bogović i Vukšić (tada još nije bio biskup), povjesničari Josip Jurčević i Mato Artuković, svećenici fra Grga Vilić i vlč. Anto Burić.

5. Neposredni planovi za ovaj kraj su da se u Odžaku što prije podigne spomenik majkama udovicama koje su iznijele ogromni teret odgoja i podizanja svoje djece nakon što su njihovi muževi izginuli.

6. I na kraju pred nama je ogroman rad. Međusobna potpora i suradnja bit će svima ohrabrenje da se ne umorimo u tom zahtjevnom poslu, a kao vjernici vjerujemo da je krv naših hrvatskih mučenika zalag i opstanka našeg hrvatskog i katoličkog naroda na vjekovnim našim prostorima, a posebno u BiH.

(kta)

Hrvatske žrtve i mučenici Drugog svjetskog rata u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

Odžak

Održan kolokvij o hrvatskim žrtvama i mučenicima Drugog svjetskog rata u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

„Hrvatske žrtve i mučenici Drugog svjetskog rata u Vrhbosanskoj nadbiskupiji“ naziv je kolokvija koji je u sklopu 15. dana sjećanja na žrtve Drugog svjetskog rata i poraća u odža-

čko-modričkom kraju, održan u Odžaku 15. i 16. svibnja. Nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić pozvao je na kolokvij dekane Vrhbosanske nadbiskupije te predstavnike redovničkih zajednica iz nadbiskupije s ciljem da se nastavi rad na prikupljanju podataka o hrvatskim žrtvama u Drugom svjetskom ratu i poraću osobito među vjernicima laicima.

Pozdravnu riječ na otvorenju uz kardinala Puljića uputili su u ime franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Marjan Karula i Luka Jurić načelnik općine Odžak.

O važnosti kolokvija kardinal Puljić je rekao: „Mi smo dužni upoznati istinu i doći do svih podataka o broju stradalih, o mjestima stradanja, te na neki način to zabilježiti. Uz to što ćemo ostaviti pamćenja za buduća pokoljenja, dužni smo moliti za njih. Ovo je Godina vjere u kojoj s vjerom pristupamo i s dužnim poštovanjem svim stradalima u Drugom svjetskom ratu i poraću. A onda želimo iz ovoga stratišta gdje je bilo najteže pomalo probuditi svijest i odgovornost prikupljanja podataka stradalih na cijelom području Vrhbosanske nadbiskupije i tako se uključujemo u program koji čini Crkva u Hrvata“.

Uz to, istaknuo je kardinal Puljić, namjera je prepoznati one koji su bili svijetli likovi kao pravi mučenici. „Ne samo da želimo poštivati žrtve, nego prepoznati one likove koji su ostavili svijetli trag svjedoka vjere. I na neki način to obvezuje da ova Crkva izrazi poštovanje, a da bi to mogla mora ih upoznati i pokrenuti možda čak i proces za proglašenje blaženim“. Na kolokvij je sudjelovao i predsjednik Komisije za hrvatski martirologij biskupskih konferencija Hrvatske i Bosne i Hercegovine gospičko-senjski biskup Mile Bogović. Povod za osnivanje Komisije za hrvatski martirologij bio je poziv pape Ivana Pavla II. na pragu trećeg tisućljeća svim narodima da popišu svoje mučenike, jer sjećanje na mučeničku prošlost može biti korisna i spasonosna za novo vrijeme u koje se ulazi. U Hrvatskoj je tim povodom izgrađena Crkva hrvatskih mučenika na Udbini. U travnju ove godine održan je simpozij koji je za temu imao mučenike, stradalnike, iz vremena komunističke vladavine te je označio početak sustavnog istraživanja žrtava.

„Kolokvij je svojevrstni nastavak simpozija. Ulazi se u pojedine regije i biskupije“, istaknuo je biskup Bogović. Upoznao je sudionike sa značenjem hrvatskoga martirologija te kako se treba provesti rad na terenu u pojedinim biskupijama. Trenutno se radi na popisu stradalih u vrijeme komunizma, no to nije jedini cilj Komisije jer ona istražuje sve mučenike u povijesti hrvatskoga naroda kao i one koji su na ovom prostoru stradali za svoju vjeru prije dolaska Hrvata.

Predsjednik Komisije za hrvatski martirologij bio je prvi predavač i govorio je na temu „Smisao i način čuvanja memorije mučeništva i mučenika“. Istraživanje prošlosti, rekao je, može dovesti do stravičnih spoznaja o stradanjima. Nameće se pitanje ima li smisla to prenositi. „Ima smisla jer treba spasiti istinu i, koliko se može, ukloniti nepravdu jer su mnogi ljudi nepravedno osuđeni. Treba pravednika kvalificirati kao pravednika, ali paziti uvijek da ne prenosimo zlo pamćenje“. Biskup Bogović je podsjetio i na logiku počinitelja zločina koji iznosi svoju priču, lažnu priču o svakom stradalniku. Ako se tom pričom nije uspjelo zavarati ljude, onda je bilo zabranjeno govoriti o tome. Stoga treba „uvijek jasno svjedočiti što se stvarno dogodilo. I to je okvir koji i nas obvezuje da spasimo istinu o tim ljudima i da ono plemenito, lijepo i dobro što su učinili i što su nevinu trpjeli, da postane dio našega razmišljanja i naše memorije“.

Dekani i predstavnici redovničkih zajednica izvjestili su o tome što je učinjeno u popisivanju žrtava na njihovom području.

Predstojnik Studija povijesti na Hrvatskome katoličkom sveučilištu u Zagrebu prof. dr. Jure Krišto govorio je o komunizmu kao ideologiji i političkom programu. Iscrpna su potom bila izvješća o žrtvama i mučenicima na svome području, predstavnika iz deset dekanata Vrhbosanske nadbiskupije. Osim statističkih podataka koje su iznijeli o popisanim žrtvama oni su iznijeli i nekoliko svjedočenja koja govore i strahoti koje su zločinci počinili nad svećenicima, a o kojima dosada nitko nije pisao. „Tek je jedina želja koju su krvnici ispunjavali svojim žrtvama svećenicima bila, kao što reče sarajevski dekan Pavo Šekerija u jednom svjedočenju, da li želi da mu odsječena glava padne na perag ili na oltar. Naglasili su kako su upravo oni najviše odgovorni da se započne s detaljnim popisom napose civilnih žrtava te da im je upravo taj kolokvij poticaj na zauzetiju angažiranost na tom prevažnom području, kako bi se otele zaboravu i odala počast svim žrtvama.“

Kratka izvješća u redovničkim zajednicama iznijeli su potom fra Marijan Karaula; Mučenici i žrtve u franjevačkoj provinciji Bosne Srebrene, s. Ozana Krajačić; Drinske mučenice, i s. Veronika Popić; Mučenice Milosrdnice sv. Vinka Paulskog.

Program je završen raspravom nakon koje

je vjeroučitelj Ivica Radić pročitao zaključak s kolokvija.

Voditelji programa uz vjeroučitelja Ivicu Radića bili su Mateo Crnčić i Marija Matanović. U znak zahvale za doprinos tom važnom projektu kardinal Puljić darovao je, zlatnom medaljom s likom Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa i slikom katedrale, izrađenoj prigodom obnove 130. obljetnice redovite crkvene hijerarhije u BiH, biskupa Bogovića, a istom zlatnom medaljom domaćeg župnika dr. Ivu Balukčića koji je bio inicijator i glavni organizator kolokvija te načelnika općine u Odžaku Luku Jurića.

Drugoga dan sudionicu su pohodili mjesta stradanja odžakog kraja: Pećnik, Garevac, Posavsku Mahalu, Novo Selo Balegovac, Gornju Dubicu i Prudu. Središnji događaj bilo je euharistijsko slavlje koje je u spomen kapeli „Burića štali“ u Garevcu predslavio kardinal Vinko Puljić uz domaćeg župnika Filipa Brajinovića i doberskog dekana dr. Ivu Balukčića te 24 svećenika i veliki broj vjernika.

Prije Mise u „Burića štali“, domaći sin vlč. Vlado Jagustin predstavio je svoju knjigu u kojoj je prikupio svjedočenja preživjelih koja govore o zločinačkom činu nad 500-ak Hrvata koji su od 25. do 28. svibnja 1945. bili zatvoreni u toj štali, odakle su ih noću partizani odvodili i ubijali te njihova tjelesa zatrpavali u jamu na Pašincu ili bacali u rijeku Bosnu i Savu.

„Stojim u ovoj štali s jednim posebnim osjećajem drhtaja srca, koliko je tu žrtve bilo, ali to nije jedino mjesto, samo je jedno od tolikih mjesta“, rekao je na početku Mise kardinal Puljić čija je propovijed bila posebno dirljiva i poticajna.

„Moliti i čuvati spomen na pokojne naša je kršćanska dužnost, jer vjerujemo u uskrsnuće mrtvih“, naglasio je te posvjestio važnost vrednovanja žrtava i mučenika. „Mi moramo znati vrednovati te žrtve, narod koji to ne zna nije vrijedan života. Neće nás uništiti neprijatelj, naša duša, naše srce, naša oprana pamet će nas uništiti. Zato želim ovim spomenom žrtava i mučenika u nama probuditi dostojanstvo, samopoštovanje, da shvatimo iz čega smo nikli koje je naše korijenje. Mi time nećemo buditi mržnju osvetu nego probuditi ono što istinski vjernik treba znati, a to je imati osjećaj poštovanja prema križu, u svakome od nas utisnutu“.

Pojasnio je zašto je prevažno ispitivati i doći do istine. „Ono što na poseban način želim je, da

ispitujući istinu i stvarajući podatke istinite razbijemo manipulaciju sa ratnim žrtvama, politizaciju s nevinim žrtvama. Tu moramo energično ustati barem sa strane Crkve, jer snaga naša leži u istini, u poštivanju tih žrtava, poštivanju te ljubavi koja se dokazuje žrtvom. Dodao je da su mučenici i žrtve svakome od nas zavjet, a spomendan na njih, poticaj da učinimo nešto više, da probudimo svijest, odgovornost i zauzetost, samopouzdanje, ozdravimo javno mnijenje, vratimo dostojanstvo i ponos čovjeku.

„Gruda natopljena trudom, znojem i krvlju, sveta je, nema cijene, neprocjenjiva je, jer cijena je život“, i toga je puta ustvrdio i na kraju poručio kako se u ovoj Godini vjere moramo posvetiti, probuditi vjeru, vjeru čovjeka u Boga, povjerenje čovjeka u čovjeka i ljubav prema svojim korijenima.

Biti na svim tim mjestima, na kojima su toliki nevini bez suđenja i presude pobijeni, ostavlja čovjeka bez riječi. Dirljivo je bilo na svim tim mjestima na kojima čovjek ostaje bez riječi; Nujić groblju u Posavskoj Mahali na čijim je spomen pločama vidljivo kako je iz jedne obitelji ubijeno tri ili više osoba. O povijesti toga kraja na groblju je govorio domaći župnik vlč. Ivan Ravlić.

U Pećniku gdje je u Drugom svjetskom ratu i poraću ubijeno 316 muškaraca, kod spomenika poginulim, pjesmom „Majko mira, moli za nas“, kardinala i sudionike dočekaao je župnik Mirko Ikić s povratnicima. Nakon molitve dirljivom su pjesmom koju su otpjevali mještani Mirko Čolić i Anto Križan pokazali kako i na taj način, prenoseći s generacije na generaciju, Posavljaci čuvaju spomen na svoje poginule. Tek neke od riječi koje je na kao mladić 1945. napisao jedan od svjedoka pok. Mato Kajinić: „Bilo je to 45 kad zaplaka i majka i dijete...Mladi momci ljudi oženjeni na Odžaku svi su pobijeni... što je mogla odnijela je Sava, a što nije prekrila je trava, Obrala si zrele i rumene, a ostale trule i zelene...“, dovoljno govore o veličini žrtve i mučeništva, te strašnom zločinu koji je zavio u crnu svaku kuću tog lijevog i pitomog Posavskog kraja.

Na povratku iz Garevca, sudionici su posjetili Novo Selo-Balegovac gdje je kardinal Puljić zajedno s župnikom Pavom Brajnovićem molio opjelo za pokojne iz te župe. U Gornjoj Dubici župnik fra Velimir Bavrka u svom je izvještaju o žrtvama toga kraja rekao kako je u

planu da se podigne spomenik majci, jer su tolike hrabre majke Posavine kao udovice iznijele sav teret života. Susret je završen u Prudu gdje su se kod kapelice pomolili za sve poginule iz te župe. Sudionicima kolokvija riječ

ohrabrenja i zahvale kardinal Puljić uputio je na zajedničkom objedu u prirodi tog lijepog mjesta na Staraci, a domaćinima darovao knjigu „Stanje katolika u BiH“.

(*cta/b.l.*)

Nadbiskup D'Errico imenovan apostolskim nuncijem u Hrvatskoj

Sveti Otac Benedikt XVI. imenovao je apostolskog nuncija u Bosni i Hercegovini, koji također obnaša službu nerezidentnog apostolskog nuncija u Crnoj Gori, nadbiskupa Alessandra D'Errica apostolskim nuncijem u Republici Hrvatskoj, objavio je Tiskovni ured Svete Stolice.

Nadbiskup D'Errico imenovan je apostolskim nuncijem u Bosni i Hercegovini, 21. studenog 2005., a 17. veljače 2010. također je imenovan nerezidentnim apostolskim nuncijem u Crnoj Gori. Prije toga bio je apostolski nuncij u Pakistanu. Rođen je 1950. Godine nedaleko od

Napolija u Italiji u mjestu Frattamaggiore (Frattamaggiore), a za svećenika zaređen 24. ožujka 1974. U diplomatsku službu Svete Stolice stupio je god. 1977. Od tada je službovao u nuncijaturama u Tajlandu (1977. do 1981.), Brazilu (1981. do 1984.), Grčkoj (1984. do 1986.) te u Poljskoj (1992. do 1998.).

Dana 14. studenog 1998. papa Ivan Pavao II. imenovao ga naslovnim nadbiskupom Karinenskim (Carini) i povjerio mu službu apostolskog nuncija u Pakistanu.

(*cta*)

Proslavljen 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije

Susret je upriličen 25. i 26. svibnja u Gospinom svetištu Komušina-Kondžilo pod geslom; "Radujte se u Gospodinu uvijek! (Fil 4,4)"

Ovogodišnji, 41. Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije održan je 25. i 26. svibnja 2012. godine u Gospinom svetištu Komušina-Kondžilo pod geslom: "Radujte se u Gospodinu uvijek! (Fil 4,4)".

U popodnevnim satima, 25. svibnja počeli su pristizati mladi iz župa Šivše, Novog Šehera, Salezijanska mladež iz Žepča koji su u Gospino svetišće u Komušinu došli pješice zajedno sa svojim duhovnim asistentima. Organizirano su autobusima došli i mladi iz Odžaka, Sarajeva, Kiseljaka, Brestovska i Kreševa. Nakon okupljanja i smještaja skupina uslijedila je večera za sve hodočasnike.

Nakon tjelesnog okrepljenja, mladi i drugi hodočasnici su sudjelovali na sv. Misnom slavlju koju je predvodio nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić uz koncelebraciju dr. Šime Maršića, vlč. Davora Topića, don

Mihovila Kurkuta, fra Maria Jurkovića i fra Antuna Perkovića. Svi glazbeno nadareni mladi zajedno su animirali sv. Misno slavlje. Crkva u Komušini je odzvanjala glasovima koji, iako umorni, iz sveg srca pjevali i slavili Boga. Nakon sv. Mise uslijedile su radionice, koje su prije više od mjeseca dana počeli pripremati animatori Vrhbosanske nadbiskupije.

Mladi, njih 170, podijeljeni su u 5 grupa, prošli su kroz svih 5 ponuđenih radionica. U svakoj od njih mladi su mogli iskazati svoje talente na različite načine: plesanje, slikanje, kreativni rad, pjevanje, a vrhunac je bila radionica, na kojoj se obrađivalo i tumačilo ovogodišnje geslo susreta, a koju je vodio don Mihovil Kurkut, salezijanac iz Žepča. "Raduje me što je ovogodišnji program bio drugačiji od prošlogodišnjih. Uživala sam u svakoj radionici. Na početku sam mislila da neću moći izdržati jer

smo pješačili cijeli dan, boljele su me noge i bilo mi je hladno, ali sad bih da radionice još traju, 20 minuta za svaku je premalo. Svako od nas se mogao pronaći u svakoj i iskazati svoje talente., rekla je Martina iz Žepča.

Cjelonoćno bdijenje počelo je u ponoć klanjanjem pred Presvetim, koje je predvodio dr. Šimo Maršić, povjerenik za pastoral mladih. Mladi su sve do 07.00 sati bdijeli, smjenjujući se i moleći pred Presvetim.

U subotu, 26. svibnja mladi su se procesijom uputili se na brdo Kondžilo. Bez obzira na kišu oko 2000 hodočasnika sudjelovalo je na sv. Misi koju je predvodio kardinal Vinko Pu-

ljić uz koncelebraciju 40-ak svećenika. Nakon Mise i ručka, uslijedio je Sajam vjere, koji je započeo plesom koji su naučili svi mladi koji su sudjelovali na programu u petak. Na Sajmu vjere predstavili su se Animatori, UKS Emaus, Nadbiskupijski centra za pastoral mladih Ivan Pavao II, Prijatelji malog Isusa, projekt 72 sata bez kompromisa i Misijska središnjica BiH. Zabavni program, Festival vjere animirali su bend Antonius s Bistrika, VIS Emanuel, bend Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sarajevo, te bend Misijske središnjice na čelu s don Ivanom Štironjom.

(kta/mladicentar)

Vrhbosanski svećenik Željko Odobašić magistrirao teologiju u Austriji

Vrhbosanski svećenik vlč. Željko Odobašić, koji djeluje u austrijskoj biskupiji Eisenstadt od 1988. magistrirao je teologiju 1. lipnja 2012. iz područja kršćanske etike i socijalnog nauka Crkve temom „Šport – nova religija. Etički vidovi športa“ pod vodstvom profesora dr. Leopolda Neuholda.

Željko se rodio 3. svibnja 1959. u župi Novo Selo kod Bosanskog Broda. Osnovnu školu završio je u zavičaju, srednju vjersku u Zagrebu na Šalati, studij teologije na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji god. 1985. U vrijeme studija aktivno se bavio športom a kolege su ga izabrali za urednika svoga časopisa „Mladi teolog“ u kojem je 1983. objavio dugački intervju s Dr. Ahmedom Smajlovićem, tadašnjim profesorom na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu i poglavarom muslimana u BiH. Za vrhbosanskog svećenika zaređen je 29. lipnja 1985. te je nakon trogodišnjeg djelovanja u vlastitoj na-

dbiskupiji uz dopuštenje nadbiskupa od 8. kolovoza 1988. postavljen za župnika Gradišćanskih Hrvata u austrijskoj biskupiji Željezno ili Eisenstadt.

U zrelim godinama, kao župnik, poželio je proširiti svoje poznavanje teologije pa se upisao na Filozofsko-teološku visoku školu „Benedikt XVI“ u Heiligenkreuzu koja je u sastavu Teološkog fakulteta u Grazu. Na seminarima u programu za magisterij obrađivao je teme iz ekumenskih i međureligijskih odnosa u BiH, a za temu magistarskog odabrao je „Šport – nova religija u Europi. Etički vidovi športa“ pod vodstvom profesora na Teološkom fakultetu u Grazu dr. Leopolda Neufelda koji je bio moderator i doktorske radnje vrhbosanskog svećenika Mirka Šimića god. 2010. Magister Odobašić nastavlja svećeničku službu u Austriji.

(kta/m.z.)

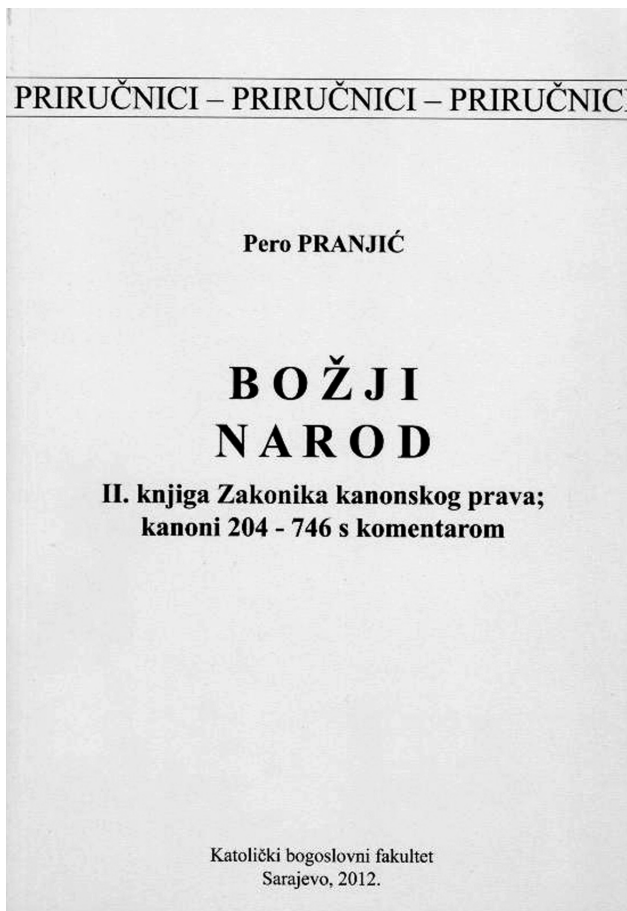

Prof. dr. sc. Pero Pranjić

Božji narod: II.

Nakladnik: KBF Sarajevo

Knjiga Zakonika kanonskog prava; kanoni 204 - 746 s komentarom

Početak travnja 2012. godine izašla iz tiska nova knjiga u izdanju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu autora prof. dr. sc. Pere Pranjića, koji preko 30 godina predaje crkveno pravo na ovom fakultetu. Naslov knjige je: Božji narod: II. knjiga Zakonika kanonskog

prava; kanoni 204 – 746 s komentarom.

Knjiga na 540 stranica donosi komentar kanona koji govore o pravima i dužnostima vjernika laika; o papi, biskupima, biskupijama i svećenicima. Temeljito su obrađeni propisi o dekanima, župama, župnicima, župnim vikarima i kapelanima. Knjiga također sadrži odredbe o dužnostima i pravima redovnika i redovnica.

Autor u knjizi prvo navodi dotični kanon, te ga opširno, razumljivo i suvremeno tumači. Na kraju knjige se nalazi i stvarno kazalo, te kazalo osoba što olakšava pronalazak željene građe.

S pravom se može reći da je svećenicima koji pastoralno djeluju u župama, ovo možda najpotrebnija knjiga s obzirom na Zakonik kanonskog prava.

Recenzenti dr. sc. Miron Sikirić i dr. sc. Klara Čavar su među ostalim istaknuli: „Radi se o vrlo vrijednom i korisnom djelu ne samo s obzirom na njegovu sadržajnu kvalitetu nego i zbog posebne činjenice da je ovo prvi cjeloviti komentar važne Druge knjige Zakonika kanonskoga prava na hrvatskom govornom području. Tematika je vrlo zanimljiva i uvijek aktualna, osobito za svećenike i sve koji rade u pastoralu, ali i studente teologije... Ovo djelo dr. Pranjića prinos je hrvatsko-pravnoj znanosti i bit će od višestruke pomoći svakome tko ga bude koristio. Ovim Komentarom prof. Pranjić zadužio je kanonsku pravnu znanost hrvatskog govornog područja.“

Fra Berislav (Anto) Kalfić (1927 – 2012)

Dana 10. travnja 2012. godine, iznenadno je preminuo fra Berislav Kalfić, župni vikar u župi Bezgrešnog začeca BDM u Vijaci.

Fra Berislav Kalfić, sin Mije i Kate r. Pendić, rođen je u Donjoj Vijaci, župa Gornja Vijaka, 18. siječnja 1927. godine. Osnovnu je školu završio u rodnom mjestu, a Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom (1939 – 1945). Franjevački habit je obukao u Kraljevoj Sutjesci 2. kolovoza 1945. godine. Jednu godinu novicijata je proveo u Kraljevoj Sutjesci. Prve zavjete položio je također u Kraljevoj Sutjesci 3. kolovoza 1946. Teologiju je studirao na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu (1946 – 1952). Svečane zavjete je položio 8. 12. 1951. u Sarajevu. Za đakona je zaređen 9. ožujka 1952. u Sarajevu a za svećenika 20. travnja 1952. u Sarajevu.

Kao svećenik obnašao je u mnogim mjestima službe župnih vikara i župnika. Tako je bio župni vikar u Bugojnu (1952 – 1955), Tuzli (1955 – 1957; 1977 – 1979), Breškama (1957 – 1958; 1977; 2000 – 2005), Varešu (1958; 2005 – 2009), Dubravama (1985 – 1988) i u Vijaci od 2009. godine pa do svoje smrti.

Službu župnika obnašao je u Breškama (1958 – 1961), Šimićima (1962 – 1964), Dobretićima (1964 – 1967), Svilaju (1967 – 1973) i u Špionici (1982 – 1985).

Samostanski i župni vikar bio je u Rami/Šćit (1961 – 1962), Kraljevoj Sutjesci (1973 – 1977) i u Tuzli (1981 – 1982).

Također je bio pastoralni pomoćnik u HKM Innsbruck (1979 – 1981) i upravitelj svetišta u Olovu (1988 – 2000). Za vrijeme upravljanja svetišta u Olovu, za vrijeme ratnih godina 1993.-1994., posebno je skrbio za vjernike župe Jelaške i Vijaka – na rijeci Krivaji. Duhovno i materijalno je vodio brigu o ostacima ostataka tog raspršenog stada u naseljima Magulica, Careva Čuprija, Dištica, Maoča, Stipin Han, Ivanovići...

Izdao je knjigu: „Dva rata – tri dnevnika“ u izdanju HKD Vareš 2011. godine. U rukopisu je ostavio kratku autobiografiju „Bioritmija ritma mogega života“ (Breške, 2002).

Obred ukopa - ispraćaj iz župne crkve u Vijaci je bio dana 12. travnja 2012. u 10.00 sati. Misa zadušnica je slavljena u Crkvi Svetog Ivana Krstitelja u Kraljevoj Sutjesci, uz nazočnost brojnih vjernika i devedesetak svećenika. Misu je predvodio provincijal franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Lovro Gavran. U ime svećenika i braće franjevaca od pokojnog fra Berislava oprostio se fra Ilija Božić, župnik i gvardijan samostana u Kraljevoj sutjesci. Biranim prijateljskih riječima pohvalio je njegovu dobrotu, bratsku ljubav i očinski odnos prema Božjem puku. U ime nadbiskupa vrhbosanskog, članova ordinarijata i Stolnog kaptola Vrhbosanskog, oprostio se mons. Luka Tunjić, generalni vikar VN. Obred ukopa je bio odmah nakon svete mise Zadušnice, 12. travnja 2012. na groblju u Kraljevoj Sutjesci.

Fra Berislav je bio prepoznatljiv po vedrini, bratskoj i svećeničkoj susretljivosti, ljubavi prema svome zvanju i svom narodu, za kojeg je izgarao do konca života. Rado se družio s ljudima, zbijao šale na svoj račun. Umro je pripremajući se proslaviti svoju dijamantnu misu u Vijaci. Mnogim svećenicima je ostalu u sjećanju „Berijada“ – manifestacija koju je tridesetak godina pripremao s rodbinom u rodnom mjestu svoje majke – Stipu Hanu na rijeci Krivaji, kao zahvala za dar života i radosnog življenja s braćom svećenicima, koji su se rado odazivali na ovo jednodnevno druženje.

Neka mu Gospodin podari vječnu radost. Počivao u miru.

Ilija Orkić

+ Zdravko Mandić, svećenik (1950 – 2012)

Na groblju Grabovi u rodnoj župi Kandija kod Bugojna, 23. lipnja sahranjen je vrhbosanski svećenik vlč. Zdravko Mandić koji je blago preminuo u Gospodinu okrijepljen svetim sakramentima 20. lipnja u 62-oj godini života i 32-oj godini misništva.

Svetu misu zadušnicu na kandijskom groblju predvodio je pomoćni biskup vrhbosanski mons. dr. Pero Sudar uz suslavlje pedesetak svećenika. Sudjelovali su i brojni vjernici među kojima i veći broj župljana župa u kojima je pastoralno djelovao pokojni svećenik Zdravko: župe sv. Barbare u Brezi i župe sv. Ilije Proroka u Rostovu kod Novog Travnika. Oslanjajući se na prigodna svetopisamska čitanja, biskup Sudar je govorio o tajni i zagonetki života i smrti te smislu života naglasivši da i smrt i život svoj smisao nalaze u uskrsnom Kristu.

Na koncu Mise generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije mons. mr. Luka Tunjić je prikazao životni put svećenika Zdravka te naveo dio njegove oporuke u kojoj, između ostalog, stoji: „Svoj svećenički život živio sam siromašno i sada sam bez nekih materijalnih dobara, osim što posjedujem izvjestan broj knjiga koje ostavljam župi na kojoj me Gospod u svom milosrđu pozove k sebi, a na grobu želim da se ukleše Zdravko Mandić – Jazo – svećenik“. Mons. Tunjić je zahvalio Bogu za jednostavni svećenički život vlč. Zdravka i za sve što je učinio kao svećenik. „Dobro znamo da ti je uistinu na srcu najviše bio onaj obični i siromašni čovjek, kako u dalekoj Africi tako i ovdje u Bosni. Preporučamo te u svojim molitvama Božjem milosrđu u koje si se pouzdavao i koje si drugima velikodušno dijelio, a tvojoj sestri, braći, bližoj i daljnjoj rodbini, prijateljima, znancima i župljanima župa koje si opsluživao, a koji su te došli ispratiti na vječni pokoj, izražavam našu svećeničku blizinu i iskrenu sućut“, kazao je vikar Tunjić.

U ime generacije od pokojnog svećenika Zdravka oprostio se šamački dekan preč. Bartol Lukić, župnik župe Oštra Luka-Bok kod Orašja, podsjetivši na njihove zajedničke bogoslovske dane i kasnije generacijske susrete. Napomenuvši kako je pokojnog svećenika Zdravka jedan kolega nazvao „legendom“, izrazio je sućut nje-

govnoj sestri, braći, rodbini, prijateljima... Kandijski župnik i bugojanski dekan preč. Ilija Miškić je u svom emotivnom govoru podsjetio da je pokojni svećenik Zdravko misijski djelovao u Africi gdje su ga jako voljeli jer je jeo i pio isto što i ljudi koji su tamo živjeli te su ga doživljavali vrlo blizim. Rekao je da je vlč. Zdravko nerijetko više volio druge nego sebe te da je s drugima dijelio gotovo sve što imao živeći nesebično i jednostavno. Zahvalio je svima koji su pomogli oko sahrane, a posebno župniku iz Ilijaša vlč. Anti Dominkoviću.

Nakon mise uslijedili su sprovedni obredi koje je vodio biskup Sudar, a pokojni svećenik Zdravko sahranjen je u obiteljsku grobnicu.

Dan ranije, 22. lipnja slavljena je Sveta misa zadušnica u župnoj crkvi sv. Barbare u Brezi kojom su se od svog župnika oprostili župljani Breze. Euharistiju je predslavio nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić uz suslavlje tridesetak svećenika i sudjelovanje brojnih vjernika. U ime župljana Breze dirljive riječi oprostaja izrekla je jedna mlada župljanka zahvalivši pokojnom svećeniku Zdravku za sve što je za njih učinio.

Vlč. Zdravko Mandić je rođen 27. svibnja 1950. u Kandiji, župa Kandija od oca Ljubana i majke Bisere r. Žulj. Osnovnu školu je završio u Bugojnu, srednju školu – sjemenište u Zadru a filozofsko – teološki studij-bogosloviju u Sarajevu. Za đakona je zaređen 2. prosinca 1979. u Sarajevu, a za svećenika 29. lipnja 1980. također u Sarajevu. Već za vrijeme studija je pokazivao ljubav prema misijama u Africi i 9. rujna 1980. upućen je u misije u biskupiju Chipata (Čipata) u Zambiji. Na blagdan sv. Luke 18. listopada 1980. imenovan je župnim vikarom u Radunicama i tu ostaje do 19. prosinca 1981. godine kada je imenovan pomoćnikom i zamjenikom bolesnog župnika u Žepču te da se pripravlja za misije. U biskupiju Chipata u Zambiji je otišao 5. ožujka 1982. Kao misionar u Africi djeluje nepunih deset godina. Povratkom u svoju nadbiskupiju kratko je bio pastoralni suradnik u katedralnoj župi Srca Isusova u Sarajevu od 24. travnja do 29. srpnja 1991. kada je imenovan župnikom u Rostovu. Ratno i poratno vrijeme je proveo u Rostovu i novotravničkom kraju da

NAŠI POKOJNICI

bi 6. kolovoza 2002. godine bio imenovan župnikom u Brezi. Župu Breza je vodio deset godina. Nekoliko prethodnih godina mu se zdravstveno stanje pogoršavalo a posebno zadnji mjesec dana su se povećali problemi s plućima i srcem. U travničku bolnicu je primljen 20. lipnja ove godine gdje je u večernjim satima, okrijepljen svetim sakramentima, blago u Gospodinu

i preminuo u 62-oj godini života i 32-oj godini misništva.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine i svjetlost vječna neka mu svijetli! Počivao u miru Božjem. Amen.

(kta)

